

دیل و ادبیات

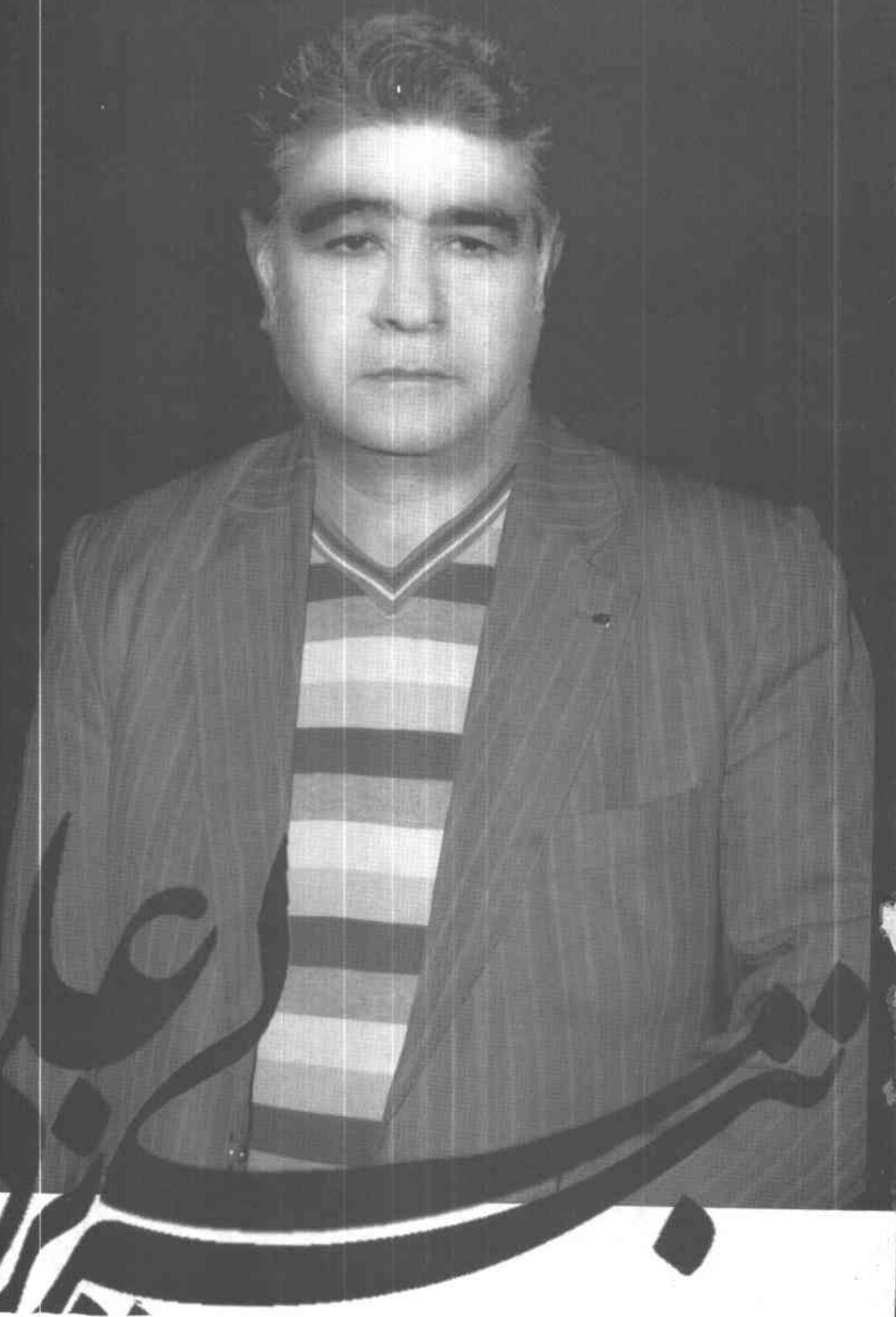
علی تهریزلی

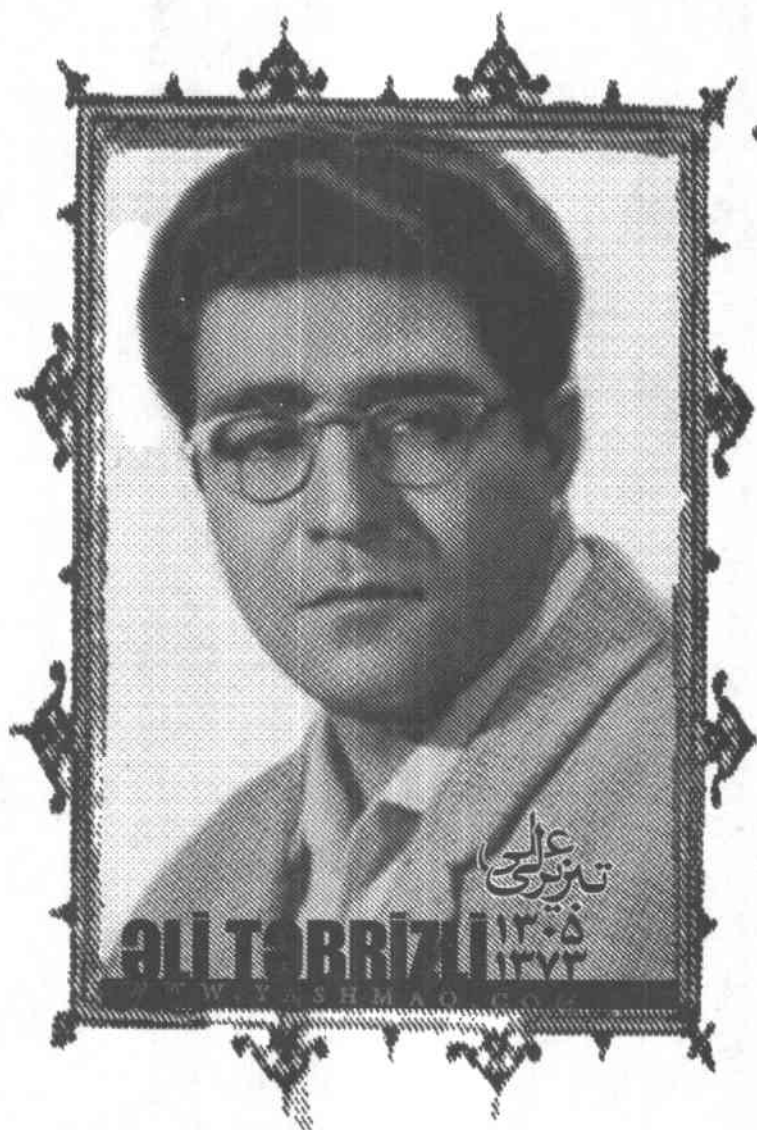
DILVƏ

ƏDƏBİYAT

ƏLİ TƏBRİZLİ

دیل و ادبیات

علی تبریزلی

Dil və ədəbiyyat

Əli Təbrizli

سایین علی تبریزی نین یوانتری، طاغوت دؤنمینده یازیلیب، یاینلانمیشدیر. کیتابین ائدیتینده، متنین اوریزنالیغی بوزولماماقی اوچون، اوستادین دیلینده و عمومیتجه جمله قور ووشونا ال گزدریمه میشیک، تکجه بیر یارا آرتیر یاجاق سؤزلری [کروشه] ایچینده گتیر میشیک. متنده گندن املا قایدالاری، آزجا دیشیکلیگینه باخما یاراتی، وارلیق اورتوقرافی سمیناری قرارلاری اساسیندا حاضیرلانمیش و یاشماق املا معیاری ایله اونغونلاشمیشدیر. کیتابین، ایلیکین ائدیت اولونموش فایلی (سوی اؤزنی) وئبلایقندان آلینبه، سون ائدیتی سایین سعید موغانلی طرفیندن یئرینه یئتیر یامیشدیر. کیتابین ایلیک صحیفه لرینده گلن شعرلر، وارلیق درگسینین ۱ و ۲-جی ساییلاریندان آلینیدیر. اوستادین شکیلی، ادبی هنری یاشماق (www.yashmaq.com) سایتینان گؤتورولموشدور.

آراشدیرما-ادبیات- تاریخ-اوسطوره- تنقید
 یایملایان: گوئش
 ویراستار: سعید موغانلی
 گرافیسیت: آتابای
 صحیفه دوزومو: آراز جیغاتی
 بیرینجی چاپ: ۱۳۶۰ آتروپات- تهران
 ایکینجی چاپ: یاز ۱۳۸۶ تهران
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۳۷۳-۶۵-۰
 بیچیم: رقعی

دیل و ادبیات/ تبریزی علی؛ ۱۳۷۳-۱۳۰۶

نقد-تاریخ-اسطوره-ادبیات؛ علی تبریزی

تهران، هنر جاوید ۱۳۸۶/۲۰۰ ص-

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۳۷۳-۶۵-۰

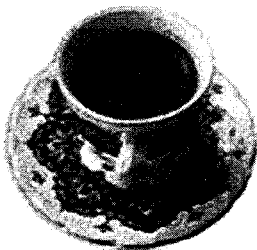
نقد تاریخ و اسطوره. ق. ترکی / تاریخ آذربایجان قرن ۱۳

سرگذشت نامه و نقد/ تاریخ معاصر ایران ۱۱۹۳-۱۳۴۴- ق

رده بندی کنگره: ۱۳۸۶/۱۰۵۴ ع ۴ ط / ۱۳۵۶/ dfbfr

رده بندی دیوبی: ۹۵۴-۰۸۷۶۹۵۶

کتابخانه ملی ایران: ۹۸۷۵۰۴۳

چانگ-چانگ قىزىل گول ار سىنە ايتحاف
گوزل گويچك قىزغىل ار سىنە ايتحاف...

ايران توركلارينين باش بوغو سايبيلان، بۇيوك تئورىسىن،
تئورىزلى على نين اولو روخونا باش ايه رك...

[...سندن سورا

قاريش-قاريش ساتديق بو اؤلکه نين تورپاق لاريني

ياشاسين سندن سورا، سن.

ياشاسين کارتقن وطن...

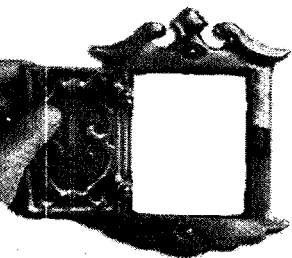
ياشاسين و تن !!!]

۱۰	بیر نئچه سۆز
۱۳	شعر نه دیر؟
۱۷	دوزولموش سۆزلر-سوزولموش سۆزلر
۲۲	تقلید و تکرار
۳۶	شاعیر کیم دیر؟
۳۸	رسام و شاعیر
۴۲	شاعیر وناطق
۵۲	تورک دیلی نه دن هنر دیر؟
۶۲	اؤزگه دیل لر
۶۹	اؤزگه دیل لره فخر ساتان لار
۷۵	تجربه و عبرت
۸۱	تورک کیم دیر؟
۸۷	قدیم تورک میتولوژیسی
۸۹	تورک دیلی
۹۱	اورتا آسیادا تورک ادبیاتی
۹۵	تورک متن لری
۹۶	تاتار موغول اویماعی
۱۰۰	احمد طولون
۱۰۱	میلّیت و مرّام

۱۰۵	میلّیت ایله قومیت فرقی
۱۱۳	ساغچی لار و سولچولار
۱۱۷	کنچمیشده کی لر و بیز
۱۲۵	روسیه ده دیل مسأله سی
۱۲۸	توبیخ یوخ، تشویق هن!
۱۳۳	ادبی محفل لر
۱۳۷	آیدین لار
۱۴۲	دیل سیز باش
۱۴۵	تورک بیلگین لری
۱۴۸	بیر تورکون وطنی اخلاقی
۱۵۱	عجم لر
۱۵۹	آیاق یالین امپریالیست
۱۶۴	تورک مشروطیتچی لری
۱۷۲	تورک محاکمه صندلینده
۱۸۳	اوغوز بوی لاری و تشکیلاتی
۱۸۵	اوغوز داستانی
۱۸۶	بوگون نه انده بیلریک
۱۹۱	بوگون بو ایش لر اولمالی دیر
۱۹۲	گوندم دوروم
۱۹۶	وارلیق نه دیر؟

چال پاپاق ائليم

سئوگيلى وارلىق درگيسينه...

توتמוש بو گون اوجالماغا، دؤنمز آياغ ائليم
اولسون هميشه حق ايله، دونياده ساغ ائليم
چيرمانميش ائسسين اؤز قوجامان وارليغين بنا
قورسون هميشه ليك، آليشان كؤز اوجاغ ائليم
اتلانميش اؤيله، سانكى ايگيد قوچ كوراغلودور
انجاق بو گون قىلنجى قلم، چال پاپاق ائليم
كؤنلوم سئوين كى اوغرون اولوبدور ايشيق بو گون
ايللرجه اچمادان گؤزون، اولموش اوياغ ائليم
تارىخلر ايچره فرصت اولوبدورسا چوخ بيزه
بيلمك گرک، بو گونكونو كسگين سيناغ ائليم
دوشمز بونونجا بير ده اينان كييم، قاچار زامان
گؤستر گوجون، نه وارسا اؤزونده سوراغ ائليم
پارلات بو گون توتولموش اوزون، ميللى وارليغين
اولسون اوزون گونش كييمى، اولدوقجا آغ ائليم
سؤنموشسه اؤلمه دن، اتاليق يوردوموزدا، گون
جاندان گركدى، يانديرا اؤلمز چيراغ ائليم
قىرميشسا ساختالار قارا قيشلاردا، ال-قولون
آتسين بو گون كى يازدا توكنمز بوتاغ ائليم
چالمازدى نيسگيلينده، آغير گؤزليم قاپاق
بير گون، گؤرم كى يوردونا اولموش داياغ ائليم
تانريم، بوغونتو گونلرى دؤنדרمه بير ده، كييم
بسلردى لاله لر كييمى، باغريندا داغ ائليم
چكميشدى هر نه چوخلوجفالر، وفا اوچون
گؤرموشدو اؤزگه لردن آجىقلى قيناغ ائليم
ايسترسه بير ده دوشمن اونا قارشى دورمايين
حق اوردوسوندان اولماسين هئچ بير اوزاغ ائليم
تبريزلى، ائيلر اوندا گونلر كى، اؤزگه رنگ
بيلسين نه دير، كى توتماسين هئچ بير بوياغ ائليم
گؤتمز بير اؤزگه اينلره چاشماز وفا يولون
چون ميللى يول بيلير كى، نه سولدور، نه ساغ ائليم.

سهند اوچون...

آغلارسا وار بو گون يئرى، خلق زمان بيزه،
قوى آغلاسين كى، چوخلو يئتشميش، فغان بيزه
ياغديرسا گوژ ياشين يئره گويلر بولود-بولود
قوى ياغديريب، وفاسيني وئرسين نشان بيزه
قوى كيشنه سين «سهند» سهند ايلديريملارى
ائلر سسيله گورله شيب اولسون توان بيزه
يوخ اورتاميزدا قورقود آتا سؤيله سين آغيت
چالسين قوپوز، بو گون يئنه اولسون اوزان بيزه
بير ياش بويونجا گوردو سهند اؤز ديلين اسير
غيرتدن اولدو، اولمه ميش آنجاق، اينان بيزه
ظولمتده سوردو گون، گوشه قالدی نيسگيلي
آنجاق، گوش دوغونجا او، باتدى، فغان بيزه
وارليق بويونجا چكدى آجى ساختاسين قيشين
اولدو بهار اولونجا اؤزو، بير خزان بيزه
ائلر غمينده، وارسا جانيندان اسيرگمز
دونيا اوزونده، بالنيز اودور، قهرمان بيزه
باخ بير بو گونكو بيرليگه بو سيررى بيل درين
هر شئى اولدو محو، بو آنجاق قالان بيزه
تورك اولدوغوندا كيمسه بو گون چاشماسين داها
اولماز بير اؤزگه، بيز كيمي جانان يانان بيزه
تبريزلى نين، بو گون ديله گى اؤزگه شئى دئييل
بيرليك اولورسا اورتادا، دوشمز تالان بيزه

تبريزلى على
۱۳۵۷-ياز

بیر نچہ سۆز

گۆزل تورک دیلیمیزده، ایندی یه کیمی یوز ایل لرحه، بئله بیر یازی و کیتاب یازیلما ییب، و نه دنسه میلیون لار جا فاتح و اسیر تورک لرین قافاسیندان، بو هویت و اردم اوچون هئچ بیر دوشونجه کئچمه ییب و هله بو گون اولا بیلر کی بو کیتابی چوخ دا آلفیشلاماسین لار، چون کی بو کیتابدا اولان سۆزلر و موضوع لار، نه سولدان آسیلی دیر و نه ده ساغدان، حال بوکی هله لیک بو گون تورک یا سولا و ورغون دور و یا ساغا مفتون. یوز ایل لرحه، میلیون لار جا قویون کیمی دوغولوب، قویون کیمی یئیب و قویون کیمی قیغلا ییب و سونرا قویون کیمی اولوب گئدن لریمیز و اولارین یئرینی دولدورانلاریمیز هر ایشه قیرپ قویوب، هر اویونا باش ووروب و تاریخ و جغرافیا اوخویوب و یازیب، هر جوهره اؤزگه دیل لر اؤرگنیب و اؤرگدیب، حاکم و محکوم اولوب، وارلی-وارسیز اولوب، دنیا میلّت لرین و دیل لرینی تانییب و هر جوهره بویاغا بولاشیب، آنجاق اؤزونو و میلّتی و کیم ایمیش و کیم دیر و کیم اولاجاغینی تانیما ییب و هله ده تانیماق ایسته میر. بیر گون بهشت نعمت لرینه گۆره، حوری و قیلمان اوچون دینچی اولوب، و بیر باشقا گون دنیا مادی لذّت لری و مقام لاری اوچون سولچولوق یولوندا جانیندان کئچیب. آنجاق میلی معنویت ی اوچون، میلی عزّت نفسی اوچون و میلی وجدان و شرفی اوچون ذرّه ده چالیشما ییب دیر.

بو دور کی توتدوقلاری یول لار و مرام لار کۆک سوز و ریشه سیز اولدوغونا گۆره، هئچه پوچا چیخیب و بوگون دونیا میلتلری آراسیندا ال لرینده میلی بیر هویت و میلی بیر اردم سندی یوخ دور و دنیا اونلارا بیر چی [خام] مواد کیمی باخماق دادیر.

بو کیتابدا اولان یازی لار، چوخ چتین و بیس شریاطده یازیلیب و امنیت اداره سی نین قورخوسوندان بیر یازیلیب و بیر گیزلندگی اوچون اولا بیلر کی تنظیمی مطلوب اولماسین، آنجاق گله جک چاپ لاردا دوغرولوب اصلاح اولماغینا امید ائدیرم.

گرک اونوتماق کی بو سۆزلری یازان، یاشایش بویونجا اۆز دیلینده نه کلاس و نه درس گۆروب و نه ده وار ایمیش کی گۆرسون و هله اوزون زامان لار تورک دیلینده هئچ بیر مدرسه، کلاس، کیتاب اولمادیقدان باشقا، آغیز لاردا دانیشیلان شفاهی تورکجه سۆزلرده سیخینتی لاردا و بوغونتولاردا ایدی.

بئله بیر شریاطده هله شفاهی دانیشیغی حفظ ائتمک و اونا وفالی قالماق اولدوقجا چتین و دندیکجه آغیر ایدی. همین بو شریاطین نتیجه سینده ایدی کی یوزلر و مین لرحه تورک، اۆز دیلین آتیپ اۆزگه دیل لره پناه آپارمیشدی لار و هله ده آپاماق داییلار.

یئنه ده گرک اونوتماق کی بو سۆزلری و یوزلرحه بوجور سۆزلری یازان لارین اۆز آنا دیلینده کیتاب، کلاس، مدرسه، دانشگاه و دستور زبان و باشقا کلاسیک کیتاب لار گۆرمه دیک لری اوچون، بوتون یازدیقلاری و قوشدوقلاری، فقط میلی وجداندان و میلی شرفدن توره ن بیر شئی لردیر. و جالب بو کی بوتون بو میلی دیله اورکن باغلی اولوب یازان لارین یوزده دوخسانی قاراگون لر ایله یاشایان لار دیر.

گۆرنلر بیلیرلر کی ۱۳۳۰-دان بویانا، هئچ بیر کیمسه نین هئچ بیر تورکجه کیتاب یازیب چاپ ائتمه گه و یایماغا نه حق و وار ایدی و نه ده جرأت ائرددی و حتی تورکجه شفاهی دانیشیق هر یئرده اولا بیلمزدی، چون کی قورخولوب بیر شریاط، بوتون گۆزلردن زهر آلمیشدی. بیر کیمسه دن، جینقیر دا چیخا بیلمزدی. بورادا اۆزوندن بوی دئمگه تعبیر اولماسا، گرک دئیهم کی من، او زامان لار، او چتین شریاطده تیتره رکن، قورخارکن، گیزلنه رکن، اۆز آنا دیلیمده یازدیمدا، قوشدومدا، یایدیمدا و نتیجه ده آغیر و چتین و قره گون لر ایله یاشادیمدا، آنجاق سئویندیمده!

گون لر، آی لار، ایل لر دولاندی و کئچدی، لاکین من قوجامان بیر داغ کیمی دایاندیم و ایندی اولا بیلر کی، کئچمیش ده کی بوغونتولار، سیخینتی لار و قره گون لر بیرداها قایتیسین لار و بیر ده تراژدی پیس لر یئنی دن باشلانسین لار، بونا گۆره ایندی دن گله جگه گۆره بوی دئمگه یئر یوخ، فقط زامان لار دیر کی انسان لاری سیناییب و امتحان ائدیرلر.

اوتوز ایل بیر صفت ایله ثابت دایانندیم و هئچ بیر آزعین یولا چاشمادیم و تورک اولدوغومدا ابداً سویوقلوق و تیتره مک توره نمه دی و تانری بیر اولدوغو کیمی منیمده سؤزوم و صفتیم بیر اولدو، البته بو هئچده عناد اوزیله یوخ، اینام و ایمان اوزیله اولدو. و بو هله ایشین و صفتین کلیاتی دئییل، چون کی صفت و سؤز، او گون بیر سند ایله ثبته بیئتیشیر کی انسان سون گونونه کیمی بو امضانین محضرینده حاضر دایانسنین و امضانین تاریخ گونو یاشاییشین سون گونودور.

بس نمونه (اؤرنک) اولماق اوچون گرک نمونه یاشاماق، بونون اوچون یاشاییش اؤزل یوخ بلکه ازلی اولمالی دیر.

بو سؤزلر، تورک میلیتینین ازلی و ابدی یاشاییش آرزو لاریندان الهاملانیب دیر، نه کلاسیک کیتاب لاردان و مدرسه لردن.

گرک اونوتماق کی یولوندا میلیون لار جا خرج اولان و کؤک سالان دیلین یازان لاری ایله، آیقلا نیش و اونودولموش دیلین یازان لارینی بیر سیرادا توتماق و مقایسه اتمک عادلانه دئییل، چون کی او حاکم اولان فرهنگین یازان لاری مین بیر امکان لار، مدرسه لر، دانشگاه لار، آزاد میدان گۆرن لردیر. حال بو کی بو محکوم اولان دیلین یازان لاری هئچ بیر امکان، مدرسه، دانشگاه و آزادلیق گۆرمه یه نلردیر.

بس بو سؤزلر یوخدان، هئچدن توره ن و گۆیرن سؤزلردیر، بونا گۆره بو محکوم و آیقلا نیش اولان دیلین یازی لاری، حاکم و تشویق اولان دیلین یازی لاری ایله یوزده اللی بوی اولچه بیلسه ذهی افتخار، ذهی اصالت.

بو کیتاب ۱۳۴۰-دان بو یانا یازیلیب، آنجاق ایندی ۱۳۶۰ دا چاپا وئریلدی.

تهران-تبریزی علی
۱۳۶۰-یای

شعر نه دیر؟

هر شئی دن اول، شعر، هر کیمین و هر ائلین باخیشیندا فرق ائدیر و هر کیم و هر ائل اونو اؤز دوشونجه سی و ذوقی اؤلچوسونده سئور. اونلا ایچ دوشونجه لرینی گؤسترر و اونونلا آغری سینی دینله در.

بیر چوخلو انسان لار یئیب-ایچمکدن و ایلک یاشایش احتیاج لارینی و گرک لرینی قازانندان سونرا، ذاتا گؤزل لیک سئون و هنر سوراغینا گئندنیرلر و بو هنر و باجاریق سئومک آردیجا دوشمک هر یئرین و هر ائلین اؤزونه اویغون و اؤزونه یاراشان علایق و سئوگی دیر. یوزلرجه گؤزل لیک لردن و باجاریق لاردان بیرى ده شعر دیر کی هر ائلین آتا-بابا و قومی دب لری، ایره لی سورمک دیلک لری، آرزی لاری و هابئله دیل لرینده اولان قورولوش دورومو آیری آیریجا اؤز لرینه اویغون یئر توتماقدادیر.

دئمک بیر یئرده شعر، اوزون- قیسا، بیر یئرده موزون و مضمونلو ولی قافیله سیز، بیر یئرده ده موزون و مضمونلو ولی قافیله لی، آنجاق بوتون بونلار ایله بئله شعر هر نه اولور سادا اولسون، بونو بیلیمک گر کیر کی اونون کؤکو و ریشه سی هر یئرده و هر اورکده بوسبوتون آرینمیش ایچ دوشونجه لر قانی ایله سوواریلیب و درین - درین آریلار امگی بئجریلیب دیر.

شعر، سؤزون بئجرمیشی و تکاملی دیر. و بونو لاپ آیدین آچیقلاماق اوچون گرک دئمک کی سؤز پیشمه میش (چی) بیر مواد و شعر صنعت و باجاریق دیر. سؤز بیر کره ائشیدیلیرسه، شعر یوزلرجه کره دینلنر و هله گئتدیکجه اورک لره سینر و علاقه ساخلار، بونا شاهد و اینان بوی (داستان) کیتاب لاری ایله قوشما (شعر) کیتاب لاری دیر.

بوی (داستان) [اؤیکو-حیکایه] کیتاب لارینی اوست-اوسته بیر کره اوخویارلار. حال بو کی شعر کیتاب لارینی ایل لر بویوجا اونودولماز سئوگی لر کیمی قویون لاردا و قوجاق لاردا بسلرلر، چون کی سؤز مادی بیر احتیاجی رفع ائندن سونرا، دهاها بیر

مأموریتی و ایشی اولمادیغی اوچون کۆچوب گئتمکده دیر. حال بو کی شعر، ظاهرأ مادی بیر احتیاجی و گرکی رفع ائتمه دن گۆنول ایله سئویلیب آلفیشلانیب و اولمز بیر یادگار کیمی دوشونجه لرده و اورکلرده یئر توتور و بونلاردان باشقا شعر، شاعیرین اورک میوه سی دیر. و چون اورکدن تۆره نیب و اورکده بئجریلیب، یاراشار کی اورکلر اوسته یئر توتسون و اورکلرده بسلنسین.

بونلار ایله بئله، سۆز ایله شعر، بیر بیرینین گرگی و ملزومودور. و هنر اوچون بو اولماسا، او اولماز. او اولماسا، بو اولما بیلمز، بس شعر، سۆزون گۆزل دۆنومو و ایره لی زامانی و بئجریلمیشی دیر. دوغروسو بو «سۆز» دور کی شعری دوغور و بئجردیر و اونو بیر گلین کیمی گۆزل لندیریر.

بونا گۆره گرک دئمک کی شعر، سۆزون انمیشی و آرنیمیشی دیر. چون کی اونلار جا و یوزلرجه سۆزدن یالنیز بیر نئچه مصرع و بیت شعر یارانا بیلر، بو اعتبار ایله شعر اونلار و یوزلرجه سۆزون انمیشی و آرنیمیشی اولدوغو کیمی، اونلار و یوزلرجه ده ذوقون سئوگی نین و دردین بیر گۆرکمی اولما بیلر.

شعر، سۆزون موسیقی لیمیشی و ترانه سی دیر. شعرده اولان اثر سۆزده چوخ آز اولما بیلر. یئر-یئر، زامان-زامان لازیم و گرک اولدوغو اوچون، موسیقی دن و ترانه دن، عشق دن و عاشیق لیکدن سوای، او یالنیز باشینا گوجلو بیر قهرماندان، قدرتلی بیر حاکمدن آرتیق فتح ائدیر و گۆنول ایله اؤزونه یئر قازانیر.

بورادا شعر دن منظور او شعر دیر کی اونو اوخویاندا و ائشیدنده روحاً و فکرأ اوستون بیر دؤنؤکلؤک و تحول یارانسین، ذوقی و عشقی جنبه دن باشقا، معنوی خصوص لار دادا بیلک لر و دوشونجه لر آرتیرسین، بونو لاپ آیدین آچیقلاماق اوچون، گرک دئمک کی شعر، روحه صفا و لذت وئردیگی حالدا، گرک دیر کی فیکره و آنلاغادا اوستونلؤک و ترقی وئرسین و اوخویانینی و ائشیدینینی اؤز آرخاسیجا سورسون و اونا یول آپسین، یوخسا شعر، یالنیز گۆزل سۆزلر و کلمه لر دن و هاردا بیر سئچیلیمیش لغت لردن، عبارت اولسایدی داها بو قدرت ایله اورکلره و دویغولارا حاکم و یولچو اولما بیلمزدی، تکجه قیرمیزی و گۆزل بیر نارا بنزردی کی ظاهر ا پارلاق، آنجاق ایچی بوچ و کیفلمیش دیر. البته بو خصوصدا، یوزلرجه شعر لر و غزل لر واردیر کی ظاهر ا چوخ گۆزل و حتی منظم و دوزگون گۆرونور هله-هله اونا عیب و ایراد چیخارتماق آسان و قولای دئییل. آنجاق بونلار ایله بئله، بیر آز درین باخاندان و اونون آخاسیجا گئندن سونرا اونون هدف سیز اولدوغو و بیر یئرہ چیخا بیلمه دیگی فورا گۆزه چارپیر و بو سوروشقو جانلانیب کی بو شعر نه دن تۆره نیب دیر؟ هدفی و آماجی نه دیر؟

دوغرودور کی هوس، شعرین مصالح لریندن مهمی دیر و اونسوز جذبہ لی و یابیشان اولما بیلمز. آنجاق شعرلر ده واردیر کی یالنیز هوس اولادی دیر و فقط هوس اوسته قوشولوب و تفنن اوچون دئییلیب دیر، بونا گۆره دیر کی بو جوره شعرلر «ناقص الخلقه» لر کیمی یا هنج ساغالماز و یا ساغالارسادا اؤزوندن چوخ خرج اپارار و یئنه ده جانا سینر اولماز، بس هر شعره، شعر دئمک اولماز، چون شعر کی بوتون سؤزلرین و دوشونجه لرین گؤزل گؤز کیمی و اونلارین بیان ائدنی دیر گرک دیر کی هر جهته ده تکمیل و بوتوو اولسون.

شعرین، ان بیرینجی وظیفه لریندن بیر ده بودور کی شاعیر ایله اوخویانین اورتاسیندا امین بیر واسیطه اولسون، شاعیر شاعیرانه احساساتینی، درین دوشونجه لرینی، یوموشاق عواطفینی یئر به یئر اوخویانا و ائشیدنه منتقل ائله سین، تکجه بو حالدا دئمک اولار کی شاعیر و شعر و اوخویان اؤز امک لرینده و چالیشمالاریندا اوستون بیر باشاریلار و توفیق لره چاتیبلار.

شعر، شاعیر ایله اوخویانین اورتاسیندا واسیطه اولدوغو اوچون، شاعیرین تربیه سیده اولدوقجا بؤیوک و دگرلی دیر. دئمک کی او گرک اؤز امانت ائلچگی سینی گؤزل و امین اؤیرتسین و سیغیم و دولو بئجرتسین، بوتوو و آخار یولا سالیسین. بونا گۆره، وزن ده، قافیه ده و معنادا جانلی و منسجم اولدوغو کیمی خلق ایله ده قیریلماز بیر رابطه و اولمز بیر یاخینلیق ساخالاسین.

شعر، شاعیر ایله خلق آراسیندا ائلچگی دیر. بونا گۆره بو ائلچگی گرک دیر کی هر بیر گؤزل و دوزگون صفت لره مالک اولسون، پیسلیک و چیرکینلیک ایله ووروشسون و یاخشی لیق و گؤزل لیک لر توره تسین و سعادت اوچون خلقین اینده چلیک اولسون، بس بئله لیکله آیدینلاشیر کی شعر، عشق دن، محبت دن، غمدن و دوشونجه دن اینجه بیر شکل لرده دانیشدیغی حالدا، اؤزو بیر علم و بیلیک دیر. و چون بیلیک دیر اؤز اؤزونه عمومی بیر ارتباطدا اولدوغو و خلق ایله معنوی و دایمی علاقه ساخلاماسی دا آیدین دیر.

شعر و هنر اوچون چوخلو صفت لر قایل اولوب لار. او جمله دن هنر، هنر اوچون دور و یالنیز اؤز اوچون یارانیر و یا دئییلیر. یعنی هنرین ایشی یالنیز هنر تورتکمک دیر. هنج بیر ایشه و جریانا تعهدی یوخ دور و یا اؤز اوچون مستقل دیر و یان-یؤوره سینده اولان تحولاتا و حوادثه سایماز دیر. بو ادعالارا گۆره هنر مند لرین استدلال لاری بودور کی زامانین و گونون جریان لارینا گۆره توره دیلن هنر، فقط بوجوره گون لرین دردینه دگر یعنی یاشی قیسادیر. و تاریخی یاشاییشی اولارسادا چوخ آزدیر.

بو استدلال لارا گۆره دوغرو داندا هنر اوچون اولان هنر لرین یاشی چوخ دور، چون کی هنج بیر شریطه و جریانا باغلی اولمادیغی اوچون هر زمان یاشا ماقدادیر. حال بوکی باغلی و

متعهد اولان هنرلر، او جمله دن سرودلار و انقلابی اثرلر دایمی دئییلر، چون کی زامان و محیط دئییلشندن سونرا و حتی انقلاب لار موفق اولاندان سونرا بو سرودلارین و هنرلرین لزومو گئتدیکجه آزالار، البته دوغوردور کی تحولات و جریان لار زامان، زامان توره ماده و دوغماقدادیرلار، آنجاق اؤیله جهده سؤنمه ده و سونرا اونودولماقدادیرلار. چون کی اضطراری بیر شرایطین محصولو اولدوقلاری اوچون، باریش و دینج گون لری نین سویوق آلقیشی ایله قارشیلانیرلار. بس آیدین دیر کی دایمی دئییلر و حتی گولمک و طنز اوچون توره نر هنرلر جدی و متعهد هنرلر دن آرتیق یاشارلار.

آنجاق بوتون بونلار ایله بلله، جدی و انقلابی هنرلر تاریخده مقدس دیرلر و اونودولماز، چون کی تحولاتا و جریان لارا چیرپینان بیر قلب آیشان بیر آلوو اولاراق. اونلاری، ایره لی سوروبلر و باریش و دینج اولان گون لری اونلار یارادیبلر. حال بو کی یان لاریندا یوزلرجه ظلم و جنایت لره سایماز اولان هنر اوچون هنرچی لر، او جمله دن شاعیرلر، ادیبلر اؤزلرینی مشغول ائتمک اوچون و یا آدا-سانا و یا چؤرک اوچون کلمه لر ایله اوینایبلر و اویناییرلار.

متعهد هنرمندلری سوفا آچانا و یا باغبانا اوخشاتساق، تعهدی اولمایان هنرمندلری سوفا باشیندا اوتوران و یا حاضر میوه یئینلره اوخشاتمالی ییق، چون کی جامعه لرین و تاریخ لرین تحولاتیندا و اخلاقی جریان لاریندا سویوق-سویوق باخماقدان و اؤز-اؤزو ایله مشغول اولماقدان باشقا بیر هنرلری یوخ ایمیش و یوخ دور.

اوسته گلن سؤزلره گؤره گله جک یازی لاردا آرتیق دانیشاریق. ایندی بیر نئچه سؤز شعره گؤره اوخویالیم کی شعر، ایکی چوردور. بیر ایستی و جانا سینر. بیر ده سویوق و بوران. ایستی اولان شعر، ایستی و جوشغون اورکدن چیخدیغی اوچون اورگه یاپیشار و بو، نه قورو هنردیر و نه ده زوراکی صنعت، چون کی بو، دولغون بیر وجدانا و دوزگون بیر عاطفه دن توره ندیگی اوچون وجدان لاردا و عاطفه لره دریندن نفوذ ائدر و بو جوهره شعرلر همیشه دئییله بیلمز. چون کی بو جوهره شعرلر همیشه ارادی و اختیاری دئییلر، بلکه وجدان و عاطفه جوشاندا و حرکت گنده توره نرلر. بس طبیعی دیرلر. حال بو کی ارادی و اجباری دئییلن شعرلر، هنری و صنعتی اولدوقلاری اوچون طبیعی اولمازلار. بونا گؤره کی بورادا اولان شعرلر، جوشغون بیر گؤنولدن و لطیف بیر عاطفه دن یوخ بلکه قورو بیر هوسدن و جبری اراده دن توره نیبلر، بس مخصوصا شعر، ساده و قولایجا بیر صنعت و هنر دئییل کی هر زامان یارادیلین و هر زامان یونولسون.

دوزولموش سۆزلر-سوزولموش سۆزلر

ياخشى شعر و غزل اودور كى قافيهسى، جذبهسى و يئنى مضمونو اولسون، مصرع لر بير بيرى نين مكملى و بوتون بيتلر ايلكدن-سونا كيمى بير بيرينه زنجير كيمى باغلى و بير بيرى نين تأييدنده و تعقيبنده گلسين، يعنى بير مضمون و بير موضوع اوستونده ايز توتسون، هدف و منظور مصرع لر و بيتلر ايچيندن ايتمه سين مثلا: بير مصرع و بير بيت داغدان، و بير مصرع و بيت باغدان باش چيخارتماسين و هابتله بير بيريندن آواره و ديدرگين دوشمه سين.

چوخلو غزل لر واردير كى اونلارين مصرع و بيتلرينده هئچ بير لفظ و معنى بيرليگى، انسجامى و اويغونلغو اولمادىغى اوچون، اونلارى اوخويان لار و ائشيدن لر بير موضوع و معنى دوشونمهدن، اؤزلريده آواره و ديدرگين دوشلر.

و اما، هر بير گؤزل و مهيج و معنالى شعرى و غزلى اوخويان و ائشيدن كيمسه نين ده گر ك شعر اوخوماقدا استعدادى و باجاريغى اولسون و حتى شعرى و غزلى گؤزل و دوزگون اوخوماق، اؤزوده بير شاعير ليك كيمى دير كى شاعيرين معنوى و هنرى شخصيتين حقا يئرينه يئتيرير. بير چوخ كيمسلر واردير كى، گؤزل و دوزگون بير شعر كيتابىنى آليب، ظاهرا باخيب، ولى سئومه ييبلر، و سونرا اونو چيريب و يا آتيب. آنجاق همان كيتابى بير گون بيرى نين اينده گؤروب و يا اونون آغزيندان دوزگون و گؤزل ائشيديب و سونرا اؤز-اؤزونه دئييب كى بس من بونو نيه اوخومايمشديم؟ حال بو كى اوخوموش دو. لاکن دوغرو و دوزگون و اصولى اوخومايمش دى. بس بوراسى دير كى شعرى و غزلى قوشان فقط شاعير دئييل، بلکه اوخويانى و ائشيدنه نى ده شاعير كيمى اولمالى دير.

بعضى لرى، شعرى يالنيز اينجه صنعت بيليرلر و اونو معمارليق، نجارليق، دميرچى ليك و باشقالارى كيمى دوشونورلر، بير حالدا كى بونلار اؤيره نيلن و اكتسابى و حتى تعليماتى بير ايش لر دير. مثلا: يوز نفر شوفير ليك امتحانى وئرندن شايد اون نفرى قبول اولماسين، حال بو كى دوخسانى حتما قبول اولوب تصديق آلاجاقلار، لاکن شعر و غزل، فقط اكتسابى و تعليمى دئييل، بلکه ذاتى، موهبتى و روحى علاقه و سون باشدا ذاتى بير طبع دير كى يوز نفر شاعير دن شايد اون نفرى قبول اولسون، بو دور كى زوراكى دئييلن شعر، يالنيز محض صنعت كيمى آدلانان شعرلر يمير، يالنيز دوزولموش سۆزلر اولدوقلارينا گؤره فقط بير شعر و غزل ديرلر. و حتى صنعت باخيمدان هئچ بير عيب و ایراد لارى گؤزه چاريمير و شعر اولدوقلارينا هئچ سۆز يوخ دور. بلى، شعر و غزل ديرلر.

شاید ایندی به کیمی اوخویوب و ائشیدیب سیز کی فلانی سیزه بیر شعر اوخودو و سیز اوندا هنج بیر عیب و ایراد گۆرمه دیز. لاکن بو شعر سیزده هنج بیر هیجان و هنج بیر لذت، ذوق، دوشونجه، تحرک، درین لیک و دوینغو تۆره تمه دی، دوغرو دور، بو همان دوزولموش سۆزلردیر، نه سوزولموش سۆزلر.

آدام وار کی شاعیر اولمادیغی حالدا ادب و شعر ذوقی وار و اونون یانیندا هر کیم شعر اوخوسا، بئله سئویندیرر و بئله تشویق ائدر و عیبینی و یا حُسنینی دئیر کی شعر اوخویان و یا شعر قوشان، شعرین اؤزوندن آرتیق اونون تشویقیندن سئوینر و ذوقه گلر. و بو اؤزو بیر نوع شاعیرلیک حالی دیر و شعر دئمهدن اؤزو روحاً شاعیردیر. آنجاق شاعیرده واردیر کی روحی شاعیر دئیل فقط قوشدوغو شعر بیر نوع صنعت دیر و اوستونده گوج ووروب و بالآخره بیر(شعر) قوشوب کی هامی دان آرتیق اؤزونه لذت وئرر.

بس شعر، یالنیز صنعت دئیل و تکجه بیر اطلاعات دئیل. مثلاً باکی دا چیخان «اینجه صنعت» [قزنتی] بیر اینجه صنعت دیر؛ چون کی اورادا ذوق و شوق اوچون محیط فقط بیر صنعت [هنر] حد دینده دیر. شاعیر اؤز شعرینی امتحان ائتمک ایسته سه، گرک ادبی ذوقی و شوقی اولان آدام اوخوسون نه شعر سئومز و ذوقی اولماز آدام، چون کی بو هر ایکیسی نین شاعیر اوچون روحی تأثیر لری وار کی بیر ی عشق تۆره دیر، بیر ی سی سیویوقلوق.

صنعتی شعر دئین لرین چوخو، تقلید و تکرار ائدن لری دیر. مثلاً باکی ادبیات و شعریندن مستقیماً تقلید ائدن سولچولار و فارس شعریندن تقلید و اقتباس ائدن ساغچی لارین قوشدوقلاری، ذاتی و موهبتی اولماقدان آرتیق بیر صنعت و بیر ایش دیر.

گله جکده کی مستقل ادبیات و شعریمیز اوچون، بو ایکی حالت (تقلید و تکرار) گرک اورتادان قالدیر یلسین، چون کی ذاتی و طبیعی استعداد و باجاریغیمیزا لطمه وورار.

تقلید و تکراراً محتاج اولمایان گۆزل دیلیمیز، شعر و ادبیاتاً باجاریغلی و مستعد بیر دیل دیر. اؤز گه لغت لر و مصالح لر ی ایله شعر و غزل دئییه نلریمیز، بئله اینانیب لار کی اولاً، اؤز گه لغت لر و اصطلاح لار اولماسا، تورک شعر ی و غزلی بیتمیزم و بوش قالار و سونرا اؤز گه لغت لر و سۆزلر مانوس و تانینمیش اولدوغو اوچون مزاقاً خوش گلیر و چوخدا زحمت ایسته میر.

دوزگون و دوغرو شاعیر لیمیز گرک بونو بیلسین لر کی خالص و تئیخا (چیلخا) تورک لغتی و سۆزو ایشلتمک اوچون: اولاً: گرک بیر ابتکار و هنر اولسون، ایکینجی بو کی تحول یاراتماق اوچون درین بیر تعهد و ایمان بسلنسین.

هئچ بیر سؤز و لغت اولدن مأنوس و تانینمیش دئییل ایمیش لر، لاکن هر بیر لغت و سؤز، اؤز گؤزل و دوزگون یئرینده گتیریلسه و یان-یؤوره سینده اولان سؤزلر و لغتلر اولاناسیت و معنا وئر مکده یاردیمچی اولسالار، یاواش-یاواش مأنوس اولار و یئر سالار. بو حالدا حتی سویوق و چیرکین تانینمیش سؤزلر و لغتلرده گئتدیکجه گؤزل گؤرونر و درین سئویرلر.

بس بو گون، گرک اولاً اؤز انا لغت و مصالح لریمیزدن، اراده و تعهد ایله و هابئله هنر و ابتکار ایله سؤز یازیب و شعر قوشاق، آنجاق شعره و ادبیاتا باشلامادان اول نه دئمک و نه ایشلمک موضوع و مصالحین دوشونوب بیر یئرله توپولایندان سونرا، اول سؤزلری سوزک و سونرا دوزک و ایشه باشلایاق. یالنیز بو و بیر پارا بو کیمی آردملر و لیاقت لردیر کی بیزی ادیب لیک و شاعیر لیک شهرینه یولچو(مسافر) ائده بیلیر.

بو گون مندن سوروشولسا کی ایندی کی حالدا آیا بیزیم دوغرو و اصولی غزلیمیز و اوستاد بیر شاعیریمیز وار یا یوخ؟ دئییرم، یوخ، چون کی ایندی به کیمی قوشولان شعر و غزل لریمیز یالنیز شعر و غزل لر کؤلگه سی اولا بیلیرلر و شاعیر لریمیزده فقط بیر صنعتکار.

دوغرو و گؤزل و درین شعر دئمک اوچون، اویرنن، گرک مؤمن، گرک عاشیق و گرک دولوب داشان و گرک دوغرو هنرمند اولماق و بونلارین باشیندا ساده، متواضع و هئچ نه دن اومماز و ریاسیز.

گله جک شعر لریمیزده، گرک لفظ و گرک معنی گؤزل و درین و دوزگون اولسون. لفظ شعرین قابی و معنوی اونوم ایچینده اولان دیر. گؤزل محتوا اوچون گؤزل قاب لازیم دیر. بورادا شعرین قوشولماسی اوچون بیر نئجه سؤز لازیم دیر کی آشاغیدا اشاره اولونور:

۱. شعر قوشماق اوچون، درین بیر ذوق، آیدین بیر دوغغو، دوزگون بیر بیلک، آلچاق بیر گؤنول، آچیق بیر دیل، بللی بیر موضوع؛

۲. شعر قوشمادان اول بیر چوخلو اوخوماق، اصول و قاعده بیلیمک؛

۳. گرک هوس، ذوق، علاقه و مجال اولان زامان شعر دئمک و یازماق و تلمسه مک، یعنی زوراکی و گوج ایله دئممه مک، چون کی هنردن قاباق بیر صنعت اولار و صنعت هله هنر دئییل؛

۴. تورکجه لغتلر و سؤزلر گؤزه آلماق، شعرین مصالح لرین و ترکیب لرینی اونلار ایله بنا قویماق؛

۵. بو گونو نظره آلیب، ادبیات و شعریمیزده بیر رنسانس، یئنی لیک، خالص لیک، ساغلام لیک و تحرک توره تمک؛

۶. هر جوره تقلید و تکرار دان اقتباس دان حتی الهام آدینا بهانه ائتمکدن ایراق و اوزاق اولماق و اؤزل و مستقل بیر هنر توره تمک؛

۷. تنقید و دانلاغی آقیشلماق و گونول ایله ائشیتیمک، عیب و ایراددان قورخماق، حتی تنقید ائندن کوسمه مک و تشکر ده ائتمک، چون کی شعر اصلاح اولاندان سونرا بو شعر تنقید ائندن آدینا اولمایاجاق بلکه قوشانین و یازانین اولاجاق دیر و سون باشدا بیر ملتین ادبیات و وارلیغینی آرتیراجاق دیر؛

۸. شعر، گرک اؤزو اؤز معناسینی یئتیرسین، توضیحی و آچیقلاماسی اؤزونده اولسون. بازاردان یاغ آماغا گرک و احتیاج اولماسین؛

۹. لفظ گؤزل، موسیقی لی و زنجیر کیمی و معنا درین، مهیج، دادلی، سینر، دوشونجه سالان، یئنی، هدفلی و نتیجه لی.

بوتون اوسته یازیلان موضوع لارین گؤزلیگی و بوتولوگو او زامان اله گلر کی همان لفظ و معنا بیر بیرله اویغون، هم آهنگ اولموش اولسون، چون کی لفظ، شعرین و غزلین قابی و بدنی کیمی و معنا اونون ایچی و روحی کیمی دیر. کی هر بیر سی نین ناقص و یئتمز اولدوغو او بیر سی نین اسگیک و معیوب اولدوغونا سبب اولار، نئجه کی موسیقی و اوخوماق بیر بیرله، هم آهنگ و اویغون اولماسا چالانین و اوخویانین بیرین داغا چکر، بیرین باغا و ائشیدنی بئز دیرر و اؤز گه لرین موسیقی سیننه و اوخوماغینا دالاندیرار.

تأسف ایله ایندی به کیمی اوخویوب، چالماغیمیز، لفظیمیز و معنایمیز بیر بیرینه آغیری و خلاف حرکت ائدیب دیر.

هر ملتین بللی زامان لاردا حقوقا، ادبیاتا، هنره و یئنی بیر نظاما گؤره رنسانسی، یئنی حرکتی و تحولی اولدوغو کیمی، بوگون بیزیمده اؤزوموزه گؤره گرک بیر ادبیات و هنر رنسانسیمیز اولسون. بو اولماز مگر بو کی شاگرد اولماغا، اؤگره نمگه، میلی وجدانا بویون آیب جانان چالشاق و هر جوره اؤیره نمکدن و اؤزبگن [خودپسند] اولماقدان اوزاقلشاق. و اما، بیزیم شعر و غزلیمیز هیجایی اولمالی دیر. البته گوجلو و قوی بیر شاعیر شعر دئینده، هیجا و سیلابا محتاج اولماز، چون کی اونون ذهنی و باجاریغی اؤز اؤزونه بیر قالب و اؤلچودور. لکن هیجا و سیلاب، شعر و شاعیر اوچون لازیم دیر. خصوصاً کی بیزیم دیلیمیز اصولی بیر دیل اولراق هیجایی بیر دیل دیر.

باشقا دلیل لرین خلافینا، بیزیم دیلده شعرین و غزلین وزنی او دئیل کی کلمه لری آغیزدا اوزالیدیپ و قیسالتماق ایله وزن اله گلسین، بلکه کلمه لر، اؤز طبعی و نورمال هاوا و سس لرین و ثرمه لی دیرلر. هابئله قافیه فقط او دئیل کی مثلا «ن» هر نه اولورسا «ن» اولسون، بلکه گرک بو (مثلا: ن، م، ک، ف، چ) و باشقالاری هاوا و سس باخیمیندان دا اویغون و هم آهنگ اولسون لار. مثلا:

اونلار، سون لار، دونلار، و یا قان لار، جان لار، خان لار و یا اولما، سولما، یولما
اما اگر (اونلار) قان لار ایله و (اولما) آما ایله قافیه باغلانسا هاوا و هم آهنگ باخیمیندان گؤزل و دوزگون دئیل.

بوتون جور به جور شعرلرین ایچینده، غزل، هامی دان گؤزل و هامی دان شیرین، آنجاق گرک کامیل هم آهنگ و موسیقی لی و اویغون اولسون، البته بو او دئمک دئیل باشقا شعرلر اونودولمالی دیرلار، فقط بونا گؤره کی غزل ده قافیه هر جوره نظم و شعرلردن چوخ دور.

بعضی شاعیرلر قافیه ده فقط سون کلمه نی معتبر بیلیب، سسینه و هاواسینا دقت اتمه دن، اونو یازیرلار، مثلا بیر قافیه نین سونو «ق» حرفی ایله گلیر، همان «ق» ایشله دیرلر. مثلا: بیخیلدیق، باخدیق، آبیق، آلدیق، بو دوغوردور کی هامیسی نین سونو «ق» حرفی ایله قور تاریر، آنجاق قافیه و سس اوچون هئچ بیر گؤزل و دوزگون دئیل. چون کی ووردوق ایله آلدیق سسده و نظمه بیر دئیل، اما اگر آلدیق دان سونرا قالدیق، سالدیق، چالدیق، او جالدیق گلسه و هابئله ووردوق دان سونرا قوردوق، دوردوق و بوردوق گلسه، سس و نظم باخیمیندان دوزگون و گؤزل دیر. البته یو ایش لری گورمک چوخ دا آسان دئیل، چون کی اولا بیلیر کی بیر بیت و یا بیر مصرع و بیر قافیه تاپماق اوچون نئچه ساعت و حتی نئچه گون وقت لازیم اولسون، بو دور کی اولمز بیر شعر ایسته یین شاعیر گرک اولمز چالیشسین یوخسا یوزلرجه بئله پوزغون و پریشان شعرلرین یئری زییل قابی دیر.

گرک اعتراف ائله مک کی اؤزگه میلته ره گؤره ادبیات، شعر و غزل گنجینه میز گئری و چوخ آزدیر. و دوغرو دور کی بویوک و غنی شعر و شاعیرلریمیز ده واردیر کی شعر و غزل لری اؤزگه میلته لرین شعر و غزل لری ایله برابر و حتی اونلاردان دا اوستون دور. آنجاق تأسف ایله، من اونلارین بعضی سی نین شعر و غزل لرینی اوخویاندا اوتاندیغیمیندان ترلرم، نییه؟ بو نا گؤره کی شعرین بیر اول کلمه سی تورک دور و بیر ده شاید سون کلمه سی. دوشمن لریمیز بو شعر و غزل لری اوخویاندا بیزه نه جور باخیرلار و نه دئیرلر؟

بو شعر و غزل لر کئچمیش ده دئییلیب و یا قوشولدوقلاری اوچون و بیزیم الیمیز او شاعیرلره چاتمادیغی اوچون اونلاری میلی بیر میراث کیمی حفظ اتمکدن باشقا

چاره میز یوخ دور. ایندی کی شاعیرلردن حتماً و یقیناً بو انتظار اولمالی و ایسته نیلمه لی دیر کی داها اؤز گه لر سو فرالاریندان ال چکسین لر.

مین ایل بوندان قاباق عجم دیر یلتمک اوچون، خالص عجمه یازماغا چالیشان فردوسی بو گون هئچ اولماسا بیزلره گرک عبرت اولسون کی اؤز دیلیمیزده خالص یازاق، البته نه بیردن-بیره و کیریخا-کیریخا، بلکه دؤزوم ایله، متانت ایله و مطالعه ایله.

دیلیمیزده هر جوره حرکت لر، اشاره لر، معنلار اوچون مین لرحه اینجه-اینجه لغت لر و اصطلاح لار واردیر کی شعر اوچون بیزی اؤزگه اصطلاح لار و لغت لردن نیاز سیز ائدیر. من کی بو سؤزلری یازیرام هله اؤزومون ده شعرلریم و غزل لریم (اگر اونلارا شعر و غزل دئمک اولسا) اصول و قاعده اوسته دئییل لر، چون کی بیلدیگیمیز کیمی نه امکان و فرصت گؤرموشوک کی شعر و غزلی میز دوزگون و اصولی اولسون، قوشدوغوم شعرلر فقط گؤزل و عزیز دیلیمیزین غیر قانونی اولوب، جیگرمین یانیغیدان و وجدانیمین سیزیلتی سیندان دیر. یوخسا نه اونلار دوغرو بیر شعر و نه من هله بیر شاعیرم.

تقلید و تکرار

بئله بیر اوستونلوگه و تکاملا یئتیشمک اوچون چوخ شرط لر لازیم دیر. اونلاردان بیر سی شعرین استقلالی دیر و اؤزو اؤزونه دایانماسی دیر. و لاپ آچیق جاسی بو کی شعر گرک مستقل اولسون. باشقا شعره اوخشاماسین و اوخویانین و ائشیده نین دوشونجه سینه بو(شک) داماسین کی بو شعر و یا بونا بنزر بیر شعری کی سانکی اؤنجه لرده (قاباق لاردا) ائشیدیب دیر؟ چون کی شعرین گؤزل و جلب ائدن شرط لریندن بیر سی ده بو دور کی باشقا شعرلره اوخشاماسین و هابئله تکراری و مبتذل اولماسین یوخسا بو حالدا لطافتی و گؤزلیگی اولماز و حتی سؤزدن ده معمولی و آشای اولار.

بیلدیگیمیز کیمی سؤز اصولاً رفع احتیاج اوچون دور، مطلبی و نیتی موقت اولاراق بوندان اونا منتقل اتمک اوچون دور. وظیفه سی و اونون مدتی او زامانا کیم دیر کی موضوع و احتیاج رفع اولسون. بونا گوره اونون زامان اعتباری چوخ آز و یاشی چوخ قیسادیر. بونلاردان باشقا، سؤزون نه شکل ده تلفظ اولدوغو و ایشلنمه سی برک اجباری دئییل، یعنی اگر بیر سی گلدیم یئرینه جلدیم و یا سئوگولیم یئرینه سئوچولیم دئسه گؤزل و دوزگون یوخ، آنجاق چوخدا اجباری دئییل، چون کی کؤچری بیر وسیله دیر. لکن بوی و ادبیات مخصوصاً شعر بئله دئییل و اولادا بیلمز. چون کی شعر قالمالی و هله هله اولمز یاشامالی دیر.

پورادا بونو گرک دټمک کی بوی [حیکایه] کیتاب لاری و علمی و ادبی کیتاب لاردا عینا شعر کیمی اصول ایله و دوزگون یازیلمالی دیر و هئچه سایلماز و اونوتمالی دئیل و اونلارین معنا و موضوع سو هردن شعر دنده اوستون و یوخاری دیر. آنجاق شعرده کلمه لرین، وزنین، قافیه نین ذوق و هیجان و باشقا قاعده لرین آرتیق و درین رعایتی اولدوقجا گنیش دیر. لکن ترسینه اولاراق، شعر و غزل و باشقا نظم موضوع لاریندان یئر دار و گنیشلیک داها آز و حتی یوخدور.

ها بئله یازی و نثر موضوع لاریندا موزونلوق و موسیقی بیرجه اولسا، نظم، شعر و غزل و رباعیاتدا یوزده یوز اولمالی دیر و یئنه ده نثر و یازیدا سکتته و توتار اؤتوب گئدر و تحمل اولار. آنجاق نظم و شعر و غزل ده حرکتی و یئریشی پوزار و آخیشی دایاندیرار.

پورادا بیر کیمسه به توخونمسا، گرک دټمک کی ایندی به کیمی نظم و شعر کیتاب لاریمیزین چوخو تقلید و تکراری اولدوغو حالدا قاعده و دستور اوزیله یازیلما ییب و اوست-اوسته نه عوام دانیشیغی و نه فولکلور کیمی و نه ده خواص دانیشیق لاری کیمی اولوب دور. مثلا: گلرلر یئرینه گلله، دورارلار یئرینه دوراللا و ائله میرسن؟ یئرینه ائله مسین؟ و هابئله گلیرسن یئرینه گلیرسن و گلیرسن یئرینه گلیرسن؟ یازیلیب دیر کی دستور اوزیله اولمادیغی حالدا سؤزون معناسین دا دیشیر و ادم بیلیم کی بو «گلمیرسن» کلمه سی «گلیرسن» یئرینه دیر یا «گلمیرسن؟» یئرینه. بونلاردان باشقا، جمع باغلاماق قاعده سیز و اصول سوز اولاراق، آغیر و قالین کلمه ایله یونگول کلمه نین جمعی بیر باغلانیر. او جمله دن اوشاقلار یئرینه «اوشاقلر» و اوغلان لار یئرینه «اوغلانلر» یازیلیب و هله بعضا دوزگون یازیلیسادا آنجاق دوشونجه و بیلک اوزیله یازیلما ییب بلکه تصادفی و بیلمه دن یازیلیب دیر.

پورادا بیر نئچه اؤرنک (نمونه) یازیلیر کی قالین سسلی کلمه ایله اینجه سسلی کلمه نین فرقی بیلینسین. آغیر و یا قالین کلمه لرده، اونلارین جمعی «لار» ایله قورتارار. مثلا ایوب لار، قارداش لار، یولداش لار، او یون لار، قویون لار، سولار، آغلار، باش لار، داش لار، ایسلاقلار و اینجه سسلی [صائت-صامت] کلمه لرین جمعی «لر» ایله قورتارار. مثلا احمدلر، حسن لر، گوژلر، سوژلر، ائل لر، چؤل لر، نئل لر... آنجاق بعضی کلمه لرده واردیر کی هم آغیر و هم یونگول جمع باغلانار. مثلا: قره یازیلسا قره لر، قارا یازیلسا قارالار یازیلار. بو قالین و آغیر هابئله یونگول و اینجه سسلی لر، حرف لرده ده رعایت اولمالی دیرلار. مثلا «ک» حرفی ساکن اولاندا همان «ک» ولی حرکت ائدیب آخیرده اولاندا «گ» به تبدیل اولار. و یا (ق) حرفی ساکن اولاندا همان «ق» ولی حرکت ائندده «غ» به دؤنر. مثلا:

اورک: اورگی، آیاق: آیاهی، کورک: کورگی، بارماق: بارماغی، اولدوق: اولدوغو و هابئله «ز» ایله «یز» حرفلری سؤزون آهنگینه باغلیدیرلار. مثلاً: قول سوز، ال سیز، یول سوز، ائل سیز، دوز سوز، دادسیز، سؤز سوز، دانیسیق سیز، اوغول سوز، قیز سیز و باشقالاری.

و اما، نسبت اوچون، «لو-لی» یازان لارین سلیقه لرینه باغلی دیر. آنجاق کئچمیش لرده (لو) چوخ ایشلنریمیش. مثلاً: همدانلو-همدانلی، تبریزلو-تبریزلی، کوراوغلو-کوراوغلی، باداملو-باداملی، اولدوغو-اولدوغی، اؤلی-اؤلوی و بیر چوخلو بو کیمی سلیقه لر و قاعده لر شعر و غزلین وزینه استئنا اولمورسادا آنجاق نثر و یازیدا عذر و بهانه اوچون یئر یوخ دور. [لو و لی) ده همن اینجه و قالین قانونندان تبعیت ائدیر]

بونا گؤره او کیمسه کی شعر دئمک و یا ادبیات یازماق ایسته بیر تقلید و تکرار دان اؤنجه، گرک اؤز دیلی نین قاعده و دستورونو (گرامر) بیلسین و سونرا دوزگون بیر یول ایله بو میلی بنانی و تملی قورماغا باشلا سین.

نه دنسه، یوز ایل لرحه، تورک دیلینده اولان گئنیشلیک و بوتوولوک اوچون اؤیله بیر سؤز و کیتاب یازیلما ییب و هله بیر آز چوخ بو اعتقاد اول-اولا کی تورک دیلی بوتوو و دونیا دیل لری آراسیندا پارلاق و قول-بوداقلی بیر دیل دیر. یئنه ده هله بیر کیمسه اؤزو اوچون بو زحمتی قابل اولماییب دیر کی دیلینه گئیردیگی اعتقاد، نولورسا بیرجه کره قافاسیندا اراشدیرسین و اؤز اینانیشینی دایازلیقدان درینلیگه کئچیرتسین، بو سؤز دئمک عمل گؤسترمه مک و بو ادعا ائتمک و ثابت ائتمه مگین سببی نه دیر؟ سببی یوزلرحه اولورسادا آنجاق بیر سی ده بودور کی بیزلرده باجاریق و ابتکار یئرینه همیشه تقلید و تکرار اولوب دور.

کئچمیشدن دئییب لر کی تورک دیلی وسیع، غنی و محکم بیر دیل دیر. بیزلرده همان بو سؤزو هر یئرده و هر سؤزده دؤنه-دؤنه دایاز بیر غرور ایله تکرار ائله می شیک و اؤز گه لرین مین لرحه گؤزل کیتاب لاری نین اؤنونده بیزدن ده یالینز بو تکرار اولوب دور کی بیزیم دیلیمیز ان بیرینجی، گؤزل و بوتوو بیر دیل دیر.

بو دوغرودور، بو حق دیر کی بیزیم دیلیمیز گئنیش و طبیعی و گؤزل دیر. آنجاق بونو یالینز دیلده و سؤزده تکرار ائله مک، فقط اوزدن کئچمه بیر غرور ایله دیله گتیرمک کافی و یئترلی دئییل.

بو اوزدن کئچمه بیر شیشمک دیر و اؤزون سیندیرماماق دیر. آیدینجاسی بو کی اؤز گه لرین تحقیری اؤنونده و هابئله اؤز-اؤزون حقیر و کیچیک دوشونمه گین اثرینده یوموروق دوگونلمک و سارالا-سارالا چیغیرماق دیر.

باشقال مېلتلر چيغيرماييبلار. بوش يئره هاي كوي سالماييبلار. اؤزلرين تعريفه قويماييبلار، بلكه دينمز سؤيلهمز اؤز ايشلرينه باشلاييبلار. هر يئرین اؤزونه گؤره توخوم اكيبلر و هابئله يورولمادان، سؤز يئرینه عمل گؤستريبلر و تاريخلرده آلچاق- اوجالاردان آشيبلار.

تقليد و تکرار ائلمک يالينز ديلىمىزى گنئيش و دولو گؤسترمکده و هابئله اؤزوموزو سينديرماقدا قورتارمير. بلکه بو ديرسىز ايش ياشايشيمىزین باشقا يان يۇورهلرينى ده آرايا آلماقدادير.

اؤزگه لرین آياق يئرلرينى اؤلچمک و سونرا اونلار كيمي آدديم آتماق بيزلرى اؤز اؤلچوموزدن و اؤز يئریشيمىزدن اولدوقجا اوزاق ساليبدير. و هر كيم نه ائديب و هر نه ايش گؤروب و نه جوره يئرييب بيزده عينا او جوره حرکت ائتميشيك. اونلار هر قابله شعر دئيىبلر بيز ده او قابليده دئمشيك. عروض دئيىبلر، عروض دئمشيك و هئچ باخماميشيق كى بو قاليب و بو عروض بيزيم ديلده نه جوره چيخار؟ و ديلىمىزین نه جوره خصوصياتا ييهلى اولدوغونو، سس و هيچا قاعدهلرينى هئچ بير گؤز ائوينه گتيرمه ميشيك. بو البته چالیشان لارين و باجارىغا هوس و سؤگى گؤسترن لردير. يوخسا مين لر و ميليون لارجا كيمسه لر كؤكوندن بئله بير دگرلى و معنى ايشلرين نه يه ياراتديغين و نه اولدوغونو بيلمزلر و بيلمكده ايسته مزلر. يوخسا اون و يوز ايل لر كئچر دونيالار ديبش ادييات و دوشونجه لر دؤنه-دؤنه ايرهلى يه جان آتار، بؤيوك يازيچى لار تۇره نر، فن و باجاريق دونياسى و ابتكار و گؤزل ليك اولكه سى گونو گوندىن يئئيله نر و گنئيشلنه نر. بو سيرادا و بو گنئيشليك و ايرهلى ليكلرده نه ائديريك؟ و نه تۇره ديريك؟ آيديندير كى هئچ بو حرکتلرين و بو ايرهلى ليكلرين اؤنونده بيزلر تكجه بير تاماشاچى و ساكت بير باخيچى كيمي گؤزه ديمز بير كيمسه لريك. يوخسا بوندان بير آز يوخارى توتساق هورت-هورت تاماشاچى لار سيرا سيندان ايرهلى چكيسلك، بو پيئسده و بو اويوندا اؤزوموزو اؤزگه اويونچولارين آرخاسيندا تكجه تقليدچى و گولونچ بير حالدا اونلارين اويون لارينى تکرار ائدن گؤره بيلريك.

بو بير ايشدير كى اوزون ايل لر بو بوچا اولوب دور و چوخ لارى بونا آتا-بابادان خوى و انس تاييب و بوندان ال چكمك اونلار اوچون آتاسى نين ارئيندن ال چكمكدن چتين دير. بئلكى بو عاده و تركيبه ال قاتان كيمسه اونلارين باخيشيندا اخلاچى و پوزغونچودور. بو قوخوموش عاده خوى تاپان لار و بو اييرهنجى جمديگين آرديجا سورونلر. هئچ بير ابتكار و باجاريق فكرينه دوشمه دن هميشه اونون و بونون آرتيغينى چئينه ييبلر. و اونون و بونون اويونونو تقليد ائديبلر.

بو اویونچولار و بو تقلیدچی لر، حتی بو اویونا و بو تقلیده هئچ بیر زامان میلی بیر رنگ، حقوقی بیر جنبه و نسبی بیر شخصیت وئرمه ییب لر، سانکی کؤکوندن دونیا یا دلقک و تقلیدچی گلیب لر.

بونلاری، هله بوندان دا یوخاری توتساق باجاریقلی و ایش بیلن تانیتساق و هله یازیچی و شاعیر و رسام باشقا ایش لر اوستادی گؤسترسک، یئنه ده ائله کئچمیش و ایندی کی شاعیر لر و یازیچی لاریمیزین دیوان لارینی و شعرلرینی اوخویوز و اونلاری آراشدیریز، بونلارین بوسوتون قورولوشو و یئریشی و هابئله قابینی و ایچی اؤزگه لر دن تقلید اولونوب و تکرار ائدیلب دیر.

آنجاق بو تقلید بورادا فارس دان، اورادا روس دان و یوخاری باشی عرب دندیر. البته بو دوغرو دور کی فارس لاردا و روس لاردا، باشقا میل ت لردن تقلید و تکرار ائدیبلر و بو اکتسابی بیر قازانج دان آیری بیر شئی اولایلمز. آنجاق بونلار ایله بئله، اونلار آلدیق لاری نفع و قازانج اوستونه قازانج قویوب اونو مایه لندیریب لر و میلی بو یاغا سالیب لار.

تقلید و تکرار ائدن باجاریقلی (هنرمند) مستقل و اؤزل بیر شخصیت و اردم بیه سی اولماز، گؤزل و سایغیلی «هنرمند» آدی یالنیز اؤزون دن ابتکار و هنر گؤستر ن و توره دیجی بیر کیمسه یه یار اشار. دئمک کی تایا [دایه] اولماق ایله، آنا اولماق بیر بیرین دن آیری و باشقا بیر سؤزدور. چون کی آنا اؤزو دوغان و تایا اؤزگه دوغانینی قورویان دیر. آیدین دیر کی آنانین دوغدوغو کؤکوندن اونودور و تایانین بسله دیگی سون باشدا یئنه ده اؤزگه نین دیر.

بونلار ایله بئله باجاریقدا (هنرده) بیر بیرین دن الهام و شؤکه آلماق دوزگون و صادق بیر دوشونجه و نیت ایله اولسا و هابئله ایچینده اوغرولوق و ال اوزولوق اولماسا و بو الهام و شؤکه بهانه اولوب اوزانماسا عیبی و ایرادی آزدیر.

اورک یان دیران و قورودوغو بالانی نکاملا یئتیرن امین بیر تایا هر دن هله هئیوهره و باجاریق سیز بیر آنادان دا اوستون و دگرلی اولاییلر. آنجاق بو همیشه اساس اولایلمز و طبیعی دئییل، چون کی اؤزونه اینانان و باجاریغینا دریندن دایانان بیر هنرمند، هر شئی دن اول اؤزو ابتکار توره دیر و هله-هله تقلید و تکرار اتمز و حتی اؤزو الهام و هنر منبعی ده اولار.

بوگون، بیزیم گؤزل تورک دیلیمیز اوچون یارادیجی لیک گونو و گؤزل ابتکار گونودور. آنجاق بو مرادا چاتماق اوچون گرک بیر چوخلو اوخوماق، دؤزمک و دوشونمک و سونرا تلمسه دن و یورولمادان ابتکارلی یازماق.

بورادا بونو دئمک و اچیقلاماق لازم اولدوغو اوچون گرک بيلمک کی دینمز-سؤیلهمز فارس لارین انشاءسی و یازی اصولو، هابئله صفت-موصوفالاری، خصوصاشعرلری بوسوتون اسلامدان سونرا و عرب دیلیندن اقتباس و ملهم اولوب دور، اسلامدان اؤنجه اولورسادا لاپ آز و حتی بارماق ساینندان آرتیق دئییل.

بورادا اسلامدان منظور، اؤز-اؤزونه آیدین دیر کی تورک-اسلام حاکمیتی و امپراتورودور کی البته بو خصوصدا بحث اولونسا چوخ اوزانار. بونا گؤره بو اؤزو مستقل و آیری بیر بحث اولدوغو اوچون اوندان گؤز اؤرتولور. یالنیز چوخ قیسا اولاراق گرک دئمک کی بؤیوک غزنوی، خوارزم، سلجوق و باشقا تورک امپراتوروندان توتوب سونرا گلن آیری تورک شاهلارینا کیمی عجم دیلیندن عادلانه بیر حالدا حمایت و تشویق اولوب دور. و دوغروسو اسلامدان اؤنجه، عجم لرین هنج بیر ادبی، نظمی و رومان کیتابلاری یوخ دور و هله بیر نجه جیریق-میریق یئر آلتیندان تاپیلان سانسکریت، اوستا، مزدسنا و یشت آدلی کیتابحیقلار وارسادا خرافات و موهومات اوچون یازیلیب دیر. و زردوشت دینی شاهلارین و اشرافین بیرینجی مدافعهچی سی اولدوغو اوچون باشدان باشا غیر انسانی و بیرتیجی و قان سوران لارین ال لرینده چیرکین و قانلی بیر اسلحه ایمیش، بونلاردان باشقا، بو کیتابلاردا اولان لغتلر و سؤزلر «سانسکریت» دیلی و مجهول بیر دیل اولدوغونا گؤره آیدین اولمور و دئییل کی هانکی بیر میلتن دیلی ایمیش. تکجه بیر نجه لغت و سؤز عجم دیلینه اوخشارسادا گرک بو ایشی زور و گوج ایله متخصص لرین عهدسینه بوراخماق یوخسا بو گون کی عجم اونلاردان عموما بیر کلمه ده باشا دوشمز، چون کی اؤزلرینه چیخدیقلاری بو عاریه دیل اوزون زامان لار دیر کی فوسیل اولوب دور.

عجم دیلی، اؤز دئییش لرینه گؤره اوچ دؤوره دولانیب. مثلا باستان دیلی، پهلوی دیلی، دری دیلی. آنجاق بو اوچ دؤوره نین دیلین متخصص لردن باشقا کیمسه دوشونمز، گورونور کی چورویین و اربییه ن بیر دیل ایمیش و عجم لر اؤز لری ده بو دیلین «فسادپذیر» اولدوغون ایستر-ایسته مز قبول ائدیر لر.

بونلار ایله بئله اسلامدان اؤنجه عجم لر وار ایمش سالاردا هله دیل لری و یازی لاری لاپ طبقاتی ایمیش، بئلیکی شاه طبقه سی یعنی دربار اوچون بیر دیل و رعیت اوچون بیر دیل و هابئله روحانی (مغ) اوچون بیر دیل وار ایمیش و بیرده رعیت و کندلی کی اصلینده قول (برده) ایدی. بو نجه طبقه نین دیلینده دانیشماغا حق سیز ایدی لر و بو دیل لرده دانیشماق اونلار اوچون بؤیوک بیر گناه و بیر نوع جیزیق پوزماق و حدیندن تجاوز ائتمک سانیلاردی، بس بئله بیر دؤوره ده و بئله بیر قانلی طبقاتی چاغدا میلی هنر و میلی ادبیاتین نه معناسی اولایبیر؟

اریاب، روحانی (مغ) و اونلارین تیکمهسی اولان شاه قول لاری و برده لری اولان کندلی و رعیتنه اؤز شئی و مال لاری کیمی، اؤز قویون و حیوان لاری کیمی باخان زاماندا، میلی دیل و میلی ادبیات اوچون یئر اولما بیلیمز. بو دور کی بوگون کی یالاق عجم، او گونون، او چیرکین و قانلی گونون میلی دیل و میلی ادبیاتیندان دانشاندا و سارساقلایاندا اؤزون گولونجه قویور و بوتون دونیانی اؤزونه گولدورور.

اسلامدان بویانا غنی و دولو عرب ادبیات و دیلی نین سو فراسی نین نعمت لریندن قاپیپ قاچان عجم و بؤیوک تورک امپراتور لاری نین صلہ و سخاوت باغیش لاریندان قارینین آجلیقدان و اگنینی چیلپاقلیقدان قورتاران عجم، اونودوبدور کی دیلی اؤزگه دلیندن و ادبیاتیندان قاپیلما و اؤزو و نطفه سیده اؤزگه لردن ترکیب و قاتیشمیش بیر نژاد دیر.

اونلار بیر بیرلہ ساواشاندا و بیربیرلرینی تالانچی و یا حیوان و قان ایچن خطاب ائندنه آغیز لاریندان گلنی بیزه نسبت و ثریرلر و بیربیرلرینی بیزه اوخشادیرلار. سانکی بو یامان دئمک و سورتوشمک اونلاردا بیر سادیسیم مرضی دیر.

و اما، اگر تورک و عرب ظالم و بیرتیجی و دیل بیلیمز ایدی، بس فردوسی عرب الفباسی ایله نه اوچون تورک شاهی محمود غزنویه «شاه» نامه سینی، یازیب؟ و اوزون چاغلار بویو حکیم فرخی سیستانی، عنصری، انوری، قانلی شیرازی، حافظ شیرازی، وصال شیرازی، سعدی شیرازی، کلیم کاشانی، ظهیرقاریابی، غضاثر رازی، خاقانی، قانلی، عنصری بلخی، عبدالرحمان جامی، انوری ایبوردی، کمال الدین اسماعیل اصفهانی، ملک الشعرا ی بهار خراسانی و یوزلرجه و مین لرجه شاعیرلر و مداح لار هنرلرین و باجاریقلارین عرب، مخصوصا تورک اوچون نثار و تقدیم ائدیلر.

عرب لر و تورک لر اگر ادب و هنر سئون، انسانلیق و گوؤزل لیک سئون دئییل ایدی لر، بس نه اوچون بونلاردان دفاع ائدیردی لر؟ و ادیبلر و شاعیرلر بونو بیله-بیله نه اوچون گوج ایله اونلارین (تورک لرین) بویونا اوخشاییب و مداحلیق ائدیرلر؟ بورادا بونو بیلیمک و دوشونمک لازم و گرک دیر کی هر کیمده و هر میلته بیر موضوع و ایش اوچون علاقه و مایه اولماسا هئچ بیر گوج و حتی تشویق و حمایت اونا مایه و ثرمز و مایه ده گوؤتورمز.

بس گوؤرونور کی بونلارین اؤزلرینده یالتاقلیق و مداحلیق اوچون ذات و مایه وار ایمیش و واردیر. سونرا ممدوح لارین اونلارین تمجیدلرینه گووره ایستر-ایسته مز قاباق لارینا چؤرک و صلہ آتیب اؤز قوللوق لاریندا یئر وئر میشدی لر.

بوگون بیزیم گوؤزل تورک دیلیمیزه اکره ائدن و کؤکوندن بیر کلمه تورکی دانشمایان

عجم و کۆلگه‌میزی اوخ ایله ووران لار، او گون لر نهدن قاپی‌میزدا و آیاغیمیزدا مدح دئییب و نهدن بوی-بوخونوموزدا تعریف یازیرمیش لار؟

بونلاردا اولان قورخولو و شدید انعطاف و نئچه اوزلو اولماق و زمانه تابع یاشاماق، بوتون میلی بیر هویتی، میلی خصوصیات یونلاردان آلیب، بو دور کی هر بیر موقعیته تابع اولماق و گونون دگرینه چۆرک یتمک ال‌لرینده دایمی اولان بیر مایه‌دیر. و اؤزلری دئمیشکن پامبوق ایله باش کسرلر. یوخسا تورکون قورخوسوندان مدح و ثنا دئمیشدی لرسه، بس حافظ شیرازی نه اوچون فارس حاکیمی آل مظفره ثنا دئییب و مداحلیق ائدیبدیر؟

بونلاردان باشقا، بشرین ذاتا مدح و ثنadan خوشو گلر و بو اگر گناه اولورسادا، یالینیز و فقط ثنا و مدح دئیینه گناهی دیر نه مدح و ثنا ائشیدنین، بونلار ایله بئله یوزلرجه کره، بو یالتاقلار و چاپولوس لار، تورک امپراتورلاری طرفیندن و درگاهیندان قورولوب و آزدیریلیمیشدی لار. آنجاق حیات‌لاری بویو ایشله‌مه‌ییب یئمگه و هابئله دینلچی لیگه اؤیرندیک لری اوچون سیرتیق-سیرتیق قویروق بوللایا-بوللایا یئنه‌ده دؤنوب تورک‌لرین آیاق‌لارینا دؤشه‌نیب یالوراماغا باشلامیش لار. بوندان دا چوخ گۆزه چارپمالی سی بو دور کی بو سوفرا پیشیک‌لری و بو مداح‌لار اؤز اؤزلری ایله بوی اۆلچوب و رقابت ائدرمیش لر و رقابت‌ده داهادا اؤزلرین حقارت و رذالت زیغینا بولارمیش لار.

دربارا آرتیق قوللوق ائدیپ اؤزون اورایا داهادا یاخین ائتمک فکرینده اولان مداح‌لارین بیر سی، دربار طرفیندن آرتیق تشویق اولوب و سایغی گۆزنده باشقا مداح سورولری و یالتاق‌لاری، حسادت و جیحیک گۆسترردیلر و یا درباردان کوسوب سلطانی یامانلارمیش لار و توتولاندان سونرا ندامت گۆستریب ایت کیمی آیاق‌لار اؤپریمیش لر. بو حسادت و شخصی عقده اوزیله درباردان کوسوب، تورکه یامان یازان‌لارین شعرلری، بوگون قیام و انقلاب آدی ایله سند کیمی یوزلرجه دفعه چاپ اولوب و آنالیز اولور و ایندی چوخ یاخین کئچمیشده کی نوکرلریمیز هر بیر شئی و ایشی ترسینه گۆستریب خلقی آلدادیرلار.

کئچمیش‌ده گۆزل عرب دلی‌نین و تورک حمایتی‌نین آلتیندا یاشایان و بو گون ایچ و اوروپا فراماسون‌لاری‌نین قورقوسو ایله جان تاپان‌لار اؤزلرینی بی‌زیم اوچون بو گون بیر قره‌دیهنک دوزه‌لدیلر.

قدرتلی تورک امپراتوری دربار‌لاریندا تولکو دونوندا یئرلشن وزیرلر، شاعیرلر و قوللوقچو باشی اولان عجم‌لر، یوزلرجه خیانت‌لر و مین‌لرجه حیل‌لر ائندن سونرا بیر چوخ‌لاری باغیش‌لانیب و بیر آزلاریدا جزاسینا چاتیب‌دیر.

بؤیوک تورک امپراتوری قازان خان و اونون اولادی نین زامانیندا دفعه لره خیانت لر و حیله لر ائدن لردن بیر سی، فضل الله همدانی آدلی وزیر، ایکی دفعه امپراتور طرفیندن باغیشلانمیش دیر و سونرا تورک وزیر تاج الدین علی شاه اونون یئنه ده ال گؤتورمه دیگی خیانت لرین و حیله لرینی تاپیب و داها گناه لاری ثابت اولاندان سونرا جزاسینا چاتدیر یلمیش دیر.

وزیر فضل الله همدانی یوزلر و مین لرجه کندلی لردن و رعیت لردن باج و مالیات لار آلیب و کرور-کرور پول بییغیب، یوزلرجه کند و قصبه، مال داوار اؤزو اوچون توپلامیش دیر. بئلیکی واری و دولتی امپراتور ایله برابر ایمیش و بونلاری توپلایان وزیرین توطئه و خیانت نیت لری و حیله لری کشف اولموش دور.

بونلاردان باشقا، تورک شاهلاری قاجاریه زامانیندا، میرزا تقی (به اصطلاح امیر کبیر) آدلی وزیرین توطئه و خیانتی، حتی ناسخ التواریخی یازان «سپهر» و بؤیوک شاعیر قانی شیرازی طرفیندن کشف و ناصرالدین شاه یئتیرمیشدی لر و شاه ایکی دفعه اونو باغیشلامیش دیر. بؤیوک شاعیر قانی شیرازی، اؤز شعرینده یازیر کی میرزا تقی (به اصطلاح امیر کبیر) حیله و تزویر ایله ایستیرمیش کی سلطانین سلطنت اوزو گونو اوغور لاسین و اونون واسیطه سیله چکدیگی توطئه نی عملی ائله سین و میرزا تقی بؤیوک شاعیر قانی شیرازینی بو کشفی اوچون آعاج ایله دؤیمگ ایستیرمیش ولی شاهزاده علیقلی میرزا (اعضاد السلطنه) قویمامیش ایمیش و قانی شیرازی اؤز شعرلرینده میرزا تقی (به اصطلاح امیر کبیر) دیو سیرت و اهریمن خوی یازیب و اشاره ائله ییب کی کئچن ایل خیانت و حیله ائتدیگی اوچون گؤردوگو «گوشمالی» یعنی قولاغی بورولماقدان و تنبیه اولدوغوندان اوتانماییب یئنه ده خیانت و حیله به مشغول دور. هابئله صدر اعظم میرزا آقاخان نوری، اوچ ایل تمام ناصرالدین شاه میرزانیین دسیسه و شیاطین لیغیندان باشا سالیب و شاه بو اوچ ایله اونون خیانت و حیله لرین تحمل ائدیپ و اوزونون سویون تؤکمه میس دیر. بونلار ایله بئله، او یئنه ده قیزاریب اوتانمامیش دیر و هله ده پوزغونچولوغونا مشغول ایمیش.

بوتون بو حیله و تزویرلری یازان لار و گؤسترن لر، مورخ ناسخ التواریخ سپهر و صدر اعظم میرزا آقاخان نوری و شاعیر قانی شیرازی همان عجم لردیر.

قانی شیرازی حتی یازدیگی شعرده، تاریخی بیر سند کیمی بو گونه قدر اونو بیزلره یئتیریب کی گرک اونون دوزگون ایشینه و روحونا رحمت اوخوماق اوچون کی بونلاری بیر تورک یازسایدی بو گون کی عجم دئیردی کی بونلاری بیزه دشمن یازیب دیر و ایندی بؤیوک شاعیر قانی شیرازی یازان شعر بو دور:

اشکبوسی را به یک تیر عذاب از پا فکند
 راستی کیخسرو ما کار رستم کرد باز
 راستگویی خیمه‌ی دولت به مویی بسته بود
 ایزدش بارسته‌ی تقدیر محکم کرد باز
 شاه پنداری سلیمان بود کز انگشت او
 اهرمن‌خویی به حیلت قصد خاتم کرد باز
 صدر اعظم خلق را چون آصف بن برخیا
 آگه از کردار دیو و حالت جم کرد باز
 اسم شه را خواند و بر آن دیو بد گوهر دمید
 قصه کوتاه هر چه کرد آن اسم اعظم کرد باز
 آنکه در عجم پلنگی قصد چندین شیر کرد
 خسروش ضایع‌تر از کلب معلم کرد باز
 کید خصم نانگی را هر چه خسرو در سه سال
 خواست کردن فاش عفو شاه مدغم کرد باز
 چون نبودش گوشمال سال اول سودمند
 چرخش اسباب پریشانی فراهم کرد باز
 شاخ عمرش را که می‌باید در بوستان ملک
 آخر از باد نهیب پادشه خم کرد باز

یالانچی محمود افشاریزدی «گفتار ادبی» ادلی کیتابیندا، ناله ائله‌بیر کی ای کاش
 قآنی شیرازی، او گوژل طبعی ایله مداحلیق یئرینه فردوسی کیمین یالان و چرند
 یازایدی، سانکی فردوسی مدّاح دئییل ایدی، گوپنامه‌سینی شاه آدینا یوخ، بلکه خلق
 آدینا و افتخار اوچون یازمیش ایدی.

محمود افشارین ناله‌سی بونا گۆره دئییل کی نییه قآنی شیرازی مداحلیق ائدیدی؛
 بلکه بونا گۆره‌دیر کی نییه تورک شاه‌ی ناصرالدین‌شاه‌ها مداحلیق ائدیب؟ گرک فارس
 شاهینا مداحلیق ائده‌یدی، یوخسا محمودافشار اگر مداحلیق ایله کؤکوندن مخالف
 اولسایدی، عؤمرونون سونرالاریندا سکسان یاشیندا اولان دکتر لطفعلی صورتگر ایله
 مخالف اولاردی کی بو گون کی ایگیرمینجی یوز ایله ۲۵۰۰ ایل شاهلیق جشنینده،
 شاه و مین‌لرجه اؤزون و اؤزگه‌نین حضوروندا دیزه چؤکوب یازدیغی اوزون شعرینده
 مداحلیق و یالتاقلیق ائدیردی.

محمود افشار، قانئی شیرازی مذمت ائدیب و حتی ناصرالدین شاه‌ی دا قیناییر کی مداح لارا مئیدان وئریمیش، اما فارس شاهینا بو ایرادی توتومور، چون کی او، اؤز لری نین کی دیر.

و ایندی بو گناهکارلارین و خیانت و دسیسه‌چی لرین اؤلومو و فضل الله همدانی نین و میرزا تقی نین اؤز جزالارینا یئتیشدیک لری، بوگون تورک دشمن لری نین ال لرینده عثمان کؤینگی اولوب، و ایران تورک لرینی سیخماق و تحقیر ائتمک اوچون هر نه چیرکین ایش لر و آجی آجی یامان لار وارسا یازیب بوراخیرلار و اؤز لرینی ملک و بیز لری قان ایچن و خائن یازیرلار و یئری دوشنده و عذر اوچون دئییرلر کی او «تورک لر» سیز تورک لر دئییل سیز و یوز لرحه بئله اوتانماز بهانه لر گتیریرلر و اؤز لرینی وورورلار ... لیگه.

دوینا بیلیر کی او «تورک» و بو تورک یوخ دور. بونلارین بو گون او «تورک لری» بهانه ائدیب فقط و فقط بو گون کی تورک اولدینا شکنجه و عذاب وئریمک مرامینا دیرلار. و بونلار اوتانمادان تورک امپراتور و وزیر لری طرفیندن یوزلر و مین لرحه تورک و اسلام بنالاری و قیمتلی هنر و صنعت اثرلرین، عجم وزیر و قوللوقچولارینا نسبت وئریرلر و هر یئرده مسجدلر، سو انبارلاری، خیرییه ایش لر، مدرسه لر، کاروانسارلار، حمام لار، یول لار، چشمه لر و بیر چوخلو گؤزلردن ایتگین تاریخی بنالارین آدینی گتیره نده و یا آراشدیراندا، تکجه عجم وزیرلریندن و شاعیرلریندن آد گتیریرلر و حتی یازیرلار کی بو وزیرلر و شاعیرلر، تورک شاهلارینا نصیحت و اؤگوت وئریردی لر، تبارک الله! بیر کیمسه یوخ دور سوروشسون کی بو خیر آداملار نه اوچون نصیحت وئریردی لر، یوخسا پول و مقام اوچون و تقرب و یالتاقلیق اوچون دگیلدیرسه، بس نه اوچون ایمیش؟ و یئنهدیه یوخسا میلی روح اوچون ایمشسه ده، بس نه دن بو نصیحت لری اؤز لری اوچون و یا میلت لری اوچون ائتمیرمیش لر؟ و نه دن دیلنچی و یالواریجی کیمی ترحم و شفقت دیله ییب و میلی حرکت ائتمیرمیش لر؟ بونلار، بو ادعالار، بوگون یالنیز اوروپا دسیسه لری ایله مئیدان تاپان و نفت گلیرله اؤزون ایتیرن و آلاهللیق ادعاسی ائدن لرین شوونیستی عربده سی و قیشغیرغی دیر، یوخسا هئچ بیر انسان اوغلو انسان، بوگون میلی ستم و میلی حقارت اودلارینی یئلندیرمز. بو قیزقین لار و بو هارلامیش لار سانکی آند ایچیب لر کی حتی گرک ال آلتی و کیچیک یاشاسین لار، یوخسا ال لرینه قدرت و گوج دوشسه استقلال سیز و دیلی غیر قانونی اولان ائل لرین دلیل لرینی کسب و دوداق لارینا داغ باسارلار.

و اما، اسلام دان اؤنجه اوسطوره و افسانه اولان خرابه و ویرانه لرین آدلارینی گتیرینده، هئچ بیر وزیردن، شاعیردن، معماردان آد گتیرمز لر و بانی گؤسترمز لر. تکجه عجم

شاهلاریندان، داریوشدان و کوروشدان آد گتیریرلر، چون کی اونلار به اصطلاح فارس ایمیش لر و استدلال لاری بو دور کی شاه اولان یئرده وزیر، معمار، شاعیر کیم دیر و نه چی دیر؟

اسلامدان سونرا، تورک امپراتورلاری، وزیرلری، خطاطلاری، معمارلاری و عالیم لری یاپان و قوران گۆزل-گۆزل اثرلر و بنالاردان تورک آدی گتیرمزلر فقط چاره سیز اولاندان فلان تاریخدن و فلان عجم معماریندان آد گتیریرلر. اونلاری بانی گؤسترلر و حتی چوخ تاریخی بنالارین تورک زمانینا و تورک آدینا اولان کتیبه لری قوپاردیب اؤز آدلارینا یازارلار.

هندوستاندا، دؤرد یوز ایل تورک و موغول امپرواتورلاری اکبرشاه و شاهجهانین «تاج محل» یندن یازاندا و اونون عظیم و گۆزل بنا اولدوغوندان بحث ائندنه و یا آدین گتیره نده، حسادت و جیحیکدن قیزیب، شاهجهانین آدین آتیپ، فقط اونون معمارلاریندان بیرینی یازارلار. چون کی بو اصفهان لی معمار احتمالا عجم ایمیش. بونو حتی اونودارلار کی اصفهان نسلا و اصلا خالص عجم دئییل، چون کی اورانین ایلک آدی «یهودییه» ایمیش.

اسلامدان بویانا بوتون تاریخده، عجمین بیر امپراتورو اولمادیغی حالدا بو گون بونلار نه وارسا اؤز لرینه چیخارلار و هر نه پیس و چیرکین وارسا بیزیم و هر نه یاخشی و گۆزل بونلارین دیر، چون کی بوگون قدرت و ایش اوسته کی مطلق اولان حاکم بونلارین نژادینداندیر و بونلارین هویتین قوروپور.

بونلار ایله بئله، بو حيله و دسیسه لر، یالنیز ایران بازاریندا، بو گون کی بازاردا اورتایا و بساطا قویولا بیلر، یوخسا دنیا بیلیرکی بوتون بو یالان لار و حوققالار ترسینه و عکسینه دیر و هله گرک دریندن گۆرمک و بیلمک کی آیا اصلینده و کؤکونده نطفه (ژن) باخیمیندان بو گون سالم و ال دیمه میس عجم واردیر یا یوخ؟

تاریخ لر ائن-بویندا، ال لردن ال لره کئچن و یوزلرجه امپراتور و باشقا اثرلر طرفیندن ائوله نن و عموماً مطلق آشاغی دا و ال لر آلتیندا یاشایان عجم لردن نه قالا بیلر؟ بورادا، اوچ یوز ایل سلطنت ائئن یونانلی اسکندرین توتوب و اسلامدان سونرا معنوی نفوذ صاحبی عرب امپراتوری و بؤیوک تورک غزنوی، خوارزم، سلجوق و سونرا دونیالیق اولان چنگیزخان، قازان خان، امیر تیمور، ائلخان لار، آغ قویونلورلار، قارا قویونلورلار، صفوی لر، قاجاریه و یوزلرجه تورک و موغول امپراتورلاری و شاهلارینا کیمی آرالیغدا ال لردن ال لره کئچن عجم دن «نژاد» آدینا نه قالا بیلر؟

تورک و موغول امپراتور و شاہلاری نین تورپاق لاری و میلٹلری بو گونون اوّلچوسو و مقیاسی ایله الہ گلمز، چون کی پکن دن (خانبالیغ)دان توتوب، موسکووایا کیمی اوزانان موغول و تورک امپراتورلاری و میلٹلرینین عظمتی و بوئیوکلوگو، اوگونون حرکت و یئریشی ایله حساب اولونسا، بو گون بوتون دنیا هله او بوئیوک و عظمتده اولایلمز، چون کی خانبالیغدان موسکووایا کیمی اوگون لر آیالرجا و شاید ایل لرحه یول ایدی و هله کیمسه بو یولو عموماً و همیشه ساغلام گنده ییلمزدی. و یول لاردا یوزلرحه مرضه و قورخولارا اولاشاردی، لاکن بوگون آیالار و ایل لر یولو، گون لر و ساعت لر یولو اولوب دور و یوزلرحه ایران اوّلچوسونده مملکت لر و اوّلکه لر تورک امپراتورلاری نین اوفاجیق و کیچیک بیر قسمتی اولاییلر.

بو دور کی ایندی گرک سوروشماق کی بو اوزون زمان لاردا و اوجسوز-بوچاق سیز اوّلکه لرده جور به جور میلٹلر و ائل لر آراسیندا، گوژدن ایتیمیش و حسابا گلمز عجم، دوغروسو کیم دیر؟ یوخسا اوژ قویروغوموز دور کی اوژگه بیر قوراشدیرما دیلده دانیشدیغی اوچون اوژون بیر میلٹت گوژتیر؟

نه اولورسادا اولسون، آنجاق دوغروسو بو دور کی بورادا «عجم» آدیندا نطفه (ژن) باخیمیندان نژاد اولایلمز، فقط عجم آدیندا بیر دیل واردیر کی اونو دا دریندن و دقت ایله باخیلسا، تورک امپراتورلاری (مخصوصاً سلطان سنجر سلجوقی) اونون-بونون لغت لریندن و سوژلریندن بیغیب و قوراشدیریب و یازی کیتابی و ارتباطی دیلی حالینا گتیریب لر و ایندی اوروپالی لار تورک-اسلام امپراتوریندان، اوروپایی و بالقانی (بالکان) فتح ائتدیک لرینه گوژه آجی انتقام اوچون عجم لره کوروش قبری و جمشید تختی تاپماغا و دوزه لثمگه و هابئله هویت یازماغا باشلایب لار.

و ایندی بورادا و بو خصوصدا چوخ آز و قیساسا یازیلدیغی اوچون لازم دیر کی گلجکده شرفلی تورک یازیچی لار و آراشدیران لار بوئیوک کیتاب یازسین لار. و اما، روس لار اون سگگیزینجی ایله کیمی هله اوئله بیر ادبیات و شعر ییه سی دئییل تکجه فرانساین بوئیوک انقلابیندان سونرا اوندان الهام آلاراق ادبیات باشلامیش لار و چوخوسو دا تقلید و تکرار اولوب و او جوره کی عجم لر عموماً عرب لردن و سونرالار اوروپالی لاردان تقلید و اقتباس ائدیبلر و ایندی بورادا هامی دان آرتیق گوژه چاریان و حسرت توره دن بو دور کی اوژگه لردن تقلید و اقتباس ائدن به اصطلاح بی میلٹ «عجم»ین، شعر و ادبیاتیندان اقتباس و تقلید اولاندا یوزلرحه دفعه الدن اله کئچن یازی لاردان تقلید و تکرار اولاندا داها ادبدن و باجاریغدان نه قالار و نه کیفیت ییه سی اولاییلر؟

بونلاردان باشقا عیب و ایرادلار بو دور کی بیزلر، ایل لر، اون ایل لر و حتی یوز ایل لر بویو هر جوره بوغونتو و هر جوره ظلم و اعتناسیزلیغین اوزرینده دینمز-سؤیله مز ساکت دوراریق. هر جوره توهینه، شاللاغا و قاپازا دؤزریک. بیر کیمسه دن سس-سمیر چیخماز و یا ادبیات خصوصندا هامیمیز هورت-هورت باخاریق، اؤز دیلیمزده بیر سؤز، بیر کیتاب یازماریق، آنجاق ائله کی بیر ی بیر قیام ائله دی و یا بیر کیتاب یازدی، باجالاردان چیخاریق و یازی ماشین لاری تتر-تتر دوشر ایشه، و او قدر چکمز کی مثلا حیدر بابادان تقلید و تکرار اولان کیتاب لارین سای سایی دان چیخار و سونرا گنت-گنده اونا بارماق دا اولونار. آنجاق بیر کیمسه بو سؤالی بو آغالاردان ائتمز کی بو کیتاب، یازیلما میش و چاپ اولما میشدان اؤنجه و ابتکار و هنر گؤستریمه میشدن اول، سیز هنرمند آغالار هاردا دیدیز؟ و نه ائدیردیز؟

بو دور کی تقلید و تکرار بیزلری باجاریق و هنر سیرالاریندان قیراغا تولانیب و سوفرا آچان یوخ بلکه قاب دییی یالایان و سوفرا آرتیق لارین بیغان بئجریب دیر. بونلاردان سوای، بیزده چالیشماق و سونرا دوزگون یول گؤستریمک میلی اورک یاندیرماق، هابئله قارداشلیق یئرینه، بیر بیرینه دیل یاراسی وورماق، بارماق ائله مک و غرض ایله عیب چیخارتماق و بئله باشلانان بنانی و تملی آباد ائتمک یئرینه، ایدئولوژی و مذهب سلیقه تعصبی ایله خرابه قویماق خصلتی واردیر. بونا گؤره دئمک اولار و گرک ده دئمک کی بیزلرده تشویق و یول گؤستریمک یئرینه تحقیر و توبیخ ائتمک استعدادی واردیر.

حیدر بابا و باشقا بیر کیتاب یازیلما میش دان اول، بیر کیمسه نین قافاسیندان کئچمز کی اودا بیر حسن بابا و یا حسین بابا یازمیش اولسون، آنجاق اوستاد بؤیوک شهریارین حیدر باباسی چیخاندان سونرا و یول لار صاف و هوا آچیلاندان سونرا، اونلار و یوزلرجه هوس آتین چاپدیрмаق ایسته یین و تحریک اولان تقلیدچی و تکرارچی «هنرمند» لر عشقه گلر. سینه سین آریدار، قلم اله آلا، حیدر بابانی و یا باشقا بیر اثری قویار قاباغینا و باشلا. اونندان دانا-دانا اوغورلاماغا، آنجاق کیشی اوغلو زحمت چکر، یئرلری، آدلاری و قافیهلری دیشیر و یا همت گؤسترر حیدر بابا یا فلسفه درسی و گئیش لیک وئر می (دانش قارداشیم، دانش، دانش کوچ کوراوغلوندان و فلان قهرمانیندان دانش) آنجاق بو کیمی لر اؤزو-اؤزوندن سوروشماز کی بس سن نییه دانش میرسان؟

بس سن نییه لال اولوبسان؟ امر و نهی باشقا، چالیشماق و باجاریق ایسته یین کیشی و آیری سین ایره لی ایتله یین بیر هوسکار، نه اوچون اؤزو ایره لی یوگورمور؟ و نه دن باشقاسینی قالخان توتور؟

و اما، اقتباس و الهام، دوغردور کی انسان لار بیریری لریندن اؤیره نیبلر و الهام آیب لار، آنجاق بونلار ایله بئله-بو الهام آماق گرک دیر کی ایره لی جهته ده اولسون، ایره لی سورسون، یعنی تیپک وورماسین، بیر حالدا قالماسین بلکه هر بیر هنرمند اونا تازالیق و اوستونلوک وئرسین. دئمک کی چیی پیشمیش و یاریمچیلیغی بوتوو ائتسین بو، البته یالینیز ادبیات و شعر اوچون یوخ، بلکه قانون، ایدئولوژی، یول، مرام اوچون ده بئله دیر. و بو عادت گرک اورتادان قالدیریلسین کی همیشه اؤزگه لرین قانون لارینی، مرام لارینی، یول لارینی، ایدئولوژی لرینی تقلید و تکرار ائله میشیک و هئج اینانمامیشیق کی بیزلرده بونلار کیمی نولورسا بیرجه کره، اؤزوموز اوچون یئنی بیر قانون، یئنی بیر یول و ایدئولوژی قازانا بیلک.

بوگون بونو بیلمه لی بیک کی هر بیر قانونو، مرامی، سبکی، یولو و بالآخره بیر میلّت و او کیمسه اولمایاق و نولورسا بیرجه کره ده بیزلر بو خصوصدا سوفرا آچاق و بیر ابتکار گؤسترک؟

بو شیوه یه و بو یولا یئتیشمک اوچون، هر شئی دن اول، اؤز-اؤزوموزه و ملتیمیزه اویغون و بوگون کی دونیانین سون یئیش لرینه اویغون، آنجاق یواش-یواش ابتکار و باجاریق گؤسترمه لی بیک و دوغروسو و سون سؤز بو کی تایا اولونجا دوغما انا اولمالی و باتلاق اولونجا دنیز اولمالی بیق.

شاعیر کیم دیر؟

هر شئی دن اؤنجه، شاعیر اؤز دوغولدوغو و اؤز یاشادیغی یئرین توره نیشی دیر و هی بئله اؤز دوغما یوردونون اوغلو و یا قیزی دیر.

هر یئرین و ائلین شاعیری هر کیم اولورسادا اولسون آنجاق گرک بیلمک کی اونون باخیشی و دوشونجه سی باشقا کیمسه لردن و معمولی آدم لاردان اوستوندور، چون کی باشقا و معمولی کیمسه لر، هر حادثه و اؤز وئیشلر اؤنونده متأثر اولورسادا آنجاق اؤز لریندن ائله بیر دگرلی ایش و عکس العمل گؤستمز لر. هله گؤسترسه لرده، ائله مؤثر اولماز. حال بو کی شاعیر، هر بیر یاخشی-پیسین اوزه رینده اؤزوندن شوکه سالار و عکس العمل گؤسترر. بئلئیکه او دورو بیر گوزگو کیمی هر تأثیر و حادثه نی اؤزونده دیری ائدیر و جانلادیرار. مثلا آغی-آغ، قره نی قره، سئوگینی-سئوگی، آجیغی-آجیق گؤسترر، معمولی کیمسه لری گؤیلرده مین لرحه اولدوز لارا و یوزلرحه چایلارا اوخشاتسان، شاعیری و هنرمندی پارلاق گونشه و دالغالی دنیزلره اوخشاتماق گرک دیر

کی آیدین دوشونجه‌سی و شعرلری ایله بوتون دوغولارا و دوشونجه‌لره ایشیق یایار و حرکت وئر.

شاعیر گوزگو اولدوغو حالدا، وظیفه‌سی تکجه حادثه‌لری همان شکلیده قور-قور و یا اولو گؤستمک دئیل، بلکه او حادثه‌لری آلماق و آراشدیرماق و ذاتین یارماق و هابئله اونلارین اوزرینده نه اتمک یولونو گؤستمکده‌دیر. طبیعتده و جامعه‌لرده هر شئی دایماً حرکتده، دیشمکده و ایره‌لی سورمکده اولدوغو کیمی و هابئله آتا اؤز یئرینی اؤز اوغولونا وئردیگی کیمی اسگی و کؤهنه شعرده اؤز یئرینی یئنی شعره و یئنی مضمونا و بالآخره هنرلره وئرمله‌لی‌دیر. بونا گؤره شاعیر گرک اونوتما‌سین کی نه زماندا و نه یئرده یاشاماق‌دیر. و بو دیشمه‌لرده نه کیمی وظیفه‌لر بیه‌سی اولمالی‌دیر.

بیلدیگیمیز کیمی شعر بیر نوع علم و بیلک اولدوغو اوچون، شاعیرده بیر عالم و بیلگن دیر و گرک دئمک کی شاعیر عالم اولماسا، شعرده علم اولما بیلیمز چون کی شعر یارادان شاعیردیر. هر حالدا یئنه‌ده باخالیم کی شاعیر کیم‌دیر و کیم اولمالی‌دیر.

لغت باخیمیندان شاعیر او کیمسه‌یه دئیرلر کی شعور صاحیبی‌دیر. حساس دیر و گوزگو کیمی‌دیر. وورغون دور و دولوب داشاردیر. او هر حادثه و اؤز وئریشلر اؤنونده متأثر اولور و گیزیلده‌بیر. حتی عاشیق اولاندا، ایریلیق دوشنده، هابئله غمه باتاندا و سئویننده اؤزونده عکس العمل گؤستریر. گؤزل-گؤزل کلمه‌لر، قافیله‌لر، وزن و معنلار ایله آغیر-آغیر اورک دردلرینی و یانغین-یانغین گؤز یاش لارینی، درین-درین ایچ دوشونجه‌لرینی، هابئله آرزو لارینی اؤز یاراتدیغی شعرلرینی واسطه‌لری ایله جالاندیریر و شاعیر هر شئی و موضوعنی یئنیندن گؤستریر و یئنیندن تانیس ائدیر.

او، اؤز شعر و تعریفله هر گون گؤز اؤنونده اولان آغاج لاری، یاشیل یارپاق لاری، دورو-دورو سولاری، بوداقلار اوسته اؤتن ساری بولبول لری یئنی‌دن یارادیر و یئنی‌دن گؤستریر.

شاعیر دوشونجه‌لری ایتیلدیر، عاطفه‌لری اویدیر و پارلادیر. عشقی گؤزلندیریر. دوستلوغو و محبتی دوغولدور و بئله‌لیکله هر بیر شئی و موضوعا باشقا بیر حالت آیری بیر کیفیت باغیشلا‌بیر.

بورادا لازم اولدوغو اوچون، باجاریغین و هنرین جور به جور روللارا و شکیل لرده اولدوغونو آتلاماق اوچون بیر نچه سؤز رسام و نقاش ایله شاعیر خصوصوندا دانیشماق گرک‌دیر.

رسم و شاعیر

بیر رسم، ایله اولان جانسیز قلم و بیر آز رنگلی توز و سو ایله بولانمیش (بویاق) ادلی مایع ایله اؤز دوشونجه لرینی، اؤز ذوقونو، بیر پارچانین و یا کاغاذین اوستونده جالاندیریر. او هر بیر شی و گؤزل بیر شکلیده گؤز اؤنونده چکیر و یئنی یاراتدیغی (گؤز دونیاسیندا) هر شی و هر بیر گؤرکم ساکت و دایانمیش اولدوغو حالدا دیری و جانلی گؤرگونور. مثلا: هر گون یئدیگیمیز طالبی، قارپوز، اوزوم و هابئله هر گون گؤردوگوموز باغ لار، آغاچ لار، دره لر، اونون قلمینده و توزوندا باشقا بیر شکلیده و آیری بیر عالمده جانلانیر.

او گوی اوزونده پارلایان گونشه، آیا، بولدولار، اولدوزلار، ایلدیریملار و یئر اوزونده اولان بولاغلار، چؤلره، کاروان لارا و هابئله حیوان لارا، انسان لارا باشقا بیر روح وئریر و آیری بیر عالم یارادیر. البته یالینیز بونلار یوخ بلکه خلق و اجتماع و عاطفه لر خصوصوندا اینجه موضوعلار و گؤزدن و دوشونجه لردن قاچیب گیزلنن و جان گیزیلده دن جریان لارادا حزین-حزین و درین-درین باخماقدادیر.

هر گون گوروب باخمادیغیمیز چیلیاق و قوجا بیر دینچی و یا سومسوننن بیر ایتی و یا آغیر بیر یوک آلتیندا یئر بیخیلان و دیزی پارچالانان بیر حیوانی، اونون قلمینده باشقا جوهره گوروروک، سانکی اوندان اول هئج بئله گورمه میشدیک.

رسمین جانسیز قلمینده و صامت بویاغیندا نه وار؟ بونلارین هامی سی ظاهراً آرام و ساکت اولان بیر شی لردیر. لکن همان دایانمیش و دیلسیز اولان قلم و بویاغ، دینمز-سویمز انسان ایله دانیشماقدادیرلار.

ایچینده شوق ایله اوشاقلار اوخویان بیر مدرسه نی و اونون قابی سیندان نیسگیل ایله ایچری باخان بیر یازیق کندلی اوشاغینی دفعه لرله گوردوگوموز حالدا رسم و نقاشین قلمینده یئنی دن و دریندن گوروروک و اؤز-اؤزوموزدن آغیر سوروشان بیر حالدا دقیقه لر و ساعت لره اونلارا گیریشمک و دویماق ایستیریک. حال بوکی بونلار، هر گون، هر ساعت گوردوگوموز، ایچینده اولدوغوموز و اونلار ایله یاشادیغیمیز شی لر و ایش لردیر. آنجاق بو رسمین، نقاشین قدرتی و باجاریغی دیر کی اونلاری (گؤز دونیاسیندا) بو جوهره دیری و جانلی مجسم ائدیر و انسانی دوشونجه و آنلاق اوچون درینلشدیریر و ایره لی سورور.

رسم جانسیز بیر قلم، دایانمیش بیر توز و سو ایله جان لار، روح لار، حقیقت لر یارادیر و اؤز درین یاراتدیغیندا انسانی دوشونجه یه سالیر، سئویندیریر و یا آلدادیر.

قلم و بویاق واسطه و یا وسیله دیر. دوغروسو بو دور کی بو رسامین و یا نقاشین دوشونجه سی و یا روحی و دنیا باخیشی دیر. هابئله دونیادان، جامعه دن آلا دیغی مایه و الهام دیر.

او هر بیر حادثه و یا اوز وئریشلر اؤنونده، اؤز تأثیرینی، اؤز دوشوندوگونو بعضاًده غملی بیر حالدا بویاق و قلم ایله آنلادیر. بونا گؤره، دئمک اولار کی شاعیر، اؤز دوشونجه لرینی، اؤز تأثیراتینی کلمه لر و سؤزلر ایله یارادیر و رسام دا قلم و بویاق ایله آنلادیر. آنجاق بونون کی قولاق و اونون کی گؤز دونیاسی آدلانا بیلر.

هر حالدا رسام، بیر منظره نی و بیر موضوعنو ترسیم و تجسم ائدیر. و شاعیر بیر روحی و احساسی موضوعنو گؤزلندیریر، بئلیکی او، گوزه صفا وئیریر و گؤز یولو ایله دوشونجه نی آرتیریر و بو روحا صفا و درینلیک وئیریر و قولاق و سس یولو ایله عاطفه نی و احساساتی او یادیر و داها ایندی باخالیم کی شاعیر، بونلاردان، یعنی مثلاً گولو، بولبولو، آجیغی، سئوگینی تعریف ائله مکدن سوای نه ائتمه لی و نه اولمالی دیر. و هابئله اجتماعی و انسانی خصوصدادا نه جوهره وظیفه لردن آسیلی دیر و میلی جهت لرده موقعیتی و دورومو نه دیر؟

بیلدیگیمیز کیمی شاعیر، او کیمسه دیر کی شعور صاحبی و حساس دیر. او هر بیر تأثیرین آلتیندا اولدوغو حالدا و تأثیرلره بولاشدیغی حالدا، حتی تأثیرلرین اؤزونده تأثیر قویمالی دیر و بو فلسفی و عینی باخیمیندان تأثیر مشترک ادلی بیر حقیقت دیر، یوخسا شاعیر اوچون شعور و حساس لیق ادی یاراشماز. بوتون بونلار ایله بئله، اوزون تاریخ لر بویو، یوزلر و مین لرحه شاعیرین یاران دیقلاری دیوان لار و ادبیات، نه دنسه بئله بیر تأثیرلرین قارشسی سیندا یالنیز تأثیر آلیب و حل اولوب لار. بونو لاپ آیدین آچیقلاماق اوچون گرک دئمک کی اونلار هر بیر مکان و زامان دا، مکانین و زامانین رنگین دینمز سؤیله مز اؤز لرینه آلیب لار و مکانین و زامانین حاکیم لری هر نه بویوروب و هر نه ایسته بیب او اولوب لار و بو ارم سزلیگین اؤنونده، فلسفه لری و اؤیودلری یالنیز بو اولوب کی گؤردون هامی کور سن ده کور.

لاکن بیر حساس و دوزگون شاعیر اوچون بوندان آغیر و آجی فلسفه اولای بیلمز کی گؤزو اولای-اولا اؤزون کورلوقا وورسون و کور پیشیک لر کیمی سو فرالار باشیندا قاب لار دیبی یالاسین. اؤز گه لرین شعر مدعی لری نین یوزلر و مین لرحه دیوان کیتاب لارین اوخویاندا و دریندن آراشدیراندا و سونرا اونلارین شاعیر ادلی شخصیت لرینی و هابئله یاران دیقلارینی اله یئنده قولایجا گؤرونور کی یوزده دوخسان بو دیوان لار بو شعر و غزل

کتاب‌لاری باشندان باشا چۆرک و مقام و شهرت اوچون قوشولوب و باشندان باشا مدح و تعریف و هابئله تکراری و مبتذل و سون باشدا ایگره‌نمه‌لی دیرلر.

بو، های کویچولری تانیماق، ائله بیر زحمت و چالیشماق ایسته‌میر، چون کی تاریخی و بو دیوان‌لاری بیر آرجا آراشدیراندا چوخ آسان بیر حالدا بؤیوک و دگرلی آدلانان شاعیرلرین ان بیرنجیسی و افتخار ساییلانی، فردوسی هامی‌دان آرتیق کیچیک و هامی‌دان آرتیق مبتذل دیر.

اؤزگه‌لرین یازدیغی دیوان و یازی کتاب‌لارینی، اؤز آدلارینا دؤندرن و هابئله قیزیل یئرینه گوموشدن کوسن و سونرا کوسمه‌گیندن ایت کیمی پشیمان اولوب یئنه‌ده ممدوحین آیاق‌لارینا دؤشنن شاعیرلری، شاعیر آدلاماق، دوزگون شاعیرلر اوچون ان بؤیوک توهین و آلقاق‌لیقدیر، چون کی نه اولورسا اولسون آنجاق شاعیر او کیمسه‌یه دئییرلر کی شعور صاحبی و حساس و درین دوشونن دیر.

بس، بئله بیر به اصطلاح حماسه‌چی و میلی شاعیر آدلانان لار اصلینده سوفرا پییشیک‌لری و قاب دیبی یالایان لاردیر کی اؤزلرینه یئر اچماق اوچون و قافله‌دن گئری قالماق اوچون، بیر گون بو حاکیمین باشقا گون او حاکمین قولوغوندا باش ایمکده و آیاق اوْیمکده دیرلر. هله ایستیر بو حاکم ظالم و بیرتیجی اولسون، ایستیرسه‌ده عادل و یوموشاق گؤنول، فرق ائله‌مز. بونا گؤره‌دیر کی شاعیرین مقامی، گرک آیدین و درین دوشونولسون و هر بیر بئش اوچ کتاب جیزما قره ائنده گرکمز کی شاعیر دئییلین.

واما، شاعیر یالینز گوزگو و یا آیینه دئییل و تکجه عینی حادثه‌نی و اولای‌لاری گؤسترن دئییل. یعنی شاعیر فقط اوکیمسه دئییل کی آیینه کیمی جامعه‌ده دوشن اتفافی اؤزونده گؤسترین بلکه شاعیر، عکس آلیب عکس وئرمه‌لی دیر. یعنی تأثیر آلیب، تأثیر قویمالی دیر. و یا حقی دوشونوب و اونو یاییمالی‌دیر و هابئله کورلار ایچینده ایشیق و نور یایمالی‌دیر و کورلوغا سون قویمالی‌دیر، گؤزو اول-اولا اؤزونو کورلوغا ووران شاعیر یا یالتاق دیر و یا شعورسوز، چون کی هر حالدا هئچ بیر شعور صاحبی و حق شاعیری بئله‌نجیلیک اولای بیلیمز. شاعیر، انساندا اولان شعوری و آنلاغی بئجرددیر. اونو ایره‌لی اولاراق پارلا‌دیر، قارائلیق‌لاری بیچیر، ایشیق‌لاری یاییر و هر گون گؤرونن گولو-بولولو، باغی-باغچانی، انسانی-حیوانی یئنن دن گؤستریر و یئنن دن تانیش ائدیر.

شاعیر یاخشینی-پسیبی، حقی-حق‌سزلیگی اؤز شعرای ایله آری‌دیر و سونرا اوخویانی اوچون یول آیریر، اونا یولچو اولور و یولو اوچون ایشیق بیر چیراغ اولور و هابئله اونا بؤیوک و پارلاق بیر شخصیت و اردم وئریر.

شاعیر شعور صاحبی اولدوغونا گۆره، مکمل انسان لار سیراسیندا دورور، حق یولوندا چالیشیر. اسیرلرین و مظلوم لارین یانین ساخالاییر. اونلاردان دفاع ائدیر و بونو اؤزونه وظیفه و شرف بیلیر.

شاعیر، پول و شهرت اوچون شعر دئمیر، کیتاب لار قارالامیر، او یالنیز انسانلیق وظیفه سینه و اؤز وجدانینا، میلی و اجتماعی عاطفه سینه دوزگون سس و ئرمک اوچون و اؤز گؤنلو ایله چالیشیر. آنجاق بونو گرک بیلیمک کی بو ایش لر چوخدا آسان یوخ بلکه هردن اولور کی لاپ دا چتین و لاپ دا قورخولو اولاییلر، چون کی مظلومدان دفاع ائدن بیر کیمسه ایستر-ایسته مز ظالم ایله و بیرتیجیلار ایله قارشیلشاجاق دیر کی بو اؤزو چوخ کیشیلیک و انسانلیق ایستر. هئچ بیر زامان و دؤوره یوخ دور کی شاعیر اوچون چتین لیکلر و سیخنتی لار و بوغونتولار اولماسین. هابئله قارانلیق لار و دومان لار اونو چولقماماسین و یا قارا بولودلار اونا یالان و تهمت یاغیش لارین یاغدیرماسین. بونلاردان باشقا، شاعیر گرک بیلیمک کی ظالمدن و دوشمندن سوای سعادتی اوغروندا چالیشدیغی بیر خلقین و ملتین هردن بیر اؤزلری بیلمه دن آجی-آجی سؤزلرینی ائشیتسین، گولونجه قویوسون. آردیجا مین جوره سؤزلر دئییلسین و حتی بعضی لری آلداناراق اونو داشا باسین. آنجاق شاعیر کسگین بیر قیلینج کیمی اولدو ایلدیریم کیمی بو سیخنتی لاری و بو بوغونتولاری کسملی و بوغولان لاری و اسارته اولان لاری قورومالی هابئله بو تهمت لره و قارابولودلار آلتیندان گونش کیمی پارلاییب کسگین چیخمالی دیر.

یالنیز بو صورتده دیر کی اونا دوزگون شاعیر و شعورلو انسان دئمک یاراشار و بونلاردان سوای گرک بیلیمک کی هر بیر انسان اوچون کورلارا قاتیشماق (به رنگ جماعت) آدی ایله کور اولماق، کورلار اوچون خدمت دئییل، یالنیز کورلاری گؤزلو ائتمک و اونلارا ایشیق بیتمک ان بیرینجی انسان لیک گؤرکمی و نمونه سی دیر.

اؤزگه لرین باتمان-باتمان کورلوق دیوان کیتاب لاری نین اؤنونده، بیزیم ایگیدلیک و کیشی لیک اؤیره دن بیر آز-چوخ کیتاب لاریمیز باشدان باشا انسانلیق و عاطفه خصوصیاتیله دولور، بئله بیر یاراشان و عاطفه لی خصوصیات گرک دیر کی داها هامی لاشسین و کور اولوب یول ایتیرن لره چیراغ اولسون.

شاعیر هر بیر انسانی سئوملی دیر. هر بیر یاخشی-پیسی آلقیشلامالی دیر کی یاخشییا اوستونلوک و پیسه دوزگونلوک و ئرممه لیدیر. پیس دئییلن اولان انسان ذاتا پیس دئییل. اهریمن دئییل، بلکه بو علت لردیر کی بیر انسانی پیس ائدیر و یا بیلمه دن اونو پیس گؤستریر. بونا گۆره شاعیر گرک بو علت لری آراشدیرسین.

ايچىن چىخارتىسىن، يوخسا ظاهرى ھر بىر معمولى انساندا گۇرور و نسبتاً آنلايىر. بونلاردان باشقا شاعىر يالنىز خانقاھ و درويش ائولرىندە شعر اوخويان و خلقى اولوم يوخوسونا اويدوران و يا اونا-بونا يالتاقلق ائىدن دئىيل، او بۇيوك بىر قهرمان دىر، قدرتلى حاكم دىر، قارائلىق لاردا گونش دىر، ظلمى بىچن دىر. چون كى اؤز يئرندە و لازم اولاندا، اؤز شعرى ايله وطن ساواش لارىندا و استقلال اوغروندا جانيندان ووروشان و ميلتيني ايستى اورگى كىمى اونلارى هيجانا گتيرريك مىلى بىر شرف ايله حقه دوغرو چاغىرىر و يا گوجلۇ بىر حاكمدن آرتىق سۆز و كلامى داشدان كنجىر. يالان لارا سون قوياراق دوغورلوق تۇره دىر.

بو كىم دىر؟ بو شاعىر دىر كى انساني، اجتماعى و حقوقى حركت لرى ايله بۇيوك-بۇيوك ديپلومات لاردان و مین لرجه عاطل و باطل ايش باشىندا اولان لاردان آرتىق، خلقين يانيندا دىرلى و جانا سىنن دىر.

شاعىرين نقشى اجتماعدا، حكومتده، حقوقدا، ترقى ده، حتى تنزل ده بۇيوك و درين يئرلر توتور و حتى بىر ميلتن نه جوره گئدهك يولونو گۇسترن و يا يول اچانى اولور. بو دور كى شاعىر، باجاريق و هنردن باشقا، اؤزو بىر درين عالم، دوشونن بىليجى و سون باش دا مىلى بىر شخصيت دىر.

شاعىر و ناطيق

ناطق كىم دىر؟ و شاعىر ايله نسبتى و باغلى اولدوغو نه ده دىر؟ ناطيق ھر گون دانىشيلان و ايشلەنيلن سۆزلر ايله، خلق ايچىندە تانىنىمىش اولان كلمه لر ايله، اؤز باخيشين و هدفين اؤز ائشىدن لرينه دوزگون و جانلى بىر حالدا تانيتدىرير.

او، بو گونده ليك و دائمى اولان سۆزلر ايله، ائشىدن لرين ذهينده بۇيوك بىر تحول و دؤنوكلوك يارادىر. هابئله ھر گون آغيزدان-آغيزا كزن و سؤيله نيلن سۆزلرى، گۆزل-گۆزل و آيدىن بىر قورولوش ايله يئنى دن تانيتدىرير و يئنى دن ائشىتدىرير. بئلىكى بوسۆزلرى، سانكى ايندى يه كىمى ائشىتمە مىش دىر.

گونده ليك اولان سۆزلر، همان گونده ليك اولان سۆزلردىر. انجاق بو ناطيقين، كسگين و عالم دانىشانين هنرى و باجاريغى دىر كى اونلارا جان باغىشلايىر و روح وئرىر. فرانسائين بۇيوك انقلابىندا، انقلابا ايتىليك و كسگين ليك وئرن و خلقى يئنى يولا درين ايناندىران «روبئسپيئر» آدى بىر ناطيق ايدى.

بو بۇيوك كىشى، بۇيوك جامعه يولچوسو «روئىسپيئىر» همان گونده ليك سۆزلر و
قاغاد اوسته يازيلان و آغيزلاردا گزن سۆزلرى، دوزگون و كسگين بير قىلىنچ كىمى حق
بولوندا ايشلتندى و انقلابا جان و روح وئردى.

همان گونده ليك سۆزلردن، روئىسپيئىر حركت و يئريش تۆره تدى، قۇرلار و اودلار
ياغديردى.

اوروپادا روئىسپيئىر، شرقده خيابانلى محمد كىمى لر و تور كيه ميزده عصمت و كمال
پاشا، همان گونده ليك سۆزلر ايله يوز ايل لرجه ترپشمه ين بئين لرى و كۆهنه قافالارى
حركتته و دۆنوكلوگه گتيردى لر. بئئىكى بو ترپشمه ين بئىينلر و قافالار يوز ايل لر بويوجا
هئچ بير كولونگ و قازما ايله ده اچيلمازديلار. بس گۆرونور كى شعر، شعردير. بوياق،
بوياق دير، سۆز، سۆزدير، آنجاق بو شاعير، بو رسام و بو ناطيق و سۆز اوستادى دير كى
اونلارا جان وئريو و روح باغيشلايىر.

اللى مينليك، يوز مينليك بۇيوك بير توپلانتيذا و ميتينگده باجاريقلى و هنرلى بير
دانشان اۆز ديرى و جانلى دانشيغى ايله، درين-درين سۆزلرى ايله اللى مين و يوز مين
توپلانتي لارى ترپه دير. حركتته گتيرير و توپ كىمى سىچرادير.

ناطيقين سۆزلرينه قولاق آسان لار، يوزلرجه دفعه بو سۆزلرى اورادا، بورادا و اوندان،
بوندان ائشيدىبلرسه ده، آنجاق بورادا، بو سۆزلره باشقا جوره قولاق آسماقدا و دريندن
آنلاماقددير، چون كى بو سۆزلرى، ناطيق اولچور، منظم ائدير و بئجردير و سونرا اونلارين
واسيطه سييله دوشونجه لره قاناد گريو و هابئله ايتى و كسگين بير نفوذ آلتينا آلاراق هدفه
دوغرو ايرهللى سورور.

هر گون گۆردوگوموز جامعه نى و اوند اولان اينسان لارى، قورولوش لارى، ياشايش لارى،
رابطه لرى، آشاغىنى-يوخارنى، حاكمى، محكومى، ياخشىنى-پيسى سىچرايشلى اولاراق
يئنى دن گۆستريو و يئنى دن جانلانديرير و اونون كلاميندا اولان نفوذ و بيان و سۆزونده
اولان تاثير، يوزلر و مين لرجه گولله دن، توپدان، استبدادى فرماندان آرتيق كسرلى و
بيچرلى دير.

بونلار ايله بئله، ناطيق هر كيم اولورسادا اولسون، آنجاق اونون كلامى او زامان
نفوذ و اثرلى دير كى اۆزونده ده دانشديغى سۆزلره و هدفه دريندن ايمانى و اعتقادى
اولسون، بونلاردان باشقا، ناطيقين اۆز دئدىك لرينه بسله دىگى ايمان و اينانيش بو
سۆزلرى داها اثرلى و يئريشلى ائدر. بئئىكى بورادا، گۆزل ليك ايله ايمان اولدوقجا
بيرلش و انسجام تاپار.

تورکجه بیر مثل واردیر کی دئییر: «قیلینج-قیلینج دئیل وورانی قیلینج دیر» بونا گؤره آیدین دیر کی قیلینج ووران هر نه قدرده قیلینج وورماغا باجاریقیلی و بیلیجی اولسا، هابئله اونون قیلینجی ایتی و کسرلی اولسا، یئنهده بو قیلینجی ایمان ایله وورماسا اونون قیلینجیندا نه کسر اولار و نهده ایشیندن قازانج توره‌نر.

بیرینجی دنیا ساواشیندان سونرا و بؤیوک عثمانلی امپراتوری سی اون دؤرد اوروپالی مسیحی و عیسوی دولت‌لری و جماعت‌لری طرفیندن بؤلونندن سونرا هابئله «کاپیتولاسیون» آدلی چیرکین و قانلی بیر قانون، بو باسغینا دوشموش میلته تحمیل اولاندان سونرا، قهرمان تورک میلیتی نین وطن یولوندا قیزیل قانین آووجونا آماقلا برابر بؤیوک میلت قهرمان لاری، کمال پاشا و عصمت پاشانین اوزون و کسگین نطق و بیان لاری ایله، بو چیرکین قانون «کاپیتولاسیون» توپ کیمی پارتلادی و داغیلدی. ۱۹۲۳ ایلی، ۲۴ ژوئیه آیی «لوزان معاهده‌سی» آدلی کنفرانسیدا، حتی دونیانین او باشیندا اولان زاپون دولتی ده، دوشمن آدیله شرکت ائتمیشدی، بوتون بو چتین و اولونماز گؤرونن ایش‌لر و تحمیل اولان قانلی و چیرکین «کاپیتولاسیون» آدلی اسارت سندی، یئنهده کسگین و حقلی بیان لار ایله بؤیوک تورک میلیتی نین بوینوندان قالدیردی.

بؤیوک امپراتورلوقدان باشقا، عثمانلی امپراتوری، آسیادا، آفریقادا (سنی و باشقا) مسلمان لارین خلافت مرکزی و بیرینجی تقلید مرجعی ایدی، آیدین دیر کی اسلام و مذهب، عثمانلی میلت‌لرینده هر بیر قانون و مرام و ایدئولوژیدن کؤکلو و درین ایدی، کاپیتولاسیون، انقلاب و استقلال ساواش لاریندان سونرا، مذهب و دین موضوعو مدرن و سوسیال تورکیه جمهوریتی اوچون بؤیوک بیر مانع ایدی و بو داها ۱۴ اوروپالی دولت، تورک و یونان ساواشی دئیل ایدی و بورادا سلاح و توپ ایشه گلمز ایدی و دوغرو دور کی بو اؤزو ده میلی استقلال ساواشی نین سون قاتی و سون مرحله‌سی ایدی. آنجاق بونلار ایله بئله بورادا اولان موضوع، تورکیه میلیتی نین اؤز ذهنینده و روحوندا اولان موضوع ایدی، بس بورادا منطق و بیان و گؤزل دوشوندوروجو سؤز و هابئله ایناملی و متفکر بیر ناطیق، میدانا گیرمه‌لی و جهالت بولودلارینی قهرمان تورک میلیتی نین دونیاسیندان داغیتمالی ایدی.

اوزون و کسگین نطق لار و بیان لاردان سونرا بؤیوک مصطفی کمال پاشا(آتا تورک) مذهب و دین موضوعون حل ائتدی و اوزون ایل‌لر بویونجا مذهب و دین آدینا اولان اختلافلارا و آلاسه آدینا تۆکولن قان لارا سون وئردی:

«تورکیه جمهوریتی هئج بیر مذهب و دیندن حمایت ائتمیر و هئج بیر دینه و

مذہبہدہ آجی باخمیر. آنجاق بورادا تورکیہ جمہوریتیندہ، آلاہ و دین آدینا قان تۆکن مسلمانا و مسیح و آلاہ آدینا قان آخیدان مسیحی یه و عیسوی یه داها یئر و میدان اولمایاجاق دیر».

و:

«یئنہده تانرینی و دینی سئون هر آدادا اولورسا، آنجاق بیر تیجی لیق ائتسه و قان تۆکسه، داها نه تانری سئون و نه دینی اولاییلر. بونلارین یئرینه تورکیهده یالیز بیر قانون واردیر. اودا بو کی هر کیم هر دینده و مذهبده اؤزو اوچون آزاددیر. و دولت هئچ بیر دینی هئچ بیر دینه و هئچ بیر کیمسه نی هئچ بیر کیمسه یه اوستون توتمایاجاق دیر».

آنجاق بو ایش لر و بو موضوع لار بئلهده آسان و یونگول دئییل ایدی، چون کی خلافت مرکزی اولان بؤیوک عثمانلی امپراتوروندا یوز ایل لرجه اولان مذهب و دین گوجو و کؤکلو مذهب و دین اختلاف لاری، دیشاری دان گلن، مسیحی لر و عیسوی لر و حتی بعضی مسلمان لارین دسیسه لری و هابئله روح لاردا و قانون لاردا ابدی و سونسوز سانیلان بو ایش لری اورتادان قالدیرماق و اونلارین یئرینه میلی وجدان توره تمک اوچون درین و دوزگون منطوق لر و آیدین بیان لار و یورولمادان دؤزوملر و هابئله چاشمادان سؤنمز ایمان لار لازم و گرک ایدی و بونلارین باشیندا بؤیوک بیر اردم و داهی بیر نبوغ.

بیر گون قونیه شهرینده درویش لر و صوفی لر و یوز لرجه آرائیق آدام لاری و ایشله میب یئین لر مرکزی اولان مولانا مقبره سینده میلچک لر کیمی قیمیلاشان، خرافات اوردوسو اوزه رینده بؤیوک داهی و کسگین ناطیق بئله بویوردو:

«سایین اؤلکه داش لار و قارداش لاریم! بو گون کی مدرن و سوسیال تورکیه میزده، یعنی چالیشما چاغیندا هر کیمسه اؤزونه گؤره اؤلکه و خلقینه گؤره وار گوجو ایله گرک چالیشسین و گرک ایشله سین و دیشله سین و بو گون کی مستقل تورکیه میزده داها جور به جور طریقت لره، شیخ لره، تکیه لره و دینچی مرکزی اولان مقبره لره یئر اولاییلمز. هابئله اسلامی و بؤیوک تانری ائلچی سی حضرت رسولی و باشقا طریقت لری بهانه ائدیپ و ایشله میب یئین لرین توکان لاری داها قاپانمالی دیر»

و یئنہده:

«سایین آرخاداش لار! دیری بیر میلتین ایل لرجه اؤلوب توز اولموش اؤلورلدن نجات و شفا دیله نمه سی اولدوقجا چیرکین و دئدیگجه اوتانمالی دیر. چون کی زامان-زامان قبیرلرده چورویوب توز اولموش اؤلورلرین گوجو و قدرتی اولسایدی هر شئی دن اونجه اؤز لرینه نجات و ثربردی لار.

طریقتچی لر و درویش لر اجدیققلاری تکیه توکان لاریندا، کیم لرین ال لرینین حاصل و قازانجینی بیسیب، بویون لارینی بوغونلادیرلار؟ آیدین دیر کی درویش لرین و صوفی لرین حوققا بازلیغی ایله معجزه لره و خرافاتا مجذوب اولان الی قابارلی فهله لرین و کندلی لرین اعانه لری و نذیر لری ایله یوز لر و مین لرجه، شیخ لر و درویش لر و صوفیلر و هابئله سماع اویونچولاری و خلق انگل لری ایشلمه دن و چالیشمادان نه دن و کیم دن نجات و معجزه دیله بیرلر؟ بورادا مقبره لره و یوز ایل لرجه بوندان اؤنجه چورویوب توز اولان لاردان؟ بو گون کی سوسیال و دموکرات تورکیه میزده دیری نین اولودن نجات و معجزه تمناسینا و دیله گینه داهای سون وئر یلمه لی دیر. یوخسا، تورکیه نین قاپی لاری اونلارین گنتمه گی اوچون اچیق دیر و گرک بو اولکه دن گنتمسین لر.»

بو ایدی کی ایشله مه گه و چالیشماغا اؤگره نمه یین درویش لر و صوفی اوردولاری نین بیر چوخ لاری، قاپی لاری اونلار اوچون اچیق اولان ایران و سوریه و بیر باشقا اولکه لره چگیرتگه (ملخ) لر کیمی جومدولار و بیر آزی دا تورکیه ده اؤز انا یوردوندا چالیشماغا باشلادی لار.

بؤیوک ناطیق، اردملی کیشی مصطفی کمال، بو ایش لری ساواشمادان و قان تۆکمه دن و زور دئمه دن دوزگون و منطقی بیان لار ایله ثمره یتیردی. ناطیق بورادا همان سن و من بیلن و هابئله بللی اولان سؤزلر ایله بؤیوک بو ایش لری گؤردو، آنجاق بورادا بو گونده لیک سؤزلره و بللی اولان لغت لره گوج و قدرت و گؤزل لیک وئرن یالینیز ناطیقین هنری و باجاریغی ایدی، یوخسا اولای بیلیردی کی بو سؤزلر و لغت لر هنر سیز و باجاریق سیز بیر آغیزدان چیخان کیمی یوز لرجه جان لار بیچیب و مین لرجه قان لار آخیتسین، بونلاردان باشقا ناطیقین بیان و سؤزونده گرک درین و گرک آیدین بیر برهان و جانا سینئر اینانیش اولسون و بو ایمان و اعتقاد ائشیدن لره و دینله ینلره دریندن تأثیر قویسون. ایمان لارین محکم و برک اتسین بونلار ایله بئله بو او دئمک دئییل کی سؤز-سؤز، قیلینچ-قیلینچ دئییل؛ بلکه منظور بو دور کی بیان و شعر اوچون، سؤز چی [خام] بیر مواد حالیندا اولدوغو کیمی، هنر و باجاریقدا اونون گؤز لیلیگی و تکاملی دیر.

رسام، قلم و بویاق ایله، مدرسه قاپی سیندا حسرت ایله ایچری باخان بیر کندلی اوغلونون درس اوخوماق اوچون درین نیسگیلینی و آرزوسونو و دویدوغونو جانلی هنری ایله مجسم ائدیر. و بونون او بیر سی یانی، یعنی ناطیق، بو رولو و بو وظیفه نی سؤز و انتقاد و نطق ایله آنلادیر و او همان مدرسه یه باخان کندلی اوغلونون، و ملیت

اوغروندان جانیندان کئچن بیر میلّتين ایسته دیک لیرینی، حقیقی درین سؤزلر و کسگین دلیل لر و آیدین بیان لار و ایتی هیجان لار ایله سؤیله بیر و جانلادیریر.

و سونرا شاعیر، گؤزل قورولموش سؤزلردن، قافیه دن، وزنیدن باشقا اؤز زامانین شاعیری اولدوغو کیمی، بو صحنه لری و جریان لاری حقوقی بیر موضوع کیمی قلمه گنیررک شاعیرانه بیر خصوصیات ایله مجسم اندیر و دیری گؤستریر.

بو دوغرو دور کی هنر و باجاریق اصلینده هئچ بیر عقیده و اینانیش دان آسیلی دئییل و هئچ بیر عقیده دوغولاندا دوغومور و هئچ بیر اینانیش اؤلنده اؤلمور. آنجاق هنرمند بیر مرامدان و عقیده دن آسیلی اولمادیغی حالدا، یئنه ده حق و عدالت و انصافین یانین ساخالمالی و لازم اولان زامان اونون اوغروندا میدانا گیرمه لی دیر، یوخسا او گؤزل کی اوندان روح و حرکت اولماسین و یا او گول کی اوندان عطر و قوخو اولماسین، قورو-قورو باخماقدان و یئر دار ائتمکدن سوای نه یه گرک دیر؟ بو دور کی شاعیر هر کیم و هر عقیده ده اولسادا آنجاق هر شئی دن اول اؤز یوردونا و اؤز خالقینا دایاق اولمالی دیر و دونیا بویو دوغرو دور کی شاعیر، انسانلیق عالمینده گؤزل و اوجا بیر مقام توتمالی دیر و دونیا خلق لیرینی ده دوست و آرخا بیلمه لی دیر. آنجاق بونلار ایله بئله تورکجه گؤزل بیر مثل واردیر کی «ئوه لازم اولان چیراغی مسجده آپارمازلار» و یا «اول ائوین ایچی دیر سونرا ائشیکگی»، یعنی انسان اول اؤزون و اؤز میلّتینی قورومالی و سونرا اؤز گه لری تانیمالی و قورومالی دیر.

بیلدیگیمیز کیمی شاعیر عقل و منطق باخیمیندان شعورلو بیر انسان و درین و اینجه دوشونن بیر اردم دیر. و یاخشی-پسی، گؤزلی-چیرکینی، حق-ناحق آبیرد ائدن و اؤزو-اؤزگه نی آیدین تانیان دیر.

یئنه ده عقل و دوشونجه حکمونه گۆره یاخشی-پسی، اؤزو-اؤزگه نی تانیان بیر کیمسه، آیدین دیر کی اول اؤزوندن تانیمالی و کیم اولدوغونو بیلمه لی دیر. چون کی خالقا معیار دوزگون اولماسا عیار اله گلمز. هابئله انسان هامی دان اول اؤزون آیدین تانیماسا، تانیری نی و دونیانی و طبیعتی و حتی انسان لاری دا درین و دوزگون تانییا بیلمز. بونا گۆره هر کیم و هامی دان آرتیق بیر شاعیر کیم اولدوغونو و کیم اولاجاغینی گرک دیر کی بیلسین.

آیق بیر شاعیرین شعری، هر زاماندا و مکاندا دئییشیلسه ده و زامانین و مکانین اثرلیرینی و خصوصیاتینی عکس ائتمکده اولمالی دیر. دئمک شاعیر دورو بیر گوزگو اولدوغو اوچون هر بیر حادثه و اتفاقی آلمالی وئرمه لی دیر آنجاق بو آلیب و قایتارماق

تکجه گوزگو وظیفه‌سینده اولماق دئیل و یالیز شوکه سالماق و عینی بو قضیه‌نی
گؤستریمک دئیل بلکه معلول لاری آلماق و علت‌لری گؤستریمک و سونرا حق اولانلارین
اوغرودا چالیشمالی دیر.

شاعیرین شعری هر بیر زامان‌دا و مکان‌دا، اؤز یئرینین و اولکه‌سی‌نین اورک
سؤزو و دوشونجه اولچوسو و کلی خصوصیات‌ی‌دیر. اونون شعری سئوینج زامانیندا
بولبولدن و گولدن، باغدان باغچادان و سونرا غم گونوندن آهدان سیزیلتی‌دان و گؤز
یاش‌لاریندان دیر.

او، اؤزونو هر نه‌ده یان-یؤوره‌سینده اولان و دوشن حادثه‌لردن قیراق توتسا دا یئنه
اولانلارین ایچینده بولاشماق‌دا و دیدرگینده اولان بیر انسان، اؤز یوردونا و دوغما ائلینه اوز
وئرن حادثه‌لردن هئچ بیر زامان گئری دورا بیلیمز و سویوق باخاماز.

بو باخیمدان شاعیر حادثه‌لری آلان و اولاری آراشدیران و خلقینه تائیتدیران و
اولانلار ایله حرکت ائدن، یووا گؤسترن و یول‌لاری اوچون چیراغ اولان بیر انسان دیر. و
شاعیر اؤز خلقی‌نین سئوینجینده سئوین و غمینده غم‌لی اولدوغونا گؤره، باخدیق‌جا و
دیرینشدیکجه میلی وظیفه‌سی داها شرف‌لی دیر.

انسانلیق عالمینده آلمان، ژاپون و س... هر یاندا، دوزگون و شریف اولان بیر شاعیر،
دونیا شاعیری آدلانیرسادا آنجاق کؤکونده او همان آلمان و یا ژاپون شاعیری دیر و اونا
انگلیس و یا عرب و هند شاعیری دئمزلر و دئسه‌لرده نه دوغرودور و نه طبیعی. بس
گؤرونور کی هر بیر دوشونن شاعیر، هر شئی‌دن اول اؤزون تائیمالی دیر. و بونا گؤره
اؤز دیلینی چتین بیر گون‌لرده و بوغونتو بیر زامان‌دا بوراخیب اؤزگه دیله شعر دئین
و یازی یازان بیر کیمسه‌نین، ایشی بونا بنزه‌ر کی اؤز بالاسینی آج قویوب اؤزگه بوینو
قوغونونون قارینین دویورسون و آلچاق‌لیق ایله قوللوق ائله‌سین. بو دور کی بئله بیر
کیمسه یا دوشونمز و یا شهرت سئون و هابئله اؤزون اله سالان، یوخسا بس نه اوچون
اؤز یوردونو قویوب اؤزگه یوردونا و دیلینه چالیشیر؟ و اؤز دوغما دیلینی و اصیل دیلینی
آتیر و سونرا اؤزگه و حاکم دیله یازیر؟! آیدین دیر کی بئله بیر کیمسه خدمتین و
قوللوغون بناسین خیانت ایله قویور. دئمک کی مظلومی اونودور، ظالمی قوجاقلیر.

اسیر اولان بیر میلّتین شاعیری، بونو بیلمه‌لی دیر کی آفریقا و آمریکا قهرلرینه
یانماقدان اول و یا آفریقانین ستمینه احساسات گؤستریمک ایله برابر اؤز اسیر میلّتی‌نین
دری‌سی آغ و گونو قارا خلقی‌نین یولوندا گؤز یاشی تۆکملی و دوغرودان دوغرویا جانان
چالیشمالی دیر.

دوغوردورکی هر شاعیر و یازیچی و باشقا باجاریق و هنر صاحبی، اؤزونه گۆره و ذوقونا گۆره بیر سبک و یول سئچیب و هرهسی بیر جوره شعره، یولا و سلیقه یه باغلی دیر. مثلا: بیر دینچی، اخلاقی و نوحه‌چی دیر و بیر گۆزل سئون و شراب عاشیقی دیر. و هابئله بیر پاراسی‌دا عیبلری و ظلم‌لری آراشدیریپ تنقید ائدن و بیر آیری لاری دا اونون-بونون قاپی سیندا گون کئچیردن و سومسونن دیر. آنجاق بونلار ایله بئله بونلارین هامی‌سی بیر ایشده و بیر مسأله‌ده بیر منافعہ و بیر حیثیت و بیر عزت صاحبی دیرلر کی اودا میلی مسأله‌دیر.

میلی مسأله‌نین هئچ بیر سلیقه‌یه، عقیده‌یه، اینانیشا، گۆنوله، ذوقا ایشی یوخ‌دور و کیمین نه سئودگی-نه سئومه‌دیگی، ساغ سئودگی، سول سئودگی و یا بو یول‌دا-او یول‌دا اولدوغو گۆزده دئییل و هر کیمین اؤزونه اویغون و ذوقونا باغلی اولان ایش و باجاریق اؤزونه باغلی اولان بیر موضوع‌دور. آنجاق هامی‌لیق بیر ایش و عمومی بیر مسأله‌داها بیر صنفین، بیر طبقه‌نین دئییل بلکه هامی‌نین دیر.

بورادا، ایشچی، کندلی، بیلیجی، یازیچی، وارلی، وارسیز و باشقالاری و هامی وطن ادلی و میلیت ادلی بیر گمی‌ده یئر توتور و بو میلی گمی‌نین باتماسی هامی‌نین باتماسی و بوغولماسی دیر.

بونا باتیلان گمی‌نین آدام‌لارینا دیزده اولان ناققالار(نهننگلر) هئچ بیر فرق قویما یا جاق دیر کی بو آغادیر، بو یازیق دیر، و یا بو فلان دیر، بونا گۆره، میلی مسأله، عمومی مسأله‌دیر و هامی‌نین اونا باغلی اولدوغو دوغرو و طبیعی دیر.

دینی و اخلاقی شعر یازان شاعیر، مصیبت و غم یازان شاعیر، قیرمیزی یاناقدان و بادامی گۆزدن قیزغین دانیشان شاعیر، هابئله الی قابارلی و ظلم آلتیندا بئلی بوکولن ایشچی‌دن دفاع ائدن شاعیر، هر نه سئورسه و هر نه بیلیرسه دوغرو و دوزگون بیر حالدا یازمالی و قوشمالی دیر. اصولاً وارلیق و یاشاماق بونا گۆزه‌دیر کی هر بیر انسان، بو گئنیش، دونیادا آچیق و گۆزل یاشاسین و قورتولوشلار نعمت‌لریندن دوینوجا ثمرلر گۆرسون. بونلاردان باشقا، انسان اولان بیر کیمسه گۆزل‌لیکلر، باجاریقلار، خوش گون‌لر و بوللوق‌لار سئومه‌لی، هامی‌دان آرتیق انسان اوغلو انسان سئومه‌لی دیر.

انسان، بورادا هامی دیر، ایستیر قارا، ایستیر آغ، ایستیر عرب و ایسترسه‌ده هندلی آنجاق بوتون بونلارین اله کلمه‌سی و بوتون بونلارین یارانماسی‌نین ضامینی و دایاغی، یالنیز قورتولوش و حریت‌دیر. بس قورتولوش سئون بیر انسان، هر شئی‌دن اول اؤزون اسارتدن، بوغونتودان قورولمالی دیر. و چون اؤزون قورورماق دوشونجه‌سینه دوشدو،

گرک بيلسين کي هامی دان اول دوغما يوردونو و دوغما ائلينی و انا ديلينين قورتولوش فکرينه دوشمهلی دیر. چون کي اوسته يازيلديغي کيمي سليقه لر، ذوق لار، باخيش لار، اينانيشلار هر نه اولورسادا اولسون لار، آنجاق عمومي مسأله ده، ميلي مسأله ده هامی بير منافع و بير يول آدمی دیر. بورادا هر کي مدن اول، شعورلو انسان اولان لار، يعني شاعيرلر، درين سؤزلر و کسگين قلملر، اولمز شعرلر ايله جهاد ائتمه لي دیرلر. ايندی بو شاعيرين ميلي و شرفلي وظيفه سي دیر کي ميلت و وطن ادلی گمی نين نجاتی اوغروندا قول وورسون و قاناد چالسين، شاعير گؤزل سؤز يازان، گؤزل شعر قوشان و دوزگون اخلاق اویره دن اولدوغو حالدا درين-درين حق يولوندا چاليشماسی دا اولدوقجا گؤزل و گرک دیر.

شاعير، يول آزان لاری، اگری گئدن لری، اؤزون اونودان لاری، تايایا-آنا دئین لری اؤزلرينه گتيرمه لی و اؤزلرينه تانيتمالی دیر و سونرا حقيقتين و حقين اوزونو اعارتمالی دیر و شاعير بيئنه ده اؤز دوغما ميلتيني اونون-بونون قولتوغوندا چيخارتمالی دیر. و اؤز اولکه سيندن، انا يوردوندا ناققالاری سوپوروب توللامالی دیر. دئمک اوغولو آناسينا يتيرمه لي دیر و اؤزونو دوغما آنادان مهربان گوسترن تايانی اوغولا تانيتمالی دیر. و اونا دئمه لي دیر کي هر انسان اؤز آناسيني سئومه لي دیر. اؤز آناسيني تانيتمالی دیر. ايستر قره، ايستر آغ، ايستر چيرکين، ايستر سه ده گؤزل، آنجاق انا اونون آناسی دیر.

شاعير اؤز زامانی نين ايستک لرينی و ديلک لرينی آيدينجا دوشونمه لي و درينجه دويمالی دیر. ايستر بير ميلتين، ايتگين بير ائلين اورتاسيندا، ميلي گؤز ياش لاری نين اؤنونده، لاله ياناقدان، قلم قاشدان، پوسته دوداقدان دانيشان و پيان اولماق شاعيري، ميلي و اجتماعي دگردن سالار و اونو سايماز بير انسان و يا دا ياز بير کيمسه گوسترر و ايچی بوش بير ناردان باشقا هئچ بير شئي بنزه ر و اوخشاری اولماز.

شعر شاعير ايله اوخويانين آراسيندا رابط و ائلچی اولدوغو کيمي و شاعيرين احساساتيني و عواطفيني اوخويانا و ائشيدنه منتقل ائله ديگی کيمي، شاعيره حقانیت ايله خلقين آراسيندا دوزگون بير ايمان و پوزولماز بير صفت صاحبی اولمالي دیر.

شعيرين مقامی، شاعيرين اوچاليغي، اونون رسالتي و ائلچی ليگی دیر. بس شاعير يالنيز سؤز دوگونله ين، قافيه، وزن، هيچا قوشان و اؤزو اوچون خصوصی و درويشی بير دونيا يارادان دئييل. او بير خالق معلمی، خالق نقاشی، خالق بايراق چی سی و هابئله خالق گمی چی سی دیر.

اونون شعری، فلسفه، حکمت و اؤزو بؤيوک بير نظر صاحبی و ميلي بير شخصيت دیر.

بونا گۆره بو میلی شخصیت گرک مستقل، سئوملی و ایگید و قهرمان بیر کیمسه اولسون و یا آچیقجاسی بوکی اجیر اولماسین و حق یولوندا جانیندان اسیر گهمه سین. شاعیر، سوفرالار باشیندا، اونا-بونا کیچیلن، اؤزگه لر آراسیندا هضم و حل اولان دئیل، بلکه او، اؤزو میلی حرکت قوران، میلی سوفرالار اچان و اوجا یاشایان و هابثله هامینی قارداشلیغا چاغیران بؤیوک بیر اینسان دیر.

حاصل بوکی بیر شاعیر و یا هر باجاریق ییه سی و هر عقیده و مرام صاحیبی، اول گرک اؤزونو، میلتنی، تاریخی و دیلینی بیلیم و سونرا اؤزگه لری و عقیده لری بیلیم و تانیسین، چون کی بونلاری تانیمایان اؤزگه نی تانیما بیلیم.

و اما، دوغردور کی بو بول لاری گئتمک و بئله بیر استقلال گؤستمک و اؤزون دیری و اولمز تانیتماق اولدوقجا چتین و آغیر بیر ایش دیر. آنجاق، افتخار او کیمسه لرین دیر کی بو چتین و قورخولو یول لاری اوشونمه دن و کسگین بیر اراده ایله گئتسین لر.

لاکن تأسف ایله گرک دئمک کی ایندی کی زامان دا، بو گون کی یاشاییشیمیزدا، چوخ دا دریندن یوخ، بلکه اوزدن کئچمه باخیلسا گوروروک کی یوزده دوخسان دوققوز، بو چتین یولدان قورخان لار و تیتره مگه دوشنلر، یازیچی لار، هنرچی لر، شاعیر لر، دیپلومات لار، آل وئرچی لر و یوزلر و مین لرجه اؤز لرین باتیران لار دینمز-سؤیله مز، سس سیز-کوی سوز اؤزگه لرین سلطه و انقادی آلتیندا یالتاق-یالتاق سومسونمکده و کسالت ایله گون گئچیرتمکده دیر لر.

آما، بیر گون اولسا، بو وضع و بو قورولوش دؤنسه و بو دفعه سوفرا بویاندا آچیلسا همان دونن کی و همان قولتوق لار آلتینا قیسیلان لار فورا و گؤز یوموم زامان دا، تازا آچیلان سوفرالارین باشینا کور میلچک لر کیمی قونوب داراشاجاق لار و بو دفعه «کاسا آشدان ایستی دیر» مثلی مصداق تاپاجاق دیر.

بو ایش، بو آلچاقلیق، تاریخ لر بویونجا تکرار اولاراق، چوخ لاری نین ایشی و توکانی دیر کی هر گون و هر زامان مصلحت اوچون اؤز لرینی زامان بویاغینا بویاسین لار. فارس اولاندا، فارس لیق شجره سی، تورک اولاندا تور کلوک شجره سی دوزلتسین لر، مین لرجه بئله بیر کیمسه لر، اؤزگه لرین اداسینی چیخاردان یازیچی لار و شاعیر و هنرچی لر هر اویونا قیرپ قویوب و هر آلچاق لیغا باش اگیب و شهرت و موقعیت آرديجا گزن لرین هئچ بیر سی بو خالقین اؤز شیوه سینده و اؤز خصوصیاتیندا یازمایب لار و بونلارین حتی میلیوندان بیر سی ده «مراغالی حسین کریمی» اولایلمه ییب لر کی ادعاسی اولمادان و پایپون نه شئی اولدوغونو بیلیمک ایسته مه دن، کندلرده، شهرلرده، یاخین لاردا-اوزاق لاردا میلیون لار جا

ایران و حتی عراق تورک‌لری نین اورگینده بسله نمکده و دیل لرینده ازبر اولماقدادیر. بیر گون اولارسا، تانری کمک ائدرسه، بو کیشی نین میلّت حقیقینده غیرت و همّینی و شخصیتینی یازماغی اؤرومه بورج بیلیرم، چون کی بو کیشی، توتورلار، باسیرلار، کسیرلر دئمک یئرینه و عذر و بهانه عوضینه یورولمادان گنجه-گوندوز چتین چتین باتلاق لاری، تیکان لیق لاری، دره لری، داغ لاری، هابئله آچاق لاری، اوجالاری و حتی تهمت لری آشماقدا و میلی یولونو دوزگون گئتمه کده دیر. بونسوز کی قافاسیندا طمع و یا ریاست اومماسی اولسون، چون کی منت سیز اولان چؤرگی، ساده اولان بوز باشی اونون اوچون ان بیرینجی خانلیق و شاهلیق دیر. دئمک شرف و خالق اوچون و میلیتی اوچون چالیشان بیر اینسان داها تجملی و بزه گی نیلر؟ و یا بؤیوک شاعیریمیز علی آغاواحید دئمیشلی «یارین ستون عاشیق داها جان و تنی نیلر؟».

تورک دیلی نه دن هنر دیر؟

دونیا لیق اولان تورک دیلیمیزده او قدر گؤزل لیک و اینجه لیک لر و درین لیک لر واردیر کی حتی اؤز گه لری ده حئیّرتّه و تعجبه سالار. دیلیمیزده اولان محکم قورولوش لار، ترکیبلر، طبیعی حرکت لر و هابئله اؤز گه لغت لری یئمک و هضم ائتمک و اونلارا میلی و ائل پالتاری گئی دیرمک، سونرا زمان زمان، میلی هویت شکلینه سالماق مهارتی دولغون دور. اؤنجه لرده دندیک کی بیزیم گؤزل دیلیمیز، اولدوقجا قول بوداقلی و دندیکجه درین و دولو بیر دیل دیر. بونو اینادیرماق اوچون هئج بیر آند و آند ایچمه گه احتیاج و گرک یوخ دور. چون کی گونش پارلایا پارلایا، اونون وارلیغینی و ایشیغینی گؤسترمک و تانیتماق آرتیق بیر ایش دیر و هر بیر دوشونن آدام اونو آنلار، آنجاق بونلار ایله بئله بعضی کیمسه لر واردیر کی درین باخیشلی اولمادیقلاری اوچون، هر دن بو تانیتماق و گؤسترمک لازیم و گرک دیر.

آما، بو کی قدیم دن دئیبلر: «تورکی هنر و باجاریق دیر» و فلان دیل شکر. اولدوقجا دوز دور و دندیکجه دوغرو، لاکن اؤز گه لر بو «هنر» کلمه سین قورخولو و چتین بیر شکلیده گؤستریم و تحویل و ثریبلر، بئلیکی بیزلر و باشقالاری دا بو دیلی چتین و اؤگره نیلمه یین بیر دیل دوشونموشوک کی فلان کیمسه لرین حقلری واردیر کی بو دیلی اؤگره نه بیلمه سین لر، چون کی بو دیل چتین دیر... آخی؟

کئچمیش دن دئیبلر کی لفظ، لفظ عرب دیر، تورکی هنر، فلان دیل شکر و بیزلر

و اؤزگه لرده بونو یوز ایل لرحه تقلید و تکرار ائتمیشیک ولی بیر کرده اولسون کیمسه اؤزوندن سوروشماییب کی آخی نه اوچون بونا «لفظ» و اونا «هنر» و او بیر سیینه ده خالا خاطرین قالماسین اوچون «شکر» آدی وئریبلر.

و آما دوغروسو بو دور کی عرب لفظی اؤزو بیر گؤزل، موسیقی لی، محکم، یاپیشان، جانلی و خوش سسلی دیل دیر. بئلیکی عربجه دانیشان، و قرآن اوخیان بیر عربین سسی بیزیم قولایغیمیزدا نظم و شعر کیمی گلر و حتی بو دیلی بیلمه دیگیمیز حالدا اونون محکم، یاپیشان و موسیقی کلامیندان خوشوموز گلر و مفتون اولاریق. بونلار دان باشقا، عرب دیلی هر جهتدن بوتوو، تکمیل و هابئله «شکر؟!» کیمی دیل لرین دادینا دوران و اونلارین اوزونون سویون حفظ ائدن بیر دیل دیر، یوخسا بونلار اؤز آیاق لاری ایله تاتی-پاتی دا ائده بیلمز دیلر.

و آما، تورکی هنر دیر، بونا گوره کی تکمیل دیر، طبیعی دیر، دولوب داشان دیر، اوچو بو جاعی سون سوز و قاعده و اصول باخمیندان دوز گوندور. اؤیله کی بو دیله هر بیر سؤزو دانیشیق هر یانا دؤنوب بورولدوغو حالدا اصل قورولوشون و کؤکونو الدن وئرمز. بو دور کی اؤزگه کیمسه بو دیلی اصول و قاعده یولو ایله آز بیر زاماندا اؤگره نه بیلر. بونلاردان سوای، گرک گؤرمک کی «هنر و باجاریق» کلمه سینی حقا نه کیمی ایش لره و دیل لره نسبت وئریبلر و وئرمک اولار؟ و دوغروسو هنر و باجاریق نه دیر؟ و نه دئمک دیر؟

قیسا و آچیق جاسی بو کی هنر و باجاریق کلمه سی، اوست اوسته فنی، تکمیل، اوستون و اینجه صنعته و بئجرمیش بیر دیله و ایش لره وئریلیب و وئریله بیلر. هنر دئمکدن منظور، همان تکامل و ترقی و غنی اولماقدیر. بونا گوره گؤزل اولان تورکو دیلیمیز، بو شخصیتلی و اردملی عنوانا و آدا انصافاً لایق و حقا یاراشان دیر.

بس گورونور کی گؤزل و دونیالیق اولان دیلیمیزده هنر و باجاریق آدی و نسبتی آسان و قولای وئریلمه ییب دیر. بلکه دوغرودان دوغرو یا غنی، بوتوو، دولو و کؤکلو بیر دیل دیر. و ایندی گرک گؤرمک کی بو گؤزل و اینجه اولان دیله نه اوچون دونیالیق دیلی دئییب و بونو دئییه-دئییه نهدن اونو آیدین و درین تانیمیریق؟ و بو دیلی و اونون دونیالیق اولدوغونو تانیماق اوچون و اونا دریندن اینانماق اوچون هر شئی دن اول لازیم دیر کی آذربایجان آدلی قفسدن و یووادان باشیمیزی ائشیگه چیخاردیب ایرانین هر یاندا و هر نقطه ده اولان اصیل تورک لرینی تانیماق، هابئله اونلارین حتی بیزدن ده دوزگون دانیشیق دیلی و کامل لغت لرینی گؤز اتوینه آلاق و سونرا اولورسا و یئتیشیرسه گؤزلریمیزی سیلک،

شرفدن - غەربە، شىمالدان - جەنۇب قەدەر - بېرى - بېرى نېن يانېندا و قونشولوغوندا ياشايان، ئىنجاق بېرى - بېرىلرېنى تانىمايان بۇيۇك - بۇيۇك تۈرك مىلتلرېنى درېن - درېن تانىياق، چۈن كى نىجە اولورسادا اولسون بونلارى تانىماق اۋزوموزو تانىماقداير و اۋزوموزو تانىماق، دوغروسو بونلارى قارداش كېمى تانىماقداير.

بونلاردان باشقا، آچىقچاسى بو كى اصلىنده بونلار بېز و بېز اونلارېق. بونا گۇره بو بۇيۇك و عظمتلى وارلىغى درېندن دوشونمك اوچون گرک و لازېمدير كى اول، بېزە آذربايجان بېچېمېنده مىللىت جېزېغى چكْن لرېن اسارت جېزېق لارېنى پوزاق، و كۇكۇموزه وورولان پاس لارى سېلك و سونرا كئچمېشدىن تجرېبە آلاراق آيدېن گلە جكدە، حق يولوندا چالېشماغا باشلاياق، انشاءالله.

بورادا چوخ قېسا اولاراق، پېر نىچە سۇزون يازېلىب آيدېنلاماسى گرک و لازېمدير اودا بو كى بۇيۇك تۈرك مىلتلرېنى دۇنيادا نە قەدر اولدوقلارى و نە يىترلردە و نە منطقه لردە ياشادىقلارىدير.

مىللىت باخېمېندان، بو گون دۇنيادا بېكى مىليارد تۈرك [۱۳۵۶-جى ايلدە]، تاتار و موغول نژادى واردير كى بو بۇيۇك ساي دۇنيانېن تقربىا يارى سېنا ياخېن بېر سايىدير. بو عظېم و بۇيۇك سايىدا اولان تۈرك مىللتلرې، دۇنيانېن ان بېرىنجى و چوخ ساىلى قوم و مىلتلرېندن بېرىدير كى اۋزونه مخصوص مشخصاتى واردير كى تانىماسى چوخ آسان و قولايدير.

دۇنيا اوزەرىنده جور بە جور يىترلردە، اۋلكەلردە ياشايان مىليون لارجا تۈرك مىللتېنېن جوربە جور آدلارى واردير كى هر بىتردە اونلار تۈرك و موغول و يا تاتار دئىملر. ئىنجاق بوتون بو نژادلارېن هامىدان آرتېق تانىمېش و اۋتملى اولان آدلارى تۈرك و موغول و تاتاردير.

بىنى بو اوچ بۇيۇك و تانىمېش آد، بوتون دۇنيا تۈركلرېنىن آر مى و سېبولو اولاي بېلر. و آمما، دۇنيانېن يارى سېنا برابر اولان تۈرك، تاتار و موغول نژادى نېن نە يىترلردە دايانېب، ياشادىغى اۋلكەلر و آدلارى هلەلىك بونلاردير. چېن تۈركستانى، [شرقى تۈركستان] (سېن كيانگ) اېچرى و دېشارى موغولستان، تېت، افغانستان، وېتنام، تۈركمېستان، قېرقېزستان، اۋزبېكستان، قزاقستان، داغستان، مولداوى، گونئى و قوزئى آذربايجان، ايران [آذرى - خلىج - قاشقاي - تۈركمېن]، تۈركىيە، قفقاز، عراق، سورىيە و حتى عرب اۋلكەلرېنىن بېر چوخ لارېندا و يىئەدە چوخلو ائللر و قوملار او جملەدن ايسكىمولار، قىباردىنلار، و سونرا بالقان حدوددوندىن توتوب بلغارستان، آلبانى، يونان، مچارستان، يوقوسلاويا و باشقا اۋلكەلر.

و سونرا اوزون ایل لر بویو بویوک تورک امپراتوری حاکمیتینده یاشاییب موغول و تاتار و تورک ایله قاتیشان مصر، مراکش، تونس، الجزایر، لبنان، اوردون، فلسطین، عراق، لیبی، و بیر باشقا اؤلکه لر.

بس گورونور کی آسیادان توتوب اوروپایا و آفریقادان توتوب آمریکایا کیمی، سیرم-سیرم تورک، موغول، تاتار قومی و نژادی و یا اونلاردان اولان و توره ن لردیر کی کؤک، کؤتوک لری بیر نطفه دن اولاراق اوست-اوسته بیر بیرلرینه اولدوقجا اوغون و دئدیجه یاخیندیرلار. مثلاً: بو میللتین روحو، عصبی، خویو، دؤزمو، داماری، سویو، دینمز-سؤیلمز بیر بیرلرینه آز-چوخ اوخشاماقدادیر. بونا گوره دیر کی آذربایجان آدلی قفسدن باشین ائشیکه چیخاردان جسور بیر تورک، ایلك باخیشدا دونیانی ایشیق، گئنیش و سونرا بوتون یان-یؤوره سینی دنیا تورک قارداش لاری ایله دولو گوره بیلر. البته، دونیانین یاری سینی تشکیل وئرن ایکی میلیاردا [۱۳۵۶-جی ایل] یاخین بویوک تورک میلتلری نین بوتون خصوصیاتینی یازماغا چالیشان درین یازچی لار و بویوک کیتاب لار لازیم دیر. بورادا قیساجا اولونان اشاره لر یالنیز بونون اوچون ایدی کی غئیرتلی تورک لر بونو بیلرک ایندیدن بله بیر آغیر و شرفلی وظیفه لرین فیکرینه دوشوب، میلی بوج لارینی ادا ائتمک هدفی و آماجی اوغروندا اولسون لار و ایندی بورادا بو بویوک مسأله یه موضوعا یئر اولمادیغی اوچون اصل مطلبه دؤنوب گورمه لی بیک کی تورک دلی نین گوزه چارپان خصوصیاتیندان نه لر گؤسترتمک اولار؟

بورادا بونو آچیقلاماق لازیم و گرک دیر کی بو یازی لار و اشاره لر تکجه آراشدیرما و یالنیز تحقیقات اوچون ایدی کی بللئسین کی نه یئرلرده تورک نژاد و تورک «ژن» نیندن اولان لار وار ایمیش و واردیر.

دئدیگ کی گؤزل تورک دیلینده، نه یازی لار سا و نه قوشولار سا، همان او اوخونار، یعنی بو دیله یازی لان شعر و سؤز اصول و قاعده اوزیله یازیلسا، داها لازم دئیل کی مثلا شعرده اولان سکتھنی و یا اوزون گلن بیر هیجانی (سیلابی) و کلمه نی اوزاتماق و قیسالتماق ایله وزن اله گلئین، چون کی تورک دیلینده اصول و قورولوش طبیعی و رئال اولدوغو اوچون نه یازی لار سا همان او، اوخونار و چکیش برکیش لازم دئیل. بونا گوره بو دیل بوتوو و تکمیل اولدوغو حالدا هئج وقت جیزیقدان و قاعده دن قیراغا چیخماز و آغیز و دوداق بوزمگه احتیاجی یوخ دور.

و اما، «شکر؟!» اولان دیله، دوزگون بیر قاعده و اصول اولمادیغی اوچون، سؤز ایله شعرین اوخوماغیندا فرق واردیر. بئلئکی بو دیله شعر یازان و شعر اوخویان بیر کیمسه

گرک دیر کی اوزون ایل لر بویو کمیک [سوموک] سیندیرسین و عادت ائله سین و بیر شعرى دوزگون اوخوماق اوچون آغیز و بورون اگمکده اوستاد و پیشمیش اولسون، بوچنیدیریلی اتی (شکر دیلی) و داماری چئینمک هر دیشین ایشی دئییل.

آیدین دیر کی بو «شکر؟!» دیلده اصول و جیزیق یوخ، بلکه اونون یئرینه عادت و خوی حاکمدیر. بو انس و عادت اؤزو هئج بیر زامان و دایمی اولمادیغینا گؤره پوزولماق دا و دیشمه ده دیر. بونون اوچون دور کی هئجده اعتبارلی و دگرلی بیر دیل اولایلمز.

بو دیلده، شعرین هیجالاری نین اوزون-قیسا اولدوغو ثابت دئییل و وزن اوچون ممکن دور کی قیسا بیر هیجانی چکیب اوزاتماق اجباری اولسون و یا سسی اولمایان بیر «ت» حرفی شدت ایله سسلنسین، مثلاً «دوست» کلمه سینده اولان «ت» حرفی کی سس سیز بیر حرف دیر و هر دن هیجایا گلمز، بعضی یئرده «تا-تو» شدت ایله اوزون و مصوت هیجا کیمی سس و ثرر.

بس بو حالدا، بو دیلده قاعده و هیجا معین بیر دورومدا دئییل، بلکه شعرین وزینه تابع دیر. حال بو کی دوزگون اولان تورک دیلینده، سؤز و شعر بیر هیجا و بیر قاعده ده دیر. مثلاً:

گئتمه بو ناز ایله گؤزلیم بیر دایان گؤرؤم

عشقینده من یانان کیمی بیر سن ده یان گؤرؤم

بو بیت شعرده، هئج بیر کلمه آرتیب و یا اسگیلمه ییب دیر. بلکه ثابت و منظم دیر. و اویان-بویانا آخماسی و اوزانیب قیسالماسی اوچون داها انس و عادت ایسته مز و بونا گؤره هر بیر باشقا کیمسه لرده بو گؤزل دیلی اؤیره نیب و شعرین اوخویا بیلر.

دئدیک کی بیزیم دیلده جور به جور خصوصیت واردیر کی باشقا دیل لرده چتین اولاییلر. هر شئی دن اول گرک بیلیمک کی بیزیم دیلیمیزده کلمه لر، امری (ریشه ی فعل) بویور اولدوغو حالدا، ایشله نیلنده و صرف اولاندا، اصالت و کؤکونو الدن و ثرمر و دیشمز، یعنی کلمه هر شکیل ده یازیلسا و هر نه شکیله دؤنسه استقلالین آتماز و قورولوشونا لطمه دگمز. مثلاً: گل-گلدیم، یاز-یازدیم، وئر-وئر دیم، سات-ساتدیم، قاچ-قاچدیم، لکن عجم دیلینده، بوتون «فعل امر» کلمه لری فوراً شکیل لرین دگیشر. مثلاً بیا-آمدن، بنویس-نوشتم، بفروش-فروختم، بیانداز-انداختم و باشقالاری، عموماً آلت-اوست اولور و حرف لر قاعده لر دن پیرتلاشیر.

مثلاً بنویس تبدیل اولور «نوشتم»-ه، «س» حرفی، «ش» حرفینه دؤنور و یا بیا، تبدیل اولور «آمدم»-ه، کی «ب» و «ی» حرف لری یوخ اولور لار. هابئله بفروش

«فروختم»-ه، کی «ش» حرفی «خ» حرفینه تبدیل اولور و یوزلرجه بئله بیر پوزوق و قاعدهسیز کلمه لره استناد اولای بیلر.

بیزیم گۆزل و دوزگون دیلیمیزده، فعلین ریشه سی و استقلاللی، اؤز یئرینده محکم و پوزولماز بیر حالدادیر و صرف اولاندا هئج بیر حرکت اونو پوزمور و دیدرگین ائتمیر، حال بو کی عجم دیلینده کلمه لر فوراً پوزولور، مثلاً «س» حرفی، «ش» حرفینه، «ز» حرفی «خ» حرفینه و هابئله بو حرف او حرفه، مقدم، مؤخره و چوخ لاری حتی امری و خطاب کلمه نین حرف لری، جواب کلمه ده اصلاً اورتادان گئدیر.

هله بونلاردان باشقا، بو دیلین شدت ایله قورو و سینان اولدوغو، اونو اولدوقجا، موسیقی کلامیندان یوخسول ائدیبدیر. بئلیکی آشاغیدا اولان تورکجه نین معادلی بو دیله یوخ دور. بیزیم دیلین بیر کلمه سی او دیله نئچه کلمه ده یئر توتور. نمونه اوچون:

ایش: ایشله دیم، ایشله تدیم، ایشله تدیردیم، ایشله تدیردیمسه.

ایندی اونلارین معادلینه باخین.

کار: کار کردم، به کار انداختم، توسط دیگری به کار انداختم، اگر توسط دیگری به کار انداخته باشم.

بونلار و یوزلرجه بونلارین معادلی بیر کلمه ده، شکر دیلینده عموماً یوخ دور، هله بیر نئچه سی اولور سادا، آنجاق اودا یاریمچیلیق و ناقص دیر. چون کی بو دیل کۆکوندن قورودور و فنریتی و یا آچیلیب-یومولماسی یوخ دور و ایندی آشاغیدا اولان لاردا باخالیم کی اونلارین برابری و بو قورو دیله ابداً یوخ دور.

قاز(یئری)؛ سؤک (دوواری و یا تیکیشی)؛ اوی (تورپاغی)؛ یول (اوتو)؛ سوی (قابیغی)؛ سویون (پالتاری)؛ قوپارت (ریشه نی و یا کۆکو)؛ دَر (یارپاغی) و ایندی اونلارین برابری.

زمین را بکن، دیوار را بکن، خاک را بکن، علف را بکن، دوخته را بکن، پوست را بکن، دیوار را بکن، برگ را بکن، ریشه را بکن، خلاصه بکن، بکن! و یا قوش اوچدو، من آتیلدیم، پیشیک دیرماشدی، من هوبولدوم و یا آرخی آتدادیم، یئریمدن سیچرادیم، یوخودان داشلاندیم، بودوره دیم و ایندی: مرغ پرید، من پریدم، گربه پرید، چوب را پریدم، چوب را پریدم، از جا پریدم، از جا و خواب پریدم.

گۆرونور کی سویونماق، قازماق، سؤکمک، اویماق، دَرمک، یولماق، سویماق، قوپارتماق، یئرینه فقط «بکن» کلمه سی واردیر. هابئله اوچماق، داشلانماق، آتیلماق، سیچرماق، دیرماشماق، آندانماق، هوبولماق، دیسگینمک یئرینه تکجه «پریدن»

کلمہ سی ایشلہ نیر کی او دا تک-تک یاز یلسا و ایشلنسه دوز گون معنی وئر مز. بونلاردان سوای یئنہ باخالیم کی داها نهلر واردیر بو گؤزل تورک دیلیمیزده.

اور گیم سانجیلانندی، اور گیم ووردو، اور گیم بولانندی، اور گیم پارچالانندی، اور گیم آغریدی، اور گیم چیر پیندی، اور گیم قالحدی، اور گیم پؤشلندی، اور گیم دؤیوندو، اور گیم قاووشدو، اور گیم یانندی، اور گیم گویندهدی، اور گیم چاتالادی، اور گیم اوزولدو، اور گیم قیزدی، اور گیم سیز یلدادی، اور گیم قاریشدی، اور گیم آجیشدی، اور گیم دولدو، اور گیم زوغولدادی، اور گیم سیخیلیدی، اور گیم اویولدو، اور گیم داشدی، اور گیم قیر یلیدی، اور گیم قوورولدو، اور گیم کئچدی. بوتون بونلارین اؤنونده، عجم دیلینده فقط بونلار وادیر کی:

دلم درد کرد، دلم بهم خورد، دلم سوخت، دلم بیچید، دلم پاره شد. هله لیک اورک آغری لارینا گؤره تور کجده ده ۲۶ و عجمده ده ۵ و یا ۶ آد واردیر و یئنہ ده آشاغیدا اولانلارا باخالیم:

داغیلیدی، جالانندی، سپه لندی، سیچرادی، تؤکولودو، داشلانندی، دیغیر لانندی، سره لندی، دامدی، سوزدو، یاییلیدی، یاخیلیدی، آخدی، دامجیلانندی، داشدی. و ایندی بو ۱۵ جوره لغتین اؤنونده، عجمده ده ۵ و یا ۶ لغت واردیر. مثلا پاشیده شد، ریخته شد، پنخس شد، روان شد.

گؤرونور کی بیزیم غنی و وارلی دیلیمیزده هله لیک و ایندی کی حالدا، یاددا اولان لغت لریمیز، بوگون میلیون لار جا یولوندا خرج اولان حاکم دیلدن نه قدر آرتیق و نه قدر اوستون دور کی بو جوره مقایسه لر و توتوشمالار ساساق بؤیوک بیر مطلب اولار بورادا، غنی تورک دیلینده اولان، گؤزل گؤزل و درین درین امتیاز لار و خصوصیات واردیر کی یازیلما سی و بیلینمه سی اولدوقجا دگرلی و دوشوندو کجه اوجالیق دیر. مثلا گله-گله، گنده-گنده، گوره-گوره، گوله-گوله، گوده-گوده، ییه-ییه، دئیہ-دئیہ، بیله-بیله، سیله-سیله، ایچه-ایچه، بیچه-بیچه، یاتا-یاتا، ساتا-ساتا، آتا-آتا، قاچا-قاچا، یازا-یازا، دورا-دورا، باخا-باخا، آلا-آلا، داما-داما، چالا-چالا، اولا-اولا، آخا-آخا، اوچا-اوچا، دولا-دولا، دؤنه-دؤنه، سؤنه-سؤنه، قوشا-قوشا، یانا-یانا.

بو ایکی-ایکی یازیلان و دانیشیلان کلمه لر همیشه، حاضر زامانی و ایکی ایشی بیر فعلده گؤستمک دیر. یعنی بئله دئمک اولار کی فلان آدم گنده-گنده اوخووردو و یا گوله-گوله گلیردی و بیله-بیله دانیردی، قاچا-قاچا گلیردی و یا گئدیردی. بس گؤرونور کی بو ایکی-ایکی گلن سؤزلر هم حاضر زامانی و هم ایش و فعالیت حالین گؤستریر و بونو لاپ آچیقلاماق اوچون بئله دئمک اولار کی ایکی ایشی بیر زاماندا

گۆروردو. ھەم گلیردى و ھەم گولوردو، ھەم بېلىردى و ھەم دانىردى، يىئەندە باخالىم:
 گل ھاگل، گىتھاگىت، ايچھايج، وورھاوور، قاچھاقاچ، آل ھاأل، ياتھايات، وئرهاوئر،
 يىھايى، قېرھاقيب، دولھاдол، اوپھااوپ، آتھاآت، باخھاباخ، گولھاگول، يازھاياز،
 شارھاشار، تۆكھاآتۆك، چالھاچال و بېر چوخ لارى.

بورادا گل ھاگل و گىتھاگىت كىلمەلرى نىن بېرىرى نىن آردىچا گىلمەسى و بېر بېرنە
 باغلى اولدوغو بېر موضوعون و بېر جىرانيىن تىز-تىز و قېرىلماز بېر حالدا اولدوغونو
 گۆستىرمەك دېر.

مثلا:

فلان يىئردە وورھاوور ايدى، فلان آئودە يىھايى ايدى، اوپھااوپ ايدى و يا قېرھاقيب
 ايدى و ھاىئەلە وورھاوور ايدى. يعنى كىم كىمە دىيىل ايدى و يا مثلا قاچھاقاچ ايدى،
 يعنى ھامى قاچىردى.

بىس گۆرونور كى گل ھاگل، بېرى چوخلوق و شدتلى و شولوق ايشى و جىرانيى
 گۆستىرمەك دەير كى بو ايكي-ايكي و دال با دال گلن سۆزلر بۇيوك و اوزون بېر تعريفى
 و موضوعنو ايدىنلاش دىرير و توصيف آئدېر. يىئەندە:

قوشا-قوشا، دولو-دولو، دالغا-دالغا، دامجى-دامجى، بولود-بولود، اوجا-اوجا، آجى-
 آجى، جانلى-جانلى، قورو-قورو، سورو-سورو، سولو-سولو، سىرم-سىرم، بول-بول،
 نارين-نارين، يول-يول، دانا-دانا، بىرم-بىرم، يىكە-يىكە، آغىر-آغىر.

بورادا ايكي سۆزون ايكي دفعة دۇنمەسى و تكرر اولماسى، بىرلىك بوللوغو و خالص
 گۆستىرمەك اوچون دور. مثلا قوشا-قوشا دولانىردى لار، سورو-سورو قويون لارى واردير.
 آجى-آجى ايچىردى لر، ھاىئەلە سولو-سولو باغ لار، ايرى-ايرى مېوەر و يا سالخىم-
 سالخىم اوزوم لر و يىئەندە باخالىم:

يان-يانا، قول-قولا، اوز-اوزە، باش-باشا، اوج-اوجا، دىز-دىزە، دىش-دىشە،
 دوداق-دوداغا، قان-قانا، گۆز-گۆزە...

پورادا وحدت، ياپىشماق، داياق و كۆمك و جور بە جور مقابله شكىل لرىن گۆستىرمەك دېر.
 مثلا اونلار ال-الە وئرىب او ايشى گۆردولر، اونلار قول-قولا وئرىب گىئىردىلر، دوداق-
 دوداغا قويوب اوپوشدولر، بونلار دىز-دىزە داينىب لار، و بونلارى يان-يانا دوز، اونلارى
 اوج-اوجا دوگونلە، سويوقدان دىش-دىشە دىگىردى، باش-باشا قويما. و يىئەندە:

بوم-بوش، گۆم-گۆى، قوپ-قورو، ساپ-سارى، قىپ-قىرمىزى، يىپ-يىكە، قپ-
 قرە، دوم-دورو، بوم-بوز، يام-ياشيل، آغ-آپباغ...

بورادا ساری کلمه سیندن قاباق گلن «ساپ» کلمه سی ساریلیغا شدت و نهایت وئرمک اوچون دور. و تورکجه هر شئی بین شدت و غلیظلیگینی گوستریمک اوچون هر بیر کلمه نین اؤزونون خفیف و یاریم معادلی واردیر کی بعضی یئرده اولده و بعضی یئرده آخیردا گلر. آنجاق هر ایکی حالدا ایشی بیری کی اودا شدت و اطمینان اوچون دور. مثلا فلان اوتاق قوب-قورودور. فلان سو دوم-دورودور، بو بویاق قپ-قره دیر، او یاریاق گؤم-گؤی دور و یا:

سس-سمیر، اودون-مودون، قره-مره، آدم-مادام، بولود-مولود، آلا بولا، قاتی-پاتی، شولوق-مولوق، اوجا-موجا، قوجا-موجا، یول-یولاق، ال-مل، شیندیر-میندیر، قودوق-مودوق، اوشاق-موشاق، صابون-مابون...

بورادا اوسته دئدیگیمیز کیمی، کلمه لرین خفیف معادلی هر دن آخیردا گلر کی، بورادا یازیلان کلمه لرین خفیف معادلی آخیردا گلیب و ایندی آشاغیدا یازیلان کلمه لرین خفیف و یا خیرداسی اولده گله جک دیر. [کیچیلتمه-تحقیر]

در-دمیر، چؤر-چوب، زیر-زیبیل، دار-دامار، یار-یاماق، سار-سامان، قار-قاییق، قور-قودوق، سیر-سیرتیق، قار-قازان، بیر-بیرتیق، سیر-سیجان، خیریم-خیردا و بیر چوخ لاری اوسته اولان کلمه لرین آشاغیدا کی اولان کلمه لر ایله فرقلری بو دور کی اوسته کی لرین بوتوو و تکمیل کلمه سی «قاتی» اولده گلیب و آشاغیدا اولان کلمه لرین بوتوو و کامل کلمه سی آخیردا، بو اونون اوچون دور کی خفیف و ضمیمه کلمه لر، سؤزون و کلمه نین قورولوشونا و آهنگینه تابع دیر. بونلاردان باشقا، بوتوو کلمه ایله خفیف و یاریمچیلیق کلمه لرین بیرلیکده گلمه سی، کلیاتی و جمعی و بؤیوک-کیچیک گوستریمک اوچون دور و بونلارین ایشله ن یئرلری بونلاردیر. مثلا:

دئیه سن سس-سمیر گلمیر؟ بو در-دمیری ییغیشدیر، بو خیریم-خیردانی آرادان گوئتور، بو اوشاق-موشاق نه چوخ سس سالیبلار؟ بو ات کی هامی سی دار-داماردیر، آدم-مادام یوخ ایدی، قار-قاییقی وئر قویونلار یئسین لر، و ایش-میشین اولسا منه دئی، کیتاب-میتاب ایسته سن منده وار، چؤرک-مؤرک یئمیشم، پول-مول یوخ دور.

گورونور کی بو کلمه لرین وسیع و گئنیش و کلی اولماسی اوچون اؤزوندن قویان یاری سی ضمیمه حالینا دؤنوب، اونو بیردن «نئچه» یه و «تک» لیکدن «چوخ» لوغا و هابئله «دار» لیکدن «گئنیش» لیگه یئتیریر. بو آرتان و تکثیر اولان کلمه لر، اؤز-اؤزوندن

احتياجین رفع ائدرک، زامان-زامان و جور به جور ادبی، نظمى، علمى موضوع لاردا، اؤزوندن انعطاف و يوموشاقلىق گؤسترمکده دیر و گؤزل تورک ديلينده اولان ياراديجى ليق و خلاقیت کیمی لغت لر، کلمه لر، سؤزلرده ده اؤنم دؤنم کلمه لر و قوپان يارى سى، تکجه بير حالدا و عناد حاليندا دئييل لر، بلکه موضوع لارين حالتينه و آهنگينه گؤره اؤزوندن دؤنوم و انعطاف گؤسترمکده دیر لر.

بورادا مثل اوچون بير داها يئنى دن و بير يئرده يازيلماسى گرک دیر:

سار-سامان، دار-دامار، گور-گؤزل، قار-قاييق، کير-کيتاب، سامان-مامان، دامار-مامار، گؤزل-مؤزل، قابوق-مابوق، کيتاب-ميتاب...

و يئنه ده آشاغى داکى لار:

صار-صابين، چؤر-چؤپ، چور-چوپور، قار-قايى، قار-قازان، صابون-مابون، چؤپ-مؤپ، قايى-مايى، قازان-مازان...

اوسته يازيلان، ياريم سؤز (خفيف کلمه) موضوع لارين قورولوشونا و کلمه لرين آهنگينه گؤره هم اولده و هم آخيردا «م» حرفى گلمله لي دیر. هر ايکى دورومدادا کلمه نين بيرى بوتوو و بيرى سى ياريم دیر.

و هله بو گون، بو ايش بيزيم ايلک آدديم و ايلک يئريشيميز دیر، يوخسا انشاء الله گلجکده بو گون کى اسارت حلقه لرى، ميللى ستم زنجير لرى ال لر يميز دن و بوينو موزدان گؤتورولسه، گؤزل تورک ديلى حقيقينده يورولمادان و جانان اسير گمه دن، عشقimizi و وورغون اولدوغوموزو آخان چاي لار کیمی، داشان دنيز لرى کیمی گؤستمه لي بيک و ايل لر بويوجا تورک آلنيميزدان اسير ليکدن آخان خجالت و اوتانماق ترلرينى سيلمه لي بيک.

اؤز گه ديل لر

الته کيمسه مخالف دئييل و اولادا بيلمز کى بير آدام نه اوچون بير اؤز گه ديلى اؤيره نير و يا دانيشير و يازير چون کى هر بير ميلتين اؤزونون اولکجه جيزينى و ميللى حاکميتى اولدوغو کیمی و مستقل و ظاهرا محتاج اولمادىغى حالدا ائلييه بيلمز اؤز يان-يؤوره سينه دؤرد دووار چکيب اونون ايچينده اؤز-اؤزونو زندانى اتتسين.

دونىادا هئچ بير ميلت ايستر وارلى، ايستر يوخسول و ايستر چوخ بؤيوک و ايسترسده چوخ کيچيک ائله يه بيلمز «منم منم» آدينا اؤزونو باشقا ميلت لر دن و

دوینا خصوصیاتیندان یان توتسون و سایماز یاشاسین. بونا گۆره بو گون کی دونیادا «انترناسیونالیسم» دونیاسیندا هر بیر میلّتین دانیلماز و برک احتیاجی واردیر کی باشقا میلّت لر ایله اقتصادی، مدنی، سیاسی، حقوقی و آیری آیری رابطه سی اولسون و بو ایش بیرلیک و تعاونا یئتیشمیک اوچون گرک اورتادا دونیا دوستلوق دوشونجه سی و حسن تفاهم اولسون، بو حسن تفاهم اوچون بیر-بیرلری نین خصوصیاتینی، دیلینی و کیم اولدوغونو بیلمک ان لازیم اولان ایش لردن بیریدیر. و حتی باشقا میلّت لرین دیلینی، تاریخ و ادبیاتینی و روحیاتینی بیلمک ده لازیم و گرک دیر. آنجاق بو اؤزگه دیلی بیلمک سونکی و یا ایکنجی بیر ایش دیر کی اینسان اول اؤز انا دیلینی اوخویوب بیلمیش اولسون و سونرا اؤزگه دیلینی باشلا سین، بونا گۆره اؤز دیلینی قویوب اؤزگه دیلینی اؤیره نمک و اونون ایله دانیشماق و یا اونو فخر و گووه ن بیلمک و هابئله اؤز دیلینی اوتانمادان زییل قایینا اتمامق و اونون-بونون کؤلگه سینده گیزلنمک هر بیر کیمسه نین هئچ بیر حقوق و حقانیت دوشونمه گینی و هئچ بیر جیزیق و معنویت آنلاما ماغینی و هابئله سارساق و یالتاق اولدوغونو گۆستریر. بونا گۆره اول گرک اؤز میلی و آتا-بابالیق دیلینی اؤیره نمک و اوخوماق، یازماق و سونرا اؤزگه لرین دیلینی تانیماق و بیلمک، اونو دا فقط احتیاج اوچون و دونیادا دوستلوق دوشونجه سی ایله.

البته، بو هله بیر بیریندن قیراق و کنار یاشایان و جیزیغی آیری اولان میلّت لرین دیر، یعنی اولکده سی و حاکمیتی باشقا قونشو میلّت لرین دیر، یوخسا اجبارا جیزیغی بیر اولان و بیر اولکده یاشایان ایکی و یا اوچ میلّتین و قومون قارشى قارشى یا احترام گۆزلمه سی و متقابل احترام یاراتماسی و هابئله بیر بیرینه دوستلوق و حتی قارداش لیق دوشونجه سی داها دا آیدین و داها دا بللی دیر. لاکن تأسف و تعجب ایله گرک دئمک کی بیزیم، موضوع موز، موقعیت و وارلیغیمیز بو یئرده باشقا جوره و آیری شکیلده دیر، بئلیکی اصولا بورادا، اؤز دوغما یوردوموزدا انا تورپاغیمیزدا، تاریخ لر بو یو حاکیم و عادل یاشادیمیز یئرده، ایندیلیک اللی-التمیش ایل لرده، یعنی بیزله نیب آیلما دیغیمیز قارا ایل لرده، بیز اوچون هله ده وارلیق قائل دئیل لر و بیزی آلیم-ساتیم دوشونورلر، یوخلوغوموزا نقشه لر چکیرلر.

آنجاق هر دن و احتیاج اولاندا [رای آلمانى] بیزی «هموطن» و حتی هم نژاد گۆستریم، وحدت و بیرلیکدن دانیشیرلار و یتیم لر کیمی باشیمیزا ال چکیرلر و هابئله لازیم اولاندا بیزی قورخوتماق اوچون و یا آلداتماق اوچون تمامیت ارضی و قومیت و استقلال دان دانیشیرلار، سانکی بو تمامیت ارضی یالنیز بونلارین دیر. بونلاردان باشقا هر

کیم میلی شخصیت و میلی معنویت ادعاسی ائتسه، بو تمامیت ارضینین و استقلالین دوشمنی دیر. آنجاق استقلال و معنویت اونلار اوچون خام مواد اولماق و جسد کیمی یاشاماق بیز اوچون دور.

بو آغالیق سیاستی بو گوج ایله «اتحاد اصداد» یاراتماق شیوهسی بئله بیر کیمسه لرین طرفیندن گولونج-گولونج اولونور کی اؤزو ده هله استقلالین نه اولدوغونو آنلاماییب و هله ده بیلمز.

بو آغالیق سیاستی بو زورلما «ادغام» بئله بیر نؤکرلرین طرفیندن ادعا اولونور کی اؤزو هله ده استعمار آلتیندان چیخماق ایسته میر و هله ده چیرکین آلتیندا استعمار دامغاسی گؤز قاماشدیریر و اوز اوتاندیریر.

بئله بیر آلچاق کیمسه لر بؤیوک و تاریخ بویو دیری اولان تورک میلیتینین آلتیندا استعمار دامغاسی وورماق فکرینده بیرتیجی-بیرتیجی نقشه لر چکیر، یئر آلتیندان یاسا گئدیر.

ننجه یوز ایل بوندان اؤنجه افسانه اولان انتقامینی، بو گون اؤزونو ایتیرمیش ایران تورک میلیتیندن آلیر و بؤیوک بیر امپراتوری یاراتماق هوسینده، بوتون گئری قالان عقده لرینی بونون باشینا سالیر و بوندان عداوت آچیر سانکی بو ایندی کی ایگیرمینجی یوز ایلده یاشایان ایتگین و پوزقون تورک همان ننجه یوز ایل بوندان اؤنجه اولان تورک ایمیش.

ننجه یوز ایل بوندان اؤنجه اولان بؤیوک چنگیزخانین انتقامینی بیزدن آلیر و یا اونو بهانه توتوب بیزه ظلم و ستم ائتمه گی اؤزونه حق گؤستریر.

هله بو بهانه لر اونون باخیمیندا تلقین اولور سادا گرک بیلیم کی بو گون کی علی لر، حسن لر و احمدلر ننجه یوز ایل بوندان اولان علی لر، حسن لر دئییل لر هر نه سه ده بونو دوشونمک و آنلاماق ایسته میر، اؤز ایشینده دیر، اؤز قدرت و گوجونو گؤستریر، هوس اونو گؤتوروب بو یولدا ایستر حق ایستره ناحق او اؤز نقشه سینده دیر.

بونون اوچون دور کی بو گون هر کیم و هر میلیت، گرک اؤزو اؤز فیکرینده اولسون و اؤزو اؤزونه گون آغلا سین، یوخسا هر قولو گوجلو ایستر «هموطن» آدینا و ایستر سه ده «انتقام» آدینا الیندن نه گلیر سه اسیر گه میه جک دیر.

اما هله بونو، هامی بیلیمیر و یا بیلیمک و دوشونمک ده ایسته میر کی بورادا اؤز یورد و یوواسیندا، اوشاق لارین ذهننده و روحوندا، اوشاقلیق چاغیندان اؤز نسلینه و اؤز اصلینه شک و حتی کینه یارادیر لار اونلاری اؤز دیل لرینه و تاریخ وارلیق لارینا غضبلی-غضبلی دوشمن توره دیر لر.

بو قویون کیمی یاشایان لار، اوغولو آتاسیندان آیریرلار و آتانی اوغولدان سویودورلار و سونرا، بیریری نین جانینا سالیرلار، بئلیکی اوغول آتاسینی بگه نمیر و اونو تورک... سسله بیر و اونون اوغلو اولدوغونو عار بیلیر.

بو ایشه گونو گوندن شدت وئرک، قلبی میلی تعصبلر اودلو قیلینج لار کیمی ایران تورک میلی نین باشینا چالیرلار و هله بو ظالمانه و استبدادی شیوه لر غلاملیق چاغ لاریندا دا چیرکین و یاندیرجی اولدوغو حالدا و هر یئرده و زاماندا شدت ایله چوخالماسی بیر یانا، مدرسه لرده هامی دان آرتیق، هامی دان قانلی حالدا فیرتینا و طوفان قوپارتماقدادیر. بئلیکی ایران تورک اوشاق لاری تحمیلی فارسی اوخونان مدرسه لرده، دستور و امر وئرلیر کی بو اوشاق لارین ابدًا و مطلقًا حق لری یوخ دور کی حتی خصوصی اولراق اؤز انا دیل لرینده بیر کلمه ده تورکجه دانیشسین لار، مثلا بو جلا دلیق و حیله لی شیوه لرده موفق اولماق اوچون جور به جور توهین و تحقیر لره متوسل اولورلار. او جمله دن بیر مدرسه ده بیر معلم متعهد و یا وظیفه لی اولور کی حتی سحر درس باشلاناندا، بیر نمره کیمی شئی و یا بیر قلمی وئرسین بیر اوشاغین ایینه و اوندان جبر ایله ایسته سین کی بو نمره نی و یا قلمی گرک اودا وئرسین بیر نفر اوشاغین ایینه و سهوا و یا بیلمه دن تورکجه دانیشسین تا بو بلافاصله ایینه اولان ننگ و چیرکینلیک سند قباله سین و غلاملیق طوقی کیمی شئی سالسین اونون بوینونا و بئله لیکله اؤزون بو شردن و بو بوغونتودان قورتارسین و سونرا او اوشاق دا اؤزو بیلر، جانی دا چیخسین، اودا اؤزوندن یازیق بیر اوشاغین کمیننده و کئشیگینده یاتسین و قولاغی سس ده و گؤز لری یول دا اولسون کی بیر ننه سی اولموش، بیلمه دن اؤز انا دیلینده بیر کلمه تورکجه دانیشسین و بو ایینه اسیر قالدیغی گناه دامغاسینی فورًا اونون مقصر آلتینا چالسین.

البته بو قورخولو «پیئس» و بو وحشتلی او یون هر یئرده هر کند و هر شهرده جور به جور شکل لرده شدت ایله دیش قیجیرماقدا و گؤز قاماشدیرماقدادیر و بو البته به اصطلاح وحدت اوچون «اتحاد اضداد» اوچون و هابتله گوج ایله سوخولان دلیلن آسان اؤیره نمه سی اوچون دور. یوخسا آلاسه ائله مه میش آغالارین منظورلاری میلی تحقیر و میلی ستم دئییل.

بو، ادالار و بو ستم لر مین بئش یوز ایل و یا مین ایل بوندان اؤنجه اولسایدی چوخ کیمسه لر بونو بربریت و جاهلیت دؤوره سینده و رژیم لرینه نسبت وئریم چوخ دا تعجب ائتمزدیرلر. لکن ایگیرمینجی یوز ایله ده، اتم عصرینده ایندی کی اعلامیه ی حقوق بشر

چاغیندا، ان بیرینجی چیرکین و ننگ اولان جلالدلیق لاردان بیر سی دی، بونا گۆره دیر کی بئله بیر تحمیلی و سوخولجان و آجی دیل، نه اولور سادا اولسون بیزیم اوچون ایدا محترم بیر دیل اولای بیلمز. چون کی بو دیل، دیل دئییل بلکه غلاملیق دامغاسی و غلاملیق علامتی دیر. بونون اوچون بیزیم معنوتیمیزین قلبینه اودلو بیر کۆز و نئشتر دیر. البته اولای بیلر کی بیر چوخ کیمسه لر دئسین لر کی بو ایندی کی حالدا و بو گون کی سیاستده بئله دیر، یوخسا بیر زامان اولار کی بو چتین و چیرکین ایش حل اولار و ایش و حقوق اؤز-اؤزونه دوزه لر.

بو بیزی هیپنوتیزم یوخوسونا و حماقت رؤیاسینا سورن لرین چوخ-چوخ اینسانی و فلسفی جوا بئندا گرک دئمک کی بیر میلت نییه و نهدن گرک اؤزونو اونودوب قونشو امیدنه یاشاسین و یا اؤز دیلی اولای-اولای اؤز گه دیلینی اؤزونه قابلاشدیر سین؟ بونلاردان باشقا، بو قدر تجربه، بو قدر آجی-آجی سیناق لار بو قدر تاریخ لر بویو عداوت ایله یاشاماق لار، بو ذاتی قیرینی تانیماق اوچون بس دئییل می؟ مشروطیت ده بیز یورغا گئتدیک اونلار میندی لر، حزب لرده و اتحادیه لرده بیز لر اعضا اولدوق اونلار رؤسا.

بونلار بیزی قویون کیمی الدن اله کئچیر دیلر، فارس شاهی بیزی تحویل وئرب فارس وزیرینه، فارس وزیر ی قاجیب بیزی تحویل وئرب فارس ملاسینا، او دا تحویل وئرب فارس روشنفکرینه، او دا اولای بیلر کی بیزی تحویل وئرسین فارس چیری کینه و هابئله او بونا، بو اونا.

و ایندی یئنه ده، اولای بیلر کی بیر عده دئسین لر کی بو یالنیز دولت طرفیندن اعمال اولونور و دولت تعقیب ائدیر یوخسا عجم میلیتی بئله دئییل چون اونلار دادا دوستلوق اوچون حسن تفاهم وار.

چوخ گۆزل! کیم دیر کی بئله بیر دوستلوق دوشونجه سینه و حسن تفاهما عاشق اولماسین و اونو جان و باش ایله آلقیشلاماسین؟ آنجاق بو حسن تفاهمی دوزگون و صادق گؤستر مک اوچون، سیز بیر نفر بو «عجم لردن» تاپین کی او اؤز دیلینی آتماق یوخ، بلکه اؤز دیلیندن باشقا، لازیم اولاندا مثلا تبریز ده، زنگاندا تورکجه دانیش سین و هئچ اولماز سا میلیون دان بیری اوشاق لاری نین بیری نین آدینی تورک آدی مثلا سولماز، آیدین، سونا و وورغون قویسون و یا بیرینه تورکو اؤیره تسین.

تأسف ایله گرک دئمک کی بونو هامی و حتی اونلارین اؤز لری ده بیلیر لر کی بئله بیر ایش اولاسی دئییل، چون کی بونلاری آیری آلاسه یارادیب دیر. باشقا گوی لردن

دوشوبلر و يئنهده بو اونلار اوچون ان بيرينجی تحقير و تحمل اولمايان توهين دير کي تور کجه دانيسشين لار و اوشاق لاری نين آدینی تورک آدی قويسون لار.

بورادا اونلارين هر بيری ايستير دينجی، ايسترسده سولچو و يا ساغچي، بير کلمه تور کجه دانيسسا آغزين سويلا چکر، اؤزون مجازات ائدر چون کي اؤزون فيل بورونندان دوشوموش و آغا يارانميش دوشونمکدهدير.

بو اغاليق خياليندا اوچماق اؤزون اشرف مخلوقات بيلمک يالنيز آشاغی قاتين و يا يوخاری قاتين دئييل، بلکه سوپوردن توتوب سرهنگه کيمي، معلمدن توتوب قورومساغا کيمي، اؤزون بيزدن شريف و اصيل بيلمکدهدير.

بو قيزقينيغا گؤره بو اؤزوندن چيخماغا گؤره، بو ميلت و بو قوم هر گون و هر ساعت بير يا نئچه تورکه توهين و اذيت ائتمهسه، اؤزون تورکه سورتمهسه او گون دينج و راحت قالا بيلمز. بدنی خوردوشا گلر و بير شئی ايتيرميش آدميا بنزهر و خومارليقدان اسنر و آغزيندان ساديسم سويو توکولر، بو دور کي گرک و حتماً بونلارين هر بير تک تکی بو قاشينمادا هر نه اولورسا دا، آنجاق گرک شرکت ائتميش اولسون، مثلا اؤزونو تورکه سورتسون اونون اورگين سينديرسين، آجی سینی توکسون و بئله ليکله آغری سی و قاشينماسی بوگون ياتسين، صاباحادا اللاه کريمدير.

بونلار(عجملر) بو آزار و اذيت ائله مکده، سانکی عموماً استثناسيز هامی سی مدرسه گؤروبلر. ولی هر کيم بير نوع اديبانه؟! و جاهلانه هر يئرده و هر کيتابدا تورکه توهين و تحقير ائتمکده اوستادديرلار. بو آزار و اذيت هئچ اولمازسا اللی و آلتيميش ايل شدت ايله اولوب و ايندی هله بو «عجملر» شاهی بيزی اجباراً بوراخسادا و يا قويوب قاچسادا، بو چيرکين تبعیضی تعقيب ائدن و اونا خوی توتان عجملر هلهده بيزی بوراخمايلاق لار، چون کي آغا باغيشلارسادا نوکر باغيشلاماز. بو دور کي بو ميلي ستملر، نژادی تبعیض لر باعث اولوب کي بير چوخ ضعيف و اراده سيز اولان تورک، آزار و اذيتدن قورتارماق اوچون ناکيشی لر کيمي اوتانماز-اوتانماز ميداندا قاچسين و قيپچينمادان، اؤزون اؤزگه لره(عجملره) قاتسين و نسليين و اصلين ايتيرسين کي بلکه بئله دليل ليکله «شريف» جانين بيرتيجی لارين قانلی بارماق لاريندان قورتارسين، يوخسا بونلارين هئچ بيری سی ده عشق و عدالت اوزو ايله بو ظالمانه سوخولان ديلي استقبال ائتمه ييبلر و بو اؤزگه لشمک فقط بير نوع اؤزون اؤلدورمکدير، چون کي دوشميينه گوجو چاتمايان و قورخاق بير کيمسه و هر شئی دن و هر نه دن مايوس و اميدسيز بير ائل و يا قوم داها دونيادان دوياراق دشمنی يئرینه اؤزونو اؤلدورور، بو

دور کی ہریتردن امید کیسیلن تورک، ہر قاپی نی (قونشو-قاپی نی) اؤز اوزونہ باغلی گؤرن تورک و تأسف ایله اؤزوندن باجاریق و یا ابتکار گؤستمہ یں کیشی لر؟! دوشمن یئرینہ اؤز-اؤزونو اؤلدورور و میلٹ وارلیغیندان آدین سیلیر و اوشاق لاری نین دیلین دییشر و بئله لیکلہ کامل بیر فارس زده (فارسلشیمیش) اولور.

بئله بیر قورخاق و دایاز کیمسہ لر، سونرالار (موفقیت گون لری) آییلا رسالاردا و ملیت ادعاسی ائدرسہ لرده، داها قیمتلی و دگرلی اولمازلار، چون کی چتین گون لردہ، سیناقدان ہم قورخاق چیخیدیرلار و ہم ایکی اوزلو.

بونلار ایله بئله، گرک بیلیمک کی بونلاردان بیر چوخو اؤز ملیتینہ قاییتماغا ہلہدہ قیمتلی و دگرلی اولا بیلرلر، بونا گؤرہ بونلارین ال لریندن توتماق و ملیت جادہ سینہ ہدایت اتمک ہر بیر شرفلی و وفالی تورک اوچون بؤیوک بیر وظیفہ دیر و یئنہدہ گرک گؤرمک کی ہمین ظلم و ستم، ہمین تحقیر و توهین لرین اثریندہ زامان-زامان امیدسیز اولان تورک اؤزو-اؤزوندہ گیزلہ نیب و منزوی اولوب و باشین بیر پئردہ تورک آدینا توتما ییب و یا توتا بیلمہ ییب و سونرا درویش لیک و صوفولوق روحیہ سینہ دولوب دور.

بو امیدسیز لاکن دگرلی، منزوی اولان لارین اوستوندہ بیر آز ایشلہ مک و اورک یاندیرماق اولونسا اولا بیلر کی چوخ گؤزل و شرفلی بیر روحیہ ایله اؤز وارلیق لارینا و اؤز میلی شرف و حیثیت لرینہ دؤنسون لر.

آنجا ق بیر چوخ لاری ہلہ باجاریق و ہنر ییہ سی اولورسا دا، اؤزگہ دیلدہ، حاکم فرہنگدہ تظاہر اتمکدہ دیرلر، سانکی غلاملیق بہاسینا ادیب و یا شاعیر اولوب لار و سونرا حتی بو اؤزگہ دیلدہ منتقد و یا دانلاقچی و نقد یازان دا اولوب لار، یعنی اؤز دیلی و ادبیاتی اوچون یوخ، بلکہ اؤزگہ و قونشو ادبیاتینا اورک یاندیریب و قوللوق ائدیبلر سانکی اؤزلری اوچون ہلہ آلالہ کریم دیر. البتہ اؤزلری نین اگر وجودی اولسا.

بونلارین یوزہ دوخسان دوققوز ادیب لری، شاعیر لری، مورخ لری، محقق لری تکجہ بونون اوچون اؤزگہ دیلدہ یازیب و یازیرلار کی بو دیل و بو استعماری فرہنگ ہلہ لیک حاکم دیر و قدرت لری وار، نفت اونون یولوندا ہنچہ پوچا چیخیر و بو دیل (بیزہ، اودلو تازیانہ) ہلہ لیک قوللوقچولارا میدان وئریر.

بو دور کی بو شاعیرلر، بو ادیب لر نہ اولورسا اولسون شخصاً شہرت و چؤرک اختاریلار، یعنی اصل مسألہ بو دور کی محبوب اولماق و مادی قازانچ آردیجا لہلہ وورماق اونلارین ان باشدا اولان ہدف و آماج لاری دیر.

بونا گورہ دیر کی اؤز آنادیلی نین قدرتی و حاکمیتی و محبوبیتی و سونرا هئج بیر مادی قازانچی اولمادان، بو قورخولو گون لرده، بو گوژل دیلده یازماق بؤیوک شهامت لر و جسارت لر ایستر کی اودا بونلاردا یوخ دور و یوخ ایمیشده.

بوتون بو تظاهر ائدن و هووچو شاعیرلر و یازیچی لار و حتی باستان تانیان لار و تورک اثرلرینی داریوش و کوروش آدینا باسان لار نه اولورسا دا اولسون لار، آنجاق عالم و بیلیجی و میلی بیر اینسان و عاطیفه لی بیر کیمسه دئییل لر. تکجه بیر هنر و یا باجاریق ذوقی اونلاردا اولاییلر کی اونو دا دینچی تورباسی کیمی چین لرینه آتیب، بوگون بو قاپی دا، باشقا گون او قاپی دا سومسونمکده دیرلر، یوخسا نه دن و نییه اؤز آنا دیل لرینده یازمازلار و اونو بسله مزلر؟

بو دور کی بیر گون اولارسا، میدان وئریرلرسه میلی بیر قورتولوش ایچینده باشقالاری نین همتمی ایله قولو اچیلارسا اولاییلر کی اؤز دیلینده اوخوسون و یازسین لاکن یتنه ده بو اونو آنلاقلی بیر اینسان و درین بیر کیمسه ائده مز، چون کی اوندا اولان ایستک و علاقه تکجه ذوق و هنر و قازانج تقاضاسی دیر. هله ایستر بو دیلده و ایسترسه ده باشقا دیلده بونون اوچون هله هر کیم گوژل تورک دیلیمیزده یازارسادا و اونون مدافعه ادعاسین ائدرسه ده آنجاق گرک بیلیمک کی اونلاردا اولان غریزه و علت یالنیز هنر و ذوق و هابئله شهرت و قازانج غریزه سی دیر. نه میلی وجدان غریزه سی. بو دور کی اچیلان سوفرالارین باشیندا اوتواران لار سوفرا اچان لار دئییل لر و سوفرا اچماغین نه اولدوغونو بیلن لر دئییل لر، بلکه همان سوفرا پیشیک لری دیرلر کی ایستر رضاخانین اولوان سوفرالی، ایسترسه ده باشقا گون تورکون تازا اچیلان سوفرالی. اچیقجاسی بو دور کی اونلارین قصدی هنر و ذوق گوژلریمک دیر، ایستر گوژل تورک دیلینده، ایسترسه ده گوج ایله سوخولان دیلده.

بس گورونور کی بو ادیبلر، بو شاعیرلر و بو یازیچی لاردا هئج بیر دیله و میلیته گوره اؤزل و مخصوص بیر سئوگی و علاقه یوخ دور، فقط هانکی دیل و ادبیات حاکم و قادر اولسا و قازانجی یتیشسه و بونلاری باریندیرسا و غریزه لرینه توختاق و تسکین وئرسه، او دیل اوچون و او ادبیات اوچون قوللوق ائده جک لر، یوخسا بونلار گوژلرین اچاندان و یا تهرانا گلندن سونرا عجم دیلی یئرینه مثلا ژاپون و یا اسپانیولی دیل لرینی حاکم و قادر گوژسه دیل لر نه ائدر دیرلر؟ دینمز سؤیلر همان ژاپون همان اسپانیولی دیل لرده قوللوق و یالتاقلیق ائدر دیرلر، بو دور کی بوگون توتدوقلاری دیلی، اؤپدوک لری آیق لاری، هابئله اونو هر دیلدن گوژل (هئج اولمازسا بیزیم دیلدن گوژل) بیلدیک لری و دفاع ائدیک لری

يالنيز اۆزلىرى نين قوللوق و يالتاقلق دفاعسى و برائتى دىر. عجم دىلى بوگون حاكم دىر، شاه اونون مدافعه چىسى دىر. نفت و پىترول پولو اونون ضامينى دىر. و هابئله عجم مىلتى دوغروسو اونا تعصب گؤستىرپ قورويانى دىر. و اۆزگه لره ميدان وئرمه ين دىر و بونلارين باشينادا و نتيجه بو دور كى بو حاكم دىل و قازانچى نه قدر.

بو دور كى بونلار، مادى و نقدينه اديبلرى و شاعىرلىرى دىرلر. بونا گۆره بوگون مىلى معنويت و مىلى هويت قدرت سىز و نىسيه اولدوغو اوچون اونلارين دردينه دگمز و قازانماز.

بس بو گون بو آجى و ياندىرىجى موضوع لارى و اسارت گون لرین دوشونرك بوتون گوج و شرفىمىز ايله، گرک يورولمادان و جانان اسپرگه مەدن چاليشاق كى بوتون ذوق و هنر مايه مىز مىلى شرف و مىلى وجدان مايه سىندن تۆره سين و گله جك اوچون مىلى ايله هام منبعى اولسون و نولورسا بير كره تاريخ لر بويو بونا تورپا قدا گۆزل ولى مظلوم تورك دىللىمىزىن بوتون دونيا دىل لرى آراسيندا، اۆزونه ياراشان گۆزل گۆيچك يئرى و مقامى اولسون.

اۆزگه دىل لره فخر ساتان لار

اۆزگه دىل لره دانیشان لار اوچون يازدىغىمىز سۆزلر هله عوام و عموم اوچون ايدى، يعنى مرام سىز و يا ايدە سىز كيمسه لر اوچون ايدى، هابئله شهرت و پول اوچون چالیشان لارا گۆره ايدى، آنجاق ايندى باخالىم كى مرام و مسلک صاحب لرى و شرف و اينسان ليقدان دانیشان و اۆزون دىنچى و يا سولچو گؤسترن و حق يولوندا، قورتولوش يولوندا چاليشماق ادعاسى ائدن فلان ايسم لر نه حالدا دىرلار.

بونلا، «ايدىن لار» بوتون مرام لاریندا دندىكلرينده و هابئله ادعا و تظاهر ائتدىك لرینه گۆره بوتون ظلم و ستم ايله دشمن و بارىشماز دىرلار و حزب و مسجد بونا گۆره داير و اچىليب كى بوتون يئر اوزونده هر جوره حق سىزلىگى، مىلى و نژادى تبعىض لرى و طبقاتى استعمارى محو اتتىن.

بورادا منظور فقط تورک «اينسان» سئون لرى و حق يولوندا چاليشماق ادعاسى ائدن لرى دىر، يوخسا باشقا كيمسه لر و مىلت لر ايله ابداء ايشىمىز يوخ دور و اولادا بىلمز. بو ايدىن لار (روشنفكرلر) و حقايتت و حرىت سئون لر، نه دن حاكم اولان دىلى اۆز ائولرى نين يوخارى باشيندا اوتوردوب لار و اۆز محكوم اولان دىل لرین تپىك ايله ووروب ائشىگه توللايىب لار؟

بونلار، نەدن و نییە اۆز بالالاری نین بوغازینا اۆزگە دلی سوخوب لار و اۆزگەلر طرفیندن محکوم اولان دیل لرین اۆز اوشاق لارینا قدغن ائدیب و یا اونو گۆزدن ایتیریبیلر؟ بو ایش لر، اگر بیرلیک، دوستلوق و تفاهم هموطن هابئله اسلام و کمونیست اوچون ایمیش و انسانلیغین اۆزنگی و یا نمونەسی ایمیش. بس نەدن اۆزگەلر (مثلاً عجم جنابلاری) بئله بیر ایش لره و ادالارا قیمت و احترام قویمازلار؟ و حتی بیزیم دیلیمیز ایله اولدوقجا و ال لریندن گلدیکجه بیرتیجی و قان تۆکر خصومت و دوشمن لیک دە ائدیبلر و ائده چکلر ده.

بونلار اسلامدا (اخوان المسلم) یا اسلام قارداشلیغینی بهانه ائدیب میلّت لر و قوم لارین انا دیل لرینی سایمازینا گۆزلردن سالیب لار و یا او بیر لری، یعنی سوسیالیست و کمونیست لر، «انترناسیونالیسم» ی بهانه ائدیب میلّت و دیل سئومگی «شونویست و فاشیست» دامغاسی و حربەسی ایله محکوم ائدیب ازیبلر، لکن همین اوندان، بوندان ترکیب و قوراشدیریلیمیش اولان عجم لر، اسلامدا دا شاهلیقدا دا، کمونیست و سیوسیالیسم ده ده میلّت و میلی تشّخص لرینی اونوتما دان، بؤیوک بیر هویت و میلی ارم کیمی، وارلیغینی و گۆزلیگینی آرتیرمیش لار و گۆسترمیش لر کی میلّتی، مرام و مسلک بهاسینا ساتمازلار.

بودور کی اونلار اوچون اۆز میلی وارلیق لارینی «آنا» اولاراق تانیبلار و اونا دریندن گوه نیرلر، آیدین دیر کی توتدوقلاری عقیدەنی و یولو دا آیدین بیلیرلر و آچیق تانیبلار. بونلار، بیر شئی اله گتیرمیرلر کی بیر باهالی شئی الدن وئرسین لر، ائولرینی اثاث بهاسینا ساتمیرلار، چون کی ائو، «آنا» اولمادان اثاث یئرسیز قالار، لکن ائو اولان یئرده، تازا گلن اثاث بزەر و گۆزلندیرر.

هر گون و هر ایل انقلاب لاردا، بیغمالاردا قیزغین شرکت ائدن تورکلر، جان لاری و قان لاری اوجوز-اوجوز تۆکولن و هابئله آرواد-اوشاق لاری اسیر اولان تورکلر، همیشه اۆزگەلر اوچون قویروق و یدک (دنباله رو) اولوب لار و انقلاب لار و قیام لار قورتارانندان و یئر-یئرین و سو-سوین اولاندان سونرا، قیام لارا و انقلاب لارا حیلەلر ایله گیرن لر، اونلار دئیبلر، قاچین گئدین، خاطر جمع اولون کی ایش و موفقیت اله گلدی، میلّت آزاد اولدو، بوندان سونرا داها یئمک و ایچمک و هر شئی بول اولاجاق دیر.

آنجاق بو، «تورک انقلابچی لار» اونلاردان هئچ بیر کرده اولسون سوروشماییب لار کی، فلانی، سیز کیمسیز؟ کی بیزه قاچین گئدین دئییرسیز؟

چون کی بونلار، دوغرودان دا «قاچین گئدین» سؤزونه لاییق و یاراشان ایمیش لر، یوخسا انقلاب لارا و قیام لارا گیرمەدن اول، اۆز اۆزلریندن هئچ اولمازسا بیرکره

سوروشاردی لار کی، بو انقلاب لاردان و بو قانلی قیام لاردان دوغروسو نه ایستریک و بیزه بونون درین و میلی قازانجی نه دیر؟

بونلار، هر انقلابا و هر قیام لارا گیرنده، تکجه بیر شئی بونلار اوچون اوئملی و جالب ایمیش، اودا یاخشی یئمک، یاخشی گئیمک و یا دینچی لر اوچون مسجدرده آزاد سینه وورماق و دویونجا گۆزیاشی تۆکمک و بیر آیاق چاریق و بیر آیاق گیوه زیارته گئتمک و سولچولار ایسه، حزب لرده اودلو-اودلو دانیشیق و ژنرال لیق میدالینی گۆزله مک و سونوندا، حزب باشقانی اولماق.

اؤزونو و هدفینی و معنویتینی تانیما دان، بو تمنالار و دیلکلر بوسبوتون مادی و حیوانی تقاضا لاردیر و ایچینده ابد ائله بیر میلی اردم، میلی هویت و میلی معنویت گۆزه چاریمیر و هله ده بئله دیر.

بوتون بو انقلاب لاردا و قیام لاردا، بونلاردان سوروشسان کیم سیز نه ایسته بیر سیز؟ دیلک و تمناز نه دیر؟ مطلقا آیدین و دوزگون بیر جواب، انسانی و میلی بیر سؤز ائشیمک ممکن دئیل.

بوتون بو انقلاب لاردا، ائلی-ائلی کباب لار، بول-بول یئمکلر، یاخشی-یاخشی ایچمک و گئیمک و سونرا مقام و رتبه آرزوسی سولچولاردا.

آزادجاسینا قمه وورماق و اوشاق-اوشاق گۆزیاش لاری تۆکمک و نوحه دئمک و شبیه چیخارتماق و سینه وورماق دینچی لره، قانلی و تالانچی انقلاب لاردا و قیام لاردا، فرصت دن استفاده ائتمک و اسلحه اله گتیرمک و بول کسمک و هابئله آدام اؤلدوروب و یا اسلحه آلیب ساتماق بوتون بهانه دیر بوخسا هانکی بو قانلی قیام لاردان تورک اوچون میلی و قیمتلی بیر نتیجه اله گلیب دیر؟ و اؤزون اؤز گه لرین اسارت زنجیرلریندن سون اولاراق قور تاریب دیر؟ وارسا گؤسترین.

چون کی بوتون بو انقلاب لاردا و اؤلدوروجو قیام لاردا، هئچ بیر میلی استقلال و میلی دیل، میلی هویت و هابئله اؤزونه دایانان و درین بیر ایمان ایله دوزگون نقشه لر و استراتژیک هدف لر گؤز ائوینه آلینماییب دیر.

کیچیک-کیچیک عقده لر، خصوصی هوس لر و اؤتری شکایت لر مایه اولوب دور کی اؤز گه لر مین بیر موضوع و هدف اوچون هوو سالاندا و قیشقیریق یایاندا، انقلاب آدینا اولارین آردیجا سورونمک، و اونلار هدفه و مقصده چاتاندان سونرا سالان-بولان، الی قولوندان اوزون یئریمیزه قاییداق، اونو دا تالانماساق و اولمه سک.

بو دور کی بونلار قره قول لار (سیاه لشکرلر) کیمی هر انقلابا، هر حیه لی قیاما

گیربیلر وار یوخدان چیخیبلار و قیاملار و انقلابلار قورتارانندان سونرا قره قوللار کیمی مرخص اولوب هره بیر یانا ایتگین-باتغین داغیلیبلار.

هر کیم بونلاردان میلیت، دیل و استقلال اوچون سؤال ائتسه و سوروشسا کی بو، انقلابلاردا و قیاملاردا نهدن و نییه میلی مسأله میلی حاکمیت و شرف عنوان اولمور و یا انقلابلار و قیاملار قورتاراندا بو حقانیت اله گلمیر؟ لاب آیدین لاری جواب وئررلر کی یوخسا بو چوخ مهم بیر مسأله دیر؟ بو مهم بیر مسأله اولسایدی، فارس لاردا بونون اوچون قیشقیریق و سس سالاردی لار، بس مهم دئییل.

بو دور کی بونلار، (تورک آیدین لاری) یئمکدن، ایچمکدن و مادی لذت لردن باشقا، انقلابلارین و قیاملارین نه اولدوغونو آیدینجا بیلمیرلر، بیلسه یدیلر مشروطیت دن و آیری انقلابلاردان عبرت و درس آلاردی لار و اؤز گه لره قویروق و یدک اولمزدی لار. بونلار، (تورک آیدین لاری) هنوز بونو بیلمیرلر کی «عجم لرین» میلیت و دیل و فرهنگ اوچون خاطرلری جمع دیر. و بو تشخیص و هویت اونلار اوچون ایل لر بویو دور کی اله گلیب و اؤز لریندن باشقا هله اؤز گه لره ده بو دیلی تحمیل و اجباری ائدیبلر و بو خصوص دا یعنی میلی حاکمیت و میلی استقلال اوچون اونلارین داها چتین بیر ایش لری و عقده لری و نگرانچیلیق لاری یوخ دور، یالنیز بو تورکون و یا سنین دیلین دیر کی غیرقانونی اولوب و هویت و میلی تشخیص ایتگین و اؤز ونده بو خصوص دا گوئن و عارسیز سان.

هر بیر ایشچی و یوخسول کمونیست تورکدن سوروشسان کی میلیت و دیل اوچون نه دیوورسان و نه حس ائدرسن؟ فوراً جواب وئرر کی هله آجلیقدان و یوخسول لوقدان باش آیرمامیشام، هله چؤرک و هله ائو و یاشاییش اوچون مبارزه ائدیرم و بونلار «دیل و میلیت» اوچون هله وقت وار و انشاء الله انقلاب دان و موفقیت دن سونرا، بو دا... اولاجاق.

آنجا ق همان بو، یوخسول و ایشچی تورک کمونیستی، آوزون بیر سوره دن سونرا وارلی و زنگین اولاندان سونرا و شاید کارخانه سی، آل-وئری و بانک لاردا پولو یاتاندان سونرا میلیت و دیل حقیقنده، جواب وئرر کی «بوراخ جانیم»، یوخسا بو «عجم دیلی» کی دانیشیرام نه عیبی وار؟ من ایسته دیگیمه یئتیشمیشم، هله هر دن ائوده اوشاق لار ایله تورکجه ده دانیشارام، اونو تمامیشام و هله بیر آز برکیشسن و بیر آز غیرتدن و شرفدن دانیشسان و دونکی یوخسول کمونسیت ادعالی میلیونر جواب وئرر کی «ای بابا» بو سؤزلر نه دیر؟ میلیت و دیل نه موضوع دور؟ اینساندا گرک وجدان و ملاحظه اولسون، دیل و میلیت نژادپرست و فاشیست مرامی دیر.

گورونور کی بو انقلابی لار و بو ایچی بوش قیامچی لار انسانیتی و وجدانی فقط مادی آرزولار، لذت تمنالارینا یئتیشمک اوچون بیلرلر و ایسته بیلرلر و بو گؤزل-گؤزل وجدان و اینسانیت کلمه لرینی اوندان-بوندان قاپاراق بو سؤزلرین ماسقاسی آلتیندا، بیرتیجی، چیرکین قیافه لرین گیزله دیرلر، یوخسا وارلیغی و یاشاییشی تکجه مال کیمی یتمله مک مال کیمی قیغلاماق و اولوب گتتمک بیلمزدی لر و هابئله اونون-بونون اینده آلت و دسیسه لری اوچون خام مواد اولمازدی لار و بو تورک سولچولاری و تورک دینچی لری دلی و میلیتی عقیده و اعتقاد اوچون آتیب و خام مواد اولارکن، عجم لر، مرام و عقیده توتماق ایله برابر دیل لرینی و هویت لرینی داهادا پارلا دیرلار و اؤز لرینی درین بیر وارلیق اوچون داهادا لایق گؤستریرلر.

یوخسا عقیده و مسلک بوگون دیل و میلیت اوچون انگل و مانع اولورسا، بس نهدن کتچمیش ده کی شاعیرلر، یازیچی لار اؤزگه دیل لرده یازیب؟ و اؤزگه دیل لرده معروف اولوب لار کی بوگون اؤزگه دیل لرده یازدیقلاری اوچون، اؤزگه لار اونلاری اؤز لریندن «عجم» گؤستریرلر، یوخسا اونلار دا «اخوان المسلم» و یا «انترناسیونالیسم» ایتمیش لر؟ نهدنسه سورگون و اینتگین یاشایان لار و هویتین نه اولدوغونو بیلمه ینلر، همیشه بهانه لرینده عوام یانیندا دائما موفق اولوب و اولورلار.

فارس لار دئییرلر کی اورتا چاغدا اوروپالی لارین چوخو مثلاً فرانسه، انگلستان، آلمان، هلند، لهستان میلترلی علمی کیتاب لارینی لاتینجه یازیردی لار کی لاتین همان ایتالیانین قدیم دیلی دیر و بوگون کیمسه بو لاتین یازانلاری ایتالیالی حساب ائله مه ییب و گرکده ائلمه سین، ولی نئجه اولوب کی قدیم فارس لار عربجه یازدیقلاری اوچون اوروپالی لار اونلاری عرب بیلیرلر و حقیقتی دانیرلار؟

بورادا، بو سؤالی بیز تورک لر ده گرک عجم جناب لاریندان ائدک کی بس بیزیم دوشونمز لریمیز ده کی اؤز دیلینی قویوب فارسجا یازیب، سیز نه اوچون اونلاری بوگون فارس تانیتدیریرسیز؟ یوخسا اؤزونوزو ووروبسوز بیلمه مزلیگه و حقیقتی دانیرسیز؟ و اگر اوروپالی لاردان راضی دئییل سیز و بو بیر نوع اوغورلوقدور، بس سیز نییه اوغورلوق ائدیرسیز؟ لای-لای بیلیرسیز نییه یاتمیرسیز؟

و یئنه ده فارس لار تورک یه نین لاتینجه یازدیقلاریندان سئوینیرلر، نییه و نهدن؟ بونا گؤره کی اونلارین ایران تورک لری ایله اورتاقلیق لاری قیریلیب، بیر بیرینی خطین و نتیجه ده دیلینی آنلامایاجاق لار، و آرالاریندا اؤزگه لیک توره نه چک دیر.

اونلار، اسیر و یالقیز اولدوغوموزدان سئوینیرلر و گنجه گوندوز اریب یوخ اولما غیمیزا

نقشه‌لر چکیرلر، آنجاق بونو بیلیمیرلر کی بونلارسیز دا بیز یالقیز و اسیریک، چون کی هله بیریریمیزی، اؤز-اؤزوموزو، آنا یورددا تانیمیریق، قالسین کی باشقا بیر تورک قارداشینی تانییاق.

اونلارین حقی وار کی بیزیم تورکیه ایله ارتباطیمیزین قیریلدیغیندان و رابطه‌میزین اولمادیغیندان سئوینسینلر، چون کی بو سئوینمگی بیز اونلارا وئرمیشیک، بس قوی اونلار و ارمنی‌لر ده سئوینسینلر.

عجم، تورکیه‌نین ایفباسی‌نین لاتین اولدوغوندان شنلیک و شادلیق ائدیر. حال بو کی تاجیکستانین روسو [کیریلجه] یازیب اوخودوغوندان قاش قاباغینی سالالیب و گؤزباشی تۆکور، چون کی بو ایفبا اونلارین اورتالارینی قیریب و بیریرینه اؤزگه‌لشدیریب‌دیر، و یئنه‌ده پاکستانین و افغانستانین لاتین یازاجاق اولاجاغیندان، ایندین غم و غصه ائدیر، چون کی اؤزونو اونلار ایله بیر نژاددان بیلیر و بو موهم ارتباطین قیریلدیغیندان شیون چکیر و سیزیلدا دیر، حال بو کی افغانستان کیمی یئرلر تاریخلر بویو تورک الینده اولوب و تورک یاشادیغی اوچون، بیر میلته منسوب اولسا دا یئنه‌ده تورکلره منسوب اولای بیلر.

اونلار، «عجم‌لر» بیزیم گؤزل و غنی دیلیمیزی، بو گون ایران بیرلیگی و وحدتی اوچون بؤیوک بیر خطر و قورخو بیلیرلر، حال بو کی یئرسیز اوشونورلر و یئرسیز قورخورلار، چون کی هله بونو یاخشی بیلیمیرلر کی بیزیم ایستر دینچیمیز و ایسترسه‌ده سولچوموز، چوخدان دیر کی بو میلی شرف پالتارلاریندان سویونوب و اؤزونو میلی هویت و میلی عاریندان سیلکه‌لیب‌دیر و یالنیز بیر نئچه‌سی، میلّت غمینی ائل غصه‌سینی چکنلر وارسا دا، اونلاردا اؤز-اؤزلرینی بییب چوروده‌جکلر، بو دور کی داها تورک دوشمن‌لری‌نین ایشی اولدوقجا راحت و دینچ، دئدی‌کجه آسان‌دیر.

تجربه و عبرت

هر بیر کیمسه‌نین یاشایش بویو، اؤز چتین و آجی یاشادیغی گون‌لردن عبرت و تجربه آلدیغی کیمی، هر بیر میلته‌ده اوز وئرن حادثه‌لرین و میلی ظلم و میلی اسارت سببلرینی دریندن دوشونمه‌لی و دریندن آراشدیرمالی‌دیر. البته عبرت و تجربه تکجه چتین و آجی یاشاماقدا دئییل. بلکه هر بیر حادثه‌دن و هر بیر یاخشیدان و پیسدن تجربه و عبرت الماق گرک‌دیر. آنجاق چون آسان و خوش گون ایله یاشایاندا او قدر عبرت و تجربه دوشونجه‌سی درین اولماز و هله-هله یاشایشین لذت‌لریندن باش آیرماز، بونا

گورہ تجربہ و عبرت خوش گونون یوخ، بلکه چتین و آجی گون لر گورن بیر میلتن درین و آغیر وظیفه سی دیر کی اونلاردان اولدوقجا قازانچ آلسین.

آجی تحقیرلر، آغیر-آغیر زنجیرلر، کسگین-کسگین تبعیض لر گورن بیر میلتن اوچون هنج بیر علم و بیلیک و هنج بیر درس بو کیمی دگرلی و قیمتلی اولاماز کی چتین یاشادیغی گون لردن، یانیق-یانیق چکدیگی اهلاردان اولدوقجا و دونه-دونه درس لر و عبرت لر آلسین، چون کی آجی تحقیر، آغیر زنجیر و کسگین تبعیض اؤز یئرینده؟، اؤزون تانیماق ایسته یین میلترین یانیندا بو یوک بیر علم و اونودولماز بیر تاریخ دیر. همین بو تجربه و عبرت دیر کی ایکی مین ایل دنیا اوزونده پوزغون و پریشان گزن و اوزو دانلاقلی یهود میلتنی بئله فعال و بئله چالیشقان ائدیبدیر.

درین-درین تجربه، دوزگون عبرت آماق، هر بیر قیشقیریقدان هر بیر آتیلیب دوشمکن و هر بیر سلاحدان گوجلودور.

بیلدیگیمیزه گوره، هم عرب میلترینه و هم یهودی لره، بللی یئرلردن پول و سلاح لار و ثریلیر و یول لار گؤسترلیر، بس بورا کیمی هر ایکی سی ده ساحلی و تجربه لی و حتی اراده لی دیرلر. آنجاق سای و نفر باخمیندان یوز میلیون، عرب لر ایله اوچ میلیون یهودی نی بیر بیرله توتوشدورمالی و مقایسه ائتمک اولماز، یعنی یوز نفر ایله اوچ نفرین ساواشماسی و اوچ نفرین یوز نفره گوج گلمه سی انسانی اویدوران و متعجب ائدن ایش لردن بیر یی دیر.

دوغرودور کی هر دن سای و نفر مقایسه سی دوزگون دئیل و اولا بیلر کی بیر نفر نجه نفرین اوزه رینه دورسون، آنجاق بوتون بونلار ایله بئله یئنه ده اینانمالی دئیل کی اوچ نفر بو جوړه یوز نفری کیریخدیرسین، اونون یئرینی آلسین، بو یوک ضرر لر و ورسون و هابئله سای سیز حساب سیز قوشونون اولدورسون.

بورادا، اولا بیلر کی عرب لرین بیر بیرله دوغرو بیر حالدا بیرلشمه مک لرینی و اونلارین ایچینده اولان پوزغونچو لاری، بو بو یوک ساواش لاردا، اونلارین باسیلدیق لاری نین علتینی گؤستر سین لر. بو حالدا گرک دئمک کی بیرینجی سی بو کی، بو پوزغونلوق و یا اختلاف لار هر ایکی طرفین ایچینده اولما میس دئیل یعنی هم عرب لرین و هم یهودی لرین ایچینده رقابت اختلاف و مبارزه اولا بیلر و اولوردا و ایکینجی سی بو کی بئله بیر پوزغونلار و اختلاف لار، ساواشین و دعوانین چتین و آجی گون لرینده، ایستر-ایسته مز ایکی یئرہ بؤلونور، مثلاً گوجو آز اولان مخالف لر، عینی بیر دوشمن کیمی اورتادان گؤتورولور آرا سیرا اولان کیچیک دسته لرده اجباراً اختلافی اونودوب اتحادا و بیرلیگه طرف چکیلر.

بورادا، بونا مثال، مصرین میلی شخصیت لی جمهور رئیس جمال عبدالناصرین، آوردون شاهی حسین ایله، عرب و یهود ساواش لاریندان اؤنجه اورتالاریندا، اولان اختلاف و پوزغونلوق ایدی. آنجاق عرب حاکمیتی و امتی قورخویا و خطرہ دوشن کیمی و دوشمن، عرب اؤلکه لرینه باسغین گتیرن گون لر، اختلاف و آیریلیق اؤز یئرینی بیرلیگه و قارداشلیغا وئردی، بئلیکی هامی گؤردو کی حسین، رئیس جمال عبدالناصر ایله حکومتده و سلیقهده اختلافی اولا-اولا اؤزونو تئز قاهره شهرینه یئتیریب، جمهور رئیس جمال عبدالناصری قوجاقلادی، ملک حسین بیر آز اوندان اؤنجه، فلسطینلی لری مملکتدن قوودوغو اوچون جمال عبدالناصر ایله دوشمن و دئدیگجه باریشماز ایدی، لکن عرب لرین حق و حاکمیتین قوروماق وظیفه سی اونلارین میلی وجدان لارینی اویاتدی و بوتون بو اختلاف لاری و پوزغونلوقلاری اونوتدولار.

بونلاردان باشقا، رژیم لری جور به جور اولان عرب شاهلاری و عرب رئیس جمهورلاری چتین-چتین ساواش گون لرینده، ال لریندن گلن اسلحه و میلیار دلار جا دولاردان قیزیر قانمادی لار و یئنه ده بونا مثال اوچون، ابن سعود شاهی فیصل بؤیوک مادی کمک لری ایله عرب امتی دوشونجه سیله میلی بورجونو ادا ائتدی.

بس عرب لرین ایچینده بول-بول اختلاف لار اولا-اولا، بول بول میلی حس لر و میلی وجدان و میلی تعصب لرده واردیر کی هر جوره پوزغونلوقلار اؤتونده هر جوره قارداش لیق لار، بیرلیک لرده یارادیر کی اختلاف اؤلوب گئدن و قارداش لیق اؤلمز قالان دیر.

بس یئنه ده بو حالدا، نه دن دیر کی اوچ میلیون یهودی، یوز میلیون عرب لری، دیدرگین و کؤچری ائدیبدیر؟ و بو اوچ میلیون یهودی نه گوج ایله بو ایتی-ایتی ایش لری گؤرور؟ یوخسا بوغاز لارینا کیمی ساحلی دیرلار، یوخسا کیچیکدن بؤیوگه، آرواددان کیشی به، هابئله اوشاقدان قوجایا کیمی قوش اولوب اوچماقدا و آرخاسی اوزولمه دن بمب یاغ دیر ماقدادیرلار؟

بورا کیمی، چوخ قیسا اولاراق، بونلارین آز-چوخونو بیلدیک، بس گرک بونو دا بیلیمک کی بو ایلدیریم گوجلو یهود میلتنی نه قدرت و نه باشقا بیر شی بئله سینماز و بئله دؤنمز ائدیبدیر؟ و دوغروسو یوز میلیون عرب ایله اوچ میلیون یهودی نین، نه مناسبتی؟ یوخسا پول و آلتون دنیزینده اوزورلر، هله بئله سه ده گرک دئمک کی بیر آدم لاپ خیر-خیرایا کیمی مسلح اولسا دا و آلتون دنیزینده اوزسه ده آنجاق اونون اؤزونده تحرک اولماسا، نه فقط تکجه اسلحه و پول بیر ایش گؤره بیلمز، بلکه پاسلانمیش و

اؤلۇ بىر شئى كىمى يئر توتار و انگلده اولار، بونا گۆره بللى و ابدىن دىر كى اسلحهنى ايشلهدن گركدىر؟ و اسلحهنى قورخمدان ميدانا چىخاردان لازىمدىر.

تور كجه گۆزل بىر مثل واردىر كى دئير: «قىلىنج قىلىنج دئىل، وورانى قىلىنج دىر»، بونون اوچون دور كى استقلال سئون بىر مىلت اول گرگ اؤزونده ترپشمك و تحرك ياراتسىن و سونرا كمكى بهانه توتسون.

و اما ايندى گرگ گورمك كى يهود ميلتىنده اولان ترپشمك و تحرك نهدن توره نىب و مايهسى هاردان دىر؟

اولده دئدىك كى يهود ميلتىنى كىمين دونيا اوزونده يوزقون و پريشان و هم اونون-بونون تحقيرى و توهينى آلتىندا، ايتگين-ايتگين ياشايىب و مين لرجه اذيت و مليون لارجا تبعيض لر گوزوب دور.

ايكى مين ايل از دئىل، اوزون زامان دىر. بو ايكى مين ايلده، مذهب و مىلى باخىمدان بو قوم نهلر چكىب، نه قان لار اولوب، سايبى و حسابى يوخ دور.

بو ايكى مين ايلده آجى-آجى تحقير لر، يير تيجى-يير تيجى تبعيض لر اونو جانىندان دويوروب و گوزلردن ايتيرىب، بئلكى حتى يارانديغىنى و وارليغىنى هر يترده و هر ياندا غير قانونى گوردوگو اوچون، اوزون ايل لر بويو گيزلين نفس چكىب و گيزلين-گيزلين ياشايىب دىر.

يهودى اولماق، قانلى و قاتل كىمى هر يترده داشا باسليب و محاكمه يه چكىلب و بوتون دونيا اونا دار اولوب و حتى بىر قاچاق يئرى ده اولمايىب دىر كى هله ليك بو داردان، بو تحقير و تبعيض لردن اؤز جانىنى گوتوروب قاچسىن، بونا گوره اونون يالنىز و تكجه پناه يئرى و قىسىلماق بو جاعى فقط و فقط اؤز دوزومو و اؤز تحملى اولوب دور.

بو ايكى مين ايلده، ايكى مليون ظلم و حقارت ايلينده، يهود مىلتى نه تجربه لر و نه عبرت لر آلدى؟

بو ايكى مين اسارت ايل لرينده، مىلى ستم لر قارشى سىندا، يهودى لر بونو دريندن اؤره ندى كى اؤز الى ايله استقلال قازانمايىنجا و مىلت و حاكميت قورمايىنجا وارلىق بويو و دونيا دوردوقجا تحقير، اسارت و زنجيرى اونون بوينوندان دوشمه يه چك دىر و او بونو چوخ آيدىن دوشونوب دور كى قولتوقلار آلتىندا ياشايدىقجا و هر جوره ظلمه دوزدوكجه، هر بىر نچه مدت ده فاشيسم و فاشيسمه اوخشايدان لار، هيتلئر و هيتلئر بزه ينلر تئز-تئز تاپيلاجاق دىر.

هابئله او بونو چوخ گوزل دويديو كى هيتلئردن چوخ يير تيجى و قان سوران لار واردىر كى سس سىز-كوى سوز ظلمه و اذيته عادت ائتدىك لرى اوچون دونيانىن هر

یابیندا بو چیرکین و باش آشاغی ائندن ایش لره مشغول دورلار و بئله بیر بیرتیجی لارین جایناغیندان و قانلی دیشلریندن قورتارماق اوجون هنج بیر نجات و قوتولوش، میلی استقلال قازانجی کیمی اولایلمز و بو میلی استقلال و میلی قوتولوش و یاشایش، عزت نفس ایله برابر اولدوغو اوجون اونون اوغروندا جان قویماق و بوتون گوج و قدرت ایله چالیشماق لاپ لازیم و گرکدیر.

البته یهود میلیتی، ایکی مین ایل بوندان دا اولده میلیت اوغروندا چالیشیب، آنجاق بنیامین نبی (تانری ائلچی سی)، یئددی قانادلی شمعدانی قاچاق و غیر قانونی و ضاله بیر شی کیمی اوردا-بوردا تورپاق لار آلتیندا گیزلتدیگی، زاماندان، بیر نجه ایل بوندان اونجه یه کیمی، یهودی لر هله ده غیر قانونی یاشایردی.

بنیامین نبی، اراده لی و دؤنمز بیر کیشی دیر. او میلی میراثی اولان یئددی قاناد شمعدانی نی اؤز شیرین جانیه برابر بؤیوک خطرلردن و قورخولاردان، میلی و مذهبی تعصب لر بیرتیجی لیغیندان قورودو.

او میلی میراث، یئددی قانادلی شمعدان، هله ده یهودی لر اوجون باش اگمه لی و هله ده اونودولماز و ان بیرینجی مقدس بیر آرم و سمبولدور، چون کی شمعدان، خاصیتینده اولماقدان اول، میلی روح و میلی استقلال نشانه سی کیمی هر یئرده یهود میتینده ایلهام منبعی و شخصیت گؤرکمی اولماقدادیر.

بوتون بو خصوصیات، بو تاریخ بویو آجی-آجی تجربه لر، بوگون یهود میلیتین اراده سینی سینماز و دؤنمز ائدرک داها هر بیر اسلحه دن و هر بیر اتیلیب دوشمکدن آرتیق، اؤز میلی استقلالی اوغروندا جانندان و وروشماقدادیر.

بونا گوره دیر کی اوچ میلیون یهودی لر یوز میلیون عرب لرین، اونونده بو جوره دایانیب و گئجه گوندوز قورخو و اولوم ایچینده جان اتماقدادیر. بونلار ایله بئله، نه دنسه آنجاق ایسرائیل حرکت لرینده بعضی ناکیشی لیک و یا فلسطین میتینده تبعیض لر اولدوغو اوجون اونو متجاوز و باسغینجی گؤستریر کی بو اؤزو اونون ضررینه قورتاریر، بونا گوره دیر کی استقلال و حق حاکمیت اوغروندا چالیشان بیر میلّت گرکدیر باشقاسی نین استقلالینی و حقینی اورتادان آپارماسین، یوخسا ایندی یه کیمی چکدیگی زحمت لر و قویدوغو امک لر بوشا چیخار. [یهودی لرین فلسطینلی لره قارشى ائتدیگی سوی قیریمی اونلارین ائی گؤلگه لی اولماقلارینی گؤستریر]

یوز میلیون عرب لرین اونونده سینماز جاسینا دایانان یهودی لرین بو استقامتی و بو جوره اراده گؤستردیگی بیر نجه جمله ده آیدینلاشیر:

۱. ایکی مین ایل دونیا اوزونده، اورادا-بورادا پوزقون و پریشان اولماق.

۲. ایکی مین ایل اؤزگه ال لر آلتیندا حقارت ایله میلی ستم چکمک.

۳. ایکی مین ایل گیزلین نفس چکمک و غیرقانونی سومسونمک و قاتل کیمی گؤرونمک.

۴. ایکی مین ایل ظلم و اسارت و مین لرجه قانلی اویون لاردان، بونو درین و کسگین دوشونمک کی بیر کیمسه یهودی لره اورک یاندیرمایاجاق، یالنیز بیر یهودی، اوچون فقط بیر یهودی اورک یاندیرار.

۵. ایکی مین ایلدن سونرا، بو نتیجه نی آلماق کی بس یهودی میلتی گرک بیر بیرینین آرخاسیندا دورسون، میلت قورسون، بیر وطنه توپلاشسین، اؤزو اؤزونه دایانسین، میلی ظلمون آجی و قوخوموش دادین اونوتماسین.

۶. البته استقلال و قورتولوش دوشسه، جانیندان و مالیندان کئچسین، اوندان کئچمه سین، یوخسا یئنه ده ایکی مین و اوچ مین ایل پوزغونلوق، غلام لیق، حقارت و غیرقانونی اولماق، گیزلین-گیزلین نفس چکمک و قتل عام اولماق یئنن دن باشلانار و بونا گؤره دیر کی هر بیر کیمسه اؤز یاشاییشیندان درس لر و عبرت لر آلدیغی کیمی هر بیر میلت ده اؤز میلی و تاریخی یاشاییشیندان بیتری دوشدوکجه عبرت لر آلمالی و تجربه لر قازانمالی دیر.

ایکی مین ایل پوزغون یاشایان یهود میلتی بوگون هر نه سه داها اؤزو اولماق ایسته ییر، اؤزو اؤز اوغروندا چالیشیر، بیر کیمسه دن یئرسیز-یئرسیز استقلال و کمک، ترحم گؤزله میر چون کی بیلیر کی بوگون هر کیم هر کیمدن اول گرک اؤزو-اؤزو اوچون اومید اولسون.

آنجاق بوگون بیز تورک لر، هله نه دنسه بیلیمیریک کی حتی اؤزو اولماق نه دیر؟ و اؤزو اولماق نه یه دئییرلر؟ اؤزو ایله اؤزگه نه دئمک دیر؟ دوست ایله دشمن کیم دیر؟ هابئله میلی ظلم نه دیر؟ مادی و معنوی استقلال نه اولان شئی دیر؟

اما، دوغروسو بوگون نه دن و نییه تورک اؤزونو تانیمیر، نه اوچون، کیم ایمیش و کیم اولاجاغینی دوشونمور؟ و نییه اؤز بوئوک و دونیالیق اولدوغونو، مین ایل لرجه عظمت و عدالت ایله یاشادیغینی و هابئله چیندن-اوروپایا کیمی فاتح و حاکم دولاندیغینی اونودوب دور؟

آیا، بونا گرک تازدان دئمک کی او کیم ایمیش، ایندی کیم دیر. کیم اولاجاق، هاردان هارا تورباغی، هاردان هارا وارلیغی و عظمتی وارا ایمیش؟ و آیا بونلاری دئمه مییش و یا

اوخوما میش او ائلیه بیلیمز کی اؤزو بیلین، اؤزو اؤزونه گلین، کتچمیشینی دوشونسون، تاریخ لر بویو اوجا اوجا یاشادیغینی، قول بوداقلی و بویوک، بیر میلندن و ائل لردن اولدوغونو آنلا سین؟ آیا بو گرک بیر فکر ائله سین کی اؤز اؤزونه تورپاقدان گوگرمه ییب و یا اؤز اؤزونه گوئی لردن دوشمه ییب دیر؟

دوغروسو بوجورسا، بیلیمیرسه، دنیا اونا دارالیب سا، بیلیکدن و علمدن یوخسول سا بس گرک و گرک کی اونا اولدن آخیرا کیمی و یا ایلکدن سونا کیمی دانیشماق و اونو اؤزونه تانیتماق، یوخسا ایندی یه کیمی اؤز اؤزونه گلسه یدی گلردی، کیم اولدوغونو بیلسه یدی بیلردی و بونجا آغیر-آغیر یوخولاردان اویانسا یدی اویاناردی و هابئله اؤز قوجاغیندا بؤیوتدوگو دوشمنی (عجمی) تانیسا یدی تانیباردی.

بونا گوژه بس بیر تورک اوغلو بو چتین و بوغوتتوگون لرده اگر اؤز جانیندان کتچیب بونون اوجالیغی و دیریلیگی اوغروندا میدانا گیرسه اونو اؤزونه تانیتماقدا چالیشسا، آشاغی دان یوخاری یا، آچاقلیق دان اوجالیغا سورسه، گر کمز کی اونو اؤز میلی صداقت و شرافتیندن باشقا بیر ایشه تعبیر ائتمک.

بورادا تورکون کیم اولدوغونو، هاردان هارایا عظمت ایله یئرلر توتدوغونو دئمک و هابئله بوگون بو جوهر داغیلمیش و پوزولموش اولدوغونو دریندن آچیقلاماق و آراشیدیرماق اؤزو بویوک و اوزانان بیر ایش دیر کی گله جکده یازیلماسی و آیدینلاشماسی شرفلی و میلی بیر وظیفه دیر. آنجاق نولورسا، قیسا جا اولاراق بو ایکی سؤالا گلن فصلده جواب وئر یله جک دیر.

بو گون ایران تورکو ایگیری میلیونا [سند ۱۳۵۶-جی ایله عاید دیر] یاخین دیر، بو ایگیری میلیون، ایرانین بوتون هر یانیندا، حتی کویرلرده ده گوژلردن ایتیمیش یئرلرده یاشاماقدادیر.

اوتوز نئچه میلیون ایران نفوسونون ایچینده، نئچه میلیون مذهبی و قومی و دیلی باشقا اولان ائل لرده واردیر. بو اوتوز نئچه میلیون دان تورکو و باشقالارین چیخاندا، داها عجمدن ائله بیر مقدار و سای قالماز، آنجاق بو آز و نئچه عجم، بوتون بونلار آغالیق و حاکمیت ائدیر و بونلاردان باشقا، هر شئی دن اول حتی تورکون محو اولماغینا و دنیا اوزوندن سیلینیب یوخ اولماغینا نقشه لر چکیر، اونو کؤکسوز و دیل سیز گوستریر، بونلار چوخ مهم دئییل، یالئیز تعجب بوندادیر کی تورک اؤزو ده اونا بو یول دا کمک و یاردیم ائدیر!؟ سانکی نالایق اولدوغونو بوینونا آلیر و حتی بو ایگیری میلیونلوق تورکون غیرتی، یوزمین «آسورو» لار قدری ده یوخ دور کی اؤز میلی خصوصیات لارینی

شرفلری برابر حفظ ائدیب و ائدیرلر و حتی اونلاردان چوخ-چوخ کیچیکلری بیزلردن اصیل و پاک یاشایرلار.

تورک کیم دیر؟

هر شئی دن اول گرک بونو بیلیمک کی بو گون دونیادا بؤیوک بیلجی لر و عالم لر بو نتیجه یه یئتیشیلر کی دنیا اوزونده انسان لارین تاپیلماسی و یا یارانماسی نئجه یترده و یا نئجه نقطه ده یوخ، بلکه بیر نقطه ده تاپیلیدیر کی اودا اورتا آسیادیر. اولکی اینسان لارین، ان ایلکین آنا یوردلاری اورتا آسیا، همان چین و اونون شمالی و آرال گولو و حتی آلتای داغ لارینین حوالی سی دیر کی بو خصوص دا اونلار جا آراشدیران بیلجی لر و عالم لر چوخلو کیتاب لار یازیب لار.

انسان، بو گون کی شکلده بیردن-بیره تاپیلمایب و یا یارانمایب، بلکه یوز مین لر و شاید میلیون لار جا ایل لر دولایب، داغ لار، قاره لر و یئرلر دیشیب و انسان چوخ ایلک و ابتدایی حالیندان یواش یواش بو گون کی حالینا یئتیشیب دیر.

بورادا، چون بیزیم ایشیمیز بو دئییل کی دئیک انسان لارین لاپ اولی بیر حیوان و یا بیر میمون دان ایمیش بونا گوره اوندان گوز اورتولور، آنجاق بونو دئمک لاپ لازم و گرک دیر کی او زامان کی انسان لارین، طبیعت حادثه لری نین قارشسی سیندا و بیرتجی حیوان لارین اؤنونده الی یالین اولدوقلاری اوچون و هابئله حیوان لاری اولدوروب یتمک اوچون همیشه بیرلیکده حرکت و حمله ائدیرمیش لر و بیرلیکده یاشارمیش لار و بو حمله لرده اونلارین ان ایلکین سلاح لاری، سوموک و ایتی داش لار ایدی کی بیر نوع ایش ابزاری و ایش وسیله سی ده ساییلاردی، بو کیمیک و ایتی داش لاری چوخ زامان لار اوزلریندن آیرمازدیلار و سونرا حیوان لاری پیشیریب، یتمک اوچون اونلارا اود لازم ایدی.

اود، یاشایش دا بؤیوک رول لار اوینادیغی اوچون انسان لار طرفیندن جور به جور آدلار ایله استقبال اولوب، مثلا اونا آلا، مقدس، یارادان و اولمز و... دئییلر، هر حالدا بونون اوزون-اوزون داستان لاری اولدوغو اوچون اوندان دا واز کئچیریک. آنجاق بو لازیم اولان یاشایش وسیله سی یئنه ده قوزئی (شمال) چین ده، آلتای داغلاری حوالی سیندا چاخماق داشیندان توره نیب دیر.

«اود» ون، قوزئی چین ده تاپیلماغی و چاخماق کلمه سی نین تورکجه اولدوغو اوز-اوزونه گؤستریر کی بو ابتدایی وسیله نی یئنه ده تورک لر تاپیلار و بو «اود» او گونه قدر باشقا بیر یاندا تاپیلمادیغی اوچون و تورک لرین الی ایله تاپیلدیغینا گوره اونلارین

دوینا اوزونده ان بیرینجی تایلمیش انسان اولدوقلارینی آیدینلاشدیریر و بونلاردان باشقا نئجه مین ایل لر بوندان اول، بوتون آلاسقادا، سبیری ده، چین ده، شمالی و جنوبی و اورتا آمریکادا و اروپادا و روسیه نین شرقینده و جنوب شرقینده، یئرلشن تورک، تاتار، موغول اجدادیندان قالان و تایلان تاریخی اثرلر و داش دؤوره سیندن چیخان میراث لار، اونلارین ان ایلکین تایلمیش انسان اولدوغونو گوستریر.

دونالیق اولان تورک، تاتار، موغول اجدادی بیر مملکت، ایکی مملکت اولچوسویله اولچویه گلمز، بلکه بو بؤیوک اجدادی دونیا مقیاسیندا گؤزه آماق گرک دیر، بونا گؤره تورک، تاتار، موغول میلت لرین تانیماق اوچون، هر شئی دن اول، دونیانی و بوتون قوم و میلت لری و اونلارین نه قیافه ده و نه خصوصیاتدا اولدوقلارینی اوخوماق و تانیماق لازم و گرک دیر، چون کی شمال دان-جنوب، شرق دن-غربه سیرم-سیرم یئر توتان تورک لر، دونیا میلت لری نین یاری سینی تشکیل وئررک اونلار ایله هر یاندا یاشاماقدادیر لار.

بورادا، بونو اچیقلاماق لازم و گرک دیر کی تورک فقط و هله او دئییل کی تورکجه دئییر و تورکجه دانیشیر، بلکه هله چوخ میلت لر واردیر کی آیری دیلده دانیشدیقلاری حالدا یئنه ده تورک و موغول اجدادیندان دیر لار، او جمله دن بیر سیرا اوستریالی لار، وولغالی لار، مجار لار، ویتنام لی لار، ایسکیمولار، ژاپونلولار، افغانلی لار و یوزلرجه بو جوهره قوم و قبیله لر.

بو گون دونیانین باشاباشیندا اوست-اوسته اوچدن دؤرد میلیاردا یاخین جمعیت واردیر کی [سند ۱۳۵۶-جی ایله عاید دیر]، بو جمعیتین یاری سی تورک، موغول و تاتار اجدادینداندیر. یئنه ده بونون یاری سی چین ده، موغولستان دا، آسیانین شرقینده، اورتا سیندا، شمالیندا، جنوب شرقینده و هابئله اوستریالادا و آمریکادا سووئت (شوروی) اولکه لرینده، آسیا قسمت لرینده اولان چوخلو تورک، موغول و تاتار اجدادی قیساجا اولاراق بونلاردیر.

یاقوت لار، تون گوژلر، چؤکچی لر، آلتای لار، گیلیاک لار، ایسکیمولار، بوریات لار و اؤزبک لر، تورکمن لر، قزاق لار، خزرلر، قیرقیز لار و بیر چوخ لار.

بوریات تورک لری نین بئینی، بوتون انسان لارین بئین لریندن بؤیوک و دولودور. و یئنه ده سووئت (شوروی) اولکه سی نین اروپا بؤلگه سینده اولان تورک و موغول و تاتار اجدادی نین آدلاری بونلاردیر: تاتار لار، باشغیرلار، چوواش لار و قیریمه تورک لری (قارا دنیز حوالی سینده) و اونلار و یوزلرجه بئله بئله تورک آدلاری.

بونلاردان باشقا آمریکادا، آلاسقادا، اورتا آمریکادا مین لرجه ایل بوندان اول اولان انسان لار، تورک و موغول اجدادینا نسبت وئرلمکده دیرلر.

انسان لاری بیر کۆکدن، بیر نقطه دن تاپیلدیقلاری بوگون داها قبول اولونماقدادیر، و بو نقطه و مرکز هر یئردن اول آسیادیر، بونا گۆره هئچ بیر اجداد یوخ دور کی تورک و موغول اجدادیندان اونلاردا اثر اولماسین.

دوغرودور کی نئچه مین ایل میلاددان اول دونیانین هر یانیندا یئر توتان و زامان-زامان حکومت قیلان تورک و موغول میلتلری سو و هوا اثرینده اولکی قیافه لرینی الدن وئریب و یا گئتدیکجه دیل لری دیشیب، آنچاق بونلار ایله بئله بوتون دونیا تورک لری نین سویو بیردیر و بیر آز درین باخیشدا فوراً تانیماقدادیر.

مسکونون یاخین لاریندا، بویوک هون امپراتورلوغوندان قالان تورک و موغول و تاتارلار، یوز ایل لرجه اورادا یاشادیقلاری حالدا هله ده بیر باخیمدا موغول و تورک اجدادیندان اولدوقلاری گۆزه وورماقدادیر.

بو، یالنیز روسیه نین اوروپا یۆنو دئییل، بلکه روسیه نین بوتون آسیا یۆنو دولودور تورک میلتلری ایله و بو یئنه ده تکجه روسیه دئییل بلکه آمریکا بالکان، اندونیزی، تبت، مالایا دولودور کی تورک و موغول اجدادی ایله کی ظاهراً باشقا دیل لرده دانیشیملار.

بونلاردان سوای تورک، تکجه قیافه، بدن، سوموک باخیمیندان تانیماقدا دئییل، بلکه بوتون دونیا تورک لری نین خویو، خلقی، سوی، دۆزومو آز-چوخ بیر بیرینه بنزه مک ده دیر و یئنه ده تورک، فقط او کیمسه دئییل کی تورکجه دانیشیر و اۆزونه اویغون خویو، خلقی، عصبی، سویو، دۆزومو و بلکه ژئنی واردیر کی، بلکه بو خصوصیات ی تۆره دن و یارادان نقطه و بیولوژی خاصیتی و کیفیت ی یارادیر و حتی بو بیولوژیک خصوصیات ی معین بیر اجتماعی دۆوره لرده، اجتماعی نین قانون لارینا، اخلاقینا، پسیکولوژی سینا تابع و باغلی اولوب و ظاهراً اویغونلاشدیغی حالدا یئنه ده، کۆکوندن اصلتینی الدن وئرمیر و حفظ ائدیر. بونا گۆره یوز لرجه متفاوت و حتی متضادّ جامعهرده و مذهبی و سیاسی دۆوره لرده یاشایان دونیا تورک لری نین روحی، اخلاقی، عصبی، وجدانی، عاطیفه سی اۆز اصلتینی حفظ ائتمک ده دیر.

البته متقابل تأثیر موضوعسو هر ایکی یاندا یئر سالدیغی حالدا یئنه ده سو و کۆک اۆزونو گۆزه وورماقدادیر.

بیلدیگیمیز کیمی بوگون دونیادا دۆرد میلیارد یاخین نفوس [۱۳۵۶-جی ایل] واردیر، بو دۆرد میلیارد نفوس دۆرد قاره ده یئر توتوب و جور به جور میلّت، دیل، مذهب و سیاست قبول ائدیبلر کی بونلارین چوخو نه بو دیلدن [ایندی اولدوغو دیل و میلّت] و نه ده بو میلّتدن ایمیش لر، بلکه زامانین، تاریخی و اقتصادی عامل لری اجبارا بیر یئره

توپلایب دیر، لاکن بونلار ایله بئله بو میلّیت اولاییلر، چون کی بو دؤرد میلیارد نفوسون یاری سی یعنی ایکی میلیارد ایاخینی تورک، موغول و تاتار اجدادی دیر کی اجباراً سیاسی و باسما میلّیت و دلیل لر اونلارلا تحمیل اولوب دور.

بو تحمیل، تاریخ بویو تورک، موغول و تاتارین صداقت ایله یاشادیغی نین جریمه سی دیر. چون کی شمالدان-جنوبا، شرقدن-غربه کیمی بؤیوک بؤیوک امپراتورلار قورودوغو حالدا هنج چالیشمادی لار کی اؤزگه میلتره دلیل و میلّیت تحمیل ائتسین لر و شوونیستی روحیه لره یول وئرسین لر و حتی ال لری نین آلتیندا یاشایان میلّیت لرین دلیل لرینی و ادبیات لارینی یئنی دن قوروب و یاردیم و تشویق ائتدی لر.

بونلار ایله بئله، یئنه ده میلاددان ایکی مین اولدن، هون تورک لری نین، چین آلتای داغ لاریندا قوردوقلاری بؤیوک امپراتورلوق لار، تاریخ لر بویو آرخاسی اوزولمه دن بو گونه کیمی دنیا اوزونده جور به جور شکیل لرده، اؤلمز یاشاماق دایر لار، آنجاق اوزو قارالیق الیمیزین آلتیندا اوزون ایل لر بویو یاشایان ولی دوز یئیب دوز قابی سیندیران «عجم» کیمی لره قالماق دایر.

بؤیوک اجدادیمیزین تاریخ لر بویو، قهرمان لیق میدان لاریندا همیشه و هر زامان چالیشقان و مبارز یاشادیق لارینا و ظلم و ناکیشی لیک علییه نه یوز و مین لرحه دیری دیری شاهیدلر واردیر.

تورک انتقامیندان قورخوب، اون ایلدن آرتیق گنج-گوندوز چکیلن بؤیوک چین دوواری فقط کچیک بیر شاهید اولاییلر.

بو عظیم دوواری فقط موغول و تورک قهرمان لاری نین قاباغینی آلماق اوچون چکیبلر و تورک موغول انتقامیندان قورونماق اوچون اونون ایچینده گیزله نیبلر، آنجاق تورکون حق یولوندا سینماز اراده سی، عدالت اوغرونودا کسگین گوجو، یوزلر و مین لرحه بئله بئله باسیلماز و نچه یوز کیلومتر لیک یولو و دوواری باسیب آتلایب دیر.

دنیا مقیاسیندا اولان قهرمان تورک میلتر لری نین اؤنونده، هر زامان و هر یئرده، بئله-بئله ظاهراً باسیلماز دووارلاردان چوخ چکیب دیر، منتهی بیر یئرده داشدان-دمیردن بیر یئرده ناکیشی لیکدن و حیلهدن و بیر یئرده ده آنجاق تورکون اؤز اورتاسیندا اوزون ایل لر بویو اولان آیریلیق لاردان.

آنجاق بوتون بونلار ایله بئله یوزلر و مین لرحه بئله مانع لری و سد لری، بوگون تورکون دوشونجه سی، صداقتی و قهرمانلیغی هر زمانکی کیمی گله جکده ده اورتادان قالدیر اچاق دیر.

آنچاق بو گون، بو چتین یاشاماق لار، آجی-آجی میلی ظلملر، اونودولماز و تاریخی بوغوتتو گون لر تورک اوچون بوؤوک بیر تجربه اولدو و تجربه خزینه سینی آرتیردی کی کئچمیش ده اونون چؤرگین-دوزون بیهنلر، بوگون اونون چؤرگین دانیب و دوز قابین سیندیرماقدا و هابئله کئچمیش ده اونون صداقتیندن خوش گون گؤرن لر، بوگون اونا ذلالت گؤسترمکده و گونون قارا ائتمکده دیرلر.

چین آلتای داغلاری حوالی سیندا اولان «ته اوامان» و اونون اوغلو «مائوتونگ» هون امپراتوری زامانیندن، تاریخی گؤز آلتینا آلاق بوتون دونیانین هر یانیندا بوؤوک تورک عظمتینی و تورک حاکمیتینی آیدینجاسینا گؤره بیلیریک، چون کی عجم لرین کی کیمی داها اساطیر شکلینده گوج ایله و باسما بیر حالدا تحمیل اولماقدا دئییل.

تورک لرین ان قدیم و یا لاپ اسکی بیر اولوس و یا میلّت اولدوقلارینی بیلیمک اوچون، بوتون دونیانین هر یانیندا جور به جور میلّت لرین تاریخ لریندن یوزلرجه دگرلی و قیمتلی سند اله گتیرمک اولار، بو سندلر هر یترده و هر میلّین یانیندا باشقا بیر بویاقتا و آیری بیر بیچیمده اولدوقلاری اوچون، گرک دیر کی آراشدیرجی، تورکون جور به جور آدلار ایله تانیندیغینی دا بیلین، چون کی دونیانین هر بیر میلّتی نین یانیندا، بیر باشقا آد ایله تانینماقدا دیرلار، بئلئیکه چین تاریخ یازان لاری، نئجه مین ایل میلاددان اول، تورک میلّت لرین چین ده (هیونگ یو، هیون، هون) یازیب لار، اوروپادا و روسیه اوروپا سیندا چوخ زامان (غرض اوزره) تاتار بیلیم و بوتون کیتاب لاریندا تاتار ذکر ائدیبلر، هابئله اوزاق آسیادا موغول و اورتا آسیادا و آفریقادا تورک یازیب لار.

البته باشقا یئرلرده ده بوؤوک تورک میلّت لری نین جور به جور آدلاری واردیر کی بو گون کی حالدا هر بیر تک-تکی اؤزو اوچون بوؤوک بیر میلّت سایلابیلر، آنچاق بوتون بونلار ایله بئله کئچمیش زامان لاردان ایندی یه کیمی اوست-اوسته بو دونیالیق اولان قهرمان میلّتی یو آدلار ایله تانیماق اولار.

هون، تورک، تاتار، موغول، اوغوز، اویغور، چاوا، هیاو، لیانگ، سین پی، قیرقیز، قارلوق، باس میل، اؤزبک، تورکمن، ژوان ژوان، تینلینگ، گؤگ تورک، کؤکچو، خزر، چوواش، باشقیر [باش قوردا]، قاپاردین، بوریات، یاقوت (یاقوتسگی)، منچو، تون گؤز، خاتای، تاق، جاقتای، گیلیاک، آلتای، قزاق [قاشقای-خلج-آذری-تورکمن] او بیر چوخلو تورک ائل لری نین قدیمکی و ایندی کی آدلاری.

بوؤوک تورک یازجی سی، "وصفی ماهیر قوجا تورک" «تورک ادبیاتی تاریخی» آدلی کیتابیندا، تورک لرین تاریخ صحنه سینده گلدیک لرینی بئله یازیر:

«تورک‌لر دونیانین لاپ قدیم و اسگی میلت‌لریندنیدرلر، اورتا آسیانین غربی شمالیندان آرال گؤلو ایله خزر دیزی آراسینی آنا یورد اتئدیک‌لری زامان لار، تاریخده اؤزلرینی آیدین گؤستریمیش‌لر.

بورادا اؤزلرینه اویغون و مخصوص، گؤزل و زنگین یاشاییش و معاریف میدانا گتیریب و اوزون زامان لار یاشادیقدان سونرا ائل-ائل، اولوس-اولوس اورتا آسیانین هر یانینا یاییلمیش‌لار.

زامان-زامان بو یئرلردن ده آشراق مخصوصاً غربه طرف جور به جور گؤزل و بوللو یئرلرده، یعنی دن یوردلار قوروب و توپلو-توپلو و گوجلو دولت‌لر و مدنیت‌لر قوروموشدولار. ایلك چاغدا، اورتا چاغدا، یعنی چاغدا دنیا اوزره‌ینده بؤیوک رول لاری و چوخلو اهمیت‌لری اولموش دور و ان قدیم تاریخ‌لرین گؤستردیگینه گؤره، عمومی بیر حالدا «هون» آدی ایله تانیلمیشدی‌لار.

هون‌لارین ایچینده لاپ قدیم قبیله و لاپ مهم اولوس اولانی «اوغوز» لار ایمیش‌لر کی اورتا آسیانین شمال بؤلگه‌لرینده بؤیوک عائله، خاندان لار و دولت‌لر قوروموشدولار. قدیم اوغوزلاردان قویان «اویغورلار» آسیانین جنوب بؤلگه‌لرینده زنگین حاکمیت‌لر و مدنیت‌لر قوروموشدولار.

قدیم اوغوزلارین ایچینده بؤیوک بیر قبیله وار ایمیش کی آدی «تورک» ایمیش و آسیانین شرقی جنوبوندا قدرتلی حکومت قوروموشدولار کی سونرالار بوتون آسیادا اولان اوغوزلارین و اویغورلارین تمثیلچی‌سی و یا سمبولو اولموشدولار.

اوغوز و اویغور آدلاری افاده اولوب و ایشلتیمک ایله برابر، بوتون اورتا آسیا خلق‌لرینه تورک آدی وئريلمیش دیر کی چینلی‌لر اونلارا «توکیو» دئییرمیش‌لر و سونرالار تورک‌لردن قویان جور به جور قبیله‌لردن ان قول‌بوداقلی‌سی، سلجوقلولار و عثمانلی‌لار ایدی‌لر کی بوتون اوروپادا، آسیادا و آفریقادا تورک آدی ایله تانیماقدا ایدی‌لر.

تمدن و حاکمیت نظریندن، تورک دونیاسینی میلاد تاریخی، آلتینجی یوز ایله کیمی اوغوزلارا سککیز اینجی یوز ایلین اورتالارینا کیمی تورک‌لره، اون بیرینجی یوز ایله کیمی اویغورلارا سمبول ائتمک اولاییلر و یئنه‌ده اوغوزلاردان سونرا گلن امپراتورلار، یعنی سلجوقلولار و عثمانلی‌لار، غزنوی‌لر، خازم‌لر، امیر تیمورلار، آغ قویونلولار، قارا قویونلولار، صفوی‌لر، شیروانشاهلار، جلالیرلر، افشارلار، قاجارلار و بیر چوخ تورک میلت و امپراتورلاری، عموماً دنیا اورزینده گؤزل تورک آدی ایله تانیماقدا ایدی‌لر.

و یئنه‌ده اوزاق آسیادا، هون و تورک تۆره‌سیندن اولان بؤیوک چنگیزخان و بؤیوک

قازان خان، شاهرخ، بؤرؤكوباريق، محمد خدابنده (اولجايتو) و هابئله هندوستان دا، اكبر شاه، جهان شاه عوموا موغول كيبر آدى ايله تانينماقدادير لار، آنجاق بوگون، بوتون دونيا توركلرى نين ان بؤيوك تمثيلچى سى و تكجه مستقل بير تورك دولتى اولان توركيه جمهوريتى دير [كىتاب يازيلان زاماندا هله سووئت تورك مملكت لرى كئچميش شوروى دن آيريلمايميشدیلار]. و سئوينج ايله گرک دئمك كى بو گون، ايکينجى تورك دولتى وجوده گليب [يران] و بؤيوك آلاهدان ديلک ائتمه لي بيك كى اوچونجوسو ده تئز گلسين.

قديم تورك ميتولوژى سى

ميلاددان اؤتجه اورتا آسيادا قديم توركلرين زنگين و غنى بير مئتولوژى سى وار ايدى بو مئتولوژى ده طبيعتين و كائناتين يارانيشنا گؤره آلاه و پيغمبرلر حقينده، هابئله تورك اجتماع لارى تورك آداب و روسوم لارى اوچون و بورادان اورايا كؤچ ائتمك خصوصوندا جور به جور افسانه لر و منقبه لر گؤرونمك ده دير.

يونالرين ان مهم و گؤزه چاپان لاريندان بيرى سى، قره خان افسانه سى دير كى تورك ميلتى نين «بوز قورد» دان دوغولدوغو و «ارگنه كون» مدحى و هابئله بؤيوك تورك امپراتور لوغونون قورولوشونو ائلادان و بيلديرين اوغوز توركلرين منقبه لرى و تعريف لرى دير. قديم توركلرين، قديم يونان لى لار كيمي، جور به جور طبيعى و انساني، مادى و معنوى وارليق لاريني گؤسترن، آلاه و كيچيك آلاهلار لى دا وار ايميش، مثلا يونان لى لارين «ژئوس» كيمي اولان، گؤگ تانرى (گؤگلرين آلاهى) و آلاهلار ايله اينسان لار آراسيندا واسطه و ائلچى اولان كيچيك آلاهلار و دين قهرمان لارى «قام» لار و دين اوليالارى «شامان لار» آدلانيرميش.

بو افسانه لر و منقبه لر اوزون زامان لار، اورتا آسيادا جور به جور حالدا، تورك ميلت لرى نين روحوندا ياشاميش دير و توركلر جور به جور «بودا» و «مانى» و عيسوى و باشقا دين لرى قبول ائدركن، داها اونلارى منيمسه ميشدى لر، يعنى اؤزلرى نين كى ائله ميشدى لر و بوتون بو «بودايسم» و «مانهايسم» دين لريني قبول ائدركن آنجاق اؤز ميللى اردم و تشخص لريني ايتيرمه ميشدى لر.

زامان - زامان بوديسم و مانهايسم و عيسوى دين لردن و فلسفه لردن سونرا و بوتون دين لر آراسيندا پارلاق و سون اولان اسلام دينى و اونون قوتلى و انساني فلسفه سى، توركلر طرفيندن استقبال اولاندان سونرا، يئنى بير اسلامى - تورك ميتولوژى سى قورولموش و توركلر طرفيندن بو دين گئت - گئده اوزون سوره لردن سونرا منيمسه نميش دير.

بو اسلام دینیندہ قدیم گوگ تانری یئرینہ «آللاه» و آیری آیری الہی لر و یا کیچیک
آللاه لر یئرینہ پیغمبر لر و میلی قهرمان لار یئرینہ ده حضرت علی کیمی دینی قهرمان لار
و هابئله شامان لارین یئرلرینہ اولی لار قوبولموش دور.

آنجاق بوتون بو، گلدی-گندر و زامان-زامان دیش دین لر و مذهب لرین اوزهرینده
تورک میلتلری نین میلی هویت و تشخص لری آنا اولاراق اولمز یاشامیش دیر.

تاریخ لر بویو بوتون بو دین لرین اولماغی ایله برابر، قدیم تورک لرین ایچینده پارلاق
بیر «اخلاق» هامی بو دین لرین اوستونده ایدی کی بونسوز هنج بیر دین و قانون یالنیز
باشینا یئتلی و کافی اولایلمز. بو دور کی تورک میلتلری بوتون دونیادا هر بیر دین
و مردامدان آرتیق، اخلاقی بیر میلّت تانییب لار.

لفظ و سؤز بو تورک لرین یانیندا مقدس بیر آند کیمی ایدی، چتین بیر یئرده و لازم
اولاندا، بیر بیخ توکو، بویوک بیر قباله و سند کیمی ایدی، اخلاقیاتین مبناسی ساده ولی
پاک آداب و رسوم ایدی، بونا گؤره دیر کی اسلام دان اؤنجه تورک میلتلری آراسیندا دین
و مذهب ساواش لارینا گرک یوخ ایمیش، چون کی مذهب و دین همان ساده ولی پاک
آداب و رسوم و تورک اخلاقی ایدی و اخلاق سیز بیر کیمسه همان کافر کیمی ایدی، بونا
گؤره کی اخلاق سیز اولان میلتلر ایله، برک و چتین ساواش لاری اولوب دور.

قدیم تورک میتولوژی سیندا مقدس اولان آدلاری بیر داها تانییالییم:

۱. «گوگ تانری»، یعنی بو گون کی «آللاه»؛
۲. «قام» لار: یعنی ائلچی لر و یا انبیا و دین قهرمان لاری
۳. «شامان» لار: یعنی اولیا و معصوم لار

تورک دیلی

تورک میلتلری نین اورتا آسیادان توره ندیگی کیمی، تورک دیل لریده اورتا آسیادان
توره نیب دیر، دنیا دیل لرین نین ایچینده تورک دیل لری اؤزونه مخصوص و اؤزونه
یاراشان کیفیت و قورولوش صاحبی دیر.

تورک دیل لری، دوغوجو، قول بوداقلی و اؤزگه لغتلری اریدن و میلی پالتار و میلی
روح وئرن بیر دیل دیر.

بو گئنیش تورک دیل لری قدیم چاغ لاردان باشلایاراق جور به جور منطقه لره و لهجه لره
یایلمیش دیر و بونلارین ایچینده ان بللی باشلی سی اورتا آسیا تورک لرینہ قاینق اولاراق اوغوز
«گونش تورک لری» لهجه لری ایله قیپچاق و قومان «بانی تورک لری» لهجه سی دیر.

قدیم اوغوزلارین، لاپ قدیم اثرلری الده اولمادیغینا گۆره بورادا اولنلاردان قویان گۆی تورکلرین یعنی شرق تورکلرینی اورخون یازی لاری «داش یازی لاری» ادلی اثرلری الدهدیر.

گۆگ تورکلرین لهجهسی، اوغوز تورکلرینی لهجهسی نین نمونه و سمبولو اولماق ایله برابر، از-چوخ لهجه تأثرینه توتولوب، آنجاق اوغوز لهجه سیندن آرتیق فرقلی اولمایب دیر، لاکن اوغور لهجهسی بیر چوخلو تأثیرلره بولاشمیش دیر.

اوغوز تورکجه سیله، اوغور تورکجه سی نین اسلام دان سونرا اولان فرقلری بونلاردیر کی «ب، و، د، غ، ز» حرف لری تلفظ باخیمیندان آشاغیداکی اولان حرف لره تبدیل اولوب و باشقا خصوصیت لرده از-چوخ دیشیلیب دیر و «م، ب، ک، س» حالینا گلیب دیر.

قیبچاق و قومان لهجه لری ایسیه، ایلك زامان لاردا خزر و قره دنیز آراسیندا یئرلشن و سونرادان قره دنیزین غربی شمالی بؤلگه لرینده یاییلان مخصوصا بالقان بؤلگه سینده گۆرونن قیبچاق و قومان تورکلرینی لهجه سی دیر.

اوغور لهجه سی له اوغوز لهجه سی نین ان گۆزه چاریان خصوصیتائی اوروپا میلت لری نین دیل لری ایله ایلك قارشیلان و بو دیل لردن قازاندیق لاری دیر. مثلا: «س، ئو، او، ج، چ، پ» حرف لری یوموشاناراق، «ز، او، ج، ب» حالینا گلمیش و قالین «گ، ه» حرف لری سانکی یوخ ایتمیش خفیف اولاراق کلمه نین باشینداکی «ا» چوخ دفعه «ها» شکلینده گنیر یلمیش دیر.

اوسته یازیلان «او» سسلی حرفین سسی «اورک» سسی کیمی دیر. «جودنکس جومانیکوس» متن لری ایله تثبیت ائدیلن بو لهجه، روم ائلی شیوه سی نین دوغور دان دوغروب قایناغی و آتاسی اولموش دور.

لاپ قدیم لری ده، اورتا آسیانین شمال بؤلگه سینده، گۆرونن اوغوزلارین و سونرالار، مخصوصا اسلامیت دن سونرا غربه طرف قائم اولماسی لایلی اولان یئرلره نسبتله قدیم جنوب بؤلگه سی شرقینده قالمیش، بونون اوچون قدیم شمال لهجه سی نین دوامی اولان اوغوز جایا غرب تورکجه سی و جنوب لهجه سی اولان اوغور جانین دوامینا ایسه شرق تورکجه سی آدلاری وئر یلمیشی دیر.

اونونجو یوز ایلدن سونرا، شرق تورکجه سی، خاقانیه لهجه سی آدینی آلمیش دیر و اون دوردونجو یوز ایلدن اعتبارا جاقاتای (جغتای) آدانمیش دیر.

غرب تورکجه سی آذربایجان و شرق آنا تولی و عراق بؤلگه سینده کؤکله شیب، عجم، عرب تأثیری ایله یئنی خصوصیت لر قازانان قسمی، یعنی یوز اللی ایلدن اعتبارا آدری لهجه سی آدینی آلمیش دیر.

بو لهجه نین بعضی وصف لیرینی، عجمجه کلمه لری، عجم لر کیمی و عربجه سۆزلری، عجم آغزی ایله تلفظ ائتمک و بعضی تور کجه فعل لیرین سونوندا کی «ایم، سن» تاقیت لارینی (پسوند) «ام، س» شکلینده ایشلمک جنسیندن خصوصیت لر تشکیل ائتمکده دیر.

آنا تولى اورزینده گلشن قسمی ایسه، قدیم اوغوزجانین خصوصیت لیرین قوت ایله یاشاتمیش، عرب و عجم سۆزلری و کلمه لری، تورک شیوه سینه او یغون بیر شکل و ظرزه اویدورماق ایله برابر نسبتا عرب تلفظونه یاخین اولاراق ایشلمیش و اون دۆردونجو یوز ایلدن سونرا، عثمانلی لهجه سی آدینی آلامیش دیر.

بوگون آنا تولى تورکیه تورباغی نین ایچینده و حتی عثمانلی امپراتوروندان چوخ اؤنجه یاشایان تورک عناصری، تکجه اوغوزجانین تکاملیندن میدانا گلیمیش دئیل بلکه جور به جور تورک عنصر لیریندن متشکل بیر قایناشماق دیر.

بو قایناشمادا، اوغوزجانین حاکمیتی آیدین اولماق ایله برابر، گوگ تورک، او یغور، قیپچاق، قومان، خاقانییه، جاغاتای (جغتای) و آذری لهجه لری نین هامیسی نین و حتی بو بللی باشلی لهجه لر آراسیندا سالیلمایان داها بیر چوخ تورک لهجه لیرینین ده ماده لری واردیر.

جور به جور ساحه لرده یئرلشن تورک لر، مختلف زامان لاردا آیری-آیری الفبالار ایشلمک ایله برابر دیل لری نین اساس کاراکترینی «هویت و شخصیت» ایتمه میس دیر لر. هر حالدا بو گون کی تورک میلتی نین دیلی اولان آنا تولى لهجه سی ده مسلمان لیق دان سورا عربجه نین تائری آلتیندا قالمیش، اون بئشینجی یوز ایلدن اعتبارا اوروپا دیل لیریندن بیر چوخ کلمه لر آلمیش، فقط مخصوص خلق دیلی اولاراق آنا سۆزلرینی و اساس کاراکترینی دائما محافظت ائتمیش دیر.

بورادا بونو آچیقلاماق لازم دیر کی جور به جور لهجه لر، او یغور، قیپچان، قومان، آدی ایله اولان تورک دیل لری تاریخین ان اول لیریندن بو گونه کیمی جور به جور لغت لر و تاثیر لری آدیقلاری حالدا، بو دیل لیرین اساس لاری آنا اولاراق نورمال قورولوش لارینی و میلی اردم و شخصیتینی طبیعی و اؤز-اؤزونه قورویوب دور.

اورتا آسیادا تورک ادبیاتی

اسلامیت دن اؤنجه تورک میلتی کیمی تورک ادبیاتینیندا ایلك قایناغی اورتا آسیادیر، بو ساحه ده حضرت عیسی دان یوز ایل لرجه اول لره عاید و قازانچ اولان ایلك اثر لر، جور به جور تورک اثر لری و قبیله لری آراسیندا «شامان و قام» آدلاری ایله منقبت و مدح اولونان اولیالار و میلی قهرمان لار دیر.

بو، مدح و منقبت سۆيلهين روحانى كيمي اشيق لارين آدى «اوزان» و ال لرينده كى چالديقلارى سازين آدى «قوپوز» و مدح و منقبت اتديك لرى اوليالارين آدى «شامان» و توصيف اتديك لرى و رجز اوخودوقلارى قهرمان لارين آدى «قام» لار ايدى.

اورتا آسيادان باشلاياراق شمال-جنوب، شرق-غرب اۆلكه لرينده زامان-زامان يئر سالان تورك لرین آراسيندا «اوزان» لار، هميشه بۆيوك احترام لار ايله بسله نيپ مرشيد و روحانى حاليندا اۆيودلر «نصايح» و عبرت لر سۆيلركن، بوتون توى لاردا و ياس لاردا و باسغين و فتح گون لرينده، تورك ادبياتين و تورك آداب و روسومون قوپوز چالاراق حفظ ائتميش لر.

حضرت عيسى دان ايكي يوز ايل اۆنجه، توركه قازانچ و عايد اولماق اوزره، چين قايناق لاريندا قديم هون لارين، تورك لرین، اويغور لارين، اوغوز لارين ادبى و روحانى اثر لرى آرا-سيرا گۆرونمك ده دير.

بو ترجمه اولان و قافيه سيز، آنجاق نسبتاً موزون شعر لر، دۆرد مصراع لى جور به جور، اولان شكيل لردن بير نئجه سى آشاغيدا گتيريلير.

يئنگى-سنى ايتيرديك
كى لين داغ لاريني بوراخديق
حيوان لاريميزى بسله مك
داها چتين اولاجاق دير
قادين لاريميزين گۆز لليگى
داها قالماياجاق دير

بو قافيه سيز اولان شعر كيمي لر، ميلاد تاريخيندن اۆنجه نين دير و بو گون كى دانيشيق ايله يازيلدى كى هامى اوخويا بيلسين و اما شعر كيمي لرين معنالارى، احتمالاً بونلار اولاييلر، يورد اتنديگيميز يئرى ايتيرديك كى لين داغ لاريني بوراخديق و يئنى گلدیگيميز يئرین بوللوق و اولتوق اولماياجاقى اوچون حيوان لاريميزا يئم اولماياجاق دير، هابئله اونلارى بسله مك چتين اولاجاق دير، بوندان اۆترو ياشاييش احتياج لارى آغير و چتين اولدوغو اوچون آرواد-اشاق يوخسول ياشاييب گۆزل ليك لرینی الدن وئردى لر.

گۆرونور كى تورك لر، ادبيات و معاريف موضوع لارينا باخماق ايله برابر، ياشاييش و گرک لرینی و اقتصادى موضوع لاريدا شعر گتيره رك، جغرافى و طبيعى محيط ايش لرينه دريندن باخماقدا ايميش لر و يئنه ده:

باتى بازارىندىن بىر يېھر آلدى
 گوئى بازارىندىن بىر يىم آلدى
 قوزئى بازارىندىن اوزون بىر قامچى آلدى
 صباح اولان كىمى آنا-باباسىندىن حلال لاشىب آيرىلدى

آخشام، سارى چاپىن كىنارىندا دىنجلدى
 داھا، آنا-باباسى نىن و قىزلارنى سىلر ئىشلىتىمىردى
 تىكجە، سارى چاپىن چاغلاماسىنى ئىشلىدى
 يىئەدە صباح اولان كىمى سارى چايدان وداع اتتى

آخشام ھى شان تىپەلرئە يىتتىشىدى
 داھا، آنا-باباسى نىن و قىزلارنى سىلر ئىشلىتىمىردى
 تىكجە، يىن شان بىرلىرى نىن آت لارى نىن
 كىشئەمەلرى ئىشلىدىلدى

ايشگە يول، و داغلاردان اوچار كىمى كىچدى
 قوزئى يىللىرى گورولتو ايله اسىردىلر
 قارلار، دمىر پالتارلار اوزەرىندە پىرلايىردىلر
 قوماندانلارنى و عىگرلرئى يوزلرچەسى
 دۇيوشلردە و ساواش لاردا اولوردولر

بورادا احتمالاً بىر عىگرئى ساواش اوچون اسلحە و لوازم آلماغى و آنا-بابا و ائو
 آدم لارىندىن آيرىلماغى و سونرا داغلاردان و چايدان آخىب ساواش ميدانلارنى
 گىتتەسى و ساواش ميدانلارنى يوزلرچە عىگر و سوباي (افسر) اولولرى ايله
 دولدوغونو گۇستىرىر.

گۇرونور كى توركلر، شعر، ادبىيات، اقتصاد، جغرافىدان سواي مىلى حاكىمىت و
 باشقا فتحلر و ظفرلر اوچون دە گۇنوللو عىگر اولاراق ساواش طىبعى و ھنر كىمى
 گۇرمك دەدىلر.

اوزان و قوپوز شعرى «ساز شعرى» بىلنمەگى، مىلاددان سونرادا بوتون تورك

گورونور کی مین نچہ یوز ایل بوندان اؤنجه تورک لر آراسیندا بئله بیر اؤگودلر (نصایح) و مثل لر هردن شعر اولاراق رایج ایمیش.

بو گونون دوشونجه و مفهومی ایله «اوزان» لارا، حق آشیقی و حق ائلچی سی دئمک اولاییلر، بو حق آشیق لاری، ائل لرین، اوبالارین خئیر-شر، یاخشی-پیس، سئوینج-یاس ایش لرینه محرم ایمیش لر. کلیسادا خلقین گیزلین اعتراف لارین ائشیدن کشیش لرین عکسینه اولاراق، بونلاردا ائل و اوبا اسرارینا سایغی و حؤرمت وار ایمیش. بوتون بو مقدس رول لاریندا اؤگود (نصیحت) وئرمک و یول گؤسترمک، خئیر-شر لرینده جانندان اورتاق اولماقدا محرم و صادق ایمیش لر و ال لرینده اولان قوپوز سانکی اونلارین معنوی مددچی سی ایمیش و اوندان ایلهام آلیرمیش لار.

بو حق آشیق لاری (اوزان لار) آغ ساققال رولوندا اولاراق، بوگونون محرم مشاوری کیمی، بوتون تورک ائل لری آراسیندا اولیالار کیمی مقدس بیر حؤرمته یاراشان و لایق ایمیش لر. بو حق آشیق لاری نین ان تانینمیشی و بوگون اونلارا سمبول و تمثلیچی و نمونه اولانی بویوک «قورقود آتا» دیر.

قورقود آتانی احوالینی اوخوماق و اونو دریندن دوشونمک، بوتون میلاددان قاباق اولان «اوزان» لارین دورومونو و موقعیتینی بیزه آیندینلادیر. قدیم تورک عالمینده، شامان لار و قام لار ایله برابر اوزان لارین روحانی احترام لاری بیر نوع دین و مذهب و مقدس سنت و آداب و رسوم کیمی آلفیشلانیرمیش و اونلار بو رول لاریندا مؤمن ایمیش لر.

تورک متن لری

آلتینجی یوز ایلدن اعتبارا، تورک دیل و تورک ادبیاتی نین یازیلی اثر لرینه ال تاپیلدیقدان سونرا، بو ایلك اؤرنک لری (نمونه لری) یئنی سئی (یئنی سو) دره سیندن اولان مزار داش لاری اوستونده کی قیسا یازیلار دیر.

دؤردونجو یوز ایلده، تورک لر طرفیندن ایجاد ائدیلن بو الفبالار ایله یازیلیمیش اولان یازی لار، سکگیزینجی یوز ایلده میدانا گلن «اورخون» یازیت لاریندا گورونمک ده دیر. سکگیزینجی یوز ایلده، دیل و یازی و هم ادبی اوصاف باخیمیندان اولان الفبا، دؤردونجو یوز ایلین تکامل تاپمیش الفباسی دیر.

اورخون، چایی یاخینیندا بللی اولدوغو اوچون، بو آد ایله تانینان یازیت لار گوگ تورک لر (یعنی شرق تورک لری) طرفیندن تیکیلن داش یازیلار اوزه رینده کی یازی لاردیر. بو، بؤلگه ده، بو نوع داش یازی لاری (آنیت لار) و باشقا یازی لارین بللی اولدوغو اوچون اون اوچونجو یوز ایله یاشایان، تاریخچی «جووئینی» جهانگشا آدلی کیتابیندا بیلدیرمیش دیر، اون دوقوزونجو یوز ایلین سون لاریندا مختلف اوروپالی عالم و بیلجی لر، بونلار ایله مشغول اولموشلار و دانمارکالی تومسون، ۱۹۲۲ ایلینده، نسبتاً مستند اولان ترجمه لرینی یابینلامیش دیر.

بو یازیت لاردا، گوگ تورک لر طرفیندن ایشله نیلن میلی الفبا ایله یازیلیمیش کلمه لر، مانعین آنیت لار اوزه رینده تاپیلان چین جه مقابله لری نین یاردیمی ایله تطبیق ائدیلیب اوخونموش دور.

متن لرین ان مهم لری «تون یوقوق» و «گول تیکن» هابتله «بیلگه خاقان» آنیت لاری اوزه رینده یازیلاردیر.

تقریباً ۱۷۲۵ ایلینده تیکیلن «تون یوقوق» آیتی نین یازیتی «بیلگه خاقان» نین وزیر ی و قایین آتاسی «یوقوق» آغزیندان یازیلیمیش دیر.

متن ده کئچن بئله یازیلیمیش دیر، «من تون یوقوق، بیلگه خاقان ائلینه بیعت ائتدیم». بو جمله لر ذاتاً تون یوقوق طرفیندن حاضر لانمیش و اونون اولوموندن اونجه یازیلیمیش اولدوغون گوستریر، بو حالا گوره «تون یوقوق» تورک ادبیاتی نین آدی بللی، ایلك یازاری دیر. بو یازیت بؤیله باشلانماقدادیر؛

«من، تون یوقوق، اوزوم تاپقاج ائلینه قیلیندیم، تورک بودون (خلقین) تاپقاج گورور ایدی.» چین، اوروپا، روسیه و آفریقا یازار لاری و آراشدیر یجیلارینین باخیشیندان باشقا، بیر قسم کیتاب لار واردیر کی تورک میلتنی حضرت نوح اولادی بیلرک اونون اوچون شجره لر گوستریرلر و بورادا اونلارین یازدیقلاری چوخ قیسا اولاراق بونلاردیر. حضرت نوحون اوغلو یافت، بیر چؤلوه سئودیکی اوچون اورادا یورت سالیب حکومت ائله دی.

«یافت» نین اوغلو، آلینجاخان، آتاسی نین یئرینده اوتوردو.

«آلینجاخان» نین اوغلو، تورک دیبا قوی خان، آتاسی نین یئرینده سلطنت باشلادی. «دیبا قوی خان» نین اوغلو، تورک خان، بؤیوک بیر امپراتور قوروپ کی تورک لرین نسبتی اونادیر.

«تورک خان» نین اوغلو، آلینجه خان کی ایکی اوغلو اولدو کی بیر ی نین آدین موغول

و او بىرى نىن آدين تاتار قويدو و چون قوجالينغى ياخينلاشميشدى، اؤز بۇيوك تورك امپراتور اۆلكه لريني اونلارين اورتاسيندا يارى بۆلدو، آنجاق تورك امپراتورونون متحد و بير قالاجاغيني اونلارا تاپشirdى و بو ايكي اوغول گله جكده موغول و تاتار ميلت لرى نين قوروجوسو اولدولار.

تاتار اويماغى

«تاتار خان» تاتار ميلتى نين باباسى

«تاتار خان» ين اوغلو، توتوخان آتاسى نين يئر ينده اوتوردو.

«توتوخان» ين اوغلو، ملنجه خان آتاسى نين امپراتور لوغونو بۇيوتدو.

«ملنجه خان» ين اوغلو، آنسى خان شاهليغا چيخدى.

«آنسى خان» دان سونرا اوتور خان والى اولدو.

«اوتور خان» دان سونرا اوردوخان حاكم اولدو.

«اوردو خان» دان سونرا بايدوخان آتالاريندان آرتييق چاليشدى، بۇيوك ايش لر گوردو.

«بايدو خان» دان سونرا سئوينج خان كى بونلارين سون كى سى ايدى و اونون زامانى،

«بلغاق» اولدو.

موغول اويماغى

«موغول خان» كى چوخ وارلى و زنگين بير امپراتور ايدى، دؤرد اوغلو وار ايدى.

۱. قاراخان؛ ۲. اورخان؛ ۳. كن و يا گون خان؛ ۴. گز و يا گؤز خان.

«موغول خان» ين اوغلو «قاراخان» كى هامى دان بۇيوك ايدى سلطنته اوتوردو و بير

اوغلو اولدو كى اونون آدين اوغوز قويدو.

«قاراخان» ين اوغلو «اوغوز خان» يئتميش اوچ ايل امپراتور لوق قيلدى، چوخ يئر لرى

آلدى، موغول امپراتور نا عظمت وئردى و چون مؤمن و رعيت سئون ايدى. او بوتون

قوشون، رعيت و يئر بيه لرى اوچون عدالت ايله قانون لار يازدى. دونيا تورك لرى اوچون

وار گوجو ايله چاليشدى. اونلارى بيرليگه چاغيردى و اونلارا جور به جور گؤزل لقب لر

وئردى.

«اوغوز خان» بيرگون آلتى اوغلو ايله اووا چيخميشدى. اوغلان لارى چؤلده اوو

ووراركن اوچ دانا قيزيل اوخ تاپيب آتالارى نين يانينا گئيردى لر و آتالارى، عدالت

ياراتماق اوچون اوچ قيزيل اوخون يايى لارين بۇيوك اوغلان لارا و اوچ قيزيل اوخو

كيچيك اوغلان لارين آدينا ثبت ائدير. بئلكى بوندان سونرا اونلارين علامتى اوچ

ياییلی لار و بونلارین دامغاسی اوچ اوخلولار اولور کی بییری ساغ حدودی و او بییری سی سول یانی توتورلار آلیب و چوخلو قانون لار یازاندان سونرا دونیادان گئدیر.
«اوغوزخان»ین، اوغلو، «گون خان» کی هامی دان بؤیوک ایدی، آتاسیندان سونرا گۆزل-گۆزل قانون لار یازیر.

«گون خان»ین اوغلو، «آی خان» آتاسی نین یئرینده اوتورور.
«آی خان»ین اوغلو، «اولدوز خان» امپراتوریده اولان ائل لرین باش اوچالینی اولور.

«اولدوز خان»ین اوغلو، «منگلی خان» آتاسی نین یئرینده اوتورور.
«منگلی خان»ین اوغلو، «تشکر خان» موغولستان دا یوز اون ایل امپراتور ایدی.
«تشکر خان»ین اوغلو، «ائل جان» کی آتاسیندان قالان امپراتورینی بؤیوتدو و بوتون تورک، اویغور، تاتار، موغول و اوغوز ائل لرینی بیرلشدیردی.

بو زامان، بؤیوک «اوغوزخان» دؤوروندن دوز مین ایل کئچیردی.
«اولدوز خان»ین قیز نوه سی «آلانقوا» سلطنته یئتیشدی. چوخ دوشونجه لی و گۆزل بیر قادین ایدی. اونون دؤورونده عدالت اولدوقجا آرتدی و اوچ اوغلان دوغدو کی اونلارین بؤیوگو «بوزنجر» ایدی کی شاید «بای سنجر» اولموش اولا. گۆزل و آنلاقلی آتاسیندان سونرا امپراتورلوغا بیه لندی، سلطنت و دونیالیق بیر قانون لار قویدو. موغول، تورک، تاتار اویماغینا ایناملی و وفادار قالدی.

«بوزنجر»ین اوغلو «توتومن» ایش اوسته گلدی. اونون زامانیندا چین ده خاتای تورک لری ایله موغول لارین اورتاسیندا اینجیک تۆره ندی. بو اینجیگه اۆزگه لر سئوینرسه لرده آنجاق آز بیر زامان دا آغیز لاری یومولدو. ایکی تورک قارداشی باریشیدی.
«توتومن»ین اوغلو «قایدوخان»، آتاسی نین یئرینده اوتوردو. خاتای لار ایله آتاسی نین اورتاسیندا اولان اینجیک «قایدوخان»ین محبت و سئوگی سیله سویویوبوسادا، آنجاق خاتای تورک لری ایکی تورک میلیتی بییری-بییری ایله داها ساواشماق اوچون اۆز یئرلریندن کۆچوبلر و بو کۆچمه گه گۆره خاتای تورک لری نین بیرپاراسی نین آدی «جلایر» یعنی کۆچری قالمیش دیر.

«قایدوخان»ین اوغلو «بای سانغیر» آتاسی نین یئرینده اوتوردو.
«بای سانغیر»ین اوغلو «تومنه خان» آتاسیندان سونرا شاه اولدو کی ایکی اوغلو وار ایدی کی بییری نین آدی «قاجولی» و او بییری نین آدی «قوبل» ایدی. آتالاری بیر گئجه یوخودا گۆردوگو اوچون اوغلان لارین یانینا چاغیردی، اول اونلارا بیرلیک

و کئچمیش ده کی کیمی بیربیریندن آیریلما ماغی دریندن تاپشیردی و اینانندان سونرا شاهلیغی «قوبل» اوچون و قوماندان لیغی، یعنی شاهدان سونرا قوشون باشچیلیغینی «قاجولی» اوچون بویوردو. همان «قوبل» یا «قوبلای» اوجسوز-بوجاق سیز بویوک تورک امپراتوری اولان بویوک «امیر تیمور» ون سگگیزینجی باباسی ایدی.

«تومن خان» ین اوغلو «قبل خان» کی آتاسی نین یئرینده اوتوردو، چوخ گوجلو، ایگید و اولدوقجا ادلی-سانلی ایدی. بئلیکی اوندان گوجلو بیر قهرمان یوخ ایمیش و لاپ گوجلو بیر قهرمانی آعاج کیمی بوکوب اورتادان سیندیرارمیش و بونلاردان باشقا اولدوقجا دوشونجه لی و سیاستلی ایمیش. اورگی صاف، جانی ساغلام اولدوغو اوچون، قیشدا سویوق هوادا اود یاندیریب، یای پالتاری ایله یاتارمیش و هئج بیر سویوق اونا اثر قیلماز ایمیش.

«قویله خان» ین اوغلو «بورتان بهادر» آتاسیندان سونرا موغول و تاتار باشچیلی اولاراق، حکومته باشلامیش. اونون زامانیندا، اونون عمومی «قاجولی» تانری نین رحمتینه گتمیش و اونون اوغلو «آیرومچی» کی اونا «برلاس» دا دئیرمیش لر، حکومته باشلامیش و او چوخ باجاریق لی و هنر لی بیر کیشی ایمیش، برلاس ائلی اونا منسوب دور و تورکجه آیروم کلمه سی هنر و باجاریق و آیرومچی هنرمند دئمک دیر.

«بورتان بهادر» ین اوغلو «یسوقای بهادر» اوندان سونرا حکومته یئتیشدی و او زامان دونیادان گتندی کی آیروچی نین اوغلو سوغوچین دونیادان گتتمیش دیر.

«یسوقای بهادر» بویوک چنگیزخانین آتاسی و «سوغوچین» بویوک امیر تیمورون باباسی ایدی کی بونلاردان باشقا دونیانین هر یانیندا تورک، تاتار و موغول سلسله لری قدرت و دوشونجه ایله حکومت سورمک ده و گونو گوندن گوجلنمکده ایدی لر. او جمله دن عرب اسلام امپراتورونون ان بویوک قوشون قوماندان لاری، فتح اولان مملکت لرده حاکم اولان لارین چوخو تورک، تاتار و موغول ایدی کی اسلامدا اولدوقجا ارادتلی و مخلص ایدی لر.

اسلام حکومتی هئج بیر میلتنه و قوما تورک و تاتار و موغول میلت لری کیمی اینانما میس ایدی. چون کی بو میلت لر هئج بیر ایشده و هئج بیر زامان امانته خیانت و ایناندیقلارینا پوزغونچولوق ائتمه میسدی لر. حال بوکی چوخلو یالانچی مسلمان لار و یالانچی مسلک و مرامچی لار وار ایدی کی آند ایچه-ایچه و دوز ییئه-ییئه همیشه خیانت، جنایت ایش لرینه مشغول ایمیش لر و دفعه لرله خیانت ائدرکن توتولوب داها اوزلری نین سویو گئدیب و سونرا «عجم» لقبین آلمیش لار. بونا گوره هئج بیر یترده و هئج بیر نقطه ده کیمسه اونلارا اینانمازدی، بلکه صداقتلی و دوزگون تورک میلت لرینه

ایمان و ایمان ائدیردی لر کی سونرالار اسلام امپراتورلوقونون حقلی واریشی فقط پاک اولان تورک میلتلری اولدو و بو لیاقت و ترقی یه حسادت و جیچیک ائدن خائین کیمسه لر، زامان زامان کینه لرینی سویودماق اوچون، تورکه مین لرحه طعنه لر و یامان لار یازدی لار. بئلیکی اسلام سپهسالاری و اسلام قوماندانی اولان پاک تورک لره «غلام تورک» دئیدی لر. حال بو کی دنیا بیلیردی کی تورک میلتی اسلام قانونونا ایناندیغی اوچون اوزون اونا مخلص و وفادار گوستریردی، آنجاق ایش لری خیانت و اورک لری قارا اولان لار، بو خلوص نیتی و وفادارلیغی بئله گوستریرلر کی، انسان اؤز-اؤزونه دئییر بس کی بو «غلام تورک» همان هر بیر ائوده قوللوق ائدن بیر اوغلان و یا قاپی دا دوران بیر نوکر دیر.

تاریخ بو یو بونلارین ایشی حقیقتی تحریف و ترس ائتمک و دوغرونو یالان و یالانی دوغرو گوسترتمک ایمیش، یوخسا هئج بیر دوزگون و صادق کیمسه رئیس کل قوانی گتیریب ائو قوللوقچوسو کیمی گوسترمز. اونودا اورکدن و خلوص نیئت ایله اینانمیش و مؤمین بیر رئیس کل قوانی.

بو فقط بیر آز زامان خلقی آلدادا بیلر، یوخسا یالان سؤزلرین بازاری همیشه لیک اولسایدی داها حقیقتین هئج بیر زامان اوزو گولمزدی. بونلاردان باشقا بو سؤزلر و بو حسادت لر فقط و فقط بورادا اولان ۲۰ میلیون تورکون [نفوس سندی ۱۳۵۶-جی ایله عایدیدیر] روحیه سینی تضعیف و تحقیر ائتمک اوچون دور، یوخسا اونلار اؤزلری یاخشی بیلیرکی اون دؤرد یوز ایل تمام همیشه بیزیم توکنمز سو فرالاریمیزین باشیندا کور و کۆریه پیشیک لر کیمی مویولدا ییب لار.

بوندان چوخ اول، اوروپادا و آفریقادا، یئر توتان تورک میلتلری اصلاً عرب و اسلام ایش لرینده همیشه یئرلی بیر میلت کیمی بوتون سیاسی و نظامی ایش لرینده تاریخ لر بؤیو اوستاد و متخصص اولدوقلاری اوچون اسلام امپراتوری اؤزلرین اونلارین هنر و باجاریغینا محتاج گوروردولر، چون کی یوز ایل لر بویوجا دونیانین هر یانیندا امپراتورلوق لار یارادیب و هله ده اونلار جا تورک امپراتورلاری حکومت سورمک ده ایدی لر و بو اسلام امپراتوروندا اولان تورک لر هله میلیون لار جا تورک لردن بیر کیچیک قیسمتی ایدی کی متخصص و یا مستشار کیمی نظامی ایش لرین عرب قوشونونا اؤیره دیردی لر کی سونرا همان امپراتورون لایق واریشی حقا تورک لرین اؤزلری اولدو.

مصرده، «احمد طولون» تورک ایدی. اسلام امپراتور لوغونون اول لرینده بؤیوک گوج و قدرت ایله حکومت ائتمک ده ایدی.

احمد طولون

«طولون» ون اوغلو احمد چوخ بيليگي و عاليم ايدي، اسلام اؤلکه لرینده چوخلو اعتبار قازانميش دير. بئليکي حضرت محمد (ص) ين کؤچدوگوندن ۲۵۴ ايل سونرا، مصر مملکتينه عدالت ايله حاکم اولموشدو و سونرا عدالت ده آدلی-سانلی اولدوغو اوچون آسانليق ايله بوتون شام (سوريه) تورپاغيني اؤز مملکتی اولان مصره قاتميش و ۲۶ ايل استقلال و قدرت ايله حکومت قيلميش دير.

«احمد» ين اوغلو «خماريه»، آتاسيندان سونرا حکومته يئتيشميش و فلسطيني اله گنيرمک اوچون، اسلام خليفه سي معتضد عباسی ايله ساواشميش و سونرا معتضد عباسی، خماريه نين باجاريغيني و گوجونو و هابئله صداقتيني دوشونرک اونون ايله دوست اولماغا اولدوقجا علاقه گؤستميش دير.

«خماريه» نين اوغلو «حسن»، اونون يئرینده اوتورموش دور.

«خماريه» نين ايکيتجي اوغلو هارون، قارداشی اؤلندن سونرا، اونون يئرینی توتموش و او اؤلندن سونرا، «احمد» ين اوغلو «شيبان» حکومته کئچميش دير. بورادا بونو دئتمک لازيم دير کی بو تورک سلسله سي اؤز حکومت قیلديقلاری زامان لاردا، مصر و سوريه و فلسطين و بوتون آفریقادا بؤيوک اسلام آثار و بنا لاری قورموشدولار و عرب لر ايله اوزون ایل لر بويو دوزگون و صادق بير حالدا ياشاييب و ائولنميشدی لر و تورک ادبيات و تورک ديليني اورادا، حتی يئرلی لر ده آلقيشلاميش لار، بئليکي حتی عرب لرین چوخونون آتاسی و يا باباسی تورک ايميش و حتی عرب ديلينده او زامان چوخ اول لردن، تورک سؤزلری و تورک لغت لری دولودور کی سونرالار عرب لر اونلاری عربلشديريب (مُعَرَّب) منيمسه ميشدی لر. بو کيمي تورک حکمت لری عرب و اسلام امپراتورلوغوندا حتی آفریقا اسپانيا و هندوستان و مين لرجه بئله يئرلرده دولودور کی گله جک ده گرک تورک يازار لاری، تورک اولان کيشی لر، اونلاری بير-بير آراشديريب و آيدینلاستين لار و نولورسا بير کره، اوخوجو اولونجا مؤليف و مصنيف و يازار اولسون لار و دنيا تورک ميلت لری نين هویت و وارليق لارینی گونش لر کيمي پارلاستين لار.

بو ايش اولاجاق دير، گنجی-تئزی وار، چالیشاق اونون يولوندا جانيندان کئچن لردن بيری سی بيز اولاق.

میلّیت و مرام

میلّیت نہ دیر و مرام و مسلک نہ دئمک دیر؟ بوگون میلّیتی و مسلکی دوشونمک و بونلاری آراشدیرماق و هر بیرین اؤزونه او یغون، اؤز یئرینده دوشونمک و اصل ایله فرعی، دایمی ایله کوؤچرینی و هابئله قول ایله بوداغی، دریندن آنلاماق، هر بیر اؤزون آیدین دوشونن و مترقی بیلن کیمسه اوچون ان لازم اولان بیلک لردن و علم لردن بیریدیر.

دونیادا جور به جور میلّت لر واردیر کی اونلارین هر بیر تک تکین آراشدیرماق و بیلیمک ایسته سک، بورادا اونلارین یوزده بیرینه یئر و مجال اولماز. آنجاق بونلار ایله بئله بورادا چوخ قیسا اولاراق، بیر نچجه سؤزون یازیلماسی لازم و گرک دیر. ملت او جامعه و یا او توپلانتی و او یئرین آدم لاری دیر کی اونلارین جغرافی بیرلیگی، اقتصاد بیرلیگی، سیاست بیرلیگی، فرهنگ بیرلیگی هابئله قانون و مدنی حقوق بیرلیگی مشترک اولموش اولار.

میلّیت و قومیت، بو گون کی استنباطا گؤره بوتون بو و بیر باشقا شرط لره و قیدلرده گؤره، بیر منافعده و بیر حیثیتده مشترک اولدوقلاری اوچون، ضررده و قازانچدا برابر و متساوی الحقوق دورلار.

و یئنه ده بو گون کی میلّیتی هر کیم و هر بیر عالیم هر بیر شکلده تعریف ائدیب و دوشونجه سی اولچوسونده گؤستریرسه ده، آنجاق هامی سی اونون وارلیغینی و اولدوغونو قبول ائدیب و بونونا آلیب دیر.

دوغرودور کی میلّیت، هر کیمین باخیمیندا و دوشونجه سینده و اؤزونه مخصوص اولان مرام و عقیده نین تأثیر آلتیندا اولاراق فرق ائدر. و دوغرودور کی مثلاً بیر میلّتین شرایطین جغرافی، اقتصاد، دیل، تاریخ و حتی رژیم اشتراک لارین آنلادیر و هابئله بیر باشقاسی بونلاردان سوای اونا مذهب، قیافه، ژن، طبیعت، پسیکولوژیک جنبه و خصوصیت لرینده آرتیریر و یا یئنه ده او بیر سی بونلارین بیر پاراسینی قبول و بیر پاراسینی رد ائدیر. آنجاق بوتون بونلار ایله هئچ بیر سی، دیل و اونا باغلی اولان ادبیات، فولکلور، آداب و روسوم، میلی عواطف و میلی وجدان و بونلارین باشیندا میلی فرهنگ ی دانا بیلیمیر.

میلّیت اوچون، جغرافی، اقتصاد، رژیم، مدنی و اجتماعی حقوق لار هر بیر کیمی ساده جه اینان دیریرسادا و ظاهراً قبول کیمی گؤرونورسه ده آنجاق بو هله مسألہ نین و موضوعون کلیاتی و کامل هویتی دئییل، چون کی جغرافیدان، رژیمدن، قانون لاردان،

اقتصادلاردان باشقا، درین شرطلرده واردیر کی بونلارسیز، میلیت مشخصاتی کامل اولاماز.

بوگون ایراندا، تورک ایله فارس میلیتلری، ظاهراً و اجباراً مشترک بیر جغرافی و جیزیقدا، اقتصادا، مشترک بیر رژیمده و قانونلاردا یاشاماقدادیرلار و بو تحمیلی و سوخولان شرایطدن باشقا، آیری-آیری مشخصات و هویتلریده واردیر کی ابداییری بیرینه اوغون و اوخشار دئییل.

هر ایکی میلیتن، آیری آیری دلیل لری، آداب و رسوم لاری و باشقا جورده روح، عصب، خلق، قیافه، بدن و کیملیک دورومو و مشخصاتی واردیر کی اونلاری بیر، بیریندن آیری و مستقل گؤسترمدکهدیر.

و هله جغرافی، اقتصاد، رژیم، قانون اشتراک لاری طبیعی و آیدین اولمادیغی حالدا و بوتون بو شرایط هر ایکی میلیته شامل گؤرونوگو حالدا، اصلیندن و کؤکوندن بوسبوتون بو شرایط، پرسیا(فارس) آدی آلتیندا حاکمیت سورمکهدیر و تورک میلیتی اوچون میلیت شرایطی و عنوانی اصولاً محکومدور.

بس گؤرونور کی میلیت اوچون جغرافی، اقتصاد، سیاست، مدنی، اجتماعی و حقوقی قانونلار شرایطی حادث و تحمیلی مشخصات دیر نه طبیعی و حقیقی، حال بو کی عاطیفی و طبیعی میلیت شرایطی اوچون، میلی پسیکولوژی، میلی خوی و میلی اخلاق، ملی دلیل و فرهنگ، ادبیات و فولکلور و هابئله میلی آداب و رسوم ان مهم هویت و ان مهم ماهیتلردن دیر. بونا گؤزه بوگون بیز ایله فارس لاری، بیر میلیت گؤستریرسه لرده، آنجاق بو بیزی حقوقی و اونلاری حقیقی گؤستمک دیر. دئمک کی بیز مستأجر و اونلار حقیقی ائو صاحبی حساب اولورلار، بس بوتون بو شرایطی قبول ائتمک ایله برابر بیزه بو حقوقی وئریرلر کی بو ملکده یاشایاق، حال بو کی حقیقی ملک بیه سی و یا صاحبی اوچون بو شرایط الزامی دئییل، یعنی ملک اونون دور، هر نه سئورسه ائده بیلر.

بس گؤرونور کی اؤزگه لر طرفیندن بیزه وئرین حقوق، اؤیله جهده اؤزگه لر طرفیندن آینا بیلر و بوراسی دیر کی ایراندا میلی مسأله گرک دریندن و گرک یئنی دن آراشدیریلین.

ایران تورک لرینی، یالنیز آذربایجان آدلی قفسده دوستاق ائدن لرین حیله سینی هله لیک بوتون ایراندا اولان تورک قارداش لاریمیز آیدینجا گؤز اؤنونه آلماییب لار و بو گون روسیه ده، اوروپادا، ایراندا بیزه تورک یئرینه آذربایجانلی آدینی گوج و سماجت ایله تحمیل ائدن لرین هدفی بو دور کی بیزه تلقین ائله سین لر کی تورک فقط آذربایجاندا

اولا بیلر۔ یالنیز او یئرده اولان زامان ہلہ تورک یوخ بلکہ آذری آدین آلا بیلر۔ بس گوژونور کی آذربایجان و آذری کلمہ لرینی نہ اوچون سماجت و گوج ایله ایشلہ دیرلر۔ گوژستریرلر کی آذربایجانلی فقط او او تورپاقدا آذری سایلابیلر، حال بو کی فارس لار، اوتوز ایل لرجه ده آمریکادا، آلمانیا، عربستان دا یاشایاندان سونرا اؤزو و گله جک اوشاق لاری دا، ہلہ ده پرسیا (فارس) نژادیندان دیر و اصیل ایران لی سایلابر۔ بو دور کی بوگون، دئمہ لی بیک کی بیزیم میلیت و قومیتیمیز اوچون، وطن فقط و یالنیز تورپاق وطن دئیل، و بو جیزیق تکجه بیزیم میلی هویت و مشخصاتیمیزی تأمین ائتمز۔ بس گوژونور کی تورپاق وطن دن باشقا، اصیل اولان آیری بیر وطن ده وار دیر، بس بو حالدا، او وطن نہ دیر؟

وطن او یئرده دیر کی اوندا بیر میلیتین دیلی، فرهنگی، میلی هویتی یئر توتوب، بسله نسین۔ بونون اوچون بو وطن هر شئی دن اول میلی دیل و میلی فرهنگی و میلی خصوصیات اوچون بیر قاب دیر۔ آیدین دیر کی هر بیر قابین ظاہری گوژللیگیندن باشقا، ایچینده اولان محتواسی، قابین اؤزوندن آرتیق مہم دیر، چون کی بیر قابی و یا حتی بیر صندوقی بونا گوڑہ ساخلاب سؤرلر کی قیمتلی و عزیز اولان شئی لری اؤز ایچینده تمیز و محفوظ ساخلا سین۔

بو دور کی تورپاق وطن بیزہ جان کیمی اولار سا، فرهنگ وطن و هویت وطن داھا روح دور و بو روحی اجبار عالمینده هر یئردہ حفظ ائتمک اولار و تورکلر تکجه آذربایجان وطن ده یوخ بلکہ روح وطن ده ده بو میلی وطنی، فرهنگی وطنی دائما و ہمیشہ کی کیمی حفظ ائتمہ لی دیرلر؛ چون کی وطن فقط او دئیل کی بیزیم جسد و جم دگیمیز اوندا یئر توتسون۔

یوزلرجه آنا یورد دان قوپان، کوچ ائله یین کوچری لر، تورپاق وطن بیلمہ دن، هر شئی دن اول، اؤز آداب و روسوم لارین و میلی فولکلور لارین و دب لرین آنا وطن بیلرک ہمیشہ اونا وفادار قالیب لار۔

بو میلی اخلاق و میلی فرهنگی، میلی وجدان و عواطف تورپاق وطن دیشمک ایله مسلک و دین دیشمک ایله و حتی مدنیت و قانون لار دیشمک ایله لاپ اور تادان گئتمز و اونودولماز، بلکہ اولا بیلر کی بیر آزدا تکامل تاپیب گوژلنسین۔

روس لار ایله تورکلر آراسیندا اولان مسلک بیرلیگی، اقتصاد و تولید بیرلیگی، جغرافی و رژیم بیرلیگی ہلہ لیک اولور سادا، میلی وجدان و میلی فرهنگ بیرلیگی، میلی خصوصیات و میلی وجدان بیرلیگی اولاما ز؛ چون کی تورپاق (جغرافی) و اقتصاد و

رژیم بیر اولا-اولا میلی پسیکولوژی، میلی فرهنگ و دیل و روحيات بیر دئیل و اولادا بیلمز، چون کی هرهسی نین اؤز، اؤزونه مخصوص خوی، دب، روحيات، اخلاق، عصب و حتی ژنی واردیر، بو دور کی بوتون قومی خصوصیات آیری-آیری اولان ایکی میلتن تورپاقی، اقتصادی، رژیمی، اجتماعسی بیر اولسادا، آنجاق بو ایکی آیری-آیری اولان میلتلری بیر میلته ائده بیلمز و سون مرحله ده هر عنصر اؤز اصلینه قاییدار.

بو عنصرلرین اؤز اصلینه قاییتماسینی باریش گون لرینده آزاراق گورمک و آنلاماق اولورسادا، آنجاق بحران و یا ساواش و انقلاب گون لری یاخشی و آیدین گورمک اولار.

فارس فرهنگ ایچینده هضم اولان غیرت سیز تورکلر، بو فرهنگ ایلی اولاراق ظالمانه و استعماری بیلمه دیکلری حالدا و اؤزلرین کاملا فارسلیغا ووروب گوزدن ایتن لریده آز بیر دقت ایله فارس قوموندا اولمادیقلاری گوزه چارپار. بو نهدن دیر؟ بو، اوندان دیر کی میلی خصوصیات، میلی اخلاقیات، میلی روحيات، میلی ابرق لر تاپیشیرما و سفارشی دئیل لر، بلکه اوزون زامان لار، مین ایل لرجه، بو خصوصیات بیر میلتن و ائلین قانی و روحی ایله عجین اولوب و هله بیر اللی و یا یوز ایل دیکتاتورلار دستوری ایله قاندا و جاندا چرخماز.

بو دور کی تورپاق وطن دن آرتیق، آنا وطن اولان همان میلی فرهنگ و میلی وجدان دیر کی جان ایله و عواطف ایله باغلی دیر.

تورپاق وطن انسانداندان و انسان اجباراً تورپاق وطن دن آیریلارسادا، وجدان وطن، فرهنگ وطن، آداب و روسوم وطن همیشه قوجامان داغلار کیمی یئرینده تیرهمز دایانماقدادیر.

تهران دا و باشقا اولکه لرده اولان تورکلرین چوخو، آنا تورپاق دان آیریلارسالار، حتی آذربایجانین و همدانین و چوخلو تورک اولان یئرلرین کند و شهرلرین ده ده، آنا تورپاق اولا اولا میلی اخلاق و تعصب و میلی عواطف بیلمه دیکلری اوچون همان آنا تورپاقدادا، آنا هویتدن و آنا دیلدن آیریلیب لار.

البته دوغرو دور کی بو اؤز آنا یوردوندا، اؤز میلی هویت و میلی شرفیندن ال گوتورمگین سببی، همان اللی نئچه ایل استبداد و استعماری شیوه لرین تأثیری و نتیجه سی دیر و بیرده هر بیر جمعیتین ایچیندن، بیر نئچه عنصر زامان و مکان تأثیری ایله اولا بیلر کی اصل هویتین الدن وئرسین، نئجه کی بیر یوک آلمانین، ایچیندن بیر نئچه سی قوخوموش دا اولار، آنجاق بوتون بونلار ایله بئله منظور بو دور کی آنا فرهنگ

و آنا میلی هویت اولمایان و یا آنلامایان یئرده، تورباق چوخدا مؤثر دئیل، آچیقجاسی بو کی روح اولمایان یئرده و میلی عواطف و میلی شعور اولمایان محیطده جسم دوزگون تکامل تاپا بیلمز.

میلّت ایله قومیت فرقی

فرقی بو دور کی بیر میلّتین ایچینده نجه جوره نژاد و قوم اولا بیلر، مثلاً آمریکادا، روسیهده، فرانسادا جور به جور نژادلار و قوملار اولا-اولا، بونلارین هامی سینا آمریکا میلّتی، فرانسای میلّتی، روسیه میلّتی دئیرلر و یا مثلاً ایران میلّتی.

بعضی بو میلّتلرین ایچینده اولان قوم و نژادلارین رسمی اولان دیل لری، یازیلان اداره مکتوب لاری، مدرسه و قزئت، علم و قانون، دستور و باشقا یازی لاری، اؤز دیل لری اولمادان، دولتین گوجو و حمایه سی ایله ایشلمک ده دیر، یوخسا بو رسمی اولونان دیل لری چوخو کؤکوندن نه گؤزل و نه ده حق بیر دیل دیر.

طبیعی دیر کی بئله بیر دیل لری گوجو و یاشی، ائله همان رژیم و سیاستین گوجو، و یاشی ایله برابر اولا بیلر و بئله بیر دیل لری اولوب ایتمز دوشونمک، تاریخی و دونیانی چوخ یاخیندان و چوخ کیچیک آنلاماق و گوده گؤرمک دیر.

اما بو رسمی اولان دیلی، گرکمز کی اکثریت و معنویت دیلی و یا رضایت دیلی و بللی بیر سیاست و حاکم بیر دولت حمایت قیلیب و قورویور، بونا گوره دیر کی بئله بیر رسمی اولونان دیل، عادلانه اولمادیغیندان باشقا همیشه لیک و دواملی بیر دیلده اولا بیلمه یه جکدیر؛ چون کی بو دیله یایشان دایاق گؤتورولن کیمی او دیلده بیخیلاجاق دیر. بونلاردان سووای، گوج و جبر ایله حاکم اولان بو دیل، هابئله آیری ائل لری و قوم لارین دیل لری نین آرادان گتتمک فیکرینده اولان بو سیاست اؤز-اؤزونه وحدت و بیرلیک یاراتماق یئرینه آیریلیق و صداقت یئرینه عداوت یاراتماق دیر.

بس اقتصاد، جغرافی، مذهب و باشقالاری ظاهراً مشترک اولورسادا، آنجاق دیل و معنویت اوچون متقابل احترام اولمایان بیر یئرده و هابئله باشقا ائل لری و خلق لرین ادبیاتی، فولکلوری و اؤزونه باغلی اولان شخصیت لری ازیلن اولکده، محکم بیر میلی وحدت و بیرلیک اولا بیلمز.

بیزده قوم ایله میلّتین فرقی بو دور کی مثلاً ایراندا اولان قوم لارین هر هسی نین اؤزونه گوره مخصوص خصوصیات و مشخصاتی واردیر و هر قوم باشقا بیر قومدان آیری دیل، ادبیات، تاریخ و فرهنگ صاحیبی دیر و یئنه ده ایراندا عرب، تورک، بلوچ، کورد، تورکمن

و فارس قوم لارینا جغرافی و سیاسی باخیمیندان ایران میلتی دئییرلر و تکجه بیر قومون آدین (پرسیا) گنیرمک شوونیستی بیر سیاست دیر و دوزگون دئییل.

روسیه ده اونلارچا قومون جمعینه شوروی میلتی دئییلیر و روسیه میلتینی فقط اسلاو میلتی دئمک دوزگون دئییل، آنجاق هر قوم حتی نسبی مستقل اولان کیمی میلت آدینی آلابیلر؛ چون کی میلت اوچون دیل و فرهنگدن باشقا معین سیاسی و اقتصادی حدودی ده لازیم و گرک دیر.

بیر میلت ده نئجه قوم یئر توندوغو کیمی، بیر قومودان دا نئجه میلت تشکیل اولاییلر، او جمله دن عرب قوموندان نئجه میلت وجودا گلیب دیر کی هامی سی عرب قومی دئییلدیگی حالدا، چور به جور آدلار ایله سوریه میلتی، مصر میلتی، سودان، عراق، اوردون، ابن سعود میلتی و دولتی ده تشکیل اولوب دور.

اوست-اوسته ائل و قوم میلت دن خالص دیر، چون کی نئجه قوما بیر جغرافیادا میلت آدی وئرمک اولای، حال بو کی بیر جغرافی ده نئجه میلته بیر قوم آدی وئرمک دوزگون دئییل. چون کی ائل و قوم، نسبتا خالص بیر نژادا یاخین توره دیر.

بوگون ایران کلمه سی، معین بیر قومی کلمه دئییل، بلکه سیاسی و جغرافی کلمه دیر؛ چون کی اونون ایچینده نئجه قوم یاشاماقدادیر و بونلارین جمعینه ایران میلتی و ایران دولتی دئییلیر. هابئله اتحاد شوروی بیر معین قومون آدی دئییل، بلکه اونون ایچینده نئجه جوهره قوم اولدوغو اوچون اونلارین جمعینه اتحاد شوروی یعنی بیرلشمیش قوم لار دئییلیر. البته بو قوم لارین هر هرسی نین معین فرهنگ و معین جیزیق و اداری اختیارلاری اولدوغو اوچون میلت آدین آلا بیلرلر، بیزه گوره آیدین و مشخص دیرلر، بس میلت لر قوم لاردان تشکیل اولای بیلرلر، حال بو کی قوم لار میلت لردن تشکیل اولمور، چون کی اؤزو نسبتا خالص بیر توره دیرلر. [میلت و قومیت بحثینده باشقا جوهره دوشونن عالیم لر ده وار. و ایندیکی دوشونورلر بوردا یازیلاندان فرقلی و تامامیله باشقا جوهره دوشونورلر.]

و اما، دوغرو دور کی اعلامیه ی جهانی حقوق بشر بو خصوص دا چوخلو انسانی توصیه لر ائدیر. میلت لرین میلی حق لرینی، دیل لرینی، تاریخ لرینی، ادبیات و مذهب لرینی و هابئله دب لرینی و ایدئولوژی لرینی تأیید ائدیر و اونلارا اولان تبعیض لری و تحقیرلری محکوم قیلیر، لکن تأسف ایله گؤرونور کی حتی بو اعلامیه لری امضا ائدن لرین داها چوخو میلی ظلم و ستمه گونو-گوندن شدت وئرمک ده دیرلر.

میلی خصوصیات ی قوروماق و اونا گونو-گوندن اوچالیق و ترقی وئرمک، بوگون هر بیر قوم و ائللین ابتدایی حق لریندن بیری دیر. بونا گوره دیر کی بو ابتدایی حقی تانیماماق

و اونا اعتناسيز اولماق، اجتماعى و مىلى و بين المللى حق لرى تانيماق و سايماق دير؛ چون كى بيلله نين بيرىنى طبيعى چيخمايان بير كيمسه ايكنجى بيلله يه غير طبيعى آتيلار بيلر. بونلاردان باشقا بو گون گرک بونو بيلمك كى مىلى حقوق بيلمك، حقين و جيزيقين بيلمك دير، چون كى مىلت عمومى بير حيثيت و عمومى بير وارليقين سندی دير.

بس بو آيدين ليقدان اولان بير حقى دوشونمهين بير كيمسه، هابئله اوزونو و مىلتينى تانيمايان بير انسان، نه جوره ائله يه بيله جك دير كى اوزگه لرى و باشقا مىلت لرى تانيسين و اوز دئديگى كيمي انترناسيونالست اولسون؟

بونا گوره دير كى بئله بير اوزو اولمايان و دياق سيز كيسمه لر، كيم اولدوقلارين و نه ايسته ديك لريني آيدينجا دوشونمهين مترقى قارداش لار، روس لار ايچينده «اوف»، فارس لار ايچينده «زاده» و عرب لار ايچينده «ابن» اولماق ددير لار. يعنى اورادا «حسن اوف»، بورادا «حسن زاده» و او بيرى سى يترده «ابن الحسن» بوياغينا بولاشماق ددير لار. بونلارلا بئله بو شيوه لرى و يالتا قلىغى مبرا و دوزگون گؤستمك اوچون گولملى و اويونچاق دليل لرى گتيرير لر.

«بير گون اولاجاق دنيا مىلت لرى و اونلارين دليل لرى بير اولاجاق و جيزيق لار و سينير لار اورتان گئديب، انترناسيوناليسم و يا مىلتلر آراسى قارداش ليق لار ياراناجاق دير».

بو بوش سؤز كيمسه نين سؤزو اولماسادا، بو بوش بئين قارداش لارا گرک دمك كى بو «انترناسيوناليسم» هله كى اولمايب دير كى بيز ايندى دن ميلتيميزى و ديليميزى حراجا قويماق، و هله اولاندا و هر بير مىلت ديليني و مىلتينى اورتايا قويوب ازنده بيزده ايكنجى سى اولاريق.

گؤرونور كى اوزونو دوشونمه مك ان ابتدائى حقى دوشونمه مك دير و سونرا اونون - بونون سياست آشيندا نخود و لوبيا كيمي هضم اولوب داغيلماق دير.

و اما، ايندى گرک گؤرمك كى بو عمومى حقوق و عمومى حقيقت نه زامان اوزون گؤستريو و عمومى اولدوغونو بللى ائدير؟

بو دوغرودور كى بو عمومى بيرليك و عمومى وارليق هميشه اوز يئرینده و دوروموندا دير. آنچاق بونلار ايله بئله، اؤيله بير زامان لار اوزون گؤستريب و آيدينلادير كى هئچ بير كور و كار آدامدا اونو داناييلمز.

مثلا بير گون اولور كى بير مىلت باسغينا دوشور، وارى تالانير و قورولوشو پوزولور. و يا باشقا بير گون اولور كى همان مىلت بو دفعه دها گوجله نير، آياغا دورور، همت

گوستریز، اوجالانیر، آنجاق بورادا نظری جلب ائدن مسألہ بو دورکی بو ایکی متضاد زامان دا، بو میلّت ہم آنجاق لیق دا و اوجالیق دا بیر ایدی لر و بیر آد ایله تانیلنیردی لار کی اودا میلّتین آدی دیر.

بس میلّت جیزیقیندا هامی نین باش و یا آئین یازیسی بیردیر. قازانیلان افتخار و سوخولان افتضاح هامی اوچون دور و هامی یا باغلی دیر.

بس میلّت یعنی عمومی بیر حقوق و عمومی بیر شخصیت و هابئله عمومی بیر یاشایش دیر.

بونا گۆره دیر کی اؤز میلّتین تانیماق، هر بیر شخصیت و حقوق سئون انسان اوچون گرک و لازیم دیر و بونودا گرک بیلیمک کی دونیادا فقط او میلّت دیری و یوکسک قالار کی اؤزونه دایانمیش اولسون.

گرک هر میلّت، اؤزو-اؤزونه دایانسین، اؤز آیاغی اوسته دورسون، اؤزو اولسون، اؤزگه اولماسین، اؤزگه یه دایانماسین، اونون-بونون ادا اطوارین چیخارتماسین؛ چون کی بو ادا اطوار هر نه اولورسادا، دیدیه اؤزگه نین دیر و چون اؤزگه نین دیر، آیدین دیر کی طبیعی و دوزگون چیخماز، یاواش-یاواش اول کی دبلر و روسوم لار اونودولوب اورتادان گندر و نتیجه بو اولار کی بو اؤزون ایتیرن نه اؤزونه اوخشار و نه ده اؤزگه یه، دئمک نه بو اولار و نه ده او.

بو تقلید و تکرار، ایره لی لیک و ترقی یوخ، بلکه گئری لیک و تنزل ساییلار و بئله بیر قوم و میلّت هئج جوره دیر و اعتبار ییه سی اولای بیلمز. بس گۆرونور کی میلّت اصل و قول و دائمی بیر موضوع دور و عقیده و ایدئولوژی دیشیلن و کؤچری بیر موضوع. آنجاق ایندی یه کیمی بو موضوع، بیزلرده ترسینه اولوب، یعنی اول فرع، سورا اصل، اول کؤچری، سونرا دائمی و هابئله اول بوداق، سونرا قول، و داها اچیقجاسی بو کی، اول عقیده و ایدئولوژی، سونرا میلّت و یا اول بؤلوشمک، سونرا قازانماق و اول میوه سونرا آغاج.

بونا گۆره دیر کی بیزلر میلی مسألہ نین جیزیغینی، ایدئولوژی و عقیده آرشینی ایله اولچریک و هر کیم نه جوره عقیده و مرامدان آسیلی اولدوغو کیمی، میلّت دوشونر. مثلا بیری میلّتی مذهب و دین باجاسیندان گۆر، او بیرسی ایدئولوژی و مسلک منافعہ سیله قبول ائدر. بو بیرسی ده هر کیم گوجلو و قوی اولسا اؤزون اونا یایشدیرار. بئله دیر کی بیر پارچالیق و وحدت یئرینه ایندی یه کیمی اونون-بونون قاپی سیندا سومسونمک اولونوب و اولونور و هر کیم ده بو خصوص دا بیر سؤز دئسه و اورک یاندیرسا

و هابئله میلی بیرلیگی سئوسه، گۆزل-گۆزل کلمه لره متوسل اولاراق جواب وئریک کی: «ای بابا بو سؤزلر نهدیر؟ انساندا گرک عواطف اولسون و انسانیت».

بو دوغرو دور کی هامی انسان دیر و هامی نی تانری یارادیب و یا ۱۱۰ عنصردن، ترکیب تاپیب دیر، آنجاق هر بیر کیمسه نین اؤزونه گۆزه معین بیر حقوقی و آدی و جیزیغی اولدوغو کیمی هر میلتنده اؤزونه مخصوص آدی و مشخصاتی واردیر کی اونو اونونلا تانیبارلار و اونونلا دوشونرلر.

اما، ایندی گرک گۆرمک کی بیر قوم و یا بیر میلت اؤز وارلیغینی و طبیعی شرف و حیثیت و حقوقونو قورویاندا و اونا وفالی چیخاندا، کیم لرن قیدیغی گلیر و کیم لر قوروخویا دوشور؟ بئله بیر قیدیغی گلیب قورخویا دوشن لره دوست و انسان دئمک اولارمی؟ آیدین دیر کی خیر؛ چون کی دوست اولانین قیدیغی گلمز و قورخویا دوشمز، یوخسا ایستر-ایسته مز دوشمن دیر.

و هله دوشمن اولورسادا، آنجاق بو گون کی دونیادا حتی دوشمن لرده بیر-بیرینه طبیعی انسانلیق حقوقون محترم سایاراق گۆزله مکده دیرلر، بس حتی دوشمن دن-دوشمن دیر کی هر بیر حق و جیزیغی آباغلا ییر، بونا گۆزه چوخ لاری، انسانلیق و عواطف آدی ایله خلقی آلدایر و چوخ وقت بو گۆزل و طمطراقلی ادعالارین دالیندا سنگر توتور.

بو گون کی دوروم و موقعیتیمیزی گۆز ائوینه آلساق آیدینجا گۆزه ریک کی بو یترده، اؤز انا یوردوموزدا هر جوره رژیم لر و قانون لار ایچینده بیزه گۆزه استقلال یتری اولماییب و اولمایاجاق دیر؛ چون کی ایندی یه کیمی بیزیم اوچون بیز کیمسه هویت و تشخص قائل اولماییب و اولمایاجاق دیر. ایستر بو مشروطیت زامانیندا، ایستر سه ایندی کی ترقی و تحولات زامانیندا.

ایندی یه کیمی بیزلری، هر جریان لاردا و حرکت لرده، اؤزلری اوچون بیر چی مواد و آلت کیمی الهه توتوب لار و توتاجاق لار. ایستر شاه رژیمینده و ایستر سه ده جمهوریت رژیمینده.

بونو هر کیم اینانماز سادا، بونو ایندی یه کیمی سینامامیشسا دا، بوگون داها چوخ آسان سیناییب و امتحان ائده بیلر.

ایندی یه کیمی بونون اوچون اختلاف و تضادیمیز چوخ آیدین گۆزه وورماییب دیر کی بیزده اونلار کیمی میلت و میلی شخصیت ادعاسی ائتمه میشیک و همیشه اونلارین آباغینا گئدیب و اونلارین دیلین دیل بلیب و اؤز دیلیمیزی گیزلتمیشیک، یوخسا بیر کیمسه نین جرأتی وارسا، فارس لار اؤز دیل لرنین تحمیل ائندنه او دا، سؤیله سین کی

منیم دیلیم وار و فارسجا دانشماسین و اختلافی و تضادی یاخیندان گورسون۔
 بو کی انسانیت و عواطف، گؤزل بیر صفتدیر، سؤز یوخ و کیمسه اونون دانا بیلمز و
 بو کی بوتون انسان لار بیریرینه باخین اولوب و قارداش لیق اصولی ایله یاشامالی دیرلار
 دوغروور، و بیر بیرلرینه الهام وئرمه لی دیرلر سؤز یوخ، آنجاق بو قارداش لیق و بو الهام
 آماق، ترقی و ایره لی لیک اوچون و میلترلرین حقانیت و شخصیت لری نین پارلاماسی و
 دوغرولماسی اوچون دور، نه کی بو الهامین و اوصولون ایچینده اریب یوخ اولماق اوچون۔
 بس بو میلی مسأله ده کیمسه، بیر عقیده دن، مرامدان آسیلی دئییل، هر کیم هر نه
 عقیده و مذهبده و هر یولدا اولماغا مختار دیر و بیر کیمسه نین حقی یوخ دور کی فلان
 مرام و فلان عقیده آدینا ایسقولاستیک دؤوره سینده اولان کلیسا استبدادینی یئنی دن
 قورسون، چون کی میلیت عمومی بیر موضوع و عمومی بیر حق دیر و بو آغانین و یا او
 خانیمین و هابئله آشاغی قاتین و یوخاری قاتین دئییل۔

لاکن گرک بونو سورشماق کی نییه بس بو موضوع (انسانیت و عواطف) فقط بیزیم
 میلی دیلیمیز و میلی حیثیتیمیز مطرح اولاندا اورتایا گلیر و قیشقیریق دوشور؟ بیر حالدا
 باشقا دیرلر مطرح اولاندا بئله بیر موضوع لاردان یوخ بلکه اونلارین بویونا اوخشاماقدان
 و... لرین یاغلاماقدان داستان لار و بوی لار سؤیله نیر؟
 بیر مثل واردیر کی دئییر... قولونجا نه دخلی وار؟
 انسان نییه گرک اؤزونو بو حده ساده و آغزی یاشیل تانیتسین کی اونو بو جوهره و
 بئلنچی لیک پیشمه میش و اله سالمالی دوشونسون لر؟

بونا و یوزلرجه بونلارا گوره دیر کی ایندی یه کیمی هله ده میلی موضوعنو و میلی
 مسأله نی یاخشی دوشونمه میشیک و هله ده بیلمه میشیک کی میلی موضوع و میلی وارلیق
 نه مرام، نه مذهب و نه ده ایدئولوژی دیر؛ چون کی بللی اولدوغو کیمی و تاریخ آیدینجا
 گؤستر دیگی اوچون، مرام لار و قانون لار هئج وقت همیشه لیک و ابدی دئییل ایمیش لر،
 اولادا بیلمز لر؛ چون کی فلان مرام و یا قانون دؤوران لارین و زامان لارین تقاضا لاری و
 مادی دیکلری اوچون لازیم اولور، بونو آیدین دئمک اوچون گرک آچیقلاماق کی هر
 قانونون و مرامین اؤزونون مخصوص بیر یاشی و عؤمر و واردیر۔ مثلاً اورتا قرنده اولان
 غلاملیق قانونی اون سگیلرینجی قرنین ایلک یاری سیندا داها عؤمر ونو سورموشدو۔
 لازیم ایدی کی باشقا بیر قانون و یئنی بیر اوصول توره نسین، هابئله ایگیرمینجی قرن ده
 یئننده اؤز یئرین باشقا بیر قانونا و یا یئنی بیر قانونا وئرسین۔

البته بو قانون لار، بیر چوخ لاری اوچون ظالمانه اولور سادا، بیر چوخ لاری اوچون

لاپ عادلانه دیر، و بونودا گرک بیلیمکی کی بو قانون لارین یئر دیشمه گی و اولوب دوغولماسی چوخدا یوموشاق و آسانلیق ایله دئیل بلکه یئرینده و لازیم اولاندا، جان لار و باشلار بیجیلیب، قان لار تۆکولوبدور و بو طبقه او طبقه نی باسما لاییب و اورتادان قالدیریب دیر. لاکن بو جریان لاردا و تحولاتدا اصل میلیت، یئرینده اولوب و ایچینده کی طوفان و فیرتینالار یالینیز اونون طبیعی حرکتی و ایره لی یه جان آتما تمناسی دیر، نه گئری یه دؤنوب پارتلاماق ضرورتی.

بس مرام لار، قانون لار و رژیم لار، دائماً دیشمکده و عوض اولماقدادیرلار. آنجاق اصل میلیت یئرینده دیر و اوزون قوروماقدا و گونو گوندن بوغونتولاردان قورتارماقدا و بو دوغرو دور کی هر شئی دیشمه ده و ایره لی سورمکده دیر، آنجاق میلی مسأله ده بو یئنی بیر حقوق موضوعسو کیمی ایره لی سورمکده و تکامل تاپماقدادیر.

بس دئمک اولار کی میلیت بیر جان کیمی و قانون لار و مرام لار اونا پالتار کیمی دیرلر کی فصلینده دیشمه ده و عوض اولماقدادیرلار کی مثلاً قیشدا قالین پالتار، یایدا نازیک و یونگول پالتار گئیمه لی دیر. بونا گؤره جان ایله پالتاری بیر بیرینه قاتماق، بونلا اونا فرق قویماق، مرام لارین و قانون لارین نه اوچون اولدوغونو و نه اوچون یاران دیغینی آیدینجا دوشونمه مک دیر.

مرام و ایدئولوژی و میلیت بیر قاینانقدان اولسایدی لار، گرک ایدی کی میلیت ده مرام و مسلک ایله دونیا یا بیر گله بدی لر و بیر گنده بدی لر، یعنی مرام ایله میلیت بیر زاماندا گلیب و بیر زاماندا اورتادان گنده بدی لر. بس میلیت فلان قانونون ماده سی دئیل و اوندان سوای گرک بیلیمکی کی عقیده لر، مسلک لر و قانون لار میلیتین خدمتینده دیر نه کی میلیت مرام لارین و قانون لارین خدمتینده.

اؤز گه لرده ایدئولوژی و رژیم تقلید ائدن لر، ایشین یالینیز بیر یانین توتوب لار و یا بیر طرفین قوجا قلا ییب لار، اولار اصلی اونودوب فرعه یایشیب لار. جان لاری نین و روح لاری نین ساغلام اولماسیلا ایش لری یوخ، بلکه پالتار لاری نین گؤزل اولدوغو و قارین لاری نین تیخانماسی اولارلا خوش دور و دئمک کی باطن نه اولور سادا اولسون، آنجاق ظاهر گؤزه گؤزل گؤرونمه لی و خوش اولمالی دیر.

بس بو نسبت ایله، ادبیاتدا، شعرده ده حرکت لری بو دور. مثلاً فلان رژیم و فلان مرام و مسلک ده اولان بیر مملکتین ادبیاتی و شعر ی نه قورولوشدا و نه باخیشدا اولسا، بورادادا او مینادا و او قورولوشدا اولمالی دیر و او قالب ده تۆکولمه لی دیر، ایستر بورانین آدام لاری بو اوصولی و قالبی دوشونسون و ایستر ایسه دوشونمه سین. یالینیز او کی مهم

و لازیم دیر، فقط تقلید و تکرارین یئر به یئر باجاریق آدینا زیخانماسی دیر و بیر کیمسه بو یول دا و بو زیغدا بولاشماسا و قویروق و مقلید اولماسا اخلاچی و پوزغونچودور. بونلار ایله بئله، هئچ بیر میلّتیجی شاعیر و یازیچی، اؤزونو اجتماع دان و خلقدن قیراق توتمالی دیر و میلّیتی بهانه توتاراق تاحق اولان ایش لره و ظلم لره بیر گؤز ایله باخممالی دیر.

چون کی نه اولورسادا اولسون، اؤزوده همان میلّیت و همان جامعه دن توره نیب دیر و جامعه نین بالاسی دیر. لاکن میلی حقوق ایله اجتماعی حقوقی و طبقاتی موضوع لاری مطرح ائدن شاعیر و یازیچی، عین حالدا نه زامان دا و نه مکان دا یاشادیغین و میلّیتی نین نه کیمی دوشمن لر اورتاسیندا اولدوغونودا آیدینجا دوشمنه لی دیر، چون کی وطنی نین و میلّیتی نین اؤزگه لر اسارتیندن قورتارماغین زامانی ایله، اجتماعی و طبقاتی مبارزه لرین زامانی باشقادر. دئمک کی اول گرک ائوین اؤزو یاغیشدان و بوراندان قورونسون، سونرا اونون ایچی آغارسین و بویانسین. یوخسا یان-یؤوره نی دوشمن لر آلا-آلا میلّتین ایچریده بیربیرله عقیده و ایدئولوژی آدی ایله ساواشماسی بیلمه مزلیکدن و یوخلوقا چکلمکدن باشقا بیر شئی اولما بیلمز.

بس اول گرک قازانماق سونرا بؤلمک، هابئله اول اؤزون تانیماق، سونرا اؤزگه لری و یا اول گرک پیله نین بیرین چیخماق سونرا ایکینجی سین. و سون سؤز بو کی، اول گرک اصلی تانیماق سونرا فرعی، اول گرک یئرینه قالانی تانیماق سونرا کؤچرینی و هابئله اول ناسیونالیست اولماق سونرا انترناسیونالیست.

ساغچی لار و سولچولار

سولچولارین کمونیسته و پرولتاریا یا سؤنمز و اولمز بیر قانون کیمی باخدیقلاری، بوتون بشریتین و انسان لیغین آمال و آرزو لارین اوندا خلاصه ائدیقلری عینا و همان متعصب دینچی لرین و فاناتلارین مذهب و دین دوشونجه سی و تعصبی کیمی دیر. مین دؤرد یوز ایل بوندان اول، تاپیلان قانونون، دونیانین و کایناتین کلیاتی بیلک و بوتون یئر اوزونده اولان جور به جور میلّتلری سون نجات وسیله سی گؤسترک، مطلقاً کایناتین و انسان لارین میلیون لارجا ایل تاریخ لرین و یاشین دوشونمه مک دیر، چون کی بو، مین دؤرد یوز ایل مدت، تاریخین و دونیانین یاشینا گؤره همان دونن حساب اولونار. بونا گؤره گرک سوروشماق کی آیا دنیا و طبیعت فقط مین دؤرد یوز ایل بوندان اول باشلانیب؟ و داها مین دؤرد یوز ایلدن سونرا سونا گله جک؟

بیر حالدا کی بو گون کی اسلام قانون لاری بو مین دۆرد یوز ایلده ایکی مین سگگیز یوز دفعه عوض اولوب و حتی چوخ یئرده جور به جور فرقه لر و اؤز ضدینه تبدیل اولوب دور، آنجاق چون یاواش یاواش و تدریجی دیشیب، بو دور کی بعضی متعصب دینچی لر، بونو آیدین دوشونمیب و شاید دوشونمک ده ایسته میرلر.

بو یالینیز اسلام اوچون یوخ، بلکه بوتون دین لر و قانون لار اوچون دور، چون کی بوتون طبیعت و قوروش لار بئله دیرلر.

بو دور کی سولچو قارداش لار گرک یئنی دن فکر ائله سین لر و تعصب لرده بیر آز نورمال و یوموشاق اولسون لار و دینچی لرین بهشت آرزو لاری کیمی، کمونیست عنوانی ایله اؤز میلترلرینی اونوتما سین لار.

دینچی لرین بؤیوک موعود گون لری، محشر و قیامت گونو اولدوغو کیمی، سولچو لارین دا موعود گون لری انترناسیونالیسم دونیاسی دیر. آنجاق نه دینچی لر و نه ده سولچو لار، فقط کلیتدان باشقا هئچ بیر جزئیاتا گؤز سالماز لار. محشر دن و انترناسیونالیسم دن باشقا بیر موضوعا و مطلبه فکر ائتمز لر.

اونلار اؤز ائمتینی، بونلار انترناسیونالیسم دونیاسینی اؤز لری اوچون مقدس و پاک و حتی زیارت ائتمه لی بیر هدف و سون آرزو بییلرلر، حال بو کی هئچ بیر سی بونو فکر ائلمز لر کی بو «امت» و بو «انترناسیونالیسم» دن بیر ده اونلارین اؤز میلترلری دیر. بونون اوچون، مادامی کی اؤز «امت» و میلترلرین تانیما ییب لار و اونا هویت قائل اولما ییب لار، نه «امت» و نه ده «انترناسیونالیسم» اوچون بیلیک لری و درک لری اولما ییب لار. بیر صورت ده کی همان اسلام امت لری آراسیندا و همان انترناسیونالیست و سوسیالیست قارداش میلترلری آراسیندا تورپاق، نفت، ریاست، اقتصاد اوچون بیر بیر ی نین قانین تۆکمک، چوخ عادی و معمولی بیر مسأله دیر.

بس گؤرونور کی ائمتچیلیگی و انترناسیونالیسم مکتبینی بوتون بشریتین سون نجات یولو و سعادت منبعی گؤستر مک داها اعتبار سیز دیر.

عرب و اسلام، امت لری آراسیندا اولان بیر تیجی و کسگین دوروش مالار، حتی ایکی کمونیست اؤلکه لری نین بیر بیرینه قوشون چکیب قان تۆکمک لری و یوز لرحه اقتصادی عئتلرله گؤره، کمونیست و انترناسیونالیسم اوصولون آباق لاری آلتینا سالماق لاری داها میلئت قارشسی سیندا دایانان بو مقدس وعده لر، کئچمیش ده کی کیمی معتبر و دگرلی دئییل. بونلاردان یوز لرحه مقدس گؤستر یلن مؤمین و آخوند، زامان زامان نامقدس چیخدیقلاری کیمی، مین لرحه ده پاک و مبارز گؤستر یلن پرولتاریا، بیر آز سرمایه و تولید وسیله سی

تاپاندان سورا اؤزو اول بورژوا و سونرا کارتله و کمپانی یه دؤنوب و سونرا استثمار ائتمگه باشلادی لار کی بوگون، بو اولکهدده یوزلرجه سینی یاخیندان تانیماق اولار.

بو هله، چوخ مفید و شرفلی اولان لاردیر، یوخسا مین لرجه سی واردیر کی نه فقط ایشچی لر اوچون ایش و وسیله یاراتماییب لار، بلکه آسان یول ایله بو یوک رتبه و مقاملارا و سرمایه لره صاحب اولوب لار و اداره ده نوکرچیلیگه و حتی جلا دلیغا مشغول اولوب دورلار.

بس بو مقدس دینچی و او باریشماز و بوتون پاکلیغین مرکزی اولان پرولتاریا، هئج بیر اوصولا و اخلاقا تابع دئییل لر. ال لرینه سرمایه و فرصت دوشسه، دایانیب تعهد و اخلاق گؤزله مزلر.

ایندی یه کیمی، بیر کمونیست اؤزوندن سوروشماییب کی شوروی ایله چینین اورتاسیندا اولان اختلاف لارین و تضاد لارین ان بیرینچی علتی نه دیر؟

بو سوروشوغا، ممکن دیر اقتصادی و ایدئولوژی علت گؤسترسین لر، بس بو جورسه سوسیالیست قارداشلیغی نه دن اونودولوب و یا کمونیست ایش بیرلیگی نه دن و نییه کاپیتالیستی خصلته تبدیل اولوب دور؟

یوخسا دنیا کمونیست رهبرلیگی و پیشوالیغی اوچون، بو چارپیشمالار توره نیب دیر؟ بس بوجورسا، انترناسیونالیسم مکتبی نه ایشینه لایق و یاراشان دیر؟

بس گؤرونور کی لازیم اولسا، واجب گؤرونسه هئج بیر امتچی و هئج بیر انترناسیونالیسم اوصولی، خصمانه رقابت لرین و تورپاق و اقتصاد و سیاست حرص لرین اورتادان قالدیرا بیلمه ییب و بیلمه یه جک دیر.

چین روس لاردان تورپاق ایسته ییر، روس لاردا وئرملرلر، و دئییرلر کی بیزیم دیر و بیزده سوروشوروق کی اگر روس و چین تورپاق لاری انترناسیونالیسم و کمونیست تورپاق لاری دیر و اوندا ناسیونالیستی روحیه یوخ دور، داها نه اوچون کاپیتالیست لر کیمی بو تورپاق لار اوسته اوزون ایل لر بویو اختلاف لاری وار و بیر بیرینه قوشون چکیرلر؟

بوگون، کمونیست لر بونو بویون لارینا المالی دیرلار کی چین ایله شوروی آراسیندا اولان اختلاف لارین جور به جور عنوان لاری اول-اولا اصلینده، موضوع و مسأله علت لر دیر. چون کی چین، اؤزونو مستقل و بو یوک بیر میلت بیلدیگی اوچون داها اؤزونو شوروی لره تابع ایسته میر و بونو شاید اؤزو بیلمه دن میلی و ناسیونالیستی روحیه سینه آیری آد قویور.

کمونیسټلر، پرولتاریادان و ایشچی لردن باشقا هئچ بیر کیمسه نی انقلابی و مترقی بیلیمیرلر، حال بو کی بوگون پرولتاریادان و ایشچی لردن باشقا انقلابی و ضدّ استعمار میلټ لرده واردیرلار کی یوز ایل لرجه آجی میلی ستم و یاندیریجی میلی تحقیرلر گۆرؤدوکلری اوچون و عزّت نفس باخیمیندان، قارین دعواسی و مادیات قیشقیریغی سالان پرولتاریادان داها ساواشقان و داها دا باریشماز دیرلار.

روس فراماسونلری، ایران تورکلری نین میلی حرکت لرینی و میلی صفلرین یوماق اوچون جور به جور حربه لر ایله و اولن لرین آدینا یازدیقلاری تهمت لر ایله میلی حرکت ائدن لری قورخودورلار، خائن کلمه سی ایله اونلاری اوشوندورورلر و اونلارا دئییرلر کی بو گون هله میلی مسأله گونو دئییل، یعنی ضدّ استعمار گونو دئییل، و بو فرعی و ایکینجی و اوچونجو بیر ایش دیر. اصل اولان ایش بیز دئیهن ضدّ استعمار و کمونیسټ مسأله سی دیر.

آنجاق کمونیسټ اولاندان سورا، بللی دیر کی بیر کیمسه جرأت ائتمز کی حتی بیر کلمه ناسیونالیسم سؤزونو دبله گتیرسین، چون کی میلیت، شخصی بیر مالکیت کیمی داها لغو اولوب و اونو تعقیب ائدن لر مرتجع و کمونیسټ دوشمنی کیمی یاخالانا جاق دیر. البته بونو تکجه تورکلره دستور وئریرلر، یوخسا اؤز دیلینده یازان و حاکم اولان عجم لره جرأت ائتمزلر کی جسارت ائتسین لر و اؤز دیلینی سؤدیگی اوچون اونو جریمه یه محکوم قیلسین لار.

بو گون دونیادا اولان ان بیرینجی و بؤیوک انقلاب لاری، انقلابی میلټ لر ائدیرلر، نه قوجالمیش و اعتباردان دوشموش معامله چی پرولتاریا. انقلابی میلټ لر، عزّت نفس، میلی شرف و میلی استقلال یولوندا چالیشیرلار، حال بو کی پرولتاریا قارداش لار، سویودوجو، رادیو، تلویزیون، ماشین، ویلا و آرتیق حقوق اوچون قیشقیریق و های کوی سالی رلار.

بو دور کی پرولتاریا اوچون بو احتیاج لار رفع اولاندان سونرا داها دعوا - شعوا یوخ دور. و بو آمریکا و بعضی اورویا اؤلکه لرینده پرولتاریا اوچون مرحمت و کرم اولوب و داها سرمایه دارلار ایله پرولتاریا اورتاسیندا اولان اقتصادی تناقض و تضاد لار یوموشانیب دیر.

بس گۆرونور کی پرولتاریا جنابلاری نین قارین ایسته دیک لرین عطا ائتمک اولدوقجا آسان دیر و بو بیر آز دانشیق دان و اعتصاب دان و بیر آز چنه ووراندان سونرا هئچ اولماز سا نسبی بیر صورت ده اله گلر. اما میلټ لرین سارسیلماز ایسته دیک لرینی وئرکمک، و اونا

بویون اگمک فوق‌العاده چتین و حتی اولمایان کیمی دیر. بئله‌لیکله بوگون پرولتاریا جناب‌لاریندان یالنیز بیر آد قالیپ و اونون آدین بهانه ائتمک، بیر انس و عادت شکلینه دؤنوب‌دور، حال بو کی اصولاً دؤنمز و باریشماز اولان انقلابچی لار، همان آچی ستم لر گؤرموش و تحقیرلر چکمیش انقلابی میل‌لردیر، نه بیر آرز خوش‌گونه چاتمیش قدیم و کؤهنه انقلابچی پرولتاریا.

معین بیر طبقه‌نین استعمار اولدوغونا گؤز یاشی تۆکن سولچولار، آلمیش ایل عجم استعماری زنجیرلرینه باغلانان اسیر تورک میل‌تین گؤزدن آتیرلار و هله بیر آز-چوخ آیلمیش گؤزه چاریرسادا، یوزلرجه تهمت و ضد انقلاب و پان‌حربه‌لی ایله اونلارین قورخوتماق ایسته‌ییرلر.

روس فراماسونلری، بیریری‌نین الیندن توتور، بیریری‌نه سرمایه وئریر و توکان آچیر، آجیندان اؤلن بیر معلم و یا بیر کیتاب ساتان بیر آندا و بیردن بیرده میلیونره دؤنور و بیر آزدان سونرا داها اونو تانیماق اولمور، یازیق هزار فامیلین آدی وار ایمیش. سرمایه و مقام آردیجا یوگورن سولچولار، چوخ‌دا مراما و اخلاقاً متعهد دئییلر؛ چون کی هر یول ایله اولورسالدا اولسون، فرانسائین قاتل لژیون‌لاری کیمی، تکجه اؤزلرینه نجات وئرتمک فکرینده‌دیرلر. یالنیز بیر نچجه ننه‌سی اؤلوموش غافل اولاراق، احساسات اؤزو ایله اؤزون اؤلومه وئریر و بو لژیونلارا سینه وورماق و گؤزیاشی تۆکمک و سونرا ال‌لرینده بهانه اولماق اوچون وسیله اولوب‌لار.

کئچمیش ده‌کی لر و بیز

کئچمیش‌ده آتا و بابالاریمیز، تاریخ بویو هر یول‌دا و هر مرام‌دا اولوب‌لار و هر دن اؤزگه‌لرین یولونو توتوب و حتی اؤزگه‌لرین دیلینه و ادبیاتینا اولچودن آرتیق یاردیم و کمک ائدیبلر. بؤیوک بؤیوک قدرت‌لر توپلاییب و اوزون ایل‌لر حکومت ائدیب، حتی اؤزگه‌لری ده حکومت‌لری آلتینا آلیب‌لار.

بو آتا و بابالاریمیز، همیشه گوج و قدرت توپلاماقدا، حاکمیت یاراتماقد، بؤیوک جسارت‌لر و فتح‌لر گؤستریر، اؤز زامان‌لاری‌نین ان بیرینجی تاریخ قهرمان‌لاری اولوب‌لار، بئلیکی بوگون هئج بیر تاریخ بوخ‌دور کی تورک، او تاریخده حاضر اولماسین و اوندان بؤیوک بیر رول و حرکت گؤزه چاریماسین. قوللوق لاریندا یوزلرجه بالا‌جا شاه‌لار، حکومت‌لر، تاریخ یازان‌لار، ادیب‌لر و شاعیرلر،

معمارلار و طبیبلر اولان آتا و بابالاریمیز، گله جک نسل اوچون، یعنی ایندیکی (بیز) اوچون هنج بیر گوژل میلی میراث، میلی دیل و ادبیات و میلی تاریخ قویماییب لار. فقط گونون نقد اولان قدرت و گوجونه قانع اولوب و زامانی و دونیانی کیچیک و قیسا دوشونوبلر.

البته بؤیوک شخصیتلر و میلی کیشی لرده تاریخیمیزده آز دئییل و بو گون کی میلی بنائین منبعی اولان و ایلک تورکچو کاشغرلی و علیشیر نوایی لار کیمی شخصیتلرده اولوب دور. آنجاق اونلارین یولون توتان و تشویق ائدن لر اولماییب و اولورسادا گوژه چاریمالی دئییل لر.

کنچمیش ده وار و ثروت، سورو-سورو قویون و دوه، آت و قاتیر و چوخلو دام-داش و هابئله اونلار جا کند و نوکر و کلفت بیه سی اولماق آدام لیغین نشانه سی و سندی ایدی و بونلاردان چوخ یوخاری اولان لار، شاهلار و حاکملر فقط تورپاق و مملکت و ساواش غنیمت لری و آرواد ایزلرینده ایدی لر.

او زامان، هر کیمین بؤیوک اولدوغو و بؤیوک تانیتدیغی اونون ثروت و تورپاغی نین بؤیوک اولدوغو ایله اؤلچولردی. مثلا دئییردی لر کی فلان آدام چوخ بؤیوک و یئکه آدام دیر، چون کی نئجه کندی، نئجه کاروان سراسی، نئجه حمامی، نئجه باغی هابئله مین لرحه مالی داواری واردیر.

بئله لیک له گوژونور کی وارا و ثروته، قدرته و گوجه، یاخشی بییب و ایچمگه و هابئله ائو بزه ک لری نه و یوزلرحه بئله شئی لر و ایش لره قیمت و دیر قویولوردو. آنجاق دیله، ادبیات، میلی فرهنگه، میلی وجدانا و اوزون و میلین تانیماغا ائله بیر گوژنول و علاقه گوژتر یلمیردی و ایندی بو دور کی بو گون کی نسلین اینده بیر اویله میلی سند و میلی فرهنگ یوخ دور و اولوب قالان وارسادا یا گوژلردن اینگی ن دیر و یا زامان پاسی و توزو ایله اؤرتولودور.

آنجاق، بونودا گرک اونوتماق کی میلی مسأله فقط بو سون یوز ایله اورتایا چیخیب، یوخسا او زامان مطرح دئییل ایدی.

بوتون بونلار ایله بئله، بو گون کی نسلین، بو گون کی میلی اخلاقیدا، آز-چوخ کنچمیش دن قالان و آتا بابالاریندان یئتیشن میراث و سجایادیر کی وار و ثروت، ائو بزه گی، سون سیستم ماشین و اؤز گه لرین دیلن تجدد و ترقی یئرینه چئینه مک هابئله اؤز دیلینی دانماق هله لیک عناد اتمک ده دیر.

بو گون کی نسلین، بو گون کی دو یغوسو و میلی وجدانی دا بوتون ترقی ادعالاری

ایله بئله، دونن کی سایمامازلیغین و دویمامازلیغین کؤلگه سی کیمی سورونمکده و یوخ کیمی یاشاماقدادیر.

آنجاقتون بونلار ایله بئله، بوگون ایگیری یوز ایلده، اتوم چاغیندا هرزه ایت سورولرینی، میلی شرف الهگینده الهیب آریتساق و یاخشی نی پیسدن و میلی عزت نفس سئون لری معده و قارین سئون لردن آیرساق، کئچمیشده کی سایمامازلیغین و دویمامازلیغین خسارتینی و کسالتینی جبران ائتمه گه اومید یئری وار. البته بوراسیندا گرک اونوتماق کی دوننه کیمی باشین قینیندان چیخارتمايان و اؤزگه لرین چکمه لرین اؤین لر، بیر گون بو قایی نی، باشقا گون او قایی نی و دؤگن لر هابئله بولودلار گئدیپ هاوا آچیلاندان سونرا اؤز لرین گونشه وئرن لر، اگر قزئت-ژورنال چیخاردیر لار، اگر یئکه-یئکه میلی ادعالار ائدیرلر، بو، اونلارین لژیون لار کیمی همیشه کی رول لاری و هنر لری دیر، یوخسا بو خام یئرین بئل دارلاری و بو شهرت و هوس آتین چاپدیران لار، یئر برک و هوا توتقون اولان کیمی بو فصلی قهرمان لار و بو ائپورتونیست متخصص لری، یئنه ده تولکولر کیمی گؤزلردن ایلتیب، سؤزلردن دوشه جک لر.

انگلیسین کؤهنه فراماسون لاری، روس لارین یئنی فراماسون لاری، باشقا ماسقا آلتیندا مظلوم لار سیراسیندا، بو گون یئنه ده فاجعه تورتکمده دیرلر و ایندی بو حیله لری و بو ابن الوقت قهرمان لاری گؤز ائوینه آلاق باخالیم کی بو گون کی نسل، دونن کی نسلین سایمامازلیغیندان و دویمامازلیغیندان نه جوره تجربه لر آلمالی دیر.

فرانساین، بؤیوک انقلابیندا بورژوالار فتودالیزمی پیخماق اوچون آشاغی طبقه لر ایله بیرلشدی لر و اونلارا تشخص قائل اولماق اوچون، میلّت (ناسیون) آدی وئردیلر، چون کی او زامانا کیمی، بو طبقه لره هئج بیر اشراف طبقه سی، بو هویتی قائل اولمامیش دی و ایندی ایسه یالنیز بورژوازی انقلابی نین ضرورتی اوچون ایدی، یوخسا گؤرونو کی انقلاب قورتاراندا سونرا، بورژوالار بو میلی تشخصی داندی لار، چون کی «میلّت» دئمک، هامی دئمک ایدی و بوندا بوتون میلی حاکم و اشراف طبقه سی ایله برابر بیله جک ایدی.

بورژوازی، بو تشخصی و میلی هویتی دانارسادا، آنجاقتون سونرا لار بوتون دنیا اوزه رینده بو «میلّت» آدی حقوقی و سیاسی بیر حق اولراق، مظلوم میلّت لر طرفیندن آلفیشلانیب و میلّت سئون لر اونو، ناسیونالیسم دئییه بیر مکتب کیمی اورتایا قویدولار.

انقلاب زامانیندا، بورژوازی نین اؤزونده اولان میلّت ماسقاسی، انقلابدان سونرا بیرتیلیب یئره دوشدو و گئتدی کجه دوغرو میلّتیچی لر ایله یالانچی میلّتیچی لر، بیر بیرینی اوزه رینده دوردولار.

بوگون ایچیمیزده اولان فصلی میلیتچی لر ایله، بیز وفادار تورکچولرین آیدین فرقی بونلاردان باشقا بیر شی دئییل.

میلیت دوشمنی اولان «جهان وطن» بورژوازینی و فصلی میلیتچی لری کئچندن سونرا، مارکس و انگلیس طرفیندن تۆرهنن «انترناسیونالیسم» مکتبی «آنتی ناسیونالیسم» اولاراق، قاشی قارشسی یا ساواشا چیخدی و استعمار آلتیندا اسیر میلیت لر اونوداراق، استعمار اولان «پرولتاریانی» بهانه توتدو و ناسیونالیسمی داندی...

زاملار دولاندیقجا، قارین دعواسی ائدن پرولتاریا، آزاراق دویناندان و تأمین اولاندن سونرا، انقلابی خصلتدن بوشالدى، سرمایه دار ایله اورتادا اولان تناقض و تضاد، سرمایه دار طرفیندن یوموشاندی و گئتدیکجه انترناسیونالیسم مکتبینه توز و تورپاق الهندی و بهشت وعده سی کیمی آخیره حواله اولوندو.

اما، ناسیونالیسم مکتبی، گونو گوندن آقیشلانیب رونق تاپماغا باشلادی و نشان و ئردی کی بوگون، انقلابی میلیت لر، انقلابی طبقه لر باریشماز و جانیندان بیله اسیرگه مزدیرلر. شرق اورتاسیندا، انترناسیونالیسم اوردوسونا تپشیدیریلن میلیت لرین مسأله سی، قیراقدان گلن و اتفاقی بیر حادثه دیر. حال بو کی هندوستان، الجزایر و آفریقا و باشقا مستعمره میلیت لرین نین استعمار ضدینه یئرش لری، ایچدن و میلی وجداندان گلن بیر حرکت و عطفه دیر و بوتون بو استعمار ضدی حرکت لره، عمومی اولاراق، میهنی و ناسیونالیستی آد و ئریلیر.

پرولتاریانین اگنی و قارنی دوپوب، ماشینی و سوپودوجوسو و تلویزیونی اولاندان سونرا و سرمایه ده سهیم و حتی اؤزو بورژوا یا دؤندن سونرا، انترناسیونالیسمه ان وفاسیز و ان حیاسیز عنصرلردن بیری اؤزو اولوب، اولور و اولاجاق دیر، چون کی اونون ایسته دیگی فقط بونلار ایدی، مکتب و بشریت وسیله ایدی نه هدف.

اما اگنی و قارنی اوچون یوخ، بلکه عزت نفسی و میلی شرفی اوچون جانیندان کئچن میلیتچی اوچون، میلی استقلالیندان و میلی ستم قورتولوشوندان مهم و اوجا بیر شی یوخ دور. او حالدا، اونو آلمایینجا گئری دالما یا جاق دیر و بونو اونا و ئر مک هنج بیر مستعمره چی اوچون آسان دئییل و بوراسی دیر کی قانلی و کسگین ساواش لار سون نتیجه یه کیمی باشلانیر و بیری نین لاپ اولومونه و بیری نین دیریلمگینه قدر ادامه تاپیر.

یورغون و معامله چی پرولتاریا ایله انقلابی و باریشماز اسیر میلیت لرین و یا بهشت وعده سینه بنز موهوم انترناسیونالیسم ایله، نقد و حقیقی اولان ناسیونالیسمین، دنیا اوزه ریندن مبارزه لری نین قیاسی بیر ایله یوزدور. چون کی اونلار جا اولکه لرده میلی

استقلال و میلی شرف اوغروندا جانیندان کئچن انقلابی میلّت لرین یانیندا پرولتاریا چالیشان اوّلکه لرین سایبی بیر-ایکی دن آرتیق دئییل کی اونوندا مایه سی هر شئی دن اول وطن و استقلال وسیله سی و شعاری ایله هدفه چاتدیریلیب دیر.

بس، بوگون پرولتاریادان آرتیق و کسگین مبارزه ائدن لر، انقلابی میلّت لر دیر، ایندی، بوانقلابی میلّت لدن بیر سی، بیز ایران تورک لری اولمالی بیق کی بوگون بو گؤزل خصلت آراسیرا پارلاق قورلار کیمی گؤزه چارپماقدادیر.

میلّت دوشمن لری، یالیز بورژوا و فصلی میلّت چی لر دئییل، بلکه حتی روسیه ده لئنین، میلی مسأله سینی داناراق، ناسیونالیسمی اورتادان قالدیرماق ایسته دی و روسیه ده اولان میلّت لر اونلارین پائشیندا گورجولر قیام ائتدی لر و استالین بیر آز-ماز بو مسأله نی حل و میلی حقوقی رسماً تانیدی.

لئنین، حاکم روس میلّتینه باغلی اولدوغو اوچون، میلی ستمین آجی حقارتین دادمایش دی و هله بیلیردیسه ده اوندان یان کئچیردی، چون کی بیلیردی کی انقلابدان قاباق حاکم اولان روس میلّتی، انقلابدان سونرادا باشقا میلّت لره حاکم اولاجاق دیر. منتهی اوندا تزار آدی ایله، بوندا قارداش سوسیالیست آدی ایله.

اما استالین، تزار دولتینه تابع، گورجو میلّتینه باغلی اولدوغو اوچون، میلی ستمین آجی دادینی اونوتما میش دی و بیلیردی کی هر بیر میلّت، میلی فرهنگ و میلی حقوقوندا مستقل و آزاد اولمایینجا، هنج بیر گؤزل آدلارا و هنج بیر اددلادیجی «انسانی» شعارلارا و وعده لره اینانماق دوزگون و ییترلی دئییل، بونا گؤره هر بیر میلّت گرک اوژ میلی فرهنگی و میلی حقوقونا ییه لنسین، یوخسا میلی ستم، جور به جور آدلار ایله اورتادان گئدن دئییل و بیر ده مرام و مسلک باشقادیر، میلّت باشقا.

و ایندی چین میلّتی نین استالینا بسله دیگی سایغی و محبت، هر شئی دن اول بو باخیمدان دیر و چین کومونیست اول-اولا، ناسیونالیست دیر کی اونا ناسیونال کومونیست آدی وئرمک (و یا چین میلی کومونیستی) چوخ دا یئرسیز دئییل. البته ناسیونالیسم روس لارین قارشی سیندا.

بس بو حالدا بیز، نه دن کومونیست اولمادان، ناسیونالیست اولماقدان اوشونوب، بیزه کومونیست انقلابی اوچون ذخیره گؤزو ایله باخان لاری تانیمایاق و سینهلرینه رد الی قویمایاق؟

کومونیستی تجربه لری زامان لار جا سیناییب، اوندان معجزه گورمه بن ایران تورک لری، بوگون آرا-سیرا اوژ لرینه دؤنمک ده و هویت لرینی آراماق دیرلار. او حالدا باخالیم کی

كئچمىشى و ايندىنى نظره آلاق گله جك نسلمىز اوچون نئجه آتا بابا اولمالى ييق و نه جوره مىلى ميراثلار قويمالى ييق؟

بىلدىك كى كئچمىش ده آتا بابالار بىمىزىن مىللىت و فرهنگ يولوندا سويوق و سايماز اولدوقلارى، بوگون بىزى يعنى اولارنىن بالالارنى ديدرگىن و الى بوش قويوب و يتيم اولشاق لار كىمى هر كىمىن بىزه اوگى آتا و يا فضول قيم اولدوقلارينا سبب اولوب لار.

بو مىلرلر آراسى هويت و آدسىز اولماغىن آغير آجى سىنى دوشون بوگون كى نسلمىز، گله جك نسلمىزىن الى بوش و ايچى بوش اولماماغى اوچون، گر ك اوز مىلى و تاريخى رسالتىنى بىر مىلى وجدان ايله يئرته يئتيرىب، هر بىر فرصت دن دوزگون و صمىمى استفاده اتسىن. آز باشى يوز ايل ايچىنده، نئجه دؤوره اتىدىگىمىز قيام لار و حركتلر عموماً اجتماعى اصلاحات باخىمىندان و يا عقيدة و ايدئولوژى باخىمىندان ايدى كى بونلارنىن ايچىنده مىلى و فرهنگى حركت صفرىن آلتىنداير.

مشروطيت دؤورونده اوز اليمىز ايله تورك توربه سى اولان قاجارى بىخديق، هابئله فرقه ده مىلى آد ايله اوزه رىمىزه روس قىافه سىنده كومونىستلر چىخدى و سونرا روس لار بىزىم اوستوموزده آمريكالى لار ايله معامله اتدىب، بىزى كؤهنه دوشمنىمىزىن ايلنه تاپشردىلار.

و يئنه ده حزب توده نىن وعده لرينه اويلاق اومىدىمىز داشا دگدى، لاكلن بوتون بو اوتورماق لاردان تجربه آلمايلاق، سون و يقىن اومىدىمىزى جمهوريته باغلادىق، آنجاق اوندا بوتون مىلى موضوع لار طاغوت و خلاف شرع گؤردوك، بئله ليكله بو قيام دؤوره لر بنده بىزه چىخان پاي همان اوزگه لره قويروق اولماق اولدو و هئچ بىر حركت لرده، مىلى اوغور بىزه يار اولمادى.

و ايندى بوتون بو فاجعه لرى قىساجا دوشونرك، كؤهنه و عادت اولان مزمن شيوه لرى بىر يانا توللايىب، بوگون كى دونيا يئنى دن باخمالى و درىندن ياناشمالى ييق.

كئچمىش لر نه اولور سادا اولسون لار، آنجاق بوگون مىللىت و ناسيوناليسم دونياسى دير و بىز بو مىلى قورتولوش چاغىندا مىلى شخصيت لياقتىن گؤسترمك مجبور ييتىنده بىك. چون كى هئچ دؤوره بوگون كى كىمى آيدىن و دوزگون بىر مىلى دؤوره سى كىمى دئيىل، خصوصاً دفعه لرله آلدىگىمىز تجربه لر و آجى حقيقتلر بوگون بىزه بىر چىراغ اولمالى دير. يوخسا بىزه ده، گله جك نسل اوچون باشى اشاعى آتا و بابالار سىراسىندا قاللىق. بوگون كى نسلمىزىن، بوگون كى مىلى حركتى، تورپاق و جىزق يوخ بلكه

هویت و فرهنگ حرکتی اولمالی دیر و بو حرکت سیچراییشلی و های کوی لو یوخ بلکه نورمال و متین و عقل اوزو ایله اولمالی دیر، چون کی ایندی یه کیمی ظاهر میلی و فرهنگی حرکت لریمیزده جور به جور ایڈولوژی ایله برابر، های کوی و قیشقیریق سالیب و بیر ایش گؤرمه دن گرفتاردا اولموشوق.

گله جک اوچون، گله جک اؤزو قضاوت ائدر، آنجاق بو گون کی مصلحتیمیز بوندا دیر کی ینکه و بؤیوک دانیشماقدان و های کوی و قیشقیریق سالماقدان اوزا قلاشیب، ایلك و بیرینجی قدم آیدین و دقیق گؤتورولسون کی کئچمیش ده کی کیمی ایچینده بودره مک اولماسین.

میلی هویت و فرهنگه، ال تابق و اونونلا یئنی دن دوغولماق، یئنیندن اؤزون تانیماق یولو، بوگون یالنیز یازماق، یازیلان لاری آماق و یازان لاری تشویق ائتمک دیر.

شعر، هر فرهنگین ایلك یئریشینده بؤیوک رول اوینادینی اوچون، شعر یازان لاری و قوشان لاری تشویق ائتمک و اونلاری سئودیندیرمک میلی فرهنگیمیزین دیرلمه سی اوچون سارسیلماز بیر بنادیر. یاخشی و پیس، غنی و ضعیف مسأله سی ایکنجی و حتی اوچونجو درجه ده دیر، چون کی اکیلمه بینجه بیچیلمز، یعنی اول گرک اکمک سونرا بیچمک و آریتماق.

بوگون هر کیم نه بیلیرسه گرک یازسین، چون کی بو حرکت هر نه اولور سادا اولسون، گلجک میلی ادبیات اوچون، گله جک میلی اکین و میلی بوستان و میلی خرمن لریمیز اوچون شوخوم حؤکومونده دیرلر و آچیقجاسی بوکی بو اینجه-اینجه آخار چشمه لر، آخار آرخ لار، جوشار بولاق لار گلجک میلی ادبیات و میلی هویت دیزیمیز اوچون، دامارلاردا جوشان قان لار کیمی وارلیق قلبیمیزه حیات و یاشایش دیر.

کئچمیش ده کی میلی ستمین ظالمانه شاللاق لاری نین آجی-آجی یارالارینی اونوتمايان و زامان لار بویو ایچیمیزده بوغولوب قاراقان لار اوندوغوموزو یاددان چیخارتمايان لار، بو حرکت لرین و بو معنوی عصیان لارین اور کدن یانان لاری اولمالی و آزماز یولچولاری و رهبرلری اولمالی دیرلار.

کئچمیش ده کی سو یوق قانلی نسلیمیز ایله، هویت ایسته یین، گله جک نسلیمیزین آراسیندا یئر توتان بو گون کی «بیز» مسؤل نسل، تاریخ و زامان باخیمندان دوغولو و حساس بیر دورومدا و موقعیت ده اولدوغوموز اوچون، سایماز و اعتناسیزلیقین آجی آجی عبرت لرین دوشوندوگوموزه گؤره، مقدس میلی وظیفه میزه جانیمیزدان بئله مایه قویمالی بیق. «آغلامایان اوشاغا سود وئرمز لر» مثلی کیمی، اؤزون تانیماق ایسته مه یین و

حرکت ائتمہین بیر میلئتہدہ کیمسہ حق قائل اولماز، قونشویا اومید اولانا شام دا وئریلسہ، بو بیر ترحم و ہبہلیک و حتی دیلنچیلیک دیر.

۱۳۳۶-دا، تہرانین «نازی آباد» ادلی منطقہ سیندہ کی ایکی پارچا یئر آلمیشدیم. واحیدین غزلرینی چاپ ائدن لر، اؤزگہ و یالانچی شعرلری اونا قاتیب واحید آدینا چاپ و یایدیقلاری چیرکین حرکت لریندن آجیدیم، ائوسیز اولاراق ایکی پارچا یئری فوراً ساتیب ۱۳۳۸ -دہ واحیدی دوزگون اولاراق چاپ ائتدیم کی اونو و بیر چوخلو تورکجہ کیتاب لاریمی چاپ ائتمگہ ادامہ وئردیم و حتی شہربانی اطلاعات مأموری محرملی خانین قورخوسوندان گئجہ لر چاپخانادا یاتیردیم کی او گلہمہ میس فورم لاری گیزلہدیم و یا چاپخانادان اوزاقلاشدیریم.

اوگون لری گؤرن لر، یاخشی بیلرلر کی او گون لر تورکجہ کیتاب چاپ ائتمک ... یا ایستیردی چون کی ہر بیر قورخاق اوچون اولاسی بیر ایش دئییل ایدی، بونا گؤرہ کی ہم مال گئدیردی و ہم شکنجہ و زندان ایلہ جان.

گون لر، آی لار، ایل لر دولانیر و زامان کئچیر. ہرکیم اگر بیر ایش گؤرور، گؤرور؛ گؤرمور، گؤرمور چون کی زامان اونو گؤزلہمیر، اونا رحم ائتمیر، آنجاق زامان لارین حاصلی ایش گون لرین اؤلمز قالان اثرلری دیر.

بیر گون بیر فارس قاضی سی لہ میلی ستم حقیقندہ بحث ائدیردیم کی قومورلار، توتورلار، باسیرلار، کسیرلر، او منہ دئدی کی سیز تورک لردہ غیردت یوخدور، اگر وارسا منہ گؤستر: سنہ بو یول دا کیم کمک و یاردیم ائدیب؟ اگر آیاغیندان توتامیشسالار یقیناً بو سنہ بیر بؤیوک محبت دیر، یادیمہ دوشدو کی آیاغیمدان توتان لاردا چوخ اولوب و حتی اوزومہ خائن و فاشیست و آزغین دا دئییب و دئییرلر، قاضی یئنہدہ دئدی: اگر ایراندا قومورلار کی اؤز دیلی نیزدہ کیتاب چاپ ائدہسیز، غیرتیز و ہمتیز اولسایدی خارجدہ چاپ ائدردیز. نئجہ کی حتی کیچیک حزب لر، قوم لار و یا بیز فارس لار ائتمیشیک و لازیم اولسا یئنہ ائدریک.

بو گون بیر کیتاب یازماق، بیر کیتاب یاماق، بیر کیتاب آلماق و یاخشی یا پیس اونو اوخوماق، یازان لاری، یایان لاری تشویق ائتمک و یاردیم گؤستریمک مقدس میلی بیر جہاد کیمی دیر. چون کی بیر کیتابی یازان، یایان، اوخویان و تشویق ائدن لر، ایستر- ایستہمز بیرری بیرینی گؤروب-گؤرمہ دن، میلی ارتباطا و میلی گؤروشده دیرلر کی بو گؤزہ گؤرونمز ارتباط لار و بو ظاہرا یاخین اولمایان گؤروش لرین ادامہ سی گلہ جکدہ بؤیوک بیر میلئتین واحد و متحد وجدانی و روحی اولا بیلر.

بو بیر واحد و متحد وجدانین بناسیندا، بوتون وارلیغی ایله چالیشان بو گون کی نسلیمیز، یاخشى و گوژل میلی بیر میراث بناسی قویدوق لاری اوچون، گلهجک نسلیمیز اوچون، گووه نمهلی و شرفلی بیر آتا-بابا اولاییلر لر.

بو دور کی گلهجک نسلین بو گون کی (بیز) نسلی گوژله دیگی حق، دوغروسو، چوخ گنج اولوب و زامان لار بو بوجا گوژلردن و سوژلردن ایتیب، بو دور کی ایندی، گرک بو حقین یولوندا یئین و یورولمایان چالیشماق کئچمیش ده چالیشماییب لار، بیز یوخسول و الی بوش قالمیشیق و ایندی بیز چالیشماساق گلهجک نسلیمیز باشی آشاغی و اوزو گولمز قالا جاق دیر. دوغروسو بو، بویوک بیر ظلم و دوغروسو، ستم اوسته ستم دیر. گلین داها ستمگر و ظالم اولمایاق، گلین داها حقى حقلی یه یئتیرک، گلین حق بورجوموزو ادا ائدک، گلین حق یولوندا، حق ایله چالیشاق.

بوگون الیمیزده اولان میلی فرهنگى بناسی نین ان مهم و لازیم اولان مصالح لریندن بیرى همان یازماق، قوشماق، چئویرمک و اوچوز-اوچوز یایماق و ساتماق و سونرا درین بیر عشق ایله اوخوماق دیر.

بوگون میلی ادبیات و میلی فرهنگى آرزوسوندا قانی جوشان میلیمیز، ایل لر بویو، بو وارلیق و یاشاییش نعمت لریندن محروم و یوخسول قالدیغی اوچون، بویوک و گئیش بیر سرعت ایله، هابئله بوتون وارلیغی و بوتون گوجو ایله یورولمادان چالیشمالی دیر، چون کی میلی ستم بومبالاری ایله، ایل لر بویو ویران اولان فرهنگى بنامیز، یئنی دن قورولمالی دیر و یئنی دن باش قالدیرمالی دیر.

بوگون مقدس گون، فرصت گونو، میلی فرهنگى بنامیزین، تورپاغی، شیرین جانیمیز و سویو، قیزیل قانیمیز اولار سادا، بوندان شرفلی، بوندان گوونمه لی بیر اوچالیق اولاماز، چون کی اوژوموزدن باشقا، گلهجک نسلیمیزین یانیندا، اونون میلی شرفیندن آلنیمیز سؤنمز گونش لر کیمی پارلایا جاق دیر.

نولورسا تاریخده بیر کره، بیر یول، جانیمیزی دیشیمیزه ییغیب، بوتون آیری یول لاردان، آیری ایدئولوژی لردن ایراق و اوزاق، بو مقدس میلی مشعلی، میلی ستمدن یانان اورگیمیزین آلووی ایله آیشدیراق.

روسیه ده دیل مسأله سی

روسیه ده انقلاب دان سونرا، انقلابی و مارکسیستی بهانه ائدیپ اسلاو نژادیندان باشقا اولان میلّت لرین دیل لرین آرادان آپارماق نقشه سینده ایدی لر، روس لار، تزار امپراتوروندا

همیشه حاکم یاشادیقلا رینا گۆزه و باشقا میلتلره همیشه یوخاری دان باخدیقلاری اوچون، انقلاب دان سونرا قورخویا دوشدولر کی مبادا، دوننه کیمی ال لری نین آلتیندا تابع یاشایان میلتلر، بو انقلابی الده توتوب، میلی حقوق و میلی دیل فکرینه دوشسون لر. روسلار، تزارلاردان قالان استعمار میراثین قوروپوب و حفظ اتمک اوچون و اونلار جا اسلاو نژادیندان آیری اولان میلتلری اؤز تمکین لری آلتیندا ساخلاماق اوچون مارکسیسم آدینا، دیل و فرهنگ اوچون فلسفه یازدی لار.

اؤز حاکم فرهنگی و دیلی ایله یاشایان و تزار امپراتوروندا باشقا تابع میلتلره آغالیغا عادت ائدن اسلولار، حتی بو چیرکین خصلتی کمونیست اولاندان سونرادا آتا بیلمه دیلر ال-آیاغا دوشوب، دیل و فرهنگی مهم و بؤیوک قابل بیر مسأله دئییل دئییه، یوزلرجه مقاله یازیب و توپلانتی لار قوردولار. بو قیشقیریق و های کوی لر، روسیه نین چوخلو یئرلرینه، گونون موضوعسو اولاراق هر یاندا یایلمایا باشلادی و انقلابا سون نجات آدی ایله گؤز تیکن تابع میلتلر، تزارین استعمارچی قیافه سینی، بو گون کی انقلابچی روسلارین اوزونده گوردولر.

لئنین، بوتون یاشاییشیندا، حتی بیر کره ده استعمار آلتیندا یاشامادیغی اوچون و اونون آجی دادینی بیلمه دیگی اوچون، آدی اورتادا اولمادان، اسلولارین آرخاسیندان گیزلنمیش ایدی و اوزاقدان گوروک و ورورودو.

آلت بنا «اقتصاد» و اوست بنا «سیاست، قانون، فرهنگ» آدینا، دیل و فرهنگی اوچون فلسفه یازان روسلار، تابع میلتلره بئله تلقین ائدیردی لر کی، کؤهنه رژیم و کؤهنه اقتصاد و فرهنگ اورتادان گئتدیگی کیمی، تازا سوسیالیسم رژیمینده کؤهنه دیل و میلی موضوعلار اورتادان گئتمه لی دیرلر، چون کی میلیت و دیلده اوست بنانین اجراسیندان بیریدیر.

اؤز دیل لری نین حاکم و رسمی قالاجاق اولدوغونا خاطر جمع اولان روسلار، تابع میلتلرین دیل لری و میلیت لری اوچون یازدیقلاری بوش فلسفه لر، روسیه نین چوخلو یئرلرینده قانلی عصیان لار توره تدی، چون کی میلی حق و میلی حاکمیت نعمت لرینه گوره انقلابا اومید باغلایان تابع میلتلر، انقلاب ماسقالی تازا تاپیلان تزارلاردان برک نفرت و آجیق تاپدی لار و میلی قیام لار ائتدی لر.

سوسیالیستی انقلابی قورخویا و اوچورما چکن بو حرکت لرین و بحران لارین، سؤنمک و سونوج ایجابینا گۆزه و بئله بیر اضطراری زمان لاردا میدانا گیرمک و میدان دولاندیرماق عادت و خصلتی اولان البته اؤزو ده دیکتاتور اولان استالین، بورادا چیرمالانیب اورتایا

گلدی. بو عصیان لار و بو بحران لارا سون و سونوج وئرمک اوچون، یوزلرجه عالم لار و مین لرجه کیمسه لار، استالین دان رجا ائتمیشدی لر کی بو یول دا، اونلارین دوگونون آپسین و آتا کیمی یاردیم ائتسین، بو دور کی میلی مسأله و میلی دلیل حقیقینه اوندان بو جوړه سوروشدولار.

سؤال- آیا دوغوردور کی دلیل اوست بنادیر و آلت بنانین اوستونده یئر توتور؟
جواب- یوخ، بو سوژ دوزگون دئییل.

اجتماع نین اقتصاد نظامی اولان آلت بنا، بللی مرحله لرده تکامل تاپیر و بو آلت (اقتصاد) بنانین اؤزونه گوژه، اوست بناسی دا واردیر کی عبارت دیر: سیاسی، هنری، حقوقی، مذهبی و فلسفی نظر لردن.

هر آلت بنانین اؤزونه گوژه اوست بناسی واردیر. مثلاً فئودال نظامیندان اولان اوست بنا، فئودال اقتصادینا او یغون ایدی و هابئله سرمایه داری و سوسیالیسم اقتصادلارینا گوژده اوست بنالار واردیر.

هر آلت بنا، دیشیب و تغییر تاپاندا، اوست بنادا اونونلا او یغون دیشیر و بو تغییر لر زامان-زامان دیشمه ده، چورومه ده و یئنی بنالار اونلارین یئر لرین توتما دا و دولدور مادادیر. لکن دلیل بو نوع تحولاتدا آلت-اوست اولماق لاردان بری و قیراق دیر. چون کی دلیل و خصوصاً اونون گرامری، بیر-یکی عنصرین محصولو دئییل، بلکه یوزلر و مین لرجه ایل لرین توره نیشی دیر و اونون دوغولماسی و اولومو بیر میلّین دوغولماسی و اولومو ایله برابر دیر و بو دوغرو باخیمدان دلیل نه فقط بیر طبقاتی مسأله دئییل، بلکه کاملاً عمومی بیر حقوق دور. چون کی یوزلرجه و مین لرجه ایل لر ایچینده، بیر میلّت ده و جامعه ده نئچه دووره اقتصاد بنالار، فرهنگ بنالار آلت-اوست اولوب، کوهنه بنالار یئر لرینی تازا بنالارا وئریب، غلام لیک دووره سی یئرین فئودال دووره سینه، فئودال دووره سی یئرین سرمایه دووره سینه وئریب و بوتون سیاسی و اجتماعی و اقتصادی نظام لار حتی اؤز ضدینه تبدیل اولوب. لکن دلیل، عمومی بیر ارتباط و عمومی بیر معنوی هویت اولاراق قوجامان داغ کیمی یئرینده دایانیب، از باشی یوز ایل ایچینده، روسیه ده اوچ دووره اقتصادی و سیاسی سیستم لر دیشیب. مثلاً غلام لیک (سرواژ) دووره سی فئودال دووره سینه، فئودال دووره سی سرمایه دار و مونتاژ دووره سینه و سرمایه دووره سیده سوسیالیست دووره سینه تبدیل اولوب دور لکن روس دلی، هم سرواژ زامانیندا و هم ایندی کی سوسیالیستی روسیه ده هنج بیر اتفاق و حادثه اوز وئرمه دن یاشاماقدادیر و حتی لغت و اصطلاح باخیمیندان تکامل تاپماقدادیر.

بوگون، یوز الی ایل روس شاعیری «پوشگین» ین اولوموندن کئچیر. بو مدت ده

روسیه‌ده آز باشی اوچ دووره طبقاتی و سیاسی نظام لار عوض اولوب، آلت بنا لار، اوست بنا لار، جامعه لار و سیاسی سیستم لر کؤکوندن دیشیب، بو مدت ده «پوشگین» این روس دیلی ایله بوگون کی سوسیالیستی روس دیلینده نه فرق لر اولوب دور؟ هئچ، فقط یئنی بیر لغت لر و اصطلاح لار آرتیب، آنجاق روس گرامری آنا اولراق بیئرینده دیر.

بیر پارا یولداش لار، استاد آئدی لر کی یوز ایل لرجه انگلیس فئودال لاری فرانسیزجا دانیشیردی لار، حال بو کی انگلیس میلی انگلیسیجه دانیشیردی لار. بو استاد و بو وضع سانکی دیلین طبقاتی اولدوغونا دلیل دیر و مشترک میلی دیلین علیهینه دیر؟ البته بو بیر داستان اولاییلر نه دلیل، بیرده نه هامی فئودال، فقط درباردا اولان فئودال لار و بیرده فرانسایلی، بیر میلیت دیلی ایدی نه معین بیر طبقه دیلی.

بورادا استالین، سوروشور کی آیا فئودال لار، انگلیس میلی ایله نئجه یوز ایل مترجم ایله دانیشیردی لار؟ و انگلیسجه دانیشمیردی لار؟ و انگلیس میلی نین مشترک بیر دیل لری یوخ ایدی؟

بیر زامان روس اشراف و تزار درباری دا سئوینیردی لر کی فرانسیزجا دانیشیر لار. البته روس لهجه سیله تنه-پته آئدی لر و فخر ساتیردی لر. آیا بو دلیل دیر کی او زامان روسیه ده مشترک بیر میلی دیل یوخ ایدی؟ بو اؤزگه دیلینده فخر ساتان لار، روس و انگلیس جامعه لرینده هئچ بیر تأثیر قویمادان محو اولوب گئتدی لر.

استالینه گؤره و حقیقتا، دیل هئچ وقت طبقاتی دئییل ایمیش و دئییل، او اولمایا جاق دا. فقط یوخاری قات لارین فرهنگ لری هر دن اؤزگه لردن تقلید اولاییلر. اؤزگه لر دیلینده فخر ساتان لار، فقط انگلیس فئودال لاری و روس تزار دربار لاری دئییل بلکه حتی ایرانین قره داغلی سی دا بو مرضه و طاعونا گرفتار دیر.

اللی ایل ایچینده، گؤزل و عزیز تورک دیلیمیزه تکجه اؤزگه لر طرفیندن ضربه لر دگمه دی و آياقلانمادی، بلکه حیثیت و شرفدن آرینمیش اولان فارس زده لر طرفیندن داها آرتیق و داها اهانتلر و خیانت لر اولوندو.

اوتانماز-اوتانماز اؤز دیل لرین آتیب حتی اوشاق لاری نین بوغازینا اؤزگه دیل لری سوخدولار و بو اوزلری نین سویو توکولموش لر دیل لرینده لهجه لری اول-اولا اؤزگه دیل آغیز لاریندا دولانمایا-دولانمایا قجه لر کیمی اوزه گیر دیلر و آند ایچدی لر کی تورک دئییل لر. نه وار کی اؤزگه دیل حاکم ایدی، دایاغی و هامی سی وار ایدی و بو اؤزون و شخصیتین دیشمک اونلارین سانکی بو حاکمیت ده شریک آئدی ردی.

اللی ایل ایچینده، اؤز لرینی اؤزگه لرین آياق لارینا سالانلار و دانیشدیقلاری اؤزگه

دیل لری نین بوؤوک تورک میلّتی نین تاریخینده نه تأثیری اولایبیله جک دیر؟ هئج فقط قوخوموش جمدک لرایگی کیمی زمان لاریئل لرینده کویرلرده محو اولاجاق لار. ایران تورکونون کلیّاتی آدینا، آذربایجان کلمه سینه امام زاده لر کیمی دخیل دوشن معامله چی سولچولارین بیلمه به نلری هئج، ولی بیلن لری نین گناه لاری بوؤوک تورک تاریخیمیزده اونودولمایاجاق دیر. بونلاردا، همان بیر نوع انگلیس فتودال لاری و روس تزارلاری دیرلار. چون کی اوتانماسایدی لار و ال لریندن گلسه یدی، اسلاو دیلینده دانیشاردی لار. حتی آذربایجان کلمه سینی ده بونا گؤره چئینه بیرلر کی آنا دیل لرینه وفالی و صادقی قالان لاری بلکه بو کلک و حيله ايله جلب ائله سین لر، یوخسا، سولچو و میلّتی؟ ابد!!!

توبیخ یوخ، تشویق هن!

دوغرودور کی «رخنه گؤرمز هر بنا کی ابتدادن یاخشی دیر» و دوغرودور کی بوگون، یازان لار و قوشان لار، مخصوصاً چئویرن لر گرک بنانین ایلکیندن دوزگون و دوغرو باشلا سین لار و گله جک اوچون الهام منبعی و باجاریق لار قاینایغی اولسون لار، لاکن بو گون کی دوروم و موقعیت یمیزه گؤره یازان لارین، قوشان لارین و چئویرن لرین اؤز لری نین ده اؤز میلی فرهنگینده و ادبیاتیندا هئج بیر ابتدایی معلومات و هئج بیر نظام گؤرمه دیک لرینی ده گرک گؤز ائوینه آلماق، اؤز فرهنگینده و دیلینده کلاس، تعلیمات گؤرمه دیک لریندن باشقا، هله آزاراق و آرا-سیرا بو اؤزل فرهنگه و میلی دیله کیچیک بیر علاقه و گؤنول گؤسترن لرین، اوزون زمان لار دوداق لاری نین تیکلمه سینی و بوغونتولار ایچینده سیخینتی لارین دا گرک اونوتماق.

یوخاریدا اولان سؤزلره کیچیک بیر شاهد، ۱۳۳۳-ده چاپ ائتدیگیم «علی تبریزی نین غزل لری» ادلی کیتابی یوزده دوخسان، هله اؤز دیلینه آزاراق علاقه لی اولان لار قورخوردولار آلسین لار، سانکی بو، غزل لر اولدوقجا قاچاق بیر اسلحه ایدی. میلی ستمین قانلی پیچاغی، گؤزلردن، مخصوصاً قورخان گؤزلردن بئله بیر زهر و جرأت المیش دی کی غیرت سیر کیمسه لر گئجه-گوندوز اوشاق لاری نین بوغازینا فارس دیلن سوخوردولار و رذالت مسابقه سینده آت چاپدیریردی لار و دوشمن، بو جنایتین یوزده یوز موفق اولدوغوندان پیلان اولاراق، رادیودا، تلویزیوندا، سینمادا، مدرسه لرده و ان چیرکینی سرباز خانالاردا، تورکون علیهینه پروپاگاندا و تبلیغات یاپیردی. رادیودا، تورک تاریخینی چیرکین و تورک تاریخی شخصیت لرینی تالانچی و

بیرتیجی یاییردی لار و تلویزیون، سینما نمایش فیلم لرینده وحشی و اوغرو و آنلاماز رولوندا اولان لارین دوبلاژی و دانشیغی، فارسجا اولدوغو حالدا، تورک لهجه سیله و اییره نجی بیر حالدا نشان و ثریلیردی، تورک تماشچی لاری نین قانین قارالیدردی و بئله لیکله اؤزلری دئیشلی، تورک لرین حالین آلیردی لار.

بوتون مجامع لرده، مدرسه لرده، کنفرانس لاردا، دانشگاه لاردا تورک لهجه سی اولان ولی فارسجا دانشماغا مجبور اولونان، حتی دوکتورلری، مهندس لری گولونجه قویوب تحقیر اندیردی لر.

بو جامعه لرده، علم ده، تخصص ده اوستون و فوق العاده اولماقدان آرتیق و مهم فقط تمیز و گوژل فارسجا دانشماق ایدی، ایستر بو فارسجا دانشانین اصلا علمی و تخصصی ده اولماسین.

سرباز خانالاردا، هنج بیر کلمه فارسجا بیلمه یین بیر کندلی وظیفه نی غلام کیمی اویونا توتوردولار، حیوان کیمی اوندان ایش چکیردی لر، سانکی اؤزگه مملکتدن توتولموش بیر ساواش اسیری ایدی.

بوتون بو و یوزلر و مین لرحه بو اویونلار و بو قانلی میلی ستم حرکت لری، بوگون بیزه و بوتون تورک میلیتینه گرک درس اولسون. گرک عبرت و گرک تجربه اولسون کی یتمک دن و ایچمک دن و بزه کدن مهم و اوستون نه شئی لازیم ایمیش و نه مسأله واجب دیر.

بو لازیم اولان شئی و بو واجب اولان مسأله چوخدا چتین بیر معما دئیل و چوخدا گیزلین بیر سر دئیل. دیل سیز اولان بیر کیمسه نی، فرهنگ سیز اولان بیر میلیتونی دنیانین هنج بیر یئرینده حسابا قویمازلار. نییه قویسون لار؟ نییه حق قائل اولسون لار؟

قرآنادا یازیلیب دیر کی گونا ظالم ده دئیل، مظلوم دادیر. اگر مظلوم بیلیر کی مظلوم دور، بس نییه مظلوم قالماغا بویون آیر؟ و نییه ظلمی اورتادان قالدیرمیر؟ هابئله غیرت گوسترمیر؟

بوگون هنج بیر تورک، مخصوصاً آیدین بیر تورک دئییه بیلمز کی بیلیمیر نه دن اونا توهین اولور و نه دن میلی ستم اودوندا جیز قالانیر. بس بو حالدا اؤزونه گلمسه، اؤزونو تاپماسا، میلی ظلم آلولاریندان قورتولوش دوشونجه سینده، اولماسا، ان بیرینجی ظالم اؤزودور.

ایندی یه کیمی میلیتی و فرهنگ یولوندا هنج بیر سیلیلی و تپیک یتمه یین بیر تورک، شاید یوزلرحه دفعه کوچده، خیاباندا و یا بیر کلانتری ده چوخلو کؤتک و یا باتوم یتمیش

اولسون و چیرکین سؤزلر ائشیتسین و اولارلا اہمیت وئرمہ سین، لاکن میلی اولان حق یولوندا حاضیر دئییل کی کیمسه اونا بیر چیمدیکده وورسون.

ایندی یہ کیمی ہلہ بونلاری بیلیمین و یا بیلیم ولی سایماز اولان تورک، اگر بیر گون قولاغینا میلی سس و ذہنینه میلی فرہنگ مسألہ سی یئتیشیب و آزاراق اوخویوب و یا یازامان فکرینہ دوشوب، گرک اونو تشویق ائتمک و اونا یول گؤسترمک، چون کی مدرسہ گؤرمہ دن و اؤز دیلیندہ اوخومادان، بو اؤزو بیر معجزہ دیر.

بو گون میلی ادیباتین و میلی فرہنگین اکین و توخوم گونودور. درمک و بیچمک گونو چاتاندان سونرا، سچیم گونوندہ یئتیشہ چک دیر. بونا گؤرہ بوگون گرک ہامی نی اکینہ و توخوما چاغیرماق.

دوغرودور کی بنا گرک اول دوزگون قویولسون، گرک اصول ایلہ باشلانسن، انجاق بو توپولولوق و قدرت ایستیر، چون توپولولوق و اجتماعیز و قدرتیمیز یوخ دور. بس ہر کیم نہ بیلرسہ گرک یازسن، گرک اوخوسون، گرک یایسن، گرک تشویق اولونسون. آیدین دیر کی بو حرکت باشلاناندان سونرا و یولا دوشندن سونرا، یول گؤسترمک و اصول دا باشلانار. یوخسا ہلہ اؤز دیلینہ تازا-تازا و آزاراق یوویان لاردان اصول و ادا ایستہ نیلسہ و فشارا قویولسا، اولا بیلر کی بو آز حرکتدن دہ اولکوب گئری چکیلسین لر.

البتہ بو، او دئمک دئییل کی بو میلی دیل و میلی فرہنگ اکینیندہ، اکیلن توخوم چوروموش و قورد دوشموش اولورسادا اولسون و یا اونو اکن ہر ناشی و ہئیورہ اولورسادا اولسون، خیر بلکہ منظور بو دور کی بو ایشہ باشلایان و آرا-سیرا سپلن توخوم، ہلہ او قدر دئییل کی سچمگہ دوشمک و وسواس گؤسترمک لازیم اولسون. بوندان باشقا بو اوزون ایندی یہ کیمی ایشہ وئرمہ یین و بئلی ایشہ بو کولمہ یین و او آلتون و جواہردن بہا و آز تاپیلان توخوم، ہلہ نطفہ دہ و ہلہ تۆرہ نمک دہ اولدوقلاری اوچون، کیچیک بیر فشار ایلہ، اولا بیلر کی بئجرمہ سین لر و یا نطفہ دہ بوغولسون لار.

ایندی یہ کیمی تبلیغ اولان و ذہن لردہ یاییلان «تورکو چتین دیر» و بو کی «تورکجہ یازماق ہر آدمین ایشی دئییل» و یا «بو دیلہ یازان و کیتاب یوخ دور و اولورسادا چوخ آزدیر» حیلہ سی، یوزدہ دوخسان دوققوز جرأت لری آزالدیب و یا قاچیردیب دیر. او حالدا بوگون آرا-سیرا غیرت و شرف اوزو ایلہ اؤز دیلینہ آزاراق علاقہ و گؤنول گؤسترن شعر قوشان لار و یازان لار، فشارا و یا گولونجہ قویولسالار، بو تبلیغ اولان «تورکو چتین دیر» و ایندی عملا گؤردوگو «تورکجہ یازماق» ہر آدمین ایشی دئییل سؤزو، تداعی معناسی، اونون ذہنیندہ دوغرو کیمی گؤزہ گلدیگینہ گؤرہ، اولکوب قاچماسادا

یورومیه جک دیر، یعنی مخالف اولماسادا موافق اولمایاجاق دیر. بئله لیکله چوخ یئمک فیکری بیزی آز یئمکدن ده قویاجاق دیر و یا باشقا بیر عبارت ایله، بو تازا-تازا زوغ و شوو آتیب تورپاق ایچینده آزاراق گؤرمه گه باشلایان لار ال وورماق و یا اونلاری انتقاد آدی ایله ایاقلاماق اونلارین بئجرمگی نین و گؤرمرگی نین قاباغین آلیب و حتی سولدرار. بورا کیمی بو دیله و فرهنگه هله تازا-تازا علاقه و گؤنول گؤسترن لر و هابئله تاتی پای ایله یازماغا و قوشماغا باشلایان لارا اوچون ایدی، لکن بونلاردان یوخاری و کؤک سالمیش و قول بوداغ آتمیش قوشان لار و یازان لار اوچون، یواش-یواش اوصول و قاعده گؤزلنمه لی و رعایت اولونمالی دیر.

یوخاری لاردا دئدیگیمیز کیمی، اؤز دیلینده مدرسه و کلاس و یا اوخول گؤرمه یین یازارلار و قوشارلاردان، بیردن بیره اوصول و قاعده ایسته مک و یا شخصی بیر حساب ایله انتقاد قویماق، بیزی و فرهنگیمیزی یولدا قویار، بونون اوچون، باشدا تشویق و سایغی اولماق ایله برابر، گرک هر بیر یازینی و شعر، سانکی اؤزوموز یازیب و قوشوب کیمی جانلاندیرماق و الیمیزدن گلینجه قاعده یه و اوصولا یاخینلاتماق، چون کی بو یازی و شعر نه اولورسادا اولسون، آنجاق بیزیم دیلین و فرهنگین مالی دیر.

بیرده گرک بئله دوشونمه مک کی بیز «ایران تورک لری» بوگون دوغولموشوق و دیلیمیزده بوگون دوغولوب دور، دونیادا و تاریخ لرده مین ایل لرجه حضور و فعال وارلیغیمیز اولدوغو حالدا، تاریخ لرده فرهنگ اوچون اؤز غفلتیمیز و قاری دوشمن لرین حيله و سوترا میلی ستم لری، بوگون بیزی بو موقعیت و دورومدا قویوب، گؤزل و محکم آنا دیلیمیز اول-اولا، اونو اوخوماغا، یازماغا و یایماغا، هابئله اونونلا تربیت گؤروب یاشاماغا حقیقیمیز اولماییب و بوگون هله ده بللی دئییل.

و یئنه ده، گرک بئله دوشونمک کی بوگون، اؤز دیلینده یازماق و قوشماق فقط دوکتورلرین، مهندس لرین و یا به اصطلاح پروفیسورلارین ایشی دیر. دوغروسو بو دور کی بونلاردا اؤز دیل لرینده مدرسه و کلاس و تربیه گؤرمه ییب لر و گؤروبسه لرده اؤز گه دیلده گؤروب لر کی بیزیم دیلیمیز ایله هئچ نسبتی یوخ دور. آیدین دیر کی اونلاردا اؤز دیل لرینده بیر ایشچی و کندلی کیمی سوادسیزدیرلار، آنجاق بیر آز متد و اوصول بیلدیک لری اوچون اولا بیلر کی ایش اونلار اوچون بیر آز قولای و آسان اولسون، یوخسا اونلارین یئکه ادعالارینا گرک چوخدا اینانما یاق.

هامی میز اؤز دیلیمیزده کلاس گؤرمه ییب و اوخوما دیغیمیز اوچون و بو شرفلی ایشده بوگون بیر کیمسه نین بیر کیمسه یه اوستون دورماغا حقی یوخ دور. آنجاق بونلار ایله بئله

شرفیمیز اولان میلی فرهنگ و میلی دیل اوچون، مالیندان و جانیندان مایه لر قویان لار و بو چالیشلاردا یالینیز میلی و فقط بیر اوزلی اولان لار، تشویق دن ده اویانا، ان گۆزل و سئوگیلی عزیزلریمیز اولمالی دیرلار.

بوگون بیزیمکی تشویق دیر نه تویبخ، چون کی بو شرفلی یول دا چالیشان لارین دوشونجه سین ده میلی وجدان، میلی عزت دوغوسو اولماسایدی، کیمسه اونلارین گوجو ایله مجبور ائیله سه یدی ده اصلا گۆزه گۆرونمز دیلر، نئجه کی مین لرحه سی گۆزلردن بئله ایتیب لر کی اؤز گه لری ایله اونلاری آبیرواق حتی میکروسکوپ لارین دا الیندن گلمز. آنجاق بوراسی دا وار کی صرفا بو دیله یازان لارین هامی سین تور کچو و میلیتچی بیلمک یانلیش و خطادیر، چون کی بو معرکه لره، اؤزون اوینادان لارین چوخونون دیلی آدی ایله باشقا ایده لری و مرام لاری دا واردیر کی دیل اونلارا بیر اؤرتوک و استتاردیر.

اولا بیلرکی سوروشولسون، هدف لری اوچون بو دیلی وسیله ائندن لرین، دوزگون یازدیقلاری تشویق اولمالی دیر یا یوخ؟ آیدین دیر کی اولمالی دیر، چون کی دیلیمیزین خزینه سین و وارلیغین آرتیریر لار و اؤزلری بیلیب و یا بیلمه دن کور بیر ناسیونالیست کیمی میلی حقه صحه قویور لار و بیزیم ایسته دیگیمیز ده یالینیز بو دور کی فقط اورتامیزدا بیر فرق واردیر، اودا بو دور کی اونلار بو خدمتی بیر تاکتیک و بیز بیر هدف بیلیریک. البته بوگون تشویق یالینیز اوصول دا و سؤزده یوخ، بلکه ایشده و عملده ده گرک اولسون. مثلا کیچیک کیچیک ادبی محفل لر و یا درس کلاس لاری و معلم تربیه سی و بیر آیری چالیشلار حرکتی بو گون اوچون ان لازیم و حتمی ایش لردن بیر سی دیر. اؤزون و ادبیاتین و هابئله میلی هویت و میلی فرهنگ بسله مک ایسته یین بیر میلته گر کمز کی هامی سی گۆزون اؤز گه لره تیکسین و اونلارین حق وئرمک لرنین و یا ترحم عطاسینی گۆزله سین، یوخسا ایندی یه کیمی بو حق لردن یوخسول و گئری قالدیغیمیز کیمی گله جکده ده الی بوش و باشی آشاعی قالاریق. بس بوگونوموزون شعاری تشویق دیر نه تویبخ!

ادبی محفل لر

۱۳۳۶ - دان باشلا یاراق ۱۳۴۲ - یه کیمی، نئجه یول آنا دیلیمیزده ادبیات اوچون محفل قوردوم. بو ایل لره باشلایان لار یاخشی بیلیر لر کی او زمان بوجوره ایش لر باش دان - باشا خطرلی و قورخولو ایدی، میلی ادبیات و میلی دیل یولوندا چالیشماق، اونودا تور کجه، دولتین گۆزونده باغیشلانا ماز بیر گناه ایدی

كى نئچە يول توتولوب و بير يول نظامى محكمه سينده محاكمه و زندانى اولدوم و جرميم تور كچه كيتاب يايماق ايدى.

دولت لرین بو ديله و بو قوما شديد آرزى سینی گۆرن تورک لرین، يوزدن بيرى نین جراتى يوخ ايدى كى بو محفل لرده شركت اتسين لر، بونا گۆره بو محفل لرده اون و اون بئش كيمسه دن آرتيق شركت اتدن اولموردو و اونلاردا باشقا بير بوياغدا و باشقا بيچيم ده ايدى لر.

بو محفل لرى هر بير نئچه مدت ده پوزوردوم و سونرا بير ايرى محفل توپلاييرديم و يئننه ده ۱۳۴۲ ده بير محفل باشلاديم ولى بوندان دا ايريلديم، چون كى بورادا اولانلاردان فقط بير كيشى بير اولو ايدى، يوخسا قالانى باشدان - باشا اؤز گه لر قاپى سيندا سومسون ايدى لر. توپلانتى ميزدا، دانيشيغين و باخيشين آدى ميلى ديل و ميلى ادبيات ايدى، آنجاق روحى و ادا و اصولى ايدئولوژى و يا حزب كيمي ايدى. فقط من اولان يئرده و من اعتراض اتدن زامان خالا خاطرین قالماسين اوچون وضع عوض اولوردو، يوخسا ال يوماغا و يا ائشيگه گئنده و سونرا ائوه دؤن ده، يئننه ده گؤروردوم كى همان نئچه دقيقه ده، مسأله عوض اولوب، دوستلار ايدئولوژى دن و مرام و مسلکدن و ساغدان - سولدان و سون باشدا سولچولوقدان بحث اتدیر لر. آنجاق بو قدر وار كى من ائوه گيرن كيمي سانكى اودون و كۆزون اوسته سو توكولدو سوسوردولار و من بونو بير احترام دويدوغوم حالدا، هر دن يئننه ده اؤزومو توتا بيلميرديم و بو سيچان - پيشيك اويونو اور تاميزدا سويوقلوق تۆره ديردى.

بو محفل لرین لاپ بيرينجى سينده ۱۳۳۶ دا، منه دائمى يار اولان ميرمهدى اعتماد ايدى و سونرالار بير چوخلو كيمسه لرده وار ايدى لر كى هامى سى نين آدلارى ياديمدا دئييل، فقط شريعتى، اهرى، حسن اوغلو، حميد شاهيد، رجب ابراهيمى و... ياديمداديرلار و حتى ايجيميزده عقیده و جيب اوغروسودا وار ايدى.

بو محفلى بير پارا موضوع لارا گۆزه پوزدوم و سونرا ۱۳۳۸ ده يئننه بير باشقا محفل قوردوم و بوندادا چوخوسونو سولچو گۆردوگوم اوچون بورا خديم و يئننه ميرمهدى اعتماد و دكتر سلام الله جاويد و نصرت الله فتحى ايله برابر بير ادبى محفل قوردوق كى على آذرى و دكتر حسينقى كاتبى، حسن مجيدزاده و بير باشقا كيمسه لرده بومحفله رونق وئردى لر. بو محفله ده ديشمز شيوه لر، ايدئولوژى، ادا اصولى، آز - چوخ گۆزه چارپدى، آنجاق بورادا اولانلار، اول كى لردن ادبلى و دوشونن، ولى بوياغلى و اپورتونيسى شيوه لرده اوستاد ايدى لر.

دکتر حسینقلی کاتبی نین عالم و ادیب اولدوغونا هنج سۆز یوخ دور، دکتر سلام الله جاوید عقیده سینده محکم بیر انسان دیر، میرمهدی اعتماد ایستر-ایسته مز بئله یول لاردا چوخلو چالیشیب دیر و منیم بو اوچ آدامادا دریندن علاقه م اولا-اولا اونلاردان آیریلدیم، چون کی گئتدیکجه یولوموز و ایزیمیز آیریلیردی، فقط منیم بو آیریلدیغیمدان حسینقلی کاتبی سیخیلدی و اظهار تأسف ائله دی و سونرالار هر اوچوده علاقه لرین مندن کسمه دیلر. بیلینیردی کی عقیده لریمیزین خلافینا، اورتادا معنوی بیر علایق واردیر کی هله ده وار. او گونده بو گونه کیمی عقیده ده، میلیتیجی لیک ده و میلی وجدان دا مندن آیریلمايان و مندن چوخلو آجی لار گوژن ولی دوژن، یالنیز بیر حسن مجیدزاده اولدو و هله ده اولماقدادیر.

ایندی یه کیمی او چتین و قورخولو گون لرده، تورک ادبی محفل لرده اگر هامی حسن کیمی ایناملی اولسایدی لار، میلی وجدانا کیشی و بیر اوزولو اولسایدی لار، بوگون یقینا مجهز و مسلط توپلار وار ایدی. و بئله ده دیدرگین دئییل ایدیک. آنجاق گرک تأسف ایله دئمک کی بوتون بو محفل لره گلن لرین دیلی ایله اوره گی بیر دئییل ایدی. سۆز باشقا ایدی و اؤز باشقا. حال بو کی میلیت و وجدان اوچون، گرک دیلده بیر اولا اورکده، گرک سۆز بیر اولا اؤزده.

نه دنسه اؤز گه لرین غلام لبق دونون، سانکی ازلدن بیزیم اگنیمیزه بیچیب لر و بیزیم دونا خوی تاپیب و اؤیره نمیشیک و هله-هله بو عار و عاریه دون لارین اگنیمیزدن چیخارتماق زامانی سانکی چاتما ییب دیر.

اولا بیلمز میلیتیمیز و میلی دیلیمیز مطرح اولان یترده، ایدئولوژی دن، ساغدان، سولدان قاتعی وئریمه سین و سونرا اصلی قضیه اونودولماسین و یا محکوم اولماسین. بللی دئییل هانکی ایت اوغلو ایت بو اییره نجی و قوخوموش عادت یبیزیم قانیمیزا و روحوموزا بوراخیب دیر؟ کی ایت موتالدان ال چکیر ولی موتال ایتدن ال چکمیر. بئلیکی اؤز گه لر بیزدن ال چکسه لرده بیز اونلاردان ال چکمیریک.

بو گون، بو چوروموش و قوخوموش شیوه لر اوزونون سو یو توکولموش عادت لر هله ده عناد ائدی لر، هله ده بیزی بوراخیب لار، هله ده دیش قیجیر دیر لار. دوغروسو بو عفريت و بو قاری جادوگرین تپه سینده میلی وجدان عمودی ایله چالان میلی قهرمان نین زامانی چاتما ییب دیر؟ دوغروسو بو ردالت معتادلاری نین اولوم گونو و توریاغا وئریمک گونو یئتیشمه ییب دیر؟ بو گون کی انجمن لر و یا جمعیت لرینده فقط آدی میلی و شعاری میلی و بویاغی ادبیات میلی رنگی دیر. یوخسا ایچری سی و یا محتواسی همان ایدئولوژی و

مرام لار مریض خاناسی دیر کی ایچینه قاینشان عقیده توپال لاری و مسلک مریض لری قوخوموش عادت لری ایله و چوروموش اعتیادلار ایله ال به یاخادیر لار.

ظاهراً، هئچ بیر ادبی محفل اولاییلمز کی اوندای بو مریض لری و بو میکروب لاری، اونا داراشمامیش اولسون لاری و اونون دوزگون یولوندان آزدیرماسین لاری، حتی معین حزب لری و ایدئولوژی تشکیلات لاری اؤزلری بو انجمن لری تشکیل وئرلر، چون کی بیلیرلر کی تورک خلقی نین اؤز میلی دیلینه دریندن علاقه لری وار، بس یاخشی بو دور کی اونلار، مرام و مسلک هدفی ایله اؤزلری بو ایشده قاباقجیل اولوب و بیرده بیر منت قویسون لاری.

تورک خلقینده بئله بیر آزیغی (کمبودی) چوخدان بری دوشونن و دویمان لوتولار هر زامان کمینده یا تدبقلاری کیمی بو گونده کمیندن چبخاراق فرقلی-فرقلی آذربایجان انجمنی و جمعیت لری تشکیل وئررک، میلی هویت و تشخیصه جانندان بئله وورغون اولان لارا دام و کلک قورورلار کی میلی اولان لاری هله یاخشی بیلیرلر کی بو اونلاری مرام و مسلک چکمک اوچون بیر وسیله دیر نه هدف.

ماکیاویلی «شهریار» ادلی کیتابدا بو سیستم حرکت لره چوخدان بری انگلیسلی لرین دونیالیق سیاسیتی دیر، کی هر انجمنی، جمعیتی و یا بیر میلی حرکتی اؤز اصلی یولوندا آزدیрмаق اوچون موافق آد ایله اونلارین ایچینه گیرمک ده دیر.

بو کیتابدا اولان دستور بئله دیر:

«هر بیر حرکتی اوزدن و مقابلدن دؤنדרمک و اونو پوزماق، چتین اولدوغو اوچون آسان یول بو دور کی اول بو حرکتین موافق شکیلده ایچینه گیرمک لازیم و گرک دیر و سونرا بو جمعیتین و حرکتین ایچینه حرکت و یواش-یواش نفوذ ائتمک و اونلار کیمی و حتی اونلاردان آرتیق شعار وئریمک.»

بو حرکت لرین ایچینه اولوب و نفوذ ائندن سونرا، گنڈیشی و حرکتی دوزگون یولوندان آزدیрмаق و یا بو حرکتین ایچین بولاشدیрмаق و اونلاری بیربیری ایله ووروشدورماق چوخ آسان اولار.

مشروطیت ده، حزب توده ده و چوخلو انجمن لرده اولان بو ماکیاویلی سیاست همیشه موفق اولوب کی جمعیت لرین ایچینه گیرمک ایله و نفوذ ائتمک ایله جمعیت لری و حرکت لری دوزگون یول لاریندان آزدیریب و اؤز ایسته دیک لری یول لارا سورسونلر و حتی بو جمعیت لرین و حرکت لرین ایچینه اولان لاری بیربیری نین ضدینه ساواشدیریپ پارچالاسین لاری.

ماکیاویلی سیاست‌لرین اوستادلاری همیشه موفق اولوب‌لار کی آیریلیق سالیب حکومت قیلسین‌لار. آنجاق بو موفقیت‌لر، گئری و فرهنگ‌سیز اولان میل‌ت‌لرین ایچینده یووا سالماق و نفوذ ائتمک اوچون داهادا آسان دیر و ایندی‌یه کیمی بیزیم میلی یول‌لاردان آزدیغیمیزین بؤیوک علت‌لریندن ان باشدا اولانی بو دور.

ایندی‌یه کیمی، بیزی آذری خطاب ائدن‌لرین گیزلین نیت‌لرین هئچ بیر کره‌ده و هئچ بیر دفعه‌ده آراشدیرمامیشیق و هئچ بیر یول‌دا اؤزوموز اؤزوموزدن سوروشمامیشیق کی بو دیرشمه‌نین و بو اصرارین علتی نه‌دیر؟ و یا جمعیتیمیزین و حرکتیمیزین یولا دوشن گون‌لری، تله‌سه تله‌سه ایچینه قاتیشان‌لارین کیم اولدوقلاری‌نین و نه ایسته‌دی‌کلری‌نین علتین گؤز آلتینا ائلمیشیق، چون کی اؤزوموزده جمعیتیمیزین و هابئله حرکتیمیزین ایلك و سون باخیشین و نه یئر گنده‌جگینی و نه‌جوره گنده‌جگینی و سونرا نه اولاجاغینی دریندن اوخومامیشیق و دوشونجه‌میزه تاپیشیرمامیشیق و بونلاردان مهم، اونا وفالی بیر عسگر اولمامیشیق.

دوشمن یالنیز اؤزگه دئییل. ایچیمیزده چورون‌لر، اؤزگه‌لره مطمئن سنگردیرلر، میلی ناموسا وفادار اولان تورک عسگری، بونلاری اونوتمامالی دیر.

انجمن‌لرین و جمعیت‌لرین ایچینه گیرن سولچولار، قاباقچادان نفوذ ائتمک اوچون تعلیم گؤروب و تمرین ائدی‌لر و سونرا میلی و هر عنوان ماسقاسینی وراراق میکروب‌لار کیمی انجمن‌لرین و جمعیت‌لرین ایچینی چورودوب‌لر و سونرا اونون لاشه‌سیندن تغذیه ائتمه‌گه باشلا‌یب‌لار. ایندی‌یه کیمی هئچ بیر دوغرو و میلی انجمن‌لر و جمعیت‌لر بونو اینانماییب‌لار کی مارکسیسم‌ده میلیت اوچون یئر یوخ‌دور. مارکسیست‌لرین معین بیر زامانا کیمی میلی آدلاردان استفاده ائتمگی و اؤزلرین اونا طرفدار گؤستمک‌لری بیر تاکتیک دیر نه هدف و اونلار میلی اولان‌لاری، بورژوازینی بیخماق اوچون و بو یوکو مقصده چاتدیرماق اوچون حمال بیلیرلر، نئجه کی بورژوازی، فرانسای انقلایب‌لر، فتودالیزمی بیخماق اوچون میلیت حمال بیلرک اونا یوک چاتدی و مقصده چاتاندان سونرا اونا آغیز اگدی لاکن سولچولار یوک مقصده چاتاندان سونرا میلیتینی دری سین سویاجاق‌لار. البته گرک بیلیم کی بوگون بو یوکون اندیریلن یئری، انترناسیونالیسم گارازی دیر و هله او گاراژین آدرسی بللی دئییل.

بونلاری دوشونرک، گرک بیلیم کی بو گون کی آذربایجان آدلی انجمن و جمعیت‌لر [۱۳۵۰-جی اون ایلیکده قورولان انجمن‌لره اشاره دیر.] سولچولار یوواسی و تله‌سی دیر نه میلی بیر انجمن و یا جمعیت. بیرده انجمن و یا جمعیت آدی بیر مذهبی اقلیت و قومیت اوچون دور نه بؤیوک ۱۸ میلیونلوق ایران تورکو اوچون.

آیدین لار

بو گون کی آیدین لار (روشنفکرلر) بو میلی مسأله یه اگر باشقا دین و مسلک رنگی وئریرلر و یا اونو پو مسلک لره و دین لره ال تاپماق اوچون تاکتیک قرار وئریرلر، بونا گۆره دیر کی اصولا میلیتین نه اولدوغونو یاخشی بیلیمیرلر، چون کی ایندی یه کیمی حاکم دیلده. استعماری فرهنگه بویویوب و بئجردیکلری، اونلاری میلی روحیاتدان و میلی هویتدن اؤزگه ائدیپ و اؤز-اؤزلریندن دیدرگین سالیب دیر.

اونلار میلی مسأله یه یئتیشنده و بو یول دا علاقه گۆسترنلری گۆرنده حئیران اولاراق اؤز-اؤزلرینده سوروشورلار کی بو «میلی» مسأله یوخسا چوخ مهم بیر موضوع دیر؟ و آیا بو «میلی» مسأله، طبقاتی و یا دینی و مسلکی مسأله لردن چوخ یوخاری دیر؟ آیدین لار (روشنفکرلر)ین بو حیرت و تعجب لری بونا گۆره دیر کی ایندی یه کیمی میلی مسأله اوچون فکر ائتمه ییب لر و یا وسیله اولمایب دیر، چون کی ایچینده اولدوقلاری، اجتماع دا دقیقاً هیچ بیر میلیتیه منسوب و شبیه اولمادیقلاری، اونلاری بو خصوص دا، مسخ و گیح ائدیپ دیر.

بو اؤزگه و استعماری فرهنگ ایله پرورش و تربیت تاپان کیمسه لر، اؤزلرین فارسلیغا ووراندا و استعماری پالتار ایله دولاناندا، میلیتچی لرین سوروشوغونون و جوابی نین قارشسی سیندا، کی سن کیمسن؟ فارس می سان، تورک موسن؟ متحیر اولاراق، اؤز-اؤزلرینه حقارت دویورلار کی دوغرروسو من کیمم؟ و چون وریانی و یا گونو سویا وئریمش گۆروب و یا بو خصوص دا اؤزون و یا آتاسین میلی هویت قوماریندا اوتوزموش گۆروب، بو دفعه یا اؤزونو میلی مسأله اوزه رینه قطعی دشمن کیمی ساواشماغا حاضر ائدیر و تورک لره اؤزگه لردن آرتیق عذاب و شکنجه وئریر و یا بوموضوعنی کیچیک گؤستریب و مرام و مسلک مسأله سین مهم و انسانی گؤستریر.

بونالردان باشقا، ایندی یه کیمی، ایکی به اصطلاح نجات یولوندان سویا اوچونجو بیر یول بللی اولمادیغی اوچون، مسلک و مرام موضوعسی اؤز-اؤزونه بیر عادت تانینمیش یول دور. بونا گۆره دیر کی بوتون ناراضی لار چتین میلی مسأله دن قاچماق اوچون آسان و تانینمیش اولان دین و مسلک یولونا پناه آپاریرلار.

آیدین لار (روشنفکرلر) بونو یاخشی بیلیمیرلر کی دین و مسلک فقط اؤزون و میلیتین یاخشی تانیاندان سونرا دوغرو و دوزگون چیخار.

میلترلر آراسیندا حسن تفاهم و قارداشلیق روحی یاراتماق اوچون، بو میلترلرین

فرهنگ‌لرینی و میلی هویت‌لرینی دیر یلتمک لازیم دیر و هئج اولمازا احترام قویماق گرک دیر. بیر حالدا کی بونون ترسینه اولراق، ایندی‌یه کیمی بوتون ایران خلق‌لرین فارسلیق قازانیندا قاینادان رژیم، دوستلوق و قارداشلیق یئرینه بؤیوک دوشمن‌لیک و عداوت‌لر و کینه‌لر تۆره‌دیب دیر.

بور رژیم گنדרسه‌ده و اورتادان قالدیر یلارسادا، فارس‌لار بو رژیمین تعلیمات و تلقین‌لرینه انس و خوی تاپدیقلارینا گۆره ایران خلق‌لری نین میلی آزادلیق‌لارینا هله-هله رضایت و ثرمزلر و اؤزلرینی اؤلموش رژیمین وارث‌لری کیمی باشقا خلق‌لره حاکیم بیلرلر و دیلله‌نه‌نین باشیندان وورارلار.

تجزیه‌طلب کلمه‌سی همیشه کسگین بیر اسلحه کیمی عجم‌لر طرفیندن بوتون ایران خلق‌لرین قورخودوب، آنجاق ایندی‌یه کیمی بیر کیمسه بو عجم‌لره دئمه‌یب دیر کی اگر میلی هویت و میلی فرهنگ سئومک تجزیه‌طلب‌لیک و اؤزگه‌سئومک دیر، بس نه‌دن عجم جناب‌لاری تجزیه‌طلب دئییلر؟

فارس‌لار و اونلارین مدافعه‌چی رژیم‌لری، تجزیه‌طلب اسلحه‌سیندن باشقا، تورک میلیتی نین اؤزون و اؤز قدرتین و حقانیتین تانیمامادان داهادا سوء‌استفاده ائدیب و اونو همیشه وحدت آدی ایله اسارت‌ده ساخلایب لار.

بو دور کی بورادا گرک دئمک کی تورک میلیتینه هم اؤز طرفیندن و هم اؤزگه‌لر طرفیندن اؤلدوروجو ضربه‌لر دئییب و دیمکده دیر.

تورک میلیتی اؤزونو تانیسایدی و بو تانیماغا دریندن ایمانی اولسایدی، داها عجم‌لر، جرأت ائتمزدی‌لر کی اؤزلرین تورک میلیتینه وصی و قیوم ائله‌سین‌لر و هله وحدت اوچون بو وصی و قیوم اولماق لازیم اولورسادا، اؤزون تانییان تورک میلیتی، فارس اوچون وصی و قیوم اولاردی کی هئج اولمازا، تورکون فارسا وصی و قیوم اولماسی نین دادینی فارس‌لاردا دادسین لار.

ایران تورک میلیتی همیشه اؤزگه‌لرین ترخمینه و توچه‌ونه منتظر اولوب لار، بو منتظر اولماق او اؤزگه‌لردن نجات گۆزله‌مک، دیلنچی‌لیک حدینه کیمی اوزاناراق، اوچ یئرده و اوچ جبهه‌ده، زامان زامان گۆزه چارپماقدادیر.

۱. دین و مذهب قارداشلیغیندان مساوات و اخوت گۆزله‌مک؛

۲. ایرانلی‌لیق و شاهسئون و آریا آدیله وحدت و بیرلیک ایسته‌مک؛

۳. سونرا، بونلاردان مایوس و اومیدسز اولراق، سوسیالیسم و اونون حمایه‌سینده

میلی استقلال آرزوسوندا انتظار چکمک و گۆز یولا تیکمک.

بو میلی نجات انتظاریندا اولان لار، اوج یئردن مایوس و اومیدسیز اولاندان سونرا، یئنهده اوج بؤلگه و یا اوج قسمته آیریلیرلار:

۱. بوتون بو اومید و انتظارلاردان ال چکیب بیر یوللوق میلی دوشمنینه اورکدن قوللوق ائدن لر.

۲. میلی دوزگون نجات یولو بیللمه ییب سولوجلوق جبهه لرینه یوگورن لر.

۳. ایچین چینه یه چینه یه مایوس اولاراق، درویش و صوفی کیمی هر شئی دن سویوق و هر نه یه سایماز، اؤز ونده گیزلنن لر.

آنحاق بونلار بو انتظارلاردا و بو غیب الیندن معجزه لر گؤزله مک ده اولان لار، حتی بیر کره ده اولسون جانندان اسپرگمه دن و بهانه آختارمادان چالیشماییب لار و بیر آز چالیشان لاردا وار ایسه تتر یورولوب و حتی کوسوب لر.

آیدین لاریمیز اگر آیدین لاریمیز دئمک یاراشان اولسا، بوگون اؤز میلیتینی تانیماقدان اول، باشقا و حتی آلمان، فرانسای میلتلرین تانیماغی واجب بیلیرلر و بو جامعه نین دردلرینه، او جامعه دن درمان آختاریرلار. حال بو کی بورادا اولان جامعه ده، هله ده بیر رادیونی دوزگون آجیب و یا دوزگون تعمیر ائده بیلیرلر، بیر حالدا کی فرانسادا، آتوم و آمریکا دا مصنوعی آی دوزلدیرلر و صنعت و اجتماعی مرحله ده بو جامعه نین دردلری، او جامعه نین دردلرینه ابداً اویغون دئییل.

بونون اوچون اؤز میل و جامعه سی نین گرک لرین و احتیاج لارینی و تاریخی مرحله لرینی اونودان و آسانجا اؤزگه لرین قاعده و اولچوسونو اولگو توتان آیدین لار، آیدین باخیشلی دئییل لر.

آغاج اکمه دن تله سیب تتر میوه یئمک ایسته یین باغبان، امکچی یوخ، بلکه امک لر تالانچی سی دیر.

تهران دا اولان اوخوموش آیدین لاری منظور ائدن بیر میلیتچی، گرک دیر کی قره داغ کندلرینده یاشایان تورک لری ده منظور ائله سین و بورادا اؤز جامعه سی ایله آلمان و فرانسای جامعه لرینی موقعیت و مرحله لرین گؤز ائوینه آلاراق، نه زامان دا و نه مکان دا اولدوغونو تانیسن، یوخسا کئچمیش ده کی اشتباهلارا دوچار اولدوغو کیمی یئنه ده دوچار اولار.

بوگون حتی عجم کیمی گئری و دالی قالمیش میل، بیزدن چوخ چوخ ایره لی و قاباق دیر. چون کی اونلاردا اولان میلی فرهنگی و قومی حرکت یوز ایل لرجه گلیشمیش و یئتیشمیش اولدوغو اوچون، اجتماعی و طبقاتی مبارزه لرده تکجه بیر غصه لری واردیر کی اودا علمه مسلح اولماق دیر.

آما، بیزه گلینجه، گوروروک کی بوتون باشدان باشا ایراندا اولان تورکلرین هله ابتدایی میلی فرهنگ و هویتلری حتی صفرین آلتیندادا دئییل.

بوگون میلترلر اوچون مبارزه او زامان مقدور اولاسی دیر کی میلی فرهنگی و هویت، سلاح لارینا چوخ قاباق لاردان مسلح اولموش اولسون.

بئش-اوچ نفرین شهید آدینا عکس لرینی دووارلارا وورماق و قورو قورو احساسات و تحریک ائتمک و سیاسی و اجتماعی و طبقاتی مبارزه یولوندا، هله اوزونو و هویتینی تانیمايان خلق لر آراسیندا باغیرماق بوگونه کیمی نتیجه وئرمه ییب، چون کی ایلک و یا بیرینجی اولان میلی فرهنگ اسلحه سینه ال چاتما ییب تا ایکینجی سیاسی و طبقاتی اسلحه سینه گوز تانیس و ال روان اولسون.

یوز ایل لرحه اوزگه لرین استعماری آلتیندا، اوز میلی هویت و فرهنگیندن یوخسول قالان میلترلر هر شئی دن اول اوزونو تانیماق، میلی ستم و استعمار علیه نه مبارزه ائتمک، اوز ایچینده طبقاتی مبارزه دن لاپ واجب و لازیم دیر، چون کی ایندی یه کیمی، علیه نه طبقاتی و عقیدتی مبارزه اولان طبقه لر، استعمارچی اولان دشمن لره پناه آپاریب و بیرلیکده میلی مبارزه لری بوغوب لار.

سولچولوق معبدینه زیارت اوچون تله سیب و عجله ائدن لر، گرک بونو دریندن بیلسین لر کی هر نه دن چوخ یئمک، آدامی آز یئمکدن قویار.

ایندی یه کیمی میلی و ضد استعماری مبارزه نی اونودوب، سیاسی و طبقاتی مبارزه لرده او جمله دن مشروطیت ده موفق اولماغین بویوک سبب لریندن ان مهمی بو ایدی کی میلترلر اوزونو، دوستونو، دشمنینی تانیمامیش دیر و هله بیر نئجه آیدین (روشن فکر) دان باشقا خلقین مطلق اکثریتی مشروطه نین نه اولدوغونو بیلمیردی لر.

بوگون بو گناه دئییل کی بیر کیمسه نه دن و نییه سولچو و ایدئولوژیک و حتی دینچی مبارزه لرده شرکت ائتمیر، بلکه بو گناه دیر کی نییه بیر میلی و ضد استعماری حرکت ائتمیر و دوستون و دشمنین تانیمیر؟

بس بونو بوگون گرک بیلمک کی اول، استعمار علیه نه و سونرا استثمار علیه نه مبارزه لازیم دیر، بیر داها آچیقجاسی بو کی بیز تورکلر اوچون، استثمار علیه نه و عجملر اوچون استثمار علیه نه مبارزه گرک و لازیم دیر. یعنی بیزلره میلی استقلال و خودمختارلیق و اونلارا، اجتماعی، حریت و آزادلیق یاراشار.

و بیرده، میلی مسأله عمومی و نرمال بیر موضوع اولدوغو اوچون، بوتون شخصی و

انحصاری سۆزلردن اوزاق دیر، و بو موضوعنی گر کمز کی بیر حزبی و مرامی موضوع بیلیمک و کیمسه بو یول دا امامزاده دئییل.

بعضی شخص لر، اصلینده بیر میلیونر، تاکتیکده بیر سولچو، هوس ده شاید بیر شاعیر کیمی دیلر، ولی هر اوچونده ده اؤزونو کؤهنه بیر قمار باز کیمی رندانه تحمیل اتمیش دیر و هر هانکی سی اوستون و موفق اولسایدی، اونون یئری رزرو اولوب حتی بالکوندا، قیافه توتاجاق ایدی و یان-یؤوره سینده اولان لارادا پارٹی اولوب، شاید پای لارینی وئره جک ایدی. آما یوز افسوس کی بوتون بو پای آلماق اومیدلری پوچا چیخدی و شاعیرین معاملات بنگاهی نین قاپی سیندا یازیلان «فوت مرحوم میلیونر، سولچو و شاعیر» تابلوسو، اونا اومید بسله یین لری بیردن-بیره هؤو کولتویه سالدی و بو هؤو کولتو و ماتم هله ده بت پرست لیک حدینه کیمی خوی و عادت اولماقدادیر.

البته هر بیر شاعیر و کیمسه اوچون بیر نچه سؤز و شعر دئمک لازیم اولور سادا، آنجاق اوندان بیر امامزاده دوز لتمک و سینه زن دسته سی یولا سالماق وسیله و معامله دئییلسه، بس نه دیر؟

بوراسی دیر کی گرک آیدین قارداش لار، بیل سین لر کی میلی مسأله نه مرام و نه ده ایدئولوژی دیر کی اونو بهانه اندیب قیشقیریق و های کوی یولا سالین سین.

دکتر جاوید، یازان «دوستلار لا گؤروش» ادلی کیتاب، دوغروسو، بیر فامیل نامه دن و دوغروسو فقط دوست لار لا گؤروش دن باشقا نه اولا بیلر. بو دوست لار فقط دوست لار دیر نه میلیتچی لر، البته اونودا فقط دوکتورون مسلک و مرام دوست لاری نه میلی و قومی و وطنی دوست لاری، بونا گؤره اولسایدی اونلارین ایچینه آسوری، ارمنی، یهودی ده و روس دا سالاردی، چون کی مگر نه بو دور کی بونلار مسلک و مرام دوست لاری دیر لار و مسلک و مرام دا میلیت و قومیت مطرح اولمادیغی اوچون هئچ بیر مانع یوخ دور و بو بوتون دوست لار لا گؤروش کیتابی، بوگون گؤزل بیر استتار اولا بیلر، یوخسا او دوکتور و میلیت؟ ابد!!!

دیل سیز باش

کنچمیش ده ایران کلمه سی یئرینه، «ممالک محروسه» دئیردی لر. بو ممالک محروسه دن منظور، ایراندان اولان ایالت لری مملکت تانیماق ایدی. او حالدا هر مملکت اوچون بیر میلی و قومی حقوق تانیماقدا ایدی و تورک حکومت لری بوتون بو مملکت لرده اولان قوم و ائل لرین دینی، ادبیاتی، آداب و رسومی و دیلی اوچون بیر حراست و بیر احترام و برابر لیک دویغوسوندا ایدی لر.

تورکون تاریخ لر بویو باشقا میلت لره حقوق و احترام اخلاقیاتی اولدوغو کیمی بو وظیفه نی همیشه گؤز ائوینه آلاق، باشقا قوم لارا و ائل لره انسانی و وطنی اخلاق ایله باخاردی لار.

ممالک محروسه دئمک، حراست اولونان مملکت لره دئمک ایدی و تورکجه سی قورونان اؤلکه لر معناسین و ثیریدی و حقوق و اخلاق باخیمیندان بو، بیر سی نین او بیر سی نینه اوستون و یوخاری توتولماسی یوخ ایدی. او حالدا بو ممالک محروسه ده اولان لار، میلی ستم و رژیم تبعیض لری دویمادان بوتون ممالک محروسه وطنداش لاری ایله صمیمی و قارداش اولاراق، وطن دوشمن لری نین اؤنونده بوسوتون بیرلیک و اتحاد گؤستریدی لر.

فارسجا یازان شاعیر لرین، یازار لارین، ادیب لری تورک حکومت لری طرفیندن حمایت و تشویق اولونوب بسلنمه لری، تورک قومونون وطنی و میلی اخلاقیاتیندان عبارت ایدی کی الی آلتینیدا اولان میلت لره، تورک میلت لری ایله برابر حقوق قائل ایدی لر.

سون زامان لاردا، بو ممالک محروسه یه باشدان باشا ایران آدی و ثریلدی و مملکت یئرینه ایالت و یا استان آدی قویولدو، البته بو آدلار نه میلی و نه ده میلی حقوق باخیمیندان ایدی، بلکه ایش پؤلومو و اداره اولونماق باخیمیندان ایدی.

آنجا کنجیمیش ده کی میلی حقوق و اخلاق یئرینه مرکزی دولت تبعیض لری و میلی ستم سیاستی اورتایا قویولدو و سونرا تحقیرلر و توهین لر شدت ایله باشلاندى.

بو سیاست لرین و تبعیض لرین چیرکین تأثیر لری آلتیندا اولاراق، اوستون توتولان لار، تحقیر اولان لارا اؤزگه و اجنبی گؤزو ایله باخدی لار و اونلار غیر ایرانی و حتی اؤزگه توخومو دئدی لر.

اچیقجاسی بو کی کنجیمیش ده کی متقابل احترام و اخلاق یئرینه، ضدیت و دوشمن لیک لر توره ندی و وطن دوشمن لری نین اؤنونده آیریلیق لار و سویوقلوق لار اورتایا چیخدی.

ایرانلی اولماغی، محض فارس اولماق سیاستینی ایره لی سورن لر، فارس لاری باشقا قوم لارین اوستونه تحریک ائتدی لر و یوزلرجه کیتاب لار و مقاله لر یازیب و یالان لار قوراشدیریب اونلارین میلیت و اصلیت کؤک لرینه بالتالار و تشبه لر ووردولار.

ایرانلی اولماغی، فقط فارس اولماق شرطی ایله تحمیل ائدن لر، بو قومی اول ناسیونالیست و سونرا شوونیست روحیه سینه ایتله دی لر و اونا یالانچی و آلدادیچی تاریخ لر و هویت لر و تاریخی اثرلر قوراشدیردی لار و بئله لیکله باشقا قوم و ائل لر اوچون، فاشیست لرین اس اس لری کیمی بیر «رایش» اورتایا چیخاردی لار.

کئچمیشده و دوننه کیمی سوفرامیزین باشیندا اولان اونون ایله قارداشجا یاشادیغمیز و تورک کلمه سینی شعر دیوان لاریندا «گۆزل لیک و ایگیدلیک» تجسم گۆسترن فارس دان، بوگون بیزیم اوچون بیر باریشماز دوشمن و میلّیت مفتشی تۆره دن نژاد پرستلر، هم بیزه و هم باشقا وطن قارداش لاریمیزا و همده وطنیمیز اوچون ان بیرینجی ناکیشی و بیرتیجی دوشمن لردیر.

و ایندی نژاد سؤزلر، هر ایالت و یا استان اوچون، بیر صفت و سجه و قومی اخلاق قائل اولارلار. مثلا کوردلری اصیل ایرانلی، گیلانلی لاری میلی قهرمان لار و فارس ایالتینی ادب و هنر ایالتی گؤسترلر، ولی ایرانلی تورک اوچون هئج بیر صفت و هویت قائل اولمامازلار، فقط قورخو و خطر گون لری، آذربایجان ایرانین باشی گؤستریلر و «آذربایجان سر بلای ایران است» سؤزو، قیزغین بیر هیجان ایله و آلدادیجی بیر حيله ایله آذربایجانلی نی تحریک ائدر. آنجاق بو تورک و آذربایجانلی هئجده اؤزوندن بیر سوروشماز کی نه دن، بیردن بیره اونو یادا سالدی لار؟ و نه دن باشقا گون لر، خوشبخت و سعادت گون لرینده یادا دوشمز؟

آذربایجان ایرانین باشی، سؤزون ائشیدن تورک و آذربایجانلی بو تعریف و تحریک دن شیشر و مغرور اولار، اؤزون بئله ده اونودولموش و یاددان چیخمیش گؤزمر. همیشه «سپر بلا» اولماغی بیر نوع قهرمانلیق و تمامیت ارضی اوچون اؤزون ضامن بیلر. ذیه نک و چوماق یئرینه ایشله نیلن و زامان-زامان ال لرده قولچاق اویون اولان به اصطلاح آذربایجانلی، هئج اؤزوندن سوروشماز کی اگر آذربایجان ایرانین باشی دیر، بس بو باشین دیلی هانی؟ یوخسا بو باش بیر داش کلم و یا قارپوزدور؟

دیل سیز باش، روح سوز بدن، هویت سیز تورک، اؤزونو تانیماز بیر انسان، اؤلودور و بونون اوچون گرک بیلمک کی هئج بیر کیمسه، اؤلو اوچون حق و یاشاییش قائل اولماز و اولمالی دا دئییل. چون کی اؤلوم، هر حقین و هر یاشاییشین سونودور و سون سؤزو، اؤز اؤزونه هر بیر وارلیغا قیرمیزی جیزیق چکمک دئمک دیر.

آنجاق باشین دیللی، بدنین روحلو، وارلیغین هویتلی و اؤزون تانیمنیش ایسته ین بیر انسان، گرک آیاغا دورسون، گرک اولدوغونو گؤستر سین و سونرا حقینه چات سین، یوخسا زامان، طبیعت و حتی به اصطلاح انسان لار اونا رحم ائتمزلر.

دیل سیز باش... اگر بیر داش کلم، اگر بیر قارپوز، اگر بیر قاباق و تبیل کدو دئییل بس نه دیر؟

بونو گرک اؤزوموزدن سوروشماق، بونا دینله شک و بوگون داها، ذیه نک و چوماق

اولونجا، اراده‌لی، دوشونن و قهرمان بیر انسان اولمالی و قاریوز و داش کلم اولونجا گۆزل بیر دیل و فرهنگ قوروجوسو اولمالی ییق.

بورادا گۆزل بیر دیل و فرهنگ قوروجوسو دئمکدن منظور او دئییل کی تازادان و یئنی دن بیر دیل و فرهنگ یاراتمالی و توره تمه‌لی ییک، بلکه منظور بو دور کی پوزولموش و داغیلمیش میلی دیل و میلی میراث لاریمیزین تازادان و یئنی دن یارانماسینا و توره نهمه سینه احتیاج یوخ دور، چون کی بو دیل و میراث لار، مین ایل لرجه دن بویانا، بوتون دونیا اوزه رینده از یلمه دن و چورومه دن یاشاماقدادیر لار، و ایندی یه کیمی یوز لرجه ضربه لر دن و آسیب لر دن ساغلام و روحلو قالدیغی نین سببی یالنیز اؤز اصیل و محکم اولدوغون دادر، نه بیزیم یاخشی و همتلی وارث اولدوغوموز دان.

بونون اوچون دور کی بوگون اؤز آییلمیش و یاخشی وارث اولدوغوموزو گؤسترک و دوغروسو بو کی اؤزوموزو توپلامالی و اؤزوموزو قورولمالی ییق و یئنه ده بونو گرک دوشونمک کی دیل سیز باش اولدوغوموز اوچون، بوگون بیزه نبات[؟] ایله انسان اورتاسیندا وئر یلن یئر و تحمیل اولان ردیف هانکی بیر موجودون یئر ی دیر، اونو دا آنا تورپاغیمیز دا.

تورک بیلگین و آیدین لاری

سیر بلا و دیل سیز باش سؤزلرین آز-چوخ دوشوندوکدن سونرا باخالیم کی تورک ساوادلی لاری کیم لردیر؟

بو ساوادلی لار، اؤز گه دیله و فرهنگه اوخویوب و تربیه گؤردوک لری اوچون و اؤز دیل و فرهنگ لری ایله اوخویوب و تربیه گؤرمه دیک لری اوچون اولارا دوغروسو فرهنگلی و سوادلی دئمک اولارمی؟

اونلار، بو دیلی و فرهنگلی، ایش و چؤرک اوچون اوخویوب و قازانیب لار و بو اونلار اوچون اؤز اؤزونه بیر ایش ابزاری و چؤرک اوچون وسیله دیر، یوخسا معنویت اوچون، یوخسا دیل و فرهنگلی اوچون، یوخسا کیم ایمیش، کیم دیر و کیم اولاجاغی اوچون اولسایدی، گرک اؤز دیلینی و اؤز فرهنگینی اوخویوب و اوخودایدی لار.

اونلار بو اؤز گه دیل و فرهنگه اولماسایدی، باشقا بیر اؤز گه دیل و فرهنگه اولسایدی، مثلا یهودی، روس، انگلیس و آلمانی دا اولسایدی، همان او دیله و فرهنگه اوخویوب و تربیه گؤره جک ایدی لر.

بس گۆرونور کی بو دیل و فرهنگ اونلار اوچون معنویت دن، معرفت دن اؤنجه، باشقا ایش لر کیمی بیر وسیله دیر.

اونلار، ماشین جوجه لری کیمی، خمیر قالب لری کیمی، فقط بیر خام مواد، فقط روح سوز جسد لر کیمی، نه جوره ماشینا و قالیه تۆکولدو کلرینده، اراده سیز، حرکت سیز و سونوندا حتی گناهسیز دیرلار، آنچاق اوندا گناهلی دیرلار کی اؤز لرینی تورک خلقی نین یانیندا یوخاری توتوب فرهنگلی بیلسین لر، چون کی اونلارین اوخویوب و تربیه گۆزدوکلری، بوسبوتون ائلدن-اوبادان آیری و باشقا بیر دیل و فرهنگ دیر. اونلار مرند، اردبیل آداب و رسومی یئرینه اردکان، یزد، رفسنجان آداب و رسومی اوخویوب، هابئله تبریز و اورمیه و زنگان شاعیرلری یئرینه شیراز، اصفهان، مشهد یازچی و شاعیرلری نین شرح حال و مقامین اوخویوب و یئنه ده تورک و آذربایجان قومی و تاریخی یئرینه انوشیروان و کوروش و داریوش افسانه لرینی اوخویوب، تورک تاریخ آثارلاری نین یئرینه، عجم تاریخ آثارلارین آراشدیری دیرلار، بونا گۆره اونلارین دیلمی و لسانسی اؤزگه قوم لارین و اؤزگه دیل لرین دیر.

بونون اوچون، ائلری نین یانیندا، باشقا سوادسیز لار کیمی، اؤز دیل لرینده و تاریخ لرینده، فرهنگ، ادب، آداب و رسوم و هابئله شعر و فولکلورلاریندا سوادسیز دیرلار، و حتی اؤز آداب و رسومو، اؤز فولکلورو، اؤز آتاسۆز لری، اؤز دیلی و لغاتی ایله یاشایان بیر کندلی، میلی باخیمدان اونلاردان داهادا اوستون دور، چون کی اؤزگه دیله و اؤزگه فرهنگ ده تربیت گۆرن و هر دن هویتینی ایتیرن دیپلم و لسانس، اؤزگه فرهنگ و دیل دن اعیبر اثرلر و تأثیرلر آلدیغی و بولاشدیغی اوچون، هله گرک آرنیب و هله گرک سیلینسین لر، و سونرا لایق اولارسالار، و ملی وجدانا دولارسالار ائل لردن و اوبالاردان ملی روح و ملی فرهنگ اوگره نسین لر.

بو، دوغرو دور کی، اونلارین بوندان باشقا، بو اؤزگه دیل دن و اؤزگه فرهنگ دن، سوا، یول لاری و چاره لری یوخ ایدی و یا هله بو گون کی کیمی، اؤز اؤزگه مسأله سی اولمامیش دیر، آنچاق بوگون هئچ بیر آیدین انسان و هئچ بیر روشنفکر تورک اوغلو اوچون، هئچ بیر میلی موضوع و میلی مسأله گیزلین و اؤرتوکلو دئییل، بیر سؤالا فقط بیر جواب لازم دیر کی بس بو گون نه ائتمه لی بیک؟

بو، «بس نه ائتمه لی بیک؟» سؤالی و دوشونجه سی، میلی دیل و میلی فرهنگین ایلک تملی و بیرینجی بناسی اولاراق، اول درینلشمک و سونرا جاندان چالیشماق اونون ادامه سی دیر کی ائل دن-اوبادان الهام آلان آیدین لار و روشنفکرلر اونون باش بنالاری و قاباقجیل معمارلاری اولایبیرلر.

بو میلی بنانین، میلی فرهنگین بو گونه کیمی گئری و دالی قالدیغی نین سببی و بو گون بو بؤیوک نعمت و هویت دن یوخسول اولدوغوموزون علتی، آتا-بابالاریمیزین سویوق و سایماز اولدوقلاری نین گناهی دیر کی گرک بو گون کی آیلمیش و میلی شرف دویموش ایگیت اوغول لار بو مقدس وظیفه نی منت قومادان و یورولمادان، میلی بورجو ادا ائله سین لر.

اولا بیلر کی اؤزگه دیل و فرهنگ ایله تربیت گؤرموش و دیپلم و لسانس اولموش لار، دئسین لر کی بو دیل و فرهنگ اؤزگه یوخ بلکه وطنیمیزین دیلی دیر و یا اصولا گؤزل و شکر بیر دیل دیر. او حالدا یئنه ده گرک سوروشماق کی اگر بو دیلین یئرینه بیر باشقا دیل، و بیر آیری فرهنگ دولت طرفیندن رسمیت ایله اورتایا قویولسایدی و بوتون مدرسه لرده بو دیل و فرهنگ تعلیم و تربیت ائدیلسه یدی، اوندا سیز نه دیلی و نه فرهنگی اوخویاردیز؟

آیدین دیر کی همان دولت طرفیندن رسمی اولونان دیلی و فرهنگی، بس بو حالدا اوخودوغوموز دیل، بیر دولت دیلی و دولت فرهنگی دیر چون کی انتخابی اولمادان انتصابی، اختیاری اولمادان اجباری، و هابئله گؤنول ایله اولمادان اکراهی بیر دیل و فرهنگ دیر، بس بونون اوچون سئویلن یوخ بلکه سوخولان بیر دیل دیر.

دنیا نین بیر چوخ یئرلرینده، خلق لرین بومی و یئرلی دیلی یوخ بلکه دیشاری دان گلن، مثلا انگلیسی، فرانسا و یا اسپانیا دیلی دیر، و بو دیلده و فرهنگ ده اوخویوب تربیه گؤرن لر، اؤز یوردوندان و اؤز ادیباتیندان اؤز آنادیلی نین خصوصیاتین دان آرتیق، اؤزگه دیل و فرهنگیندن تاثیر و تلقین و تربیه آلیب لار.

بس گؤرونور کی آنادیل دن باشقا دیل، و اؤزگه فرهنگ، ایستر ایچدن ایستر ایسه ده دیشاری دان اولسون، هر ایکسی سی ده اؤزگه دیل و آیری فرهنگ و دولتین دیلی دیر نه میلّت لرین.

باشقا میلّت لرین اؤز دیل لریندن آیری و رسمی اولان دیل، دولت لرین ال لرینده بیر ابزار و بیر وسیله دیر، بونون اوچون دولت لرین ال لرینده ابزار اولان دیل، بیزیم اوچون میلی دیل و معنویت و هویت دیلی اولا بیلمز و بیز اونا یالئیز بیر عمومی وسیله و ارتباطی وسیله باخمیلا سایغی دویاریق.

ابزار و ارتباط دیلینه قویدوغوموز احترامدان آنلاشیلیر کی ذاتا بیزده بو دیله و فرهنگه بیر کینه و عداوت یوخ دور، فقط آغیر آغیریمیز و یاندیرجی آجیمیز بودور کی ای کاش بیزیم ده دیلمیزی اوخویوب و یازماق دا، درس آلیب و درس وئرمک ده آزادلیق حقیقیز اولایدی و بئله ده دیل سیز باش گؤستریلمه یه دیدیک.

اؤزگه ديلده و فرهنگده ديپلم و ليسانس لاريميزين تعليم و تربيه لري، بازاردان گلن تازا بير ائائيه كيمي و تازا بير پالتار كيمي دير، لاکن ائو اولمادان ائائيه، و جان اولمادان پالتار نهيه يارار؟ توتاليم كي پالتاري آغاچا دا گئيديره سن گؤزل اولار.

بس آناديل بيزه ائو، و آنا فرهنگ بيزه جان كيمي دير، بونلارسيز هئچ بير اؤزگه ديل و اؤزگه فرهنگ بيزيم جان و روحوموزا اويغون اولماديغيندان باشقا هله بيزيم طبيعي جان و روحوموزدا پوزار، بئليكي بو گون، بو اؤزگه ديل و فرهنگده تربيت و تعليم گورن لريميزين ميلي روحي، ميلي تشخصي پوزولوب و اورتاليقدا نه اؤزونه شبيه دير و نه ده اؤزگه يه، و هابئله نه توركه اوخشاتماق اولار، نه ده فارسا.

اؤزگه ديل و اؤزگه فرهنگ ايله ديپلم و ليسانس اولان توركلر، فقط جمدك و جسد و خام مواد باخيميندان توركدورلر، چون كي بو گون كي دونيادا، انسان اؤز روحي و اؤز فرهنگي ايله تانينماقدا دير، بونا گوره اؤز روحي و اؤز فرهنگيندن سويونموش اولان كيمسه، يالئيز بير جسددير، و هله بو جسد تكجه اؤزون بولاشديرميش و قوختموش اولان اولسايدى، چوخدا چيركين دئييل ايدى و فقط اؤزون چوروتوموش اولاردى، لاکن بونلارين بولاشماسى تجدد و ترقى آديلا آرى و تميز قالميش خلقيمزه ده آرا-سيرا داراشماقدا و بولاشماقدا دير كي من فارس اولموشام سيز ده اولون.

بوتون بونلار ايله بئله، بو اؤزگه لشميش ديپلم و ليسانس لار اوچون بير اؤگوت و بير آرينماق يولو واردير، كي اؤزبگن و اؤز سؤرليكدن ال چكيب، اؤز اصليت و اؤز كؤكلرينه دؤنسون لر و يول آزديران اولونجا، يول گؤسترن اولسون لار.

هردن اولور كي بير آدام ال لرین كؤموره ووروب و سونرا اؤزو بيلمهدن، ال لرین اوزونه سورتوب اؤز اوزون قره ائتسين و اونون يانيندان كئچن لر اونون اوزو قره اولدوغون اشاره ائتسين لر و او تعجب ايله اؤز اوزون حقيقت آئينه سينده قره گورسون او حالدا او اگر بير آنالاقلى و دوشونن انسان اولسا، گرک ممنون اولوب و تشكر ائتسين، چون كي بو قره اوزلو اولماغي بير كيمسه اونا اشارت ائتمه سه يدى او هله-هله بو قره اوز ايله قاليب و بير چوخ لاريني گولدوره جك ايدى. قره اوزولو اولماق بير عيب اولورسا، قره اوزلو قالماغا اصرار ائتمك ايکينجى و اوچونجو... عيب دير.

بیر تورکون وطنی اخلاقی

من بیر تورکم. ایران باشندان باشا وطنیم و بو جغرافیادا اولان ائل لر و قوم لار ايله برابر، هر نقطه ده و هر یئرده یاشایان تورکلری و قوم لاری دا وطن داش لاریم و دیل داش لاریم.

بونون اوچون، روحوم بیر نقطه و بیر بوجاغدا دوستاق اولمادان، گئنیش و سون سوز
بیر اولکدهده یاشاماقدا و اونون معنوی گوک لرینده قاناد چالمقادیر.

ایران بوتون ائل لرین و قوم لارین وطنی اولدوغو کیمی، بوتون تورک ائل لرینین ده
دوغما وطنی دیر، او حالدا، آذربایجان آدیندا اولان کیچیک بیر اؤلچو و جیزیق، یالینز بیر
نقطه و استان آدی دیر کی مملکتین اداری و تقسیماتی اوچون منظوردادیر.

آلتمیش و یئتمیش ایل بوندان اؤنجه، بو استانین جیزیغی و حدودی، انزلی
یاخین لاریندان باشلا یاراق، سویوق بولاق (مهاباد)ین یاخین لارینا، هابئله سلطانییه نین
اطرافینا کیمی آذربایجان ساییلاردی و ایکی استان (آذربایجان شرقی و غربی)
آدی یوخ ایدی. حال بوکی بوگون بو اوستان ایکی پارچا اولدوقدان باشقا ایندیکی
تقسیماتدا دؤرد یئر بؤلونموشدور. (اردبیل- تبریز- اورموزنگان) و گله جکده ده
بؤلونمه سی نین قوخولاری گلکده دیر، هرگون کؤچمکده و یئرین دیشمکده
ایتله نیب گئتمکده دیر. بئله کی ایندی کی آذربایجان اوستان لاری، گیلان اوستانی
طرفیندن گئری باسیلیب کوردستان اوستانینا طرف سورونمکده دیرلر. آچیقجاسی بو
کی آستارادان دالی اوتوروب زنگان طرفیندن میانایا کیمی ایچری چکیلیب دیر.

مملکتین اداره اولونماق ایجابی حیله سیله، بیر گون گیلان اوستانی، نمین دن، اردبیل دن
آشاراق تبریزه کیمی گلیب، گیلان اوستانی آدین آلا جاق دیر و سونرا آذربایجان اوستانی
گئتدی کجه کوردستان دان باش چیخارداجاق دیر.

زمان- زمان بو گئدیش، بو مسافر اوستانی ایندی کی اولدوغو یئریندن احتمالاً بیر
گون خوزستان اوستانینا سوپوره جک دیر.

بورادا، خوزستانا مسافرت ائله یین آذربایجان آدلی اوستانین، میلی هویت و میلی
ماهیتی نه اولاییلر؟

قومیت و میلیتیمیزین آدی، آذربایجان عنوانی ایله اولسا و بیزی یالینز بو آد ایله
تانیسالار و هابئله اونسوز قالماساق اوچون، آیا دوغروسو گرک بیزده خوزستانا مسافرت
اندک؟ و یا یئریمیزده قالب گیلان لی تانیناق؟ گؤرونور کی قومیت و میلیتیمیزین
آذربایجانلی آدی ایله کیچیک و قیسا اولدوغوندان سوای، گله جک اوچون اعتباری
قالماز و گئتدی کجه بیر گون قارداش یئرینه «برار» و «گئت» یئرینه «بوشوو» دئمک
بیزه دیل اولار.

بس بیزیمکی تورپاق و اوستان دعواسی دئیل، آدیمیز تورپاق اولچوسونده و جیزیق
اورتاسیندا اولاییلمز. بلکه و گئنیش بیر هویت و فرهنگ دونیاسیندادیر.

ایرانیان باش‌دان باشا وطن اولان یئرده، آذربایجان آدلی اوستان، هر یانا و هر یئره مسافرت ائدرسه ائسین، چون کی بیزیم بوتون بو جغرافیایانین ایچینده و هر یاندا جانلی حضوروموزدا واردیر.

ایران جغرافیسی ایچینده، یوزلرجه نقطه‌ده یاشایان تورک‌لر اوچون، آذربایجان، ایران تورکونون کلیاتی دئیل، چون کی همدان‌دا، شیراز‌دا، مشهد‌ده، قوچان‌دا، اراک‌دا و ساوه‌ده، شهریار‌دا، کرج اطرافیندا، رفسنجان ایله سیرجان اورتاسیندا اولان افشار تورک‌لری و بیر چوخلو یئرده یاشایان تورک‌لر آذربایجاندا اولمادان تورک میلیتی دیرلر. آذربایجانلی اولماغی، تورکون کلیاتی اولماق بیلن‌لر و بو آدی طمطراق ایله چکن‌لر، گرک بیلسین‌لر کی یئنه‌ده طمطراق ایله کیچیک قافالی دیرلار و یا باشقا نیت‌لری واردیر.

اؤزگه‌لر بیزه تورک دئمکدن چکینمیرلر ولی اؤزوموزونکولر، جین بسم‌الله‌دان قورخان کیمی اوشونورلر، چون کی یا اؤز‌لرینه اعتماد نفس‌لری یوخ‌دور و یا باشقا یئرلردن دستور و یا دیکته بئله‌دیر.

قفقازا فهله‌لیگه و پول توپلاماغا گئدن‌لر، اورادا «همشهری» آدی ایله تحقیر اولوب و ایرانا دؤندوکدن سونرا «مهاجر» آدی ایله طرد اولان‌لارین آذربایجان‌دان سووای، ایرانیان هر نقطه‌سینده یاشایان تورک‌لری بیلیمه‌دیک‌لری اوچون، آذربایجان کلمه‌سینی، تورکون کلیاتی بیلیرلر و بیلندن سونرا عادت و خوی اولدوغو اوچون، بو کلمه‌نی کلیات آدی ایله بیزه‌ده تحمیل ائدیرلر.

اؤلکه‌لر آواره‌لری، جان دیدرگین‌لری اولان بو «جهان‌وطن‌لر» قفقازدا اولاندا «ایران‌لی‌یام» و ایراندا اولاندا «قفقازلی‌یام» دئدیک‌لری و اؤیرندیک‌لری اوچون هله‌ده ثابت بیر میلیت و وطنه عادت ائله‌مه‌یب‌لر و بیزیم آدیمیزا وکالت ائدیپ و شعارلار بوراخیرلار.

بو قفقازدا اولوب «ایران‌لی‌یام و نماز قیلارام» و ایراندا اولان «قفقازلی‌یام و سوسیالیست» دئین‌لر، هر بی‌وطن و میلیت سئون‌لره، دیش قیجیرداراق «پان» دئیرلر، چون کی اؤز‌لرینده هر جوهره وطن شرفی اولوب‌دور و قورومساقدان و دل‌لال‌دان باشقا هئچ بیر شئی‌ه اوخشاتمالی دئیل‌لر.

آنجاق بو گون‌داها، من بیر تورکم، ایران باش‌دان باشا وطنیم، و اسلام دینیم، سؤز، پان اسلحه‌سینه عاجزانه متوسل اولان «جهان‌وطن‌لر»-ین هرزه آغیز‌لاریندان چالیر. هر اؤلکه‌ده و هر یئرده، اوز‌لری‌نین سوپو توکولن‌لر، میلیت‌سیز و وطن‌سیز دیدرگین‌لر،

حسادت اوزو ایله هر بیر وطن و ملیت سئون لره، پان خنجری ایله جومدوقلاریندا، دایماً پرنسیپ سیز و دایماً اوزوقارا قالاچاق لار و دوغروسو بو اونلار اوچون آغیر بیر درد و یاندریجی بیر آجی دیر، کیم بیلیر؟ شاید اونلاردا بو دامار و بو غیرتده یوخ دور؟

منطقدن و دلیلدن لاپ عاجز قالیب، وطن و ملیت عشقیندن یوخسول و اوزگه قالان لارین و سونرا پاسلانمیش و کؤهنه پان اسلحه سینه یاییشان لارین حالینا گرک دوغروسو آغلاماق، چون کی بو قره گونلورین بوندان باشقا بیر توختاق و بوندان سوی بیر پناه لاری یوخ دور.

هئچ بیر فاحشه، ائو و خانواده قدرین بيلمه دیگی کیمی، بو «جهان وطن» لرده، وطن و ملیت عشقین درک اتمکدن عاجز دیرلر، چون کی ایندی یه کیمی، او قاپی دا-بو قاپی دا هرزه کؤپکلر کیمی ایش لری سومسونمک ایمیش، بونون اوچون دور کی وطن و ملیت سئون لره آغیز لاریندان گلنی دئییرلر و هله ده سویومورلار.

نه اولور سادا اولسون، یالنیز بو بیر دوا و درمان دیر کی اونلارین گیجیگین و توختاماز سادیسملرین آزاراق سویودور، یوخسا بونودا اونلاردان اسیرگه بیب و چوخ گؤرسه لر، بس بو اوزو توپورچکلی و باشی کولولر باش لارینا نه داش سالسین لار؟

بوتون بو یالاق و هرزه جهان وطن لرین اؤنونده، ملیت بسله مک و هویت یارلاتماق اوچون، بو گون فقط بیر یولوموز واردیر، اودا بو کی کؤپکلر هورسون کاروان کئچسین.

عجم لر

عجم لرده، اؤزون یوخاری توتماق و اؤزگه لره یوخاری دان باخماق مرضی، بیزی ده ناخوش ائدیبدیر، یئکه-یئکه دانیشماق، اؤزوندن بوی دئمک و تاریخده بوینوزلو یالان لار و قهرمان بازلیق لار، بونلاردا اوزون و سابقه لی بیر تب و قیزدیرمادیر.

اولماز و اولای بیلیم کی بونلار، اؤزگه لره دولاشماسین لار، آغیز اگمه سین لر، یالان لار باغلاماسین لار. بونون علتی و نه دنی هر نه اولور سادا اولسون و هر نه بهانه لر گتیریرلرده گتیرسین لر، آنچاق بو گون کی دونیادا، علم و بیلیک دونیاسیندا بو بیر مرض دیر.

بیزه گلن بو ناخوشلوق، بیزده ترسینه اولاراق، اؤزوموزدن بوی دئمک و یئکه دانیشماق یئرینه، اؤزگه لری بؤیوتمک و شیشیرتمک و اونلاری یوخاری گؤستریمک و سونرا اؤزوموزو اونلار گؤستریمک یالتاقلیغی، مرضین ایکنیجی قاتی اولوب دور.

اللی و آتمیش ایل ایچینده حکومت طرفیندن حمایت اولان و قورونان عجم لرین

نخوتین و اۆزبگن اولدوقلارینی، اگر اونون آدینا اولان دولتین تأثیرین علت گؤسترسک و یا بئله دئسک کی اونلار بو حکومت طرفیندن تشویق اولدوقلاری اوچون مغرور اولوبلار و فقط سون زامان لاردا بو مرض اونلارا عارض اولوب دور. اۆزوموز آداتمیشیق. چون کی هئچ اولمازسا ۱۴۰۰ ایلده اونلارین آدینا حکومت اولمادیغی حالدا یئنه ده بو ناخوشلوق اونلاردا مزمن بیر مرض کیمی وار ایدی.

فردوسی نین، شاهنامهسی، بو مرض لرین بؤیوک بیر منبعی اولدوغو کیمی باشقا وزیرنامه لر، مدح نامه لر، اشراف نامه لر، و سون باشدا چۆرک نامه لرده بئله دیر. مین ایل ایچینده اۆزون هر کیمدن و هر میلّتدن عملاً آشاعی گۆرن عجم لر، فردوسی نین یالان نامه سینده اۆز لرین هامی دان یوخاری و قهرمان گۆردو کلری اوچون همیشه تخیلّه و اوهاما پناه آپاریبلار.

بیر مثل واردیر کی اۆزو عملاً قهرمان اولمایان بیر کیمسه و یا میلّت، هامی دان آرتیق قهرمان پرست و قهرمان یاپان اولار، چون کی بئله لیکله اۆزو عملاً قهرمان لیغا لایق اولمادیغی نین عقده سینّه، خیال و تصور عالمینده تسکین و توختاق وئر و بو سۆز دوزگون اولوب اولمور سادا آنجاق ایچی بوش اولان لارین اۆز عیب لرینی اؤرتمگه و یاوا دانیشماغا محتاج اولدوقلارینی گؤسترر. حال بو کی واقعا و عملاً اۆزو همیشه قهرمان و دیری اولان لار اوچون بئله بیر کمبود و عقده نین ذاتا اولمادیغینا گۆره اۆز لریندن تعریف ائتمگه محتاج اولمازلار چون کی گونش آچیق گۆی لرده پارلا رکن کیمسه اونو گؤسترمگه چالیشماز.

ایندی، تاریخ لری قارائلیق و اوهام اولان عجم لرین، فردوسی نین شاهنامه سینّه پناه آپاردیق لاری بونا گۆره دیر کی هئچ اولمازسا، اوندا اۆز لریندن بیر تصور گؤرسون لر و تاریخ ده اۆز لرین عملاً قهرمان گۆرمه دیکلری نین عقده سین بوشالتسین لار. بونا گۆره دیر کی بو شاهنامه سینده هیجان ایله چیمن ولی بوغولان عجم لر اونون ایچینده اولان بوینوزلو یالان لاری و چاخان لاری گۆرمز لر، چون کی عقده هیجانی، گۆزو کور ائدر. کمبود و عقده نه ایش لر کی گۆرمه ییب و نه جنایت لر و آنلاما زلیق لار فیرتیناسی کی قوپدور ماییب دیر. تاریخی ماتریالیسم، بوتون اجتماعی و تاریخی تحول لاری و جریان لاری فقط اقتصاد باجاسیندان گۆرور سه ده آنجاق گرک اونوتما ماق کی بیر چوخلو حادثه لری و قانلی اتفاق لاری دا عقده و شخصیت کمبود لاری تۆره دیب دیر.

ایکی میلّتین، ایکی دولتین آراسیندا دوشن قانلی ساواش لارین و تالان لارین باشدا اولان علتی چوخ وقت لر، ایکی فئودالین و ایکی شاهین بیر ی بیریندن توهین و یا

آز احترام گوردوگونندن توره نیب دیر و حتی چوخ زمان ایچینده اقتصاد اوچون اصلاً یئر اولمایان حادثه لرین سببی توهین و تحقیردن باش وئریب دیر و بو یال نیز فنودال و شاهلار اوچون یوخ، بلکه ایکی معمولی کیمسه اورتاسیندادا اوز وئریب و هله ده وئر مکده دیر. بونسوز کی ایچینده علتی اولسون.

بونا شاهید، بوگون ایران تورکونون میلی حرکتی، اقتصاد اوچون، وار اوچون دئییل، بلکه میلی عزت نفس اوچون و میلی شخصیت اوچون و هابئله پسیکولوژیک توهین لری و تحقیر لری اورتادان قالدیرماق اوچون دور و اولدوقجا مقدس دیر، چون کی یال نیز اوزون میلی ستمدن قورتارماق فکرینده دیر. باشقا میل تره هنج بیر توهین و هنج بیر تحقیر باخیمیندان دئییل، حال بو کی اللی ایل ایچینده الینده حکومت و قدرت اولان عجم لر، میلی ستمین تاجری اولاراق هنج بیر حوققا و حیلهدن چکینمه دی لر و کیمسه اونلاری قورخوتمادان و قورخودادا بیلمه دن نه چیرکین و آشکار توهین لر کی توره تمه دی لر.

بورادا نه اقتصاد و نه بیر میلتین طرفیندن تهدید مسأله سی اورتادا اولمادیغی حالدا، عجم لرین عقده سی و دقتی شاید تاریخی شخصیت کمبودی اولموش اولسون، چون کی بونلاردا اولان عداوت و عقده، یال نیز بو گون کی دئییل، بلکه اوزون کئچمیش لرین اوزانیب گلمکده دیر.

بونلار، حاکیم اولاندادا و کئچمیش ده تورک امپراتورلاری نین سوفرسی نین باشیندا اوتوراندادا، بو خصلت و بو اعتیاددان ال چکمه بیبلر و یال نیز تورک اوچون یوخ، بلکه عرب لر اوچون و حتی بوتون دنیا میل تری اوچونده آرتیق لیق و برتریت و نخوت ساتیب و ساتماقدادیر لار.

فردوسی نین نامه سی، خلق نامه یوخ، بلکه شاه نامه سی دیر. اونو دا تورک شاه ی نین نامه سی، بو نامه خلق نامه اولسایدی، فردوسی نین عقده سینی اوز خلقی نین میلی عقده سی سایماق اولاردی و اونا میلی تشخص گتیرردی. بیر حالدا کی فردوسی نین عقده سی حاکم لر و شاهلار و اشراف لار عقده سی ایدی و دئمک اولار کی طبقاتی ایدی نه میلی.

بو شاهلار سوفراسیندا اوتوران پیشیگین عقده سی و دردی، شاهلارین تاج و تخت غصه سی ایدی و میلته وئردیگی درس، شاه سئومک و شاه ی تانری کولگه سی ایناندیرماق ایدی کی تانری ایله شاهین فرمانیندا هنج فرق یوخ دور و شاه همان تانری دیر. اوزو شاهلارین قوللوغوندا اولدوغو کیمی، میلته ده اونلارین قوللوغونا سورور و

اونلاری بو قوللوق دا توپلاماق اوچون، بو گونون «شعبان بی مۇخ»-و کیمی اونلارا بوینو یوغون، ولی عوام بیر رستم دوزهلدیر کی اونون بو یوک آرزوسو شاهلارا تاج باغیشلاماق اولسون.

میلت لره قوللوق و یالتاق لیق درسی وئرن فردوسی، شاهنامه سی نین باشا باشیندا اونلارا بوینوزلو و اوینادیجی یالان لاردا تلقین ائدیر و بوینو یوغون رستمی توره دندن سونرا، بیر تورک افراسیابی دا اونون قارشى سینا چیخاردیر و بو ایکی سین بیریری ایله ساواش دیریر و سونرالار و بو گون بو ایکی خیالی آدامین ساواش لاری اولور، بو یوک نژادی اختلاف لار توره نیر.

فردوسی اوزونو اوز قاییردیغی و یاپدیغی رستمین ایچینده گیزله دیر و تورک اولان افراسیابا اوخ آتیر، اونو تحقیر ائدیر و عقده سین توكور. بئله لیکه رستمین ایچینده گیزلنن فردوسی، افراسیابا یوخاری دان باخیر، اوزون اوندان یوخاری و اوستون گورور و بوگون اوچون عجم لره آجی و درین بیر عقده میراثی قویور و ایکی میلّت آراسیندا کینه و عداوتین دوامین تلقین ائدیر کی بو گون الحق کی عجم لر بو تلقین لر ایله قول بوینو دورلار.

بابالاری اوزون ایل لر بو یو یالتاق لیق و بوینوزلو یالان لار اؤیره دن عجم لری اؤز باشینا قویسالار، دونیانین تمدن و ترقی سین اؤز لرنه چیخارلار، نجه کی ایچینده اوچ ساعت انکه وئریب یانشایان عجم، بوگون اوتانماسا تلویزیونو و رادیونو اؤز اختراع سی گوسترر. میلّت لر آراسی، اخلاق، تربیه، پسیکولوژیک حالت لر، یالنیز بوگون القا و تلقینی دئییل، بلکه اوزون کتچمیش لردن و زامان لاردان توره نن بیر اؤیره نیش دیر و بوگون اونلاری پوزماق، بیر میلّتی پوزوب یئنی دن یاپماق کیمی دیر.

بس گوزله مه یک کی عجم، اوزون بیزیم اوچون اصلاح ائله سین و یا قارداش لیق ایلمیزی سیخ سین، چون کی اؤز لری بیلمه دن، اؤز لرن یوخاری و اوستون توتماق و اؤز گه لره یوخاری دان و تحقیر گوزو ایله باخماق مرضی، اونلاری هله ده اسیر ائتمک ده دیر.

گرک اونو تاماق کی بیز، دیلده و دانیشیقدا عجم لرن حریفی دئییلیک، چون کی اونلار یالاندا و جعل ده اوزون سورهلر اوستاد اولوب لار و ال لریندن گلر کی آغی-قارا، قارانی-آغ گوستر سین لر، البته او گونون باتمانی، دوغروسو بو گونون اللی کیلوو اولاییلردی. چون کی زامان قایاغا گلدی کجه باتمانین قدیم کی وزنی آزالیر، بس بئله بیر یالان لاردان اوتانماز اولان کیمسه لر ایله باش-باشا قویماق چوخ دا آسان دئییل. فقط بیر شرط ایله اولاییلر،

اودا بو کی بیزده هئج اولمازسا مین ایلی یالان و چاخان دانیشماق درس لرین اؤیره نک کی اودا اولاسی دئییل، چون کی هر میلیتین بیر خصلتی و بیر وجدانی واردیر کی اونو دیشمک و یا پوزماق، اونون اؤلوب، یئنی دن دیرلمگی ایله برابر دیر کی بیز اؤلوب یئنی دن دیریلسک اولاریق عجم و عجم لردن اؤلوب دیریلسه لر اولار لار بیز.

بیز، هم امپراتور لوق دا و هم بوگون میلی ستم آلتیندا، هر زامان دوزگون و صادق یاشادینمیز اوچون دونیا یا تانیمیشیق و پسیکولوژوموز آیدین دیر، آنجاق تأسفلر و یازیق لار اولسون کی دنیا بیزی تانیدیغی حالدا، بیز اؤزوموز اؤزوموزو یاخشی تانیمیریق و هله تانماقدا ایسته میریک.

اؤز گه لر بوینوزلو یالان لار ایله، آشکار چاخان لار ایله اؤز لرین تعریف ائدیپ شیشیر دیرلر و بیزده بو مرض لره بولاشیب حتی اؤزوموزو یوخ، بلکه اؤز گه لری بوینوزلو یالان لار و چاخان لار ایله بؤیوتمگه و شیشیرتمگه جان آتیریق، بئله کی حتی کاسا آشدان داغ و یاندیرجی اولور.

بیر گون میرمه دی اعتماد ادلی دوستوم، بیر نصاب کیتابی یازیردی کی فارسی و تورکو لغت لری شعر ایله اؤیره دیردی، هر دن بیر تورکو لغتی نین معادلی، فارس جادا تاپیلیردی و میرمه دی اعتماد مندن و هر کیم دن بو لغتی آختاریردی کی بلکه تاپسین کی یئنه ده تاپایلیردی. بیر گون من دئیم کی اگر بیر لغت تاپیلماسا سن گرک داها یازما یاسان؟ جواب وئریردی کی آخی نئجه اولار کی تورکجه ده اولسون ولی فارس جادا اولماسین؟ اول گرک فارس جانی تاپام... سونرا... و یازمیردی.

تورکجه ده لغت لر واردیر کی اونلارین معادلی، فارس جادا اصلاً یوخ دور. مثلاً دیرما شدی، سیلدی و یا سانجی، و چوخلو بو جوره لغت لر کی میرمه دی اعتمادین دده سی ده بونلارین معادلینی فارس جادا تاپایلیمزدی، چون کی یوخ دور. آنجاق او یئنه ده یازمیردی و دئییردی کی اولماسا دا گرک دوزه لدم (!).

عجم لر اؤز لری اوچون لغت تاپا بیلمه سه لر اوندان واز کئچرلر، حال بو کی بیز لر اؤزوموز دن آرتیق اونلارا قوللوق ائدیریک، بیر حالدا کی اونلار چالیشیر لار کی بیزیم مالیمیزی اؤز لرینه چیخسین لار و اولماسا بیزیم لغاتیمیزی آیاق لاری آلتدا ازسین لر. باشندان باشا بوینوزلو یالان لار ایله دولان شاه نامه چووالی، میلتر آراسی کینه و عداوت درسی وئرمدن سوا، اصلینده اؤزو باشقا میلتر دن اقتباس و تحریف اولموش بیر کوییه دیر، چون کی:

۱. بو یالان نامه شرق اوروپاسی، مخصوصاً آلبانی میلتی نین میلی حماسه سی

اولان احتمالاً الکساندر آدلی بیر قهرمان نین کیتابیندان اقتباس اولوب دور.

۲. بو یالان نامه نی نئجه آدام، مخصوصاً اسدی یازیب دیر.

۳. فردوسی بو کیتابا ال آپار اراق، اونو اصلی حالیندان، اؤز سئودگی آلت حالینا گتیریب و حماسه یئرینه عقده نامه و عداوت نامه توره دیب دیر.

۴. تأیید ائدیبلر کی فارس لار، همان دیل سیز عجم لر ایمیش لر کی اونلاری دیر یلیدیب دیر (عجم زنده کردم...)

۵. او، شاهی یئر اوزونون تانری سی و میلّت لری اونون بنده لری ساییب دیر.

فردوسی خیال عالمینده، عجم لر ایله تورک لرین حدودون تعیین ائتمک اوچون بیر آرش کمانگیر یارادیر، اونون ایله بیر اوخ وئریر، آرشه دئییر کی یایی چک و اوخو آت و او اوخو آتیر، اوخ چوخ گتسه اوچ یوز متر گئدیر، اما فردوسی بونو قبول ائله میر و دئییر کی بیر بؤوک مملکت قدری یول گتندی. آما بو یالان لارا تضمین وئرمک اوچون بونوزلو بیر یالانا متوسل اولور کی آرش اوخو آتاندان سونرا بوتون بدنی نین اتی انرژیه تبدیل اولدو و سونرا سوموکلری شاققیتلی ایله تۆکولدو یئره. تبارک الله!

بو یالانین تأثیری عجم لرده جهانگیرلیک آرزوسونو توره دیب و توره دیر کی بیر اوخ ایله دونیانی آلماق اولار و چون بو گون اوخ مُد دئییل، اونون یئرینه ادعا اوخونا متوسل اولور لار. آما یازیق لارین ال لری بوشا چیخیر... آخ آئی!!

فردوسی یالانچی داستانی نین مخذ و یئرینی اؤیله بیر منطقه یه آپاریب دیر کی هر کیم هوس ائله ییب اورایا گتتمک ایسته سه داها قاییدا بیلمه سین. اونون یازدیغی و تعریف ائتدیگی سرزمین سبز و خرم کی مشهدی رستمین آتی او گوؤل چمن لرده و گوللو مئشه لرده اوتلاییردی، همان بلوچستان و سیستان چؤل لری و کویرلری دیر کی بیر ایچیم سو اوچون گرک بش یوز کیلومتر یول گتتمک و سونرا بیر قاشیق سو (البته شور سو) اله گتیرمک.

بئله بیر یالان لار ایله خوتوتوب یاشایان عجم لرین فرهنگی و اخلاقی نه اولاییلر؟ عجم لر دئییرلر کی بیز ناسیونالیست دئییلیک. سیز تورک لر، کوردلر، بلوچ لار، عرب لر، تورکمن لر، مازندران لی، گیلان لی، قاشقای لاردا اولمایین، چون کی میلّیت سئومک و میلی فرهنگ آرزوسو ائتمک تعصب لری نین سونو، شوونیسته یئتیشیر، حال بو کی اؤزلری هامی دان آرتیق ناسیونالیست و شوونیست دیرلر، چون کی گتچمیش اساسی قانون (آنا یاسا) دارسمی بیر دیل دن بیر سوؤز یازیلما میس دیر ولی ایندی کی اسلامی قانون دا ایرانین رسمی دیلی رسماً فارسی یازیلیب دیر. بیر حالدا کی بیزره نصیحت وئریرلر کی اسلام دا دیل و میلّیت مطرح دئییل.

رضا شاهین قیرینی بیخاند، فارس لار فوراً و تله سَرک، ۸۰ ایل بوندان اؤنجه مرحوم اولان ناصرالدین شاهین مقبره سین بیخدی لار و بئله لیکله انتقام لارینی آلدی لار و بو عینا محمدرضا شاهین، باغ گلستان، الماسیه نی، خیام خیابانیندان ناصر خسرووا و باب همايون دان سزه میدانا کیمی بوتون قاجاریه نین تاریخی اثرلرین، سرلشکر ضرغامین الی ایله گنجه ساعت اونلاردان سحره کیمی بیخماسی کیمی دیر، عجبی بوردادیر کی اوندادا شاه بو ایشدن حیله اوزو ایله اظهار تأسف ائله دی و ایندی ده ریا اوزویله بعضی آغالار ناصرالدین شاهین مقبره سی نین بیخیلدیغیندان اظهار تأسف بو یوردولار.

لاکن بیر کیمسه جرات ائله مه دی کی فردوسی نین داش مجسمه سینه ال وورسون و او هله ده میدانین اورتاسیندا دایانیب بیز تورک لره، عرب لره، بلوچ لارا، کوردلره، قاشقای لارا گولور و هله ده «چه فرمان یزدان چه فرمان شاه محمود غزنوی» دئییر.

البته، بیز فردوسی ایله مخالف دئییلیک، لاکن سوروشوروق نئجه اولور کی هئج بیر کیمین حقی یوخ دور اؤزونه بیر میلی و تاریخی قهرمان ساخلا سین، ولی بونلارین حقی واردیر کی اؤز لرین هر شئییه صاحب بیل سین لر؟ بیر حالدا کی فردوسی نین میلی اختلاف لار توره تدیگی کیتابین آرخاسیندا، اوروپالی لار و باشقا دوشمن لر سنگر توتوب و همیشه قومی اختلاف لارین آلولارینا یئل وورور لار.

عجم لر، اؤز لری قبول ائله میر لر کی عجم دیر لر. اَمّا فردوسی دئییر کی خیر، اونلار آنلامیر لار. من دئییرم کی عجم دیر لر و بونو ثابت ائتمک اوچون دئییر لر کی عجم زنده کرم، یعنی اولا عجم وار ایدی و ثانیاً وار اولدوغو حالدا اولو ایدی کی فقط من اونون دیر یلتمیشم. البته دئییرم کی پول اوچون دیر یلتمیشم، بالاخره هر جور اولسا اودا بیر آدم ایمیش اوتانیرمیش، البته بودا وار کی پولون آز اولدوغوندان کوسمگینی اصلا دیله گتیرمیر.

فردوسی نین رستمی میلت لره حمال لیق درسی وئریر، بیزیم ایشیمیز قولوق ولی فلان داغین دالیندا، فلان شاهزاده نین و اشرافین ایشی اعالیق سلطنت دیر، بئله لیکله اونلارین تاج و تختی اوچون مین لرحه یوخسول و کندچی لری اولومه وئریر و سلطنتی آلاسه موهبتی کیمی فتودال لارا باغیشلا ییر و رستم تاج بخش اولدوغونون شأنین اله گتیریر.

تورک شاهی نامه سی یازان فردوسی یه توصیه اولونموش دور کی بو سئیرک یازیلان و بو اسدی یازان کیتابی تنظیم ائدیب و توپلا سین و سلطان محمود

غزنوی نین امپراتوروندا اولان میلّتلری وحدته و بیرلیگه چاغیرسین، ولی فردوسی وحدت و بیرلیک یئرینه میلی اختلاف لار و قومی کینه لر توره تمیش دیر کی اونون اوچون محاکمه اولدو، آنجاق چون دوزگون جوابی یوخ ایدی، قاچدی و سونرا توبه نامه سینده اعتراف ائله دیگی بوتون بو یالان لار بیر اوهام ایمیش و به قول عجم لر «خود بزرگ بینی» ایمیش و رستم آدلی بیر پهلو ان فقط حشیش گوجو ایمیش، بیرده اوشاقلیغدا زابول دا بیر بوینو یوغون یل وار ایمیش و فردوسی نین اوندان خوشو گلدیگی اوچون اونو رستم دستان دوزلتمیش دیر.

بیرگون آقا جلال آدلی دوستوم ایله مشهده گتتمیشدیک. سونرا هوس ائله دیک کی زابولادا گتدک و او سبز و خرم دیاری گۆرک، مشهددن چیخیب، ایران پیما ماشینین گوجو ایله، بنش یوز کیلومتر یول گتدیک. من و آقا جلال بیر بیریمیزه دئمه دن، هر ایکی میزده دقت ایله باخیردیق و حیرت ایچینده ایدیک.

بیردن بیره، من دئدیم کی آقا جلال، بس هانی؟ بیر بیریمیز ایله قباقدان اصلاً دانیشمادان، آقا جلال دئدی: دوغروسو بس هانی؟ من سوروشدوم کی نمه؟ دئدی کی سرزمین سبز و خرم. ماشیندا اوتوران لار بیردن بیره دؤنوب بیزه باخدیلار. بیری کی سوروشدو کی هارایا تشریف آپاریرسیز؟ دئدیک کی فردوسی تعریف ائدن یتره، گولدو و دئدی زابوللور، اوچ ایل لر ایله مازندران عمله چی لیگه گتدیرلر، چون کی بورادا اوچ ایله بیر دفعه یاغیش یاغار و قحطلیک اولار.

بیردن بیره یادیم دوشدو کی رستم همان زابول کندلی سی ایمیش کی یاغیش یاغما ییب و یئرلر گۆگرمه دیگی اوچون، اوراغین اینه [آلب] و بئلین چینینه [آتیب] و چاریغین آیاغینا چکیب مازندران دئیلن [اؤلکه یه]، بیچین بیچمگه و خالوار داشیماغا و فهله لیگه گندرمیش.

بو زابول دان مازندران گندن بیچینچی و اکینچی سورولری، مازندران دا چاره سبز اولاراق اوجوز-اوجوز ایشله دیک لری اوچون و چوخ آز بیر یاشاییشا قانع اولدوقلاری اوچون، مازندران دا یئرلی و بومی ایشچی لرین ایش لرینی ال لریندن آلدیق لارینا گۆره، مازندران ایشچی لری اونلاردان آجیقلی و متنفر اولارمیش لار و آجیق لاریندان دئیرمیش لر کی: «اگر زابلی ها بیاند به مازندران، سرشان را می گویم با گرز گران» و بونون برابرینده زابول اکینچی لری و بیچینچی لری، دئیرمیش لر کی مازندران لی لار آغ دئو (دیو سفید) دیرلر.

فردوسی بو ایکی تصادف و تضادان، زابوللودان بیر رستم و مازندران لی دان بیر آغ

دئو دوزه‌لیدیپ و بونلارین قره‌گونلو و بدبخت یاشادیقلاری نین اوستونه اؤرتوک چکیب، فهله‌دن رستم و مازندرانی اکینجیدن بیر دیو سفید توره‌درک، دئییر:

اگر رستم آید به مازندران سرش را بکوبم به گرز گران

بئله بیر بویوزلو یالان‌لار ایله دولان شاه‌نامه چووالی، بو عجم‌لره یالان و اکاذیب‌دن سوای نه اؤیره‌ده بیلر؟ و بو یالان‌نامه‌نی هله‌ده ال‌لرینده قرآن کیمی اؤین عجم‌لر، اؤزلرینی همیشه یوخاری‌دا و اؤزگه‌لری آشای‌دا گؤردوک‌لری اوچون اؤزلریندن سوای بیزی ده ناخوش ائدیبلر، بئلئیکه آذربایجان‌دا، قهوه‌خانالاردا ناغیل دئین‌نقال‌لار، اوتانمادان آغیزلاریندان کؤپوک آخا-آخا اؤزلرین رستم جلدینه سالراق، قهوه‌خانادا یئرلی و بومی اولان‌لار سانکی افراسیاب‌دی‌لر قووالاماغا باشلایبلر و بئله‌لیکه اؤزگه‌لری تعریف ائتمک و شیشیرتمک ناخوش‌لوغونو بیزلرده یاییبلار، بیر حالدا کی عجم‌لر هله‌لیک بو چوروموش و قوخوموش افسانه‌لری قیراغا قویوب‌لار.

آیاق‌یالین امپریالیست

آز باشی آلتیمیش ایل، اوزو توپورجک و باشی قاپازلار گؤرن و هابئله اؤگئی اوشاق‌لار کیمی یاشایان ایران تورک‌لری‌نین، لاپ وطن سئون‌لرینده‌ده، اؤزگه‌لیک و وطن سویوق‌لغو واردیر.

آذربایجان‌دا، فرقه‌نین قورولوشونون ان بیرینجی سببی بو دوغودان ایدی، چون‌کی ایل‌لر بویوجا دولت و حتی فارس‌لار طرفیندن چیرکین تبعیض‌لر و سیخینتی‌لر و بو نقطه‌یه اؤزگه گؤزو ایله باخماق و مرکز مأمورلاری‌نین آغالار کیمی رفتارلاری، بو میلیتی خصایص‌دن سویوتموشدو.

فارس‌لارین ایران‌ی، اؤزلرینه چیخمالاری و بو وطنی اؤزلرینه منحصر گؤستردیک‌لری و ایرانلی اولماغی محض فارس اولماق باخیم‌لاری، بو سویوق‌لغو، بو اؤزگه‌لیک دوغوسونون ان باشدا اولان علتی و نتیجه‌سی ایدی و ایندی‌ده بئله‌دیر.

فرقه‌دن قاباق، مشروطیت دؤورونده، مشروطیت‌چی‌لرده بو دوغویوخ ایدی و بو دوغودور کی انگیلیس‌لر، روس‌لاری بیخماق اوچون و قاجاریه‌نی ایشدن سالماق و عجم‌لری اونلارین یئرینه قوندارماق اوچون، مشروطیت‌چی‌لرین جلدینه سوخولموشدولار،

آنچاق بونلار ایله بئله ستارخان دئمیشدیر کی حاضر دئیل اؤزگه لر بایراغی نین آلتیندا گتسین، حتی آرزو ائدیر کی یئددی دولت، ایران [امیرالمومنین] بایراغی نین آلتیندا یاشاسین، بو اوندان عبارت دیر کی تورک قاجاریه دولتینده، نژادی تبعیض لر و استعماری سیاست یوخ ایدی و ایران خلق لری اؤز ناحیه سینده، ممالک محروسه ده اؤز لرینده وطنی دوغو ایله تربیت گوروب یاشایردی لار.

لاکن قاجاریه دن سونرا، فارس لاردان بویوک بیر نژاد توره تمک سیاستی اورتایا قویولدو و فارسلیق قازانیندا بوتون نژادلاری قایناتماغا و اریتمگه باشلادی لار و بو «بویوک نژاد» ین شخصیت و هویتین آرتیرماق اوچون، بوتون تورکون و کوردون، عربین، بلوچون، تورکمنین، قاشقاین، حتی گیلانلی لارین و لورون هویت و شخصیت لرین داندی لار و ممالک محروسه یئرینه ایران (پرسیا) ادلی قازاندا بونلاری اریتمگه و چوروتمگه باشلادی لار.

ستارخانین او گون کی وطنی اخلاقی، قاجاریه دؤوره سینده اولان وطنی اخلاق تربیه سیندن و هابئله فرقه زامانیندا اؤزگه لره پناه آپارماق و وطنی اخلاق دان و تربیه دن سیلکینیب آرنماق، بو آلتیش ایلین وطن و اخلاق تربیه سیندن عبارت ایدی لر.

قاجاریه زامانیندا، بیر بیغ توکونون قیمتی، سون آلتیش ایل دؤوره سینده اولان تضمینلی چکدن قیمتلی ایدی.

قاجاریه دؤورونده بوتون میلت بیر ایدی و آلتیش ایل دؤوره سینده هامی میلت بیر بیریندن اؤزگه و آیری ایدی و ایندی گرک گؤرمک کی او بیرلیگی کیم؟ و بو اؤزگه لیگی و آیریلیگی کیم توره تمیش دیر؟

دولت لرین تلقین لری، ایران آدین (پرسیا) قویماق، بوتون مملکت ده فارس دیلین ایرانلی دیلی گؤستمک و هابئله فارسی دان باشقا، دیل لرین تحقیر و غیر قانونی اولدوغو، فارس اولان لارا بو حقی تلقین ائدیردی کی اؤز-اؤزونه مغرور اولوب دئسین کی «مندن سوای اصیل ایرانلی کیم دیر؟».

اوزون زامان لار، بو نژادی سیاست لر، بو قومی تحقیر لر و هابئله آغا و نوکر رفتار لاری، فارس دان آیری اولان قوم لاری، هر جوره اؤزگه لیگه و یوردوندان وارلیغیندان سوپوقلوغا سوروب دور، چون کی هر یانا باخیب و هر نه دوشونوب، اؤزون جسدن باشقا و خام مواددان سوای هئچ بیر شئیه اوخشادا بیلمه ییب دیر، بونا گوره یا حئیران-حئیران مسخ اولوب و یا خارجدن گلن مرام لارا و مسلک لره سون وسیله اولاراق پناه آپاریب دیر.

ایران‌دا باشقا قوم‌لاری ایله برابر و حتی اونلاردان آرتیق ایران تورکونو هر اداره‌ده، اجتماع‌دا، مریض‌خانادا، مصاحبه‌لرده، رادیو و تلویزیون‌دا، مدرسه‌لرده و تجارت‌ده، مسافرت‌ده مجبور ائدیبلر کی اؤز دیلینی گیزله‌دیب، بیلر-بیلمز و باشارار-باشارماز و هابئله دیلی توتار-توتماز حتما فارسی دانیشسین.

حتی کندلره چیچک و قیزدیرما و باشقا مرض‌لره آمپول وورماق اوچون بلندگولار ایله و یا جیب ماشین‌لاری ایله، فارس دیلینده اطلاع و ثریب و وئریرلر و بو کی بو دیلی بیر کیمسه بیلر و یا بیلمز ابدأ سایماییب لار.

بیر گون خوی شهرینه گرمگه گتتمیشدیم. قیش ایدی و برک سویوق. بونا گؤره مسافر‌خانادا اوتوروب بیر نئچه نفر ایله دانیشماغا مشغول ایدیم. بو ائنادا بیر نئچه نفر «سپاه‌دانش» ائینه قاباغیندا اوزلرینی یویوب و باش‌لارینی دارا‌باندان سونرا، بیزیم دانیشیغا قاتیشدی لار، اییره‌نجی بیر ژست ایله بیزیم دانیشیغین ایچینه گیریپ باشلادی لار فارسجا دانیشماغا. ایچیمیزده اولان لاردان فقط بیر آز مسافر‌خانچی فارسجا بیلیردی، البته تورک لهجه‌سیله. سپاه‌دانش لر هئچ اؤزلرینی اویانا قویمادان و بو کی بونون دانیشیق‌لارینی بیر کیمسه بیلر و یا بیلمز، آنجاق بیلیب و بیلمه‌یه‌نلره خطاب بیلر-بیر چوخلو دانیشدی لار.

بو سپاه‌دانش‌لرین دانیشیق‌لاری نین سس تونونا دقت ائدیپ آنلادیم کی بونلار اصلینده فارس دئییلر. بورادا نه‌دنسه تبریزده مریض‌خانا اکیپ‌لری نین جیب ماشینیندا بلندگو ایله خلقی آمپول وورماغا فارس دیلینده چاغیردیقلاری یادیمادان دوشدو کی چوخلو کیمسه‌لر بو چیغیر باغیری بیلمه‌دن و دویمادان سایماز کئچیردی‌لر.

معذرت ایله سپاه‌دانش‌لردن سوروشدوم کی سیز اصلینده فارس دئییل سیز و بیلیر سیز کی بودارا اولان لاردا فارس دئییلر و یا فارسجا یاخشی بیلیرلر، بس نه‌دن بو سماجت ایله فارسجا دانیشماغا اصرار ائدیر سیز؟

سپاه‌دانش‌لر بیلر-بیر اراک، انزلی، سراب، قزوین و زنگان اوشاگی اولدوقلارین بلله‌دندن سونرا، بیر سی بله دئدی: بیزیم وظیفه‌میز بورادا فارسجانی رواج وئریمک دیر نه تورکجه‌نی. چون کی بیز هله بورایا منتقل اولمادان اول، ناحیه فرهنگی رئیس بیزی بیر سالوندا توپلاییب تأکید ایله بلله تاپیشیردی:

آغالار، دولت سیزی بورایا بونا گؤره گؤندرمه‌ییب کی تورکو دانیشیب و تورکو اؤگره‌نه‌سیز. بو وظیفه‌ده موفق اولماق اوچون لازیم‌دیر کی هئچ بیر کیمسه تورکجه دانیشماغی میدان وئرمه‌یه‌سیز، یعنی بوراسی مبارزه میدانی و فارس دیلی بیر اسلحه کیمی دیر و دوشمنه مجال وئرهمک اوچون آغیز‌لارین آچان کیمی گرک بو دیلی

اونلارین بوغازلارینا سوخاسیز و آغیزلاریندا اولان اؤز دیل لرین بوغاسیز.
بورادا، سوروشدوم کی:

- سیز اؤزوز وجدانا بو ظالمانه ستمه نه جوړه قضاوت ائدیرسیز؟
- بیز اؤز وظیفه میزه عمل ائدیریک.

- چوخ گوؤل، بو قورو وظیفه و سیزین روح سوز بیر چوماق حرکتیز اؤز یئرینده آنجاق
سیز سپاه دانش اولمامیشدان اول آیا خلق لر ایله یاشامیردیز؟ و سونرا یاشامایاجاق سیز؟
- نییه، ولی ایندی بیز نه ائده بیلریک؟ بیر حالدا کی ممکن دیر اؤزوموزده بورادا گوؤز
آلتینا آلینیب دوئمز بیر یولا سورولک.

بورادا، بیر چوخلو دانشیق دان سونرا، سپاه دانش لر آیریلیب مسافر خانادان چیخدی لار،
اوتوران لاردان بیر جوان اوغلان یئریندن دوروب اوزومدن اوڤدو و دئدی: «سیز چوخ
جراتلی بیر کیشی سیز. منیم بازرگاندا بیر هوتلیم وار کی اگر ممکن اولسا منی اورادا
گوورون.»

ایکی گوندن سونرا، ماکی یا گئتدیم. ایران توریست هوتلینده یئر توتدوم. بیر کافه
سالونو وار ایدی. سالونا گیردیم، گرام و رادیو سسی سالونو تیتره دیردی، سالوندا اون-
اون بشش سپاه دانش وار ایدی کی بیرری چای ایچیردی. بیرری نهار یئییردی و بیر
نتجه سی ده سس سسه وئریب اوخویوردولار و ایین لری و پاقون لاری افسر لر کیمی تمیز
و پارلاق ایدی. اولرین تکدن قیرخیب حتی عطرده وورموشدولار. بیر آندا نظریمه بئله
گلدی کی بوراسی مستعمره و بو سپاهی لار ویتنامدا اولان آمریکا مستشارلاری دیر.
رادیو و گرامدا فارسجا قیشقیریق سالان اوخوماق سسی، منی داریخدیردی، سونرا
کئچدیم اونلارین سس لرین آز ائتدیم کی بیردن بیر سپاه دانش چیغیردی کی: آقا! آی
آقا، داریم عشق می کنیم، چرا؟

دئدیم بوراسی عشرتکده دئیل. بلکه اماکن عمومی دیر. بیز ده عذاب چکیریک.
او رادیونو آچدی، من باغلا دیم. او آچدی، من باغلا دیم. سونرا منیم جسارتیمندن
قورخان کیمی اولاراق، حیرت ایله دایاندی و بو ائنادا یولداش لاری بیزه ساری گلیب
اونو آرام اولماغا دعوت ائله دی لر و سونرا منه دئدی لر کی «حاجی آقا! ما اینجا غریب
هستیم، باید کمی خوش باشیم.»

من دئدیم کی: سیز بو ادعالار ایله، یئرلی لردن ده یئرلی سیز، بو فقط بیزیک کی اؤز
یئریمیزده و اؤز وطنیمیزده غریبیک.

البته او گون لرده مخصوصا شهرستان لاردا نفس چکمک جرم ایدی. قالسین

جسارت، سونرا سپاہ دانش لڑ ایلہ بیرلیکده، میزین دؤوره سینده دانیشیغا باشلادیق و مسافر خاناجی دا قولاق وئریردی.

سوروشدوم کی تور کجه نییه دانیشمیرسیز؟ بیرری دئدی بیلمیرم، بیرری دئدی آز بیلمیرم، بیرری ده دئدی ایستیرم اوگره نم ولی دستور وئریرلر کی اوگره نمیم و سونرا بیرری سی دئدی: «حاجی آقا سیز نهدن دانیشیرسیز؟ بیزیم مأموریتیمیز اصولا تورک دیلینی اورتادان گوٲورمک و حاکم فارس دیلینی اونون یئرینه باسماق دیر. اصلین ایسته سن بیز نجات ملائکه سی [بیک] وظیفه میزده وطنی و اخلاقی بیر مأموریت دیر. همیشه کی عادتیمه گوٲره، بو جسارته دؤزمه دن، فوراً دئدیم: سیزین وظیفه ز ضد وطنی و خلاف اخلاق و مأموریتیزده استعماری بیر مأموریت دیر. چون کی بو حرکت لڑ و ادعالار، بیز تورک لرده وطن سویوقلوغو، وحدت پوزغونلوغو و سونرا گوٲرلریمیزی اوٲرگه یول لارا، اوٲرگه مرام لارا و اوٲرگه پناه لارا سورور.

اگر بوجورسا، بس نهدن میلی بیر چاره ائتمیرسیز؟ بیزده هله، او تشخیص و آییقلیق اوپانماییب و آز-چوخ آیدین اونلاریمیز وارسادا، اوٲرگه لره گوٲر تیکیب و اوٲرگه لشمک ده دیرلر، حتی اوٲرگه یولا و ایدئولوژی یه گوٲر تیکمه ییب و اوٲرگه لشمه به نلر، اونلارین باخیمیندان خلق دوشمنی و زحمتکش خائینی دیرلر. بس «سیز چوخ دالی سیز، بیز فارس لاردا دا مرام و ایدئولوژی و حتی سولچولار وار، آنجاق بوتون بونلار ایلہ بئله هامی فارس لار بیر و متحد دیرلر. او دا فارس میلیتی و فارس فرهنگی دیر. بونا گوٲره دیر کی بیر یزد کندلی سی، دیل سیز و میلئت سیز یاشایان تبریزی یه اوٲر دیلین و فرهنگین یئریده بیلیب دیر.»

دئدیم: «عار اولسون!»، سوروشدو: «نه بویوردوز؟» دئدیم: «عار اولسون!»، دئدی: «کیمه؟» دئدیم: «کیمه اولاجاق، بللی دیر، تبریزی یه، زنگانلی یه، اردبیللی یه، اورمیله یه و هامیمیزا.»

بو ائنادا بیر سپاه گیردی سالونا، اوجادان دئدی: بچه ها، «قلعه جوق کندینده بیر یئر تاپمیشام کی... بورادا دؤزه بیلمه دن سوروشدوم کی آیا بو دا اخلاق و فرهنگ وظیفه لرینده بیرری دیر؟ سوروشدو کی آقا کیم دیر؟ دئدی لر آقا... دئدیم کی تهران دا مولوی ده بیر سوپورم،... اختیاریز وار؟ دوغروسو هانکی استان دا رئیس فرهنگ سیز؟ دئدیم نهدن بو سوالی ائدیرسیز؟ دئدی لر چون کی بو سوٲرلر و بو آییقلیق و بو و بو... دئدیم هامی میز بونلاری بیلیریک، آنجاق یا میلی یولو تانیمیریق و یا جسارتیمیز یوخ دور، فقط بونا گوٲره دیر کی هله ده آیاق یالین امپریالیست لر بیزه حاکم دیر.

سوروشدو کی آياق يالين امپرياليست کيم دير؟ دئديم کی چالا ميدان و دروازه غار حکومتی، گولدولر و سونرا دئدی لر: ای بابا بيز آياق يالين امپرياليست دئييلیک، بو تمیز پالتارلار، پاقون لار، شلواريميز دا قيرميزی نورالار، حتی بورادا، بیزی بير سرهنگ و سرلشکر ايله اشتباه ائدير لر.

سوروشدوم کی دوغروسو نه دن اؤزوزو بو قدر اينجيديب مانکن لر کیمی بزه نيب سيز؟ دئدی لر: جماعت اؤزوموزدن آرتيق پالتاريميزا احترام قويور و حتی قورخورلار. دئديم دوغروسودا بئله دير، چون کی بو بزک و بو پالتارلار اولماسالار، داها اورتادا بير شئی قالماز، جماعتين بيلمه ديگی فقط بو دور.

تبريزلی لرین بير مثلی وار. دئيير کی «انسان ... دا يئسه هئچ اولمازسا پيلو يئین ... و يئير». بونا گؤره اگر بير ميلت مستعمره ده اولسا لاقل مدرن بير دولته و يا امپريال حالينا گلميش دولتين مستعمره سی اولار نه کوير اهلی آج و لوت بير به اصطلاح دولتين مستعمره سی. البته اصولا بير آبيق و اؤزون تانييان ميلت هئچ جوره آلقا قليغا و اسارته بويون اگمز. لاکن بو ادعالار و بو يئکه سؤزلر، شعار حاليندا يوخ بلکه ايش ده و عمل ده ده گرک اؤزون گؤسترسين.

دوغروسو گرک بونو آنلاماق کی امپريالين و آياق يالين امپرياليستين يئری و يوواسی نه يئرلرده و هانسی خرابه لرده دير؟ و بو ميكروب نه جوره ضعف لرین و مرض لرین ايچينده يووا سالار و ياشايشينا عناد ائدر؟ آيدين دير کی ضعيف و گئری قالميش ميلت لری ايچينده ديش قيچيردار، بس بو حالدا، امپرياليست سئومه ين بير ميلت گرک هر شئی دن اول اؤزونو تانيسين، اؤزونو گلسين، گوج توپلاسين و سونرا گؤرسون کی امپرياليست کيم دير و هادادير.

بوگون بيز تورک لره وطن و اخلاق سويوقلوغو توردن آياق يالين امپرياليست اؤزون بؤيوک بير نژاد خيال ائتديگی اوچون و بيزه يوخاری دان باخدغيغا گؤره هئچ وقت بيزه و باشقا خلق لره ايدا میلی بير شخصيت و قومی بير هویت قائل اولمايا جاق دير و اؤزگه مرام لار و مسلک لره پناه آپارماغا سبب اولاجاق دير.

بوراسيندا گرک بيلمک کی اگر گئری و محروم قالدغي ميزين ياری گناهی اؤز بگن و خود خواه آياق يالين امپرياليست لرین اولسا، هئچ اولمازسا ياری سی دا اؤز گناهي ميز دير، اؤز-اؤزونو تانيما مازليق گناهي ميز، چون کی بوگون هر مستعمره چی و امپرياليست يوواسی فقط و فقط گئری ميلت لرین اؤز ايچينده دير کی اودا اونلارین بير ليک ضعفی دير. دوشمن منيم اؤز ايچيم ده دير، اؤز ضعيف م ده دير، اؤز-اؤزومو تانيماز ايچيم ده.

تورک مشروطیتچی لری

تورک مشروطیتچی لری، انگلیس لی لرین پناهی و دالداسیلا میدانا گیردی لر و مین لرحه قوربان لار وئریب قان لار آخیتدی لار و تورک حاکمیتینی پوزدولار. یئرده گوئیده دورمادان آیاق گوئتوروب سئوینج ائله دیلر. شادلیق لاریندان آغیزلاری نین سویو جوکک لرینه آخدی. آنجاق ایش باشینا یئتیشن کیمی و تورکون حاکمیتین پوزان کیمی اؤز قاباق لاریندا کؤهنه و قدیمی حریف لری گؤردولر. اؤز اؤز لرینه تومدولار، اویدولار و دیپلماسی ایش لریندن بیر شئی بیللمه دیک لری اوچون کیریخیب مات قالدیلار، چون کی مشروطه چی پالتاریندا اولان کؤهنه حریف لار، اونلارین ایچینه گیریب، هر کیمدن، کئچمیشده نه ایش صاحبی اولدوغونو و هارالی اولدوغونو سوروشدولار. توفنگین الیندن آلدی لار، گؤزل گؤزل وعده لر وئردی لر کی گئت، گئت اوغوم، گئت اولکی ایشینه، خاطرین جمع اولسون داها مشروطیت آیلندی، داها بیرده ظلم و استبداد اولمایاجاق دیر. توما-توما بو وعده لر، پخمه مشروطه چی لر گئنه ایناندی لار، نجار گئتدی نجار لیغینا، بقال گئتدی بقال لیغینا، دمییر چی گئتدی دمییر چی لیغینا، آنجاق بیر کیمسه سوروشمادی کی بو کؤهنه حریف کیم دیر؟ نچه دن بیر دیر؟ و نه چی دیر؟ و نه اعتبار ایله اورتایا سوخولوب دور؟

ائلی-ائلی کباب قوخوسونا بیغیشان پخمه مشروطه چی لر، اؤز لریندن هئچ بیر سوروشمادی لار کی بو قدر قان لار و جان لار تۆکولندن سونرا نه اوچون بو مشروطه نی کؤهنه حریف لر وئریر لر؟ نه اوچون اونو اؤز ال لرینده ساخلا میر لار؟ یوخسا بو مشروطه نی قازانیب لار کی گئنه ده یوخاری باشدا پالتارین دبییشن لر و قولدور خائین لر اوتورسون لار؟

آیدین دیر کی داها قاتیر آلان سووشموشدو، مشروطه دن منظور همان تورک الیله بیخماق و انگلیس لی لرین تورک و تزار علییه نه اولان دونیالیق سیاستینی اجرا ائتمک ایدی.

بونو لاپ آیدین اچیقلاماق اوچون گرک دئمک کی انگلیس لی لر او زامان عثمانلی امپراتورونون یوزولماغیندا چالیشماغیلا برابر، ایران دا تورک حاکمیتینی بیخماق اوچون مشروطه چی لری تشویق ائدیب اونلاری اؤز سفارتینده دالدالاندیریدی و حتی کؤهنه حریف لرین واسطه سیله اونلارا چادیر و یتمک و سلاح دا وئریردی و چون روس لار او زامان انگلیس لی لرین بو نفوذ لاری نین اوزه رینه دایانیردی لار، بونا گۆره انگلیس لی لرده بو دایانماقدان و دیرشمکدن تبلیغاتی استفاده ائدرک، پخمه مشروطه چی لری روس لارین

اوستونه قیزیشدیریب بیریری ایله بوغوشدوردو، بئلیکی اؤز مملکت لرینده سوسیال دموکرات لار طرفیندن پوزولماقدا اولان تزار روس لاری، داها سیاست و دوشونجه ایله یوخ، بلکه بیرتیجی لیق ایله، سیرا-سیرا مشروطه چی لری چکیردی لر کی بو اؤزو روس لارین ظالم وانگلیس لی لرین عادل و دموکرات اولدوغونا تعبیر اولوردو. بونلار ایله بئله انگلیس لی لر، او قدر تولکو، او قدر مودی اولدوقلاری حالدا، آنجاق هله او زامان بونو یاخشی دویمامیشدی لار کی ایران دا باشقا یئرلرده تزار روس لاری نین باشین قاتیب و یورماقلاریلا روسیه ده آیاغا دوران سوسیال دموکرات لار اولدوقجا یاردیم و کمک ائدی لر، یوخسا انگلیس تولکولری مشروطه چی لره اؤز سفارت لرینده یئر وئرمک و چادیر و سلاح وئرمک یئرینه، تزار روس لاری ایله برابر دارا چکردی لر.

بورادا بونو دئمک و اچیقلاماق تاریخ بویو اوتوزان تورک لر اوچون لاپ لازیم و گرک دیر. اودا بو کی مشروطه ده جان لاری چیخیب و دده لری یاناندان سونرا گؤزدولر کی مشروطه نین یوخاری باشیندا اوتوران لار و حاکم اولان لار همان دونن کی کؤهنه حریف لر و همان تولکو آغالاردیر. ایندی ایسه بونو لاپ یاخشی و درین دوشونمه لی دیر لر کی ایکینجی مشروطیت حرکت لرینده یعنی تازا و یئنی اولان ایدئولوژیک یئریش لرینده ده پارتیا (حزب) باشیندا اوتوران لار همان کؤهنه حریف لر و یا اونلارین یئرینده اوتورماغا عادت ائدن تولکو آقارلار اولاجاق دیر، چون کی بونلار هئج آد و عنوان ایله رضایت وئرمه به جک لر کی تورک اونلار ایله برابر اولسون، بونا گؤره سؤز سوز، دعواسیز ایشی بئله گؤتوروب و گؤز توره جک لر کی همیشه اؤز لری رئیس و تورک مرئوس، اؤز لری آغا و تورک قوللوقچو اولسون، یوخسا بوندان بیر آز مؤذب و یا نزاکت لی دئسک بو آقا رئیس، او پخمه ظاهرا معاون اولاییلر.

بو گون مشروطیت دن، تورک اوچون نه یئتیشیب دیر؟ قویدوغو جان لار و تۆکدوگو قان لارین اوزه رینده الینه نه گلیب دیر؟ بوگون هامی بیلیر کی بو مشروطیت دن اونون اوچون فقط قورو بیر آد و آلدادیجی بیر عنوان وئریلیب دیر کی هر ایل دؤنومو خالا خاطرین قالماسین اوچون بیر ایکی روتوش و سورتولموش اولان ستارخان و باقرخان عکس لرینی بئش اوچ تانیمیش اولان مزد آلان قزئت لر و درگی لرده چاپ ائدی لر، بیر حالدا کی تورک مشروطه چی لری نین مجسمه سی و آدی یئرینه کؤهنه حریف لری مجسمه لری و آدلاری عناد ایله گؤزه سوخولماقدا دیر. بونلاردا باشقا شاه عبدالعظیم ده مشروطیت قهرمانی، مشروطه چی ستارخانین قبری، حتی بیر ایتگین و عیاش آدامین قبریندن ده ایتگین و پوزغون دور.

پخمه مشروطیت قهرمان لاری نین بو خصوص دا جواب لاری نه دیر؟ و اؤز لری سوسوز اولان ایندی کی قارین ایدئولوژی مبارز لری نین بو جواب سیز قالان مشروطه چی لره کمک لری نه اولاییلر؟ آیا بو اوتوزماق لاری و گله جک اوتوزماق لارینی بویون لارینا آیلرلار یا یوخ؟

بورادا، مشروطه چی دن و قارین ایدئولوژیک قارداش لاریندان منظور همان اؤزون تانیما یان تورک قارداش لار دیر کی هئچ وقت اؤز ایچ لری نه قاتیشان کؤهنه حریف لری تانیما ییب لار، ایستر بو حریف لر سیهه لیک ده اولسون، ایستر مشروطیت ده و ایستر ایسه ده قارین ایدئولوژی پارتیاسیندا.

بو گون مشروطیت دن تورک اوچون قالان یادگار و یتیشین میراث لار فقط و فقط ایل دؤنوم لری نده چاپ اولان بیر نئچه عکس و شاه عبدالعظیم ده کسالت ایله یئر توتان مشروطیت سرداری نین توزلو قبری دیر.

بو نا گؤره بو گون تورک بونو بیلمه لی دیر کی تورک تورک اولدوغونو و کیم اولوب و اولاجاغینی بیلمه یینجه گله جک مشروطیت لرده ده اونا یتیشین میراث و اونا قالان یادگار فقط و فقط کسالت لی یئرلر و توز با سمیش قیبرلر اولاجاق دیر، بو دور قارین و مادی مرام لار و ایدئولوژولار یولوندا سومسون لر اوچون ان دگرلی ارمغان لار.

هر نه سه آنجاج اللی ایل لردن سونرا بو گون آرا بیر آرا بیر بعضی تورک لر او یانیب لار، آزاراق باشا دوشوب لر کی اؤلن بونلار ایمیش لار، اونودا گونده لیک بیز له مک ایله، یوخسا آلا ه بیلیر کی بو او یانماق لار و دوشونمک لر هاچانا کیمی اوزاناجاق ایدی.

بو اللی ایله ده تورک علیهینه اولان میلی ظلم لر و میلی ستم لر او قدر آرتیب او قدر عمومی اولوب دور کی ممه ییه نندن ییه یئی نه نه کیمی تورکون اوزونه قالخیب اونو اعدام ائتمک ایسته ییرلر، سانکی بو میلی ظلم و میلی ستم ایش لری نده اونلار هامی لیق جا اوزون ایل لر بویو بو خصوص دا مدرسه لر و کلاس لار گؤروب لر، بو عمومی یورومک لر، بو بیرتیجی هجوم لار، بو گون بئله شدت تاییب و بئله حیوان لیق شکلینه دؤنوب دور کی داها لازیم دئییل کی «دولت» بو خصوص دا اؤزونه زحمت و ترسین و عزیز جانین اینجیتسین، چون کی میلی ظولمون قانلی تراکتوری داها یولا دوشوب دور، بئلیکی اودا ال چکسه و انگلیس تولکولری ده بوراخسالار بو شوونیس ت اولان کؤهنه عجم حریف لری و تورک دشمن لری ال چکه بیلمز لر، چون کی اونلاردا اولان آرتیق لیق و برتریت آرزولاری و حیوان لیق خصلت لری هله تازا-تازا تحریک اولماقدادیر.

بو تحریک اولموش رقیب لر اللی ایله ده عادت ائتدی ک لری کیمی هئچ بیر شرایط ایله

تورکو اۆزلری ایله برابر بيلمه جک لر، ایستر بو شرایط اسلام آدینا و ایستر سه ده لاپ مترقی بیر ایدئولوژی تظاهری ایله اولسون، چون کی اونلار، عادت ائتدیک لری کیمی اسلام و شیعه ده تورکه همیشه مجتهد و امام اولماق و مترقی مرام و مسلک لرده ده رئیس، رهبر اولماق امتیازینی اۆزلری اوچون محفوظ بیلیرلر و بونادا چوخ خاطر جمع و مطمئن دیرلر.

بونلاردان باشقا، بو آغالار، اصلینده تورکو، تورک قبول ائله میرلر، اونا فلسفه لر، افسانه لر، اسطوره لر یاپیشدیریرلار، اوزونه چیمخیریرلار کی آدام اول، سۆز ائشیت، سن تورک دئییلسن، سن آذری سن، سن سونرالار تورک اولوبسان و سنی تورک ائدیبلر و هابئله سن آذر آدلی قفس دن ائشیگه چیخمامالی سان، بونلار دنیا بیرتیجی سی اولان انگلیس لی لرین قورقوسو و دستوری ایله اولورسا دا، آنجاق بوگون اونسوز دا تورک اوچون مودی و تولکویانا نقشه لر چکیب اونون اقتصادین، تاریخ و ادبیاتینی و میلیت سندی اولان گۆزل دیلینی داناندان سونرا داها نطفه سینی و کۆکونو یئر اوزوندن قازماق اوچون اونا مین جوهره قانونی ویزالاردا دوزلدیرلر.

بو قانونی ویزالاری فقط بونا گۆره دوزلدیرلر کی اۆز نژادی تبعیض لرین و میلی جنایت لرین تبرئه ائتسین لر، چون کی دیل اوچون موغول افسانه لرین قوراشدیراندان سونرا و سارساق لارا و یالتاق لارا بو یالان لاری ایناندیراندان سونرا بو میلیت اویدورماق و هضم ائتمک اوچون گرک الده هیپنوتیزی و آلدادیجی بهانه لرده اولسون، یوخسا بو جوهره ساده و دیل غیرقانونی اولماق ایله بیر میلیت اریتمک و اورتادان قالدیرماق آسان اولماز و قانونی شکله دوشمز.

بیزی موغول زامانیندان تورک بیلن لری، بیزی موغول لار تورک ائله مک افسانه سین قوراشدیران لار و هابئله تراکتورون دالیندا اوتوروب میلیتیمیزی بیچن لر، هامی دان یاخشی بیلیرلر کی موغول لاردان چوخ قاباق، خوارزم، غزنوی، سلجوق تورک امپراتورلاری، بوتون آسیادا (چین، هندوستان، افغانستان، ایران، قوزئی و گونئی آذربایجان، اۆزبکستان، قیرغیزستان، داغستان، تورکمنستان، قازاقستان، قفقازیا، آناتولی، تورکستان، تبت، موغولستان، ویتنام، اندونیزی، مالایا و بیر چوخلو اؤلکه لر) تورک ایدی لر و حاکمیت تورک الینده ایدی و سونرالار آفریقادا (مصر، عربستان، سوریه، عراق، لبنان، تونس، مراکش، الجزایر، فلسطین، اوردون، یمن و بیر چوخلو اؤلکه لرده ده) اوزون زامان لار یاشاییب و حاکم ایدی لر. و یئنه ده اوروپادا (بولغارستان، یونان، آلبانی، یوقوسلاوی، قیریمه، روسیه اوروپاسی، شرقی روم امپراتوری سی، ایتالیا، تورکیه اوروپاسی، رومانی،

مجارستان (ہونقاری) و بیر چوخلو یئرلر کؤکلو تورک امپراتورلوغوندا ایدی لر و بو ہلہ چوخ یاخین زامان لاردیر یوخسا قاباق لاردا دئدیگیمیز کیمی میلاددان اؤنجه مین ایل لرجه قاباق، بؤیوک تورک امپراتورلاری عظمت ایله یاشاماقد ایدی لر، بونلارین ہامی سی بوتون آسیانی، آفریقانی، اوروپانی قورخویا و وحشتہ سالدیغی اوچون بوگون بیز تورکلرین وارلیغینی و گؤزل دیلینی الیندن آلدان سونرا نژاد و نطفہ میزده، ہند و اوروپا (آریا) دامغاسی باسماق ایستہین همان تورک دوشمنی اولان اوروپالی لار و اونلارین باشچیلی انگلیس لی لرین دستورودور.

موغول لار ایرانی آلدان، ایرانین حاکمیتی تورک الینده ایدی، موغول میلتی، چینی و ہندی و باشقا یئرلری آلدان سونرا ایرانی دا باشا-باش آلمیشدی و بوتون ہر یاندا، شہرلرہ، کندلرہ مسلط ایدی. یوز ایل لرجه بورادا قیزلار و آروادلار آیب، میلیون لارجا اوشاق لاری اولموشدو. گؤزل-گؤزل بنالار، تاریخی اثرلر و یوزلرجه کیتاب لار و عالم لر اؤزلرینده یادگار قویوب صمیمیت ایله چالیشمیشدی لار. قاپی لاریندان روس، فارس، عرب، یونانی، ہندی، معمارلارین، شاعیرلرین، تاریخ یازان لارین توپلایب بسلمہ میشدی. بثلئیکی بوگون شرق دہ اولان تاریخی اثرلرین یوزدہ دوخسانی موغول دؤورہ سیندن دیر. او زامان اسلام قانونونا گؤرہ و موغول حاکم بیر میلت اولدوغو اوچون ہامی اونلار قیز و آرواد و ئرمگی و اونلار ایله منسوب اولماغی اؤزلری اوچون افتخار بیلیردی لر. بونون اوچون داہا اورتادا نژادی و قومی کینہلرین یئرینہ بیرلیک و صداقت واریدی.

بو ائولنمک و بو قاتیشیق لار، یوز ایل لرجه دوام تاپدیغی اوچون نطفہ باخیمیندان داہا بورادا مخصوص بیر نژاد تاپیلا بیلمز. چون کی ہنچ بیر شہر و کند و کورا کند یوخ ایدی کی موغول میلتی اورایا باش وورماسین.

موغول میلتی ہنچ بیر فتح اولان یئرلرہ ہنچ کیمین دینی و دیلی ایله ایشی یوخ ایدی، ہنچ بیر مذہبی و قومی ساواش لارا گؤنول و علاقہ گؤستمہ میشدی لر.

اگر دوشمن لرین دئدیکلرینی قبول ائلہ سک کی اونلار موغول دیلینی گوج ایله اؤزگہ لرین بوغازینا سوخوردولار، گرک بونودا سوروشماق کی نیبہ بس بو سیرادا، فقط بیز تورک اولموشوق ولی او بیرسی آغالار اولماییلار؟ آیا بو تورک اولماق اجباری ایدی یا اختیاری؟ اگر اجباری ایدی بس نئجه اولوب دور کی او آغالار و او اشراف مخلوقات لار (عجم لر) اولماییلار؟ بیر حالدا کی موغول اونلارین طرفیندن بورایا گلیب دیر، جغرافیادا باخساق گؤرہ ریک کی موغول آان یئرلر، اوتوز قیرخ ایران قدری اولاردی، اونلارین ایچیندہ اونلارجا و جور بہ جور ائل لر و میلت لر

اولوردو، گرک اونلاردا تورک اولماقدا مجبور اولایدی لار. ولی اگر بو تورک اولماق اجباری دئییل ایدی و اختیاری ایدی، بس بو فقط تورک دیلی دئییل ایمیش بلکه هر کیم هر نه دیل سئورمیش او دیلی دانیشارمیش بئلیکی افغان تورکلری نین چوخو فارس دیلیجه ده دانیشارلار، بس بو حالدا گرک دئمک کی بؤیوک و نجیب موغول امپراتورو بیر کیمسه نی مجبور ائلمه ییب دیر کی تورکجه دانیشسین و بو گون کی بیرتیجی و ظالمانه شیوه لردن اولدوقجا اوزاق و دندیکجه بری ایمیش.

بس گؤرونور کی موغول نه فقط بئله چیرکین ایش لردن گؤرمه ییب بلکه گؤره ده بيلمزدی چون کی بوگون بویونجا فاصله لر و شهرلرین و اولکه لرین بیربیرینه لاپ یاخین اولدوقلاری و بونونجا وسائل و کیتاب، تلگراف، رادیو، سینما، تلویزیون و یوزلرجه مدرن وسیله لر اول-اولا و تورکون اورتادان گنتمگی اوچون میلیون لارجا پول لار خرج اول-اولا و مین لرجه تورک دوشمن لری توطئه لر قورا-قورا هله ده ایران تورکو اؤز شرفلی میلیتینه دوام وئرمک ده دیر، بس بو حالدا نجه اولا بیلر کی او زامان او آز و کوت وسیله لر ایله بیر میلیتی اؤز اصلیندن و کؤکوندن آیرسین لار؟ اونودا قاپی دان گیردیگی یئرده یوخ بلکه سون بیئتشدیگی یئرلرده.

بوتون موغول تاریخینده هئچ بیر یئر یوخ دور کی موغول ایراندا مخصوصاً آذربایجان دا بیر کیمسه ایله ساواشسین، حتی معروف دور کی آذربایجان دان موغول لارین استقبالینا چیخمیشدی لار و موغول لاردا اونلارین محبتی و سایغی سی اوزه رینه احترام گؤستمیشدی لر، چون کی ایکی قوم قارداشی بیربیری نین دیلین آرا-سیرا بیلیردی لر و بیربیرلرین درک ائدیردی لر.

موغول لارین علییه نه اولان قوراشدیرما افسانه لرین خلافینا اولاراق موغول لار چوخدا دوزگون و پاک بیر میلت ایمیش لر. بئلیکی قاباقلاردا دئدیک اونلار اولدوقجا هنر سئون، ترقی و تکامل بسله یین و هابئله ادبیات، حقوق، حقانیت سئون بیر میلت ایمیش لر.

اونلار، ایرانا گلمه میشدن قاباق بوتون یان-یؤوره لرینده اولان قونشولار ایله دوستلوق و آل وئر رابطه سی سالدیقلا ری کیمی ایران ایله ده دوستلوق و آل وئر رابطه سی سالمیشدی لار. بو رابطه ده اونلارین بشش یوز نفر بؤیوک تاجرلری و مین لرجه اونلارین خدمه لری ایرانا گلیب چوخ قیمتی و بوللو مال لار گتیرمیشدی لر. اونلارین بو قیمتی و بول مال لاری، بورادا چوخ ایش اوسته اولان کیمسه لرین گؤزونو توتوب اؤز لریندن چیخدیقلارینا گؤره، بیر گئجه تۆکولوب بشش یوز تاجری و مین لرجه خدمه نی اولدوروب

و مال لارینی تالامیشدی لار. بو خبر بؤیوک چنگیزخانین قولاغینا چاتارکن فوراً ائل و قوشون آغ ساققال لارینی و باشچیل لارینی و چوخ بیلجی کیمسه لری «قورولتای»-ا چاغیرمیشدی، قورولتای قورولاندان سونرا اوزون ائل آغ ساققال لارینا توتوب دئمیشدی: ای بؤیوک ائل آغ ساققال لاری، ای بؤیوک موغول و تاتار ائل لری، قونشولوغوموزدا اولان خارزم امپراتورو، قونشولوغون خلافینا بیزیم بئش یوز زنگین تاجرلر و مین لرجه اونلارین خدمه لرینی اولدوروب و مال لارینی تالامیش لار، ایندی بو خصوصدا سیزین نظریز و سؤزوز نه دیر؟

قورولتایدا اولان لار، بؤیوک خانین جوابیندا، خان دان ایسته میش لر کی قونشولوغو یوزماماق اوچون بیر ائلچی گؤندریب ایشین نه اولدوغونو سوروشسون لار. بؤیوک چنگیزخان، ائل آغ ساققال لارینا و میلت باشچیل لارینا احترام قویوب بیر ائلچی هیأتی ایرانا گؤندرمیش دیر کی ایشین نه اولدوغون سوروشسون لار، ائلچی ایرانا گلیب، بؤیوک خانین بو خصوصدا سوروشدوقلارینا سؤیله میشدی.

آنجا ق بو سوروشوق لارا جواب یئرینه، یئنه ده او ائلچی هیأتی توتوب بورون و قولاق لارینی کسمیشدی لر، چنگیزخان بو ناکیشی و نجابت سیز ایش دن خبرلی اولان دم یئنه ده قورولتای قوروب، عینی ایشی ائل آغ ساققال لارینا و قوشون باشچیل لارینا و بوتون موغول و تاتار میلتینه یئتمیرمیشدی. بو قورولتایدا داها هامیلیق جا بو ایشه رأی وئرمیشدی لر کی دوشمنین جوابین وئرمسه لر اولا بیلر کی اوژ اوژونه مغرور اولوب بو دفعه «خان بالیق» (پکن) شهرینه هجوم گتیرسین لر، بونا گوره حقلی اولاراق بورایا حمله گتیرمیشدی لر.

بونون اوچون گرک سوروشماق کی آیا موغول لار وحشی ایدی لر و یا اونلار کی قتل عام و تالایان لار؟ آیا موغول لار بیرتیجی ایدی لر یا تمدن ادعاسی ائدن لر؟، موغول لار وحشی و بیرتیجی اولسایدی لار رابطه سالمزدی لار و دوستلوق و تجارت ائتمزدی لر و شورای عالی (قورولتای) قورمزدی لار و ائل آغ ساققال لاریندان رأی ایسته مزدی لر. بس گؤرونور کی اونلار او زامان حقوق بیلن، جمهوریت و بیرلیک سئون ایمیش لر، یوخسا بو بیرسی لر کیمی چنگیزخان دا ائله یه بیلر کی اوژ باشینا قوشون چکسین.

ایندی بو بیزه بؤیوک بیر گناه اولوب دور کی نییه او زامان بو آغالاری و اشرف مخلوقاتی، اوژلری دئمیشکن قیریب آرادان آپارمامیشیق و نییه بو خصلت و بیرتیجی لیق بیزده یوخ ایمیش کی بونلار کیمی اوژبگن اولوب و هر کیمه و هر شئی پوزغونچو اولاق. بو البته بیزیم همیشه لیک خصلتیمیز ایمیش و بؤیوک آلهه دان ایستمه لی بیک

گله جكدهده بو خصلتی و بو حق تانیماغی بیزدن آلماسین و انسانلیق حرمتینی و حقوقونو كنجمیشده کی کیمی و همیشه تورک وجدانیمیزدا پارلاتسین.

بؤیوک آلاهدان دیله مہلی و سیتغامالی بیق کی تورکون بؤیوک گله جگینده تورکه حق یولوندا چالیشماغیندا یاردیم و کمک ائتسین و تورک دونیانین هر یانیندا نجات تاپسین و بوتون بو میلی ظلم محکمه لرینه سون قویولسون و گوجو اولمایان لاری و میلی ظلم چکن لری بو قانلی محاکمه صندل لریندن قورتارسین و بیر داها انسان اوغلو انسان اولدوغونو اؤزون ایتیرنلره گونش کیمی گوسترسین. آنجاق دونیالار بویوجا بونو و بو آجی و اؤلدوروجو تجربه لری اونو تماشین کی بیر گون یعنی بوگون گوجلو و قدرتلی اولمادیغی اوچون هابئله پاک و دوزگون یاشادیغی اوچون، گیزلنه نلر، آتین قشوولایان لار، دوزون یئینلر، دوز قابین سیندیران لار اونو قانلی بیر کیمسه لر کیمی، میلی ظلم صندلینده اعداما محکوم اتمیشدی لر هابئله تاریخ لردن آلدیغی بوغاز بیچن درس لری و قانلی یادگارلاری اونو تماشین و داها بیرده اؤرونه دایانسین و بو جوره اؤزونده گیزلنمگی و اورک دوغرایان گون لری دوغودان آتماسین و اونو تماشین.

تورک محاکمه صندلینده

بورا کیمی تورکو تانیدیک و بیلدیک کی تورک بیر مملکت اولچوسونده مقیاسا گلمز، بلکه او قاره لر و دنیا اولچوسونده تانینا بیلر. بونا گوره بس بوگون نه اوچون بو عظمتده و بؤیوک لودکه اولان تورکو دانیرلار؟ پارلاق و گونش وارلیغینی تاریخ لردن سیلیرلر؟ و نییه اونا مین جوره بهتان لار و اییره نجی یالان لار باغلا ییرلار. هابئله اوتانماز-اوتانماز اونو محکوم لوق صندلینده اوتوردورلار و قانلی بیر کیمسه کیمی محاکمه ائدیرلر؟

آیا دوغروسو، تورک ظالم ایمیش؟ قانلی ایمیش؟ و پیس میلت ایمیش؟ و آیا الی نین آلتیندا اولان لار اینجیک وئررمیش، اونلارین وارلیغین و میلتی نین دانارمیش؟ خیر و یوخ، بؤیوک تورک بونلارین هامی سی نین ترسینه اولاراق، چوخدا دوزگون و قانی ایستی ایمیش و ایل لر بویو بؤیوک-بؤیوک میلت لر اونون الی نین آلتیندا اولدوقلارین، الی آلتی یاشاماق کیمی دوشونموردولر، اونون بوتون میلی حقوق لارا وئر دیگی و قویدوغو قولو و هابئله بسله دیگی محبتی بوتون تاریخ لر حق بیر باخیم ایله تانیتماق دایرلار.

بس بو حالدا، بوگون نییه بئله ازلیب و نه اوچون محکوم لوق صندلینده محاکمه

اولونور؟ و نه اوچون ایگیرمی یوز ایلده، اعلامیه‌ی حقوق بشر زامانیندا، وارلیغی، دلیلی دانیلیر؟ و مین لرحه چیرکین-چیرکین ناکیشی لیکلر اولونور؟
بونون جوابی چوخ آیدین و آچیق دیر، او دا بو دور کی بوگون بو یوک تورک هله لیک و ظاهرا باسیلیب و سینیب دیر و بو محاکمه اونون شکست تاپیب سیندیغی نین محاکمه سی دیر، نه پیس اولدوغونون.

نه دنسه بعضی بیرتیجی و بیرتیجی لیق سئون لرین فلسفه لری، همیشه بو اولوب دور کی یاشاماق اوچون گرک بیرتیماق و یا گرک بیرتیلماق. یعنی یاشاماق اوچون باشقاسینی اولدوروب یتمک و یا اولدورولوب یئیلیمک. یوخسا انسان اوغلو انسان اولوب، قارداش لیق ایله یاشاماق سفیه و یالانچی بیر فلسفه دیر. بونا گوره تاریخ تنازع بقا فلسفه سینی حیوانلیق باخمیندان سئون لر و نئو فاشیست شیوه لرینه اویان لار، بوگون اؤزلرینی حقلی بیلیرلر کی دنیا بو یو عدالت ایله یاشایان تورکو، ایکی اوزلو و موزی اولمادیغی اوچون بیرتیب و اولدوروب یتمه دیگی اوچون اونو میلی ظلم صندلینده اوتوردوب قانلی بیر کیمسه کیمی محاکمه اتسین لر.

بو بیرتیجی و بیرتیجی لیق سئون لرین چیرکین باخمیندان، حاکم و محکوم نه دئمک دیر؟ حاکیم کیم و محکوم کیم دیر؟ بو چیرکین یاشایان لارین چیرکین باخمین لاریندان حاکم او دور کی گوجو وار و محکوم او دور کی گوجو یوخ دور. بو دور کی بو ساواش، بو بیرتیب بیرتیلماق فقط و فقط گوجلو اولماق و گوجلو اولماماق ساواشی دیر نه حق و عدالت ساواشی.

بوگون محکوم لوق صندلینده اوتوران و قول لاری باغلی تورک، هر یاندا اورتالانیر، هر یاندا داشا باسیلیر، هر یاندا باشینا تورپاق لار سپیلیر چون کی تاریخ لر بو یو صداقت و محبت ایله یاشادیغی و اؤزیله اؤز گه لره فرق قویمادیغی بوگون اونون اوچون قانلی بیر پیچاق کیمی جرم و گناه اولدوب دور.

شاعیرلری، یازیچیلاری و دیل لری تورکون کمک و محبتی ایله بسله نن حرام زاده لر، بوگون اوروپالی لارین قورقوسویلا و ناکیشی تحریکلری ایله اؤز تاریخ قارداش لاری نین و تاریخ اتالاری نین اوزونه قاباریب، اوتانماز-اوتانماز عاق اولورلار.

بو گون هر یاندا سیخیلان و میلی ظلم ایله ازیلن تورک، اگر یئنه ده قدرت و گوج تاپسا و یا اؤزونه گلسه، هابئله بیر آز دؤزوب و چتین لره اوستون دورسا، یئنه ده کئچمیش ده کی کیمی بو یونا اوخشا یا جاق لار و قول کیمی قاباغیندا باش اگه جکلر و آیاغینی اؤیه جکلر.

بو تون یازی و شعر کیتاب لاریندا، ایگیدلیگیندن کیشی لیگیندن، هابئله کرمیندن و

شوکتیندن یازاجاق لار و رجزلر باغیراجاق لار. سانکی بو همان تورک دئییل ایدی کی آدینا مین لرجه یالان لار، تهمتلر و چیکین داستان لار قوراشدیر میشدی لار.

یوزلر و مین لرجه بیرتیجی و ایکی اوزلو و اون مین لرجه سوفرا پیشیک لری و هابئله تورکون اتین چئینه یئر، گونون قره ائدن لر، چؤرگینی آجی قیلان لار بیرگون سحر یوخودان دوروب ائشیتسه لر کی مثلا تبریز و یا مرند شهری پایتخت اولوب و کئچمیش ده کی کیمی ایرانین رسمی دیلی، غنی و گوژل تورک دیلی اولوب دور و هله باشقا دیل لر ایله کیمسه نین ایشی یوخ دور و بو دیل اجباری و ظالمانه دئییل، حتی تورک اولمایان لاردا فوراً تورک اولماق شجره سینی دوزه لدیب، تورباسین گوژورن تبریز دئییین سوی-سورو یولا دوشه جکلر، بئلیکی حتی مرند و تبریز ده کی یئرلی لری ده اؤز دوغما یوردوندان قووالاییب دیدرگین ائده جکلر.

بو بیرتیجی لار و ایکی اوزلولر، بو ابن الوقتلر و آرائق آدام لاری، هابئله بو حیوان سورولری، اوگون حتی دؤنه دؤنه آند ایچه جکلر کی اصلاً و آتابابادان تورک اوغلو تورک ایمیش لر و دوغدوقلاری یئر ده تبریز و یا مرند ایمیش.

بو صفت و بو آلچاقلیق جور به جور شکیل لرده اولدوغو کیمی حیوان صفت و قان سوران کیمسه لرین مرامی و مسلکی اولوب و اولماقدادیر، بو دور کی بورادا کیمسه نین گوژل و انسان اولدوغو سایدا و حسابدا دئییل، فقط هر کیمین و هر کیمسه نین گوجلو و موقعیت صاحبی اولدوغو محترم و سایغی لی دیر.

بونا و بونلارا گوژه بوگون محکوم لوق صندلینده ال لری باغلی اوتوردولان متهم تورک، فقط و فقط بونا گوژه محاکمه اولونور کی نییه گوجلو دئییل، نییه موقعیتی گوژل دئییل و نییه باسغینا دوشوب و یا شکست تاپیب دیر.

امادوغروسو آیا تورک اؤزو بونو بیلیمیر، اؤزو دوشونمور کی بوگون بو بشر حاقلارینین مدافعه گونو، اونون بؤیوک و آغیر گناهی اونون فقط باسقی نلارا دوشدوگو و دوز تانیماز دوشمن لر طرفیندن ظم لره اورتالاندیغی دیر؟ آیدین دیر کی تورک بو ایش دن غافل و اوزاق دیر، یوخسا هئج بیر دوشونن انسان آنالایا-آنالایا، چیرکین-چیرکین، میلی ظم لره، اودلو میلی تحقیرلره بویون اگمز.

دونالیق اولان بؤیوک تورک میلت لری، تاریخ لر بویو اوجا و شوکت ایله یاشادیق دان سورنا، بوگون دونیانین هر بیر بوجاغیندا قولتوق لار آلتیندا ایتگین-ایتگین یاشاماقدان میلی ظم لر و میلی تحقیرلر ایله کئچینمکده دیرلر. بو چتین و قره گون لر ایله یاشاماغین و بو قانلی اسارت ده اؤز-اؤزونده گیزلنمگین ان بؤیوک و گوژه ووران سببلری نه دیر؟

بو سورشوغون جوایی چتین و درین دیرسه ده آنجاق اونلاردان بیرینی اوست- اوسته بئله دوشونمک اولار.

چین دن، روسیه دن، مجارستان دان توتوب ایتالیا یا قدر بؤیوک هون امپراتورلاری زامانیندان، تورک-اسلام امپراتوری زامانینا کیمی دونیانی آلان تورک دیل و میلیت اوغروندا چالیشماییب و او جوهره کی یاراشان دیر امک بسلمه میب دیر.

هون تورکلری، چین دن توتوب، روسیه نین اوروپاسی، مجارستان، آلبانی (آرنوود)، بلغار، یونان و شرقی روم امپراتوری سی و ژرمن میلیت لرینی و ایتالیانی فتح ائده ائده فقط اونلارین تسلیم اولماق لارینا و باج و ثرمک لرینه قانع اولوب لار.

تورک-اسلام زامانیندا، تورک امپراتورلاری بوتون آسیا و آفریقا و بالقان دا فاتح و حاکم اول-اولا فقط دین و عقیده یولوندا چالیشیب لار، بئلیکی مسلمان لیقدان و مذهبن باشقا هئچ بیر وارلیق لارینا و میلی حقوق لارینا باخماییب لار و چالیشیق گؤسترمه میب لار.

ایندی کی زمان دا، ایگیرمینجی یوز ایلده، میلی ظلم و میلی اسارت زامانیندا اولان تورک لرده، کئچمیش ده کی اولان و چوروموش شیوه نی و آتالاریندا و بابالاریندان قالان و یئتیشن میراثی، عقیده و قوری تعصب لرینی هله ده توخماق کیمی اؤزباش لارینا وورماقدا و هابئله میلیت ایله مسلکی بیریرینه قاتماقدا دیر لار.

هون زامانیندا دونیانی آماق، اسلام زامانیندا مسلمان قارداشلیغی یاراتماق و ایندی ایسه مرام و ایدئولوژیک دووارلاریندا اسیر اولماق.

بس گؤرونور کی ایندی یه کیمی میلیتیمیزی چور به جور یول لاردا، مسلمان اولماقدا، ایدئولوژی یاراتماقدا گؤزدن آتمیشیق، یعنی میلیتیمیزی-عقیده میزه و ایدئولوژی میزا فدا ائله میسک، بیر حالدا کی بو عقیده لر و بو تعصبلی ایدئولوژی لر همیشه لیک و ابدی دئییل ایمیش لر و اولادا بیلمز لر، چون کی عقیده و مرام لار زامانین اقتضاسی اوچون اورتایا گلیر لر و آزادان گئدیر لر، حال بو کی میلیت و اصالت هر بیر میلیتین وارلیق و شرف سندی دیر اونسوز تاینماز، اونسوز ایتگین و آدسیزدیر.

ایندی یه کیمی بیزی، بیز تورک میلیت لرینی اسیر ائدن، میلیت و میلی حقوقوندان اوزاق سالان همان عقیده و قورو بوشونا دین و ایدئولوژیک تعصب لری ایمیش کی اؤلچودن آرتیق و جیزیق دان قیراق بیر حالدا، بو ایش لره و بو سؤزلره بولاشمیش، بونا گوره تورک میلیت لرینی هر زمان بیر مرام و مذهب مشغول ائدیب و میلیت و میلی حقوق دان اوزاق سالیب دیر، بئلیکی مثلا بیر زمان حضرت مسیح-بودا ساواشی، بیر زمان حضرت علی و عمر اختلافی و بیر زمان دا لئنین و تروتسکی مبارزه سی، آما هئچ

بیر تورک اوغلو تورک، اۆزۈ-اۆزۈندن سوروشماييب کي فلان-فلان اولموش، باشينا کول الەنميش ايکي مسيح و بودا، ايکي عرب و ايکي روس بييري-بييري ايله قدرت و مقام و هر نه اوچون ساواشيب سنه نه مربوطدور، آخی سن نئچه دن بييرسن؟

بيير حالدا کي اونلار، بونلار کيمي بيير-بييريله بوجوره دوشمن و بو جوره بيير-بييرينين قانين تۆکمە ييبەر، بونلاردان باشقا، دين و عقیده سينده متعصب اولان بيير تورک، بش گون تهران دا ياشاياندا، داها ياواش-ياواش نماز و مسجد يئرینه اويان-بوياندا، مشروب ساتان لاردا، اونون بونون آرخاسييجا هرزه ايتلر کيمي سورنمکده دير. بونلاردان بيير آز يوخاری لاری، بش گون اوروپادا ياشاندان سونرا، پاک اۆزلريني اوروپالی ادا اطواری ايله اويونا و شاغايا قويماقداديرلار و حتی مرام و ايدئولوژی متعصب لری، فلان ايسم لری بيير آز چتینه دوشن کيمي بوتون اۆزلريني اوتوزماقدا، مرام و ايدئولوژی يولداش لاريني ساتماقدا و هابئله سونرالار مرام و عقیده دوشمن لری نين خدمتینده آز بيير مقام و رتبه ايله قوللوق ائتمکده ديرلر.

ايندي يه کيمي تجربه و ياشايش ثابت ائله ييبدير کي عقیده لر و مرام لار و حتی مذهب لر، گلدی-گئدر ديرلر و يوخاری باشی، مرام لار و عقیدلر، اۆز يئرلريني باشقا مرام و عقیده لره وئرمکده ديرلر. بونا گۆره بس بيير مرام و بيير ايدئولوژی، دنيا وارليغی نين کلياتی دئييل، بلکه کليات دان بيير بۆلۆک و بيير سۆزدور کي او دا ابدی دئييل. بس ايندي يه کيمي تورک ميلت لری نين دين و مرام و تعصب لری اونلارين ميلي حقوق لارين و ميلي وارليق لارين قورخويا و خطرە ساليب و يوخلۇغا سوروبدور کي بوگون بو جوره قانلی بيير کيمسه کيمي محکوملوق صندلينده محاکمه اولماقدا دير.

ايگيرمينجی يوز ايلده، اتم چاغيندا تورکه اولان ميلي ظلم لر، چکيلن داغلار، وورولان ديل يارالاری بو ايگيرمی يوز ايلين و بو اتم عصری نين اوزون قره ائديب، سازمان مللين و (حقوق بشر) ين آغزيندان چاليبدير.

بو چيرکين و اورک بولانديران، ميلي ظلم لر دنينين چوخ يئرینده تورک لر حقیقنده اولورسادا، آنجاق اونلاردان ان چيرکيني و ان اوتانمالي سی همين بورادا، حقوق بشر امضا اولونان يئرده، تورکون اۆز وطنينده اود ياغديرماقدا دير.

بورادا حقوق بشر، امضا اولان يئرده، يئددی يوز ايل بوندان اۆنجه بۆيۆک امپراتور چنگيز خانين انتقاميني، ايندي کي تورک دن، اتم عصری نين تورکوندن آليرلار، بيير حالدا کي دين متعصبی و يا ايدئولوژی مدعی سی ايندي کي تورک اۆز تاريخ افتخاری اولان بۆيۆک چنگيز خانی هله ده تانيمير و اۆزگه لرین اوخو ايله اونا داش آتير.

بونلاردان باشقا، بوگون تورک ایله جور به جور اولان چیرکین و درین دوشمن لیکلرین ریشه سی و کۆکو، هر شئی دن اول اروپادان صادر اولماقدادیر.

البته بو، کینه و عداوت، تکجه بو گونو یوخ، بلکه چوخ قدیم دن، حتی اسلام دان اولدن بوتون اوروپالی لارین طرفیندن جور به جور شکل لرده، دنیا تورک لری نین علیهینه صادر اولاردی.

اونلار و بیرتیجی ژرمن قوم لاری، هر زمان هون تورک لری نین باشقانی اولان بویوک آتیلا زامانیندان باشلایب قدرتلی عثمانلی امپراتوری زامانینا کیمی بو پوزغونلوقدا و بیرتیجی بیر حالدا، گنجه-گوندوز جان آتیب لار، چون کی عقل اوزو ایله و دوشونجه ایله تورک ایله دوستلوق و یاخینلیق یاراتماق فکرینه دوشمه دن، همیشه نخوت و تکبر ساتماق اوچون و شرق اولکه لرینه آغالیق ائتمک اوچون اوزلرینی اولدوقجا پوزوب و اولدوقجا دیردن سالیب لار، بیر حالدا کی بونو یوزلرجه دفعه لر سیناغا چکیب و گۆروب لر کی تورکون حریفی دئییل ایملش لر و اولادا بیلمز لر، چون کی تورکده اولان دوزگون لوک و بیر اوزلوک و هابئله دوستلوق دا و دوشمن لیکده بیر بویاقدان دایانماق، ذاتی و درین بیر خصلت دیر، بونون اوچون، تورک ایله یاخین و دوست اولماق قیمتلی و باش اوچالغی دیر.

امما اوروپالی لار، بونو دوشونمه دن و تاریخ بویو هنج بیر یاندا منظم و پاک تورک قوشون لاری نین حریفی و اوزه ری اولما دیقلاری اوچون، همیشه مودی و خائنه نقشه لر چکیب حتی شرق اولکه لرینده، قومی و نژادی اختلاف لار و دینی و مذهبی بولاشیق لار سلاماق ایله تورک میلّت لری نین اورتالارینا، بزه کی-بزه کی قوشون باشچیل لاری ایله ایل لر بویو شهرت، ثروت و آرواد و هابئله قدرت اله گتیرمک اوچون همیشه و هر زمان اوز اوزلری ایله بیرتیجی-بیرتیجی ساواش لاردا و تتر-تتر تسلیم اولماق دا عادت ائتدی ک لری اوچون، هله ائله بیر گوجلوق و کسگین و ساغلام حریفه توش گلمه میشدی لر و اوزلرین دونیادا ان بیرینجی فاتح و گوجلوق، وارلی و بیلجی بیلیردی لر و شرقه همیشه آلچاق گۆز ایله باخیردی لار، آنجاق هر نهسه اونلارین بو ابدی و پوزولماز خیال دونیالاری بیردن بیره پاتلادی، چون کی بویوک قهرمان هون تورک لری ایله بیرینجی دعوا و ساواش دا بوش بیر یئل کیمی توکنمز هولارا سوورولدولار.

تاریخده، همیشه اوروپالی لارین یوک چکنی اولان خاخول روس لار، بو ساواش لاردا هامی دان آرتیق حماقت و بیلمه مزلیک لر گۆستریب دیر. بئلیکی اوروپالی لار اوزلری قورخاق و گۆزو قیریق اولدوقلاری اوچون همیشه روسیه نی تورک قارشو سینا چیخاریب و روسیه دن خاخول روس لاری غلام و ژاندارم کیمی آز بیر قیمت ایله یوزمین یوزمین

الیب منظم و ایمانلی تورک قوشون لاری نین اوزه رینه یوللاردی لار، آنجاق بو تشبّت و چالقامالارین اوزه رینده هتج بیر ساواش دا و هتج بیر ووروشمادا، نه اوروپالی لار و نه ده اونلارین آیینمیش غلام لاری خاخول روس لار، هتج بیر ایش گۆره بیلمزدی لر، بئلیکی حتی عثمانلی امپراتورونون ایلک سلطانی اولان بؤیوک اورخان زمانیندا اوروپا و بالقان هر ساواش دا بیر به بیر تورکون ایینه کئچمکده و تسلیم اولماقدا ایدی.

بو سیرالاردا، اوروپا امپراتورلاریندان باشقا، اونلارین ان بیرینجی دین تعصبی ایله قیزیشدیرانی اولان کلیسا کی اؤزلوگونده بؤیوک بیر قدرت و امپراتور کیمی ساییلاردی، همیشه شرق اؤلکه لرینی و شرق فلسفه سینی اورتادان گۆتورمک اوچون داها تورکون یوخ اولماغیندا کسگین-کسگین چالغایلیب دیر.

اوروپا امپراتورلاری و اونلارین باشیندا کلیسا پاپ لاری، همیشه ال بیر اولاراق هر طرفدن تورکون اوزه رینه یوزغونلوق و خیانت و جاسوس لوق، ائدردی لر، بئلیکی حتی کلیسا طرفیندن جاسوس کشیش لری روحانی پالتاریندا، بوتون شرق تورک امپراتورلاری نین یانینا گۆندر دیرلر و اوروپادا فاتح اولان بؤیوک عثمانی تورک لری نین علیهینه تحریک ائدردی لر و هابتله شرقی روحانی مرکز لرینده نفوذا باشلاردی لار.

فاسد اولان اوروپا، هرگون تورک قوشونونون قباغیندان قاچاراق، هر نئجه مدتده بیر اؤلکه تسلیم اولاردی، مثلا بیر گون رومانی، یوقوسلاوی، آلبانی (آرنوود)، بولغاریا، یونان، مجارستان (هون قاری)، چک و اسلاواک، روسیه اوروپاسی و بیر باشقا گون بوتون آفریقا اؤلکه سی بونا گۆره اوروپا فاسد لری بو باسیلدیقلارینی اؤز فاسد و عیاش و ظالم اولدوقلاری نین حسابینا قویوب تورکون فتوحاتین آلاه جزاسی و تانری بلاسی بیلیردی لر و دوغرو ایدی و هله بونو بیله-بیله یئنه ده اؤز میلّت لرینی اودلو ظلم لر آلتیندا غلام ساخلاماقدا ایدی لر.

بو قدر بیلیک و علم ادعاسی لا بو تسلیم اولماغی و بو باسغینی تورکون ظالم و بیرتیجی اولدوغونادا باغلا بیلر دی لار و هر دن ده دوشونجه لرینی و شعورلاری نین یئتیشمه گی اوچون بو باسیلماغی و بو ازیلمگی گۆی لردن گلن غضب لر، داغ لاردان چیخان اولدو فیرتینالار کیمی دوشونوردولر، چون کی او گونه قدر بئله بیر گوجلو و بئله بیر قهرمان بیر ساغلام و بؤیوک میلّت ایله اوز-اوزه چیخمامیشدی لار و آغیزلاریندا یئنی بیر داد و گۆزلرینده کسگین بیر قیریق تۆره نمیش دیر.

اشرافلیغین فسادی نین قویولاریندا خیرخیرایا کیمی باتان و چولقانان اوروپالی لار، بؤیوک هون تورک لری نین قباغینا روسیه نی چیخارتدیقلاری کیمی، سونرالاردا بؤیوک

عثمانلی امپراتورونون حریفی اولمادیقلاری اوچون آسیانین باشا باشیندان حاکم اولان باشقا بیر قارداش تورک امپراتورونون اوروپایا چکلمه گین و اولنارین اؤز قارداش لاری اولان تورکیه میلی ایله ساواش لارینی، اؤزلری اوچون، بؤیوک بیر نجات و بختورلیک دوشونرک، چون آلقاق و یالتاق بیر حالدا بؤیوک چنگیزخانلی و عظمتلی امیر تیمورو عثمانلی میلی ایله ساواشیرماق ایسته دی لر. هر نه سه اوروپالی لار و سونرا اولنارین باشچیلی اولان انگلیس لی لر، ال لریندن گلینجه تورکون ازیلمگینده و پوزولماغیندا چالیشیب لار و بوگون بو محاکمه صندلی و غیر انسانی محکمه، اصلینده و حقیقت ده اولنار قوران محکمه دیر کی تورکو قانلی بیر کیمسه کیمی میلی ظلم شاللاق ایله محاکمه ائدی لر.

اوروپالی لار و اولنارین باش تولکوسو اولان انگلیستان، اون سگگیزینجی یوز ایله مانفاکتور (ال ایش لری) حالیندان چیخیب آغیر ایش لر و آغیر صنعت دؤوره سیننه باشلادی لار و بو آغیر صنعت و بؤیوک بؤیوک ایش و تولید فابریکالاری، گتتدی کجه گرکدن آرتیق یارادیجی لیق ائتدی لر و یا احتیاج دان آرتیق تولید ائله دی لر بئله کی عرضه تقاضا دان چوخ اولدوغو اوچون انگلیستان دا بحران توره ندی، اعتصاب لار اولدو، میلیاردرلرین بؤیوک بؤیوک قازانچ لاری قورخویا و خطر ده دوشدو و سونرا لار بو میلیاردرلار بو قورخو و خطر دن قورتولماق اوچون بازار لار دالیجا دولاندی لار و مستعمره اله گتیرمک فکرینه دوشدولر، آنجاق آفریقا و آسیادا هر یانا باش ووردولار، جان آتدی لار، بیر یئر اله گتیره بیللمه دی لر، چون کی بوتون بو یئر لرده تورکون ظفر بایراغی ایلدیریم لار کیمی پارلاماقد ا اسمک ده ایدی.

حین بسم الله دان قورخان کیمی انگلیس لی لر ده، بو ظفر بایراق لاریندان قورخویا دوشدو ک لری اوچون بو ایلدیریم بایراق لارین اولنارین گؤزلرینه باتدیغی اوچون داها کیشیلیک ایله یوخ بلکه ناکیشی لیک و خیانت ایله بو اسن بایراق لارین، باتماغیندا تولکولر کیمی نقشه لر چکمه گه باشلادی لار.

بونلاردان چوخ اول لرده اوروپالی لار، چوخ یترده مسلمان لارین اورتالارینا آیریلیق سالیب نتجه یتره بؤلکم اوچون جور به جور آدلار ایله حنفی، شیعه، علی الهی فرقه لرینه شدت و تریب قانلی ساواش لار توره تدی لر. بو خصوص دا پورتقال مملکتیندن کلیسا طرفیندن گلن جاسوس کشیش و جور به جور اوروپا جاسوس لاری، او جمله دن شرلی^۲ آدی بیر انگلیس جاسوسو، شاه اسماعیل صفوی نی، عثمانلی تورک قارداش لاری نین

۲. ایله نظر، کبر کی شرلی شلمه صان زاماندا قریناش اوکسمیه گمش و قله اسماعیل باشا جاسوس اور عثمانلی لار باشا جلدیریمین ج ۱

اوستونه قیزیشدیرمیش و سونرالار بو آرا ووروشدورمالار و قارماقاریشیق سالماق لار، هر یئرده و هر تورک اولان اولکه لرده جور به جور شکیل لرده دوام اتمیش و تورکون قدرتین و اوجالیغینی آزالتماق اوچون بوتون هر یانا تاجر، ملا، درویش و صوفی جاسوس لاری گؤندریلمیش و یوزلرجه بئله بیر خائنانه ایش لر ۱۹۱۸-جی ایل لره کیمی اوزانمیش دیر.

انگیسلی لر تاریخ بویو تورکون حریفی اولمادیقلارین و تورکون بیر اوزلو و دؤنمز اولدوغونو بیلیب و اونون روحون و یا پسیکولوژی سینی درین-درین مطالعه ائتدیکن سونرا هر یاندا تورک اوچون رقیب لر و دشمن لر تۇرتمگه باشلامیش لار. حتی درویش، ملا، تاجر و... جاسوس لاریندان سوای، تاریخ و ادبیات تانیان، محقق و مستشرق جاسوس لاردا یوللامیش لار کی تورکه رقیب و دشمن چیخان لارین تورکدن آرتیق و متمدن اولدوقلارین ثابت ائدیپ بئله لیکله بوتون شرق ده، شرق میلّت لری نین اورتاسیندا پوزغون لوق سالسین لار. بو پوزغون لوق اوچون ادلی اولان ایتلیجنس سرویس اداره سی، ایشه باشلادی.

یئرسیز دئییل کی فرانسالی سیاح (شاردن) لر، مورخ و ادیب ادلی «ادوارد براون» لار، «سر پرسیکس» لار، «یوپ» لار، دده لری نین خیرینه تاریخ و ادبیات و سیاحت ادینا شرق ده جاسوس لوغا باشلاییب، گؤزل-گؤزل حافظلر و خیام لار چاپ ائدیپ لر.

بئله بیر کیتاب لاری چاپ ائتمک ده، کئچمیش ده آرا ووروشدورماق و بو میلیتی او میلته خصم و اوستون گؤستمک اوچون چاپ ائدیردیسه لر. آنجاق بوگون بوندان اولدوقجا اقتصادی و تجارّتی استفاده ائدیپ لر، بئلیکی بو میلّتین (عجمین) ضعیف اولان روحیه سینی، بیلرک اوروپادا مین جلد خیام و حافظ چاپ ائلمک ایله بونلارین هوس و احساسات لارینی تحریک ائدرک اون مین اون مین بونجول مال لارینی سوخورلار و حافظ و خیام چاپ ائلمک ایله بونلارا بو جوهره آندیریرلار کی سیزین بو گؤزل لیک ده حافظ و خیامیز وار، نه غمیز وار؟

اوروپالی لار و اونلارین تولکوسو اولان انگلیس لی لر، تورکو یئردن گؤتورمک اوچون، بو ایش لره قانع اولمادان، بیرینجی دونیا ساواشیندا اون دؤرد دولتی بیغیب بؤیوک عثمانلی امپراتورونون اوستونه تحریک ائتدی و نئچه ایل لر ساواش دان سونرا اونو پوزموشدو.

اون دؤرد مسیحی دولتی، حتی دونیانین او باشیندان ژاپون، ال بیر اولاراق، بو انگلیس لی لرین قورقوسو و ناکیشی لیگی ایله تورک وطنینه یوروموشدولر، تورکون

پوزولودوغوندا، اوروپا مسیحی میلتلری سئویندیکدن باشقا، حتی شرق میلتلری و دولتلری ده شادلیق ائدیپ سئوینمیشدی، چون کی اولار هله بونو بیلیمیشدی لر کی تورکون پوزولودوغو، شرق میلتلری نین پوزولودوغودور، هر نه اولورسا دا اولسون، اوروپالی لار آنجاق بوتون شرقه و شرق میلتلرینه، بیر گوژ ایله باخیرلار، یئنه ده بونلارین بیربیرله ساواشی اوچون لازیم گؤرورلر کی بیر گون «شرلی»نی و بیر باشقا گون «شاردن»نی، و «سر پرسیکس»ی، «پوپ»و گؤندورمک ایله بو بیر قومی تحریک ائله سین و سونرا اونو تورکون پوزولودوغوندا و باسغینیدا شادلیق ایله اویناتسین و ساققالینا گولسون.

اوروپالی لار تورکیه میلتینی بیر شرق میلتی بیلدیکلری اوچون اونو ییخماقدا همیشه شرق میلتلرینی ییخماق ایسته میش و شرقه یول تاپماق اوچون تاریخ لر بو یو دمیر کیمی سد اولان تورکون پوزولماغیندا چالیشمیش لار. بس آیدین دیر کی بوتون اوروپا، تورک ایله دوشمن اولدوقدا، اصلینده شرق ایله دوشمن دیر. آنجاق لازم و گرک دیر کی اولارین ایچینه تحریک لر اوچون ادیب، مورخ، سیاح و مستشرق آدینا جاسوس لار گؤندرسین لر.

بوگون بؤیوک تورکیه میلتی نین، آمریکا بیرلشمیش اؤلکه لری ایله دوستلوق رابطه سی، بونا گؤره دیر کی اوروپا همیشه تورک علیهینه تحریک لر و دسیسه لر اولوب و اونو شرق سدی کیمی دوشونرک اؤزلری اوچون بیر بؤیوک مانع بیلیرلر و اونو دوشونمه یین بعضی تورک سولچولاری اؤز گه لرین حيله و قورغوسونا اویاراق یئرسیز-یئرسیز اؤز تورک قارداش لاری نین علیهینه تحریک اولورلار.

بیرینجی دنیا ساواشیندا، اون دؤرد مسیحی دولتی نین تورکیه امپراتورونا جومدوقلاریندا، بوش اولدوقلارینی گؤستریب و بوگون هله ده او چیرکین سیاستین تأثیری آلتیندا اولاراق اوتانماز اؤز تاریخ قارداش لاری اولان تورکو محاکمه صندلینده قولو باغلی اوتوردورلار.

انگلیس لی لر، عثمانلی امپراتورونو، اون دؤرد مسیحی دولتی هجوميله پوزاندان سونرا عربلری تحریک ائندن سونرا، آفریقادا و شرق ده حاکمیتی و قدرتی کفایتلی تورک الیندن چبخار دیب ایل لر بو یو غلام لیک دا بو یون اگن عجم لری، یعنی شرق غلام لارین اولنلارین یئرینه قویدو و بو تورک یئرینده قونداریلان، غلام حاکم لر دن، تعهد آلدی کی بوتون تورک میلتلرین اورتادان گؤتوروب محو ائتسین.

همین بو شرطلر و تعهدلر، باعث اولدو کی تورکون وارلیغی و دیلی غیر قانونی اولسون، وار یوخو تالان سین، قول لاری باغلان سین، دوداق لارینا قفل و نئشتر وورولسون، دیلینه میلی ظلم داغی باسیلسین.

دونه کیمی تور کون آتین قشوو لایان لار، چۆرگین یئین لر، قاپی سیندا دوران لار، شاعیرلری، دیل لری تشویق و حمایت اولان لار، بوگون اؤزگه لرین قورقوسو و تحرکاتی ایله، دوزقابینی سیندیریپ و دوز و چۆرگی اونوداراق، ناکیشی ناکیشی اورگی پاک اولان تور کون اوزونه قاباردی لار، سانکی بو اوتانماز قومون اوزونده هنج بیر دامجی دا سو یوخ ایمیش.

بؤیوک عثمانلی امپراتورسی پوزولدوغو زامان ایله برابر، شرق ده آفریقادا و بالقاندا بوتون تورک قورولوش لاری و تورک وارلیغی پوزولماغا باشلادی و حتی بعضی یئرلرده بو پوزغونلوقدا مشروطه چی آدینا تور کون دوشمن لرینی قدرته یئتیریدی لر.

غرب و مسیحی دولت لر، بوتون آسیا و آفریقا میلترلرینه اؤزگه گؤزو ایله و حتی دوشمن گؤزو ایله باخیب و اونلاری آچاق و یالتاق ساخلاماق اوچون هنج بیر حیلهدن و دوشمن لیکدن ال چکمه ییب لر، آنجاق هر دن لازم اولاندا، آسیا و آفریقا میلترلرینین بو بیرین، او بیرینه اوستون توتوب بیریری ایله ووروشدوروب و سونرا اوستون چیخان لاردان تعهدلر و اطاعتلر ایسته ییب و چوخوندا موق اولوب لار.

یونان غربه یاخین و مسیحی اولدوغو اوچون و تورکیه غربی اولمادیغینا گؤره و آسیالی ساییلدیغی اوچون، غرب و مسیحی دولت لر، اونلارین حسابینی آیریپ لار، مثلا تورک ایله یونان، ساواشیندا، یونانین یانین ساخالییب لار، حتی اونو اؤزلری تجهیز و تحریک ائدیپ لر.

یوزلرجه بو جوهره نمونه لر گؤستریمک اولار، او جمله دن ایران دا و قفقازدا، مین لرجه مسلمان تورکون قانین تۆکن داشناک ارمنی لرین، همین بو غرب و مسیحی دولت لر تجهیز و تحریک ائدیپ و بوگون اونلاردان اسراییلین یئرینه ذخیره اولاراق، بؤیوک ترورلار توره دیلر. داشناک ارمنی لر، محض مسیحی و غرب نوکری اولدوقلاری اوچون، غرب و مسیحی دولت لر طرفیندن تقویت اولورلار و فرانسای دولتی الیندن گلن کمگی بو ترورلارا اسیرگه میر، چون کی غربه باغلی مسیحی ارمنی لر، آسیالی تورکو ترور ائدیپ لر، نه غربلی اولان لاری.

البته ارمنی لری، یهودلار ایله قیاس ائتمک فقط منطقه ده نفوذ ائتمک باخیمیندان دیر یوخسا، نبوغ و استعداد باخیمیندان بیر یهودی اون مین ارمنی دن یوخاری و اوستون دور، چون کی یهودلار هر بیر تکنیک، اختراع و اکتشاف و فلسفه، طب و یوزلرجه فوق العاده ایش لرده بؤیوک نبوغ لار صاحبی دیلر و یئنه ده بو قومدان یوزلرجه نابغه و بؤیوک متفکرلر توره نیب کی بؤیوک انسان آلبرت انیشتاین اونلاردان بیر سی دیر، لکن ارمنی لرین بؤیوک و همیشه کی هنرلری فقط میخانه آچماق، عرق و شراب دوزلتمک و یا کالباس و سوسیس دولدورماق دیر.

بو دور کی یہود میلیتی ہنچ بیر ایشہ حساب سیز و کیتاب سیز ال وورمازلار. حال بو کی ارمنی لری تحریک ائتمک، آلت ائلمک و بویونا اوخشیایب اورتادا اویناماق چوخ آسان بیر ایش دیر. چون کی متفکر و درین دئییل لر.

ارمنی لر زامان-زامان اوژگه لرین قورغوسو ایله همیشه ال لرینب اونون-بونون قانینا بولاییب لار و ہنچ بیر فیکر ائلمه ییب لر کی بو جنایت لردن نپردن باشقا نصیب لری نه اولوب دور؟

۱۹۱۷-جی ایل لردہ، بیرینجی دونیا ساواشیندا، قفقازدا، ارمنی لری تحریک و مسلح ائتمک اوچون، کرمانشاہدان قوشون چکن و باکی یا گئدن، ژنرال ماژور دنسترویل، قہرمان تورک قوشونونون قاباغیندا قاچماغا مجبور اولاراق، ارمنی لرین چوخ دانیشیب و قورخاق اولدوقلاریندان آجیبب اونلاری غیرت سیز خطاب ائدیر. بو انگلیس ژنرالی، ماژور دنسترویل، یازان کیتابین آدی نه اولورموشسادا، بو گون تہران دا، امپریالیزم انگلیس دیر و ایران و قفقاز آدیندا چاپ اولوب دور و دقت ایله اوخومالی دیر.

اوغوز بوی لاری و تشکیلاتی

اوغوز آدینی تحقیق ائدن و آراشدیران بیر مجار عالمی بو سؤزو (اوغ+ز) دئیہ آبی رارق بئله آچیقلا بیر:

«اوغ» کلمہ سی قدیم تور کجہدہ ائل و قبیلہ معناسینا گلیرمیش، «ز» حرفی دہ قدیم تور کجہدہ چوخلوق (جمع) یئرینہ ایشلہ نیرمیش.

من، سؤزونون چوخلوقو (جمع) بیز و سن سؤزونون چوخلوقو (جمع) سیز اولدوغو کیمی بوراداکی «ز» لر چوخلوق دئمک دیر کی اوغوز قبیلہ لری معناسینا گلیر. مثلا بیز = قبیلہ «اوغ» و لریک «ز» و یئنہدہ قبیلہ + لریک (اوغ + ز)

بس اوغوز لارین قبیلہ لر بیرلشمگیندن وجودہ گلدی ک لری آیدین اولور. دوغروسو، اوغوز داستانیندا بونلارین ایگیری دؤرد بوی (قبیلہ) دن عبارت اولدوقلاری بیزہ آیدین و بللی اولور. داستان دا، بو ایگیری دؤرد قبیلہ، اوغوز خانین تۆرہ مہ لری و سلسیلہ سی اولدوغو گورونور، داستانا گۆرہ اوغوز خان، اوژ آدینا بیر دولت قورموشدو و ساغلیغیندا آلتی اوغلونو اووا گؤندریب، اوودا اوغول لاریندان اوچو، بیر آلتون یای (کمان) و او بیرری اوچو دہ، بیر آلتون اوخ (تیر) تاپدی لار.

اوغوزخان اوغول لارینی تاپدیقلاری یای و اوخ اوچون ایکی یه آیریدی. اوچ قارداشین بۆیوک لرینه «بوزوق» و کیچیک لرینه ده «اوچوق» آدینی وئردی و اؤز اؤلوموندن سونرا، اوغلو گون خان اونون یئرینه کئچدی. وزیر ی «ایر قیل خوجا» قبیله لرین تشکیلاتینی قوردو.

بیر سیرا تاریخچی لرین نظرنجه، اوغوز لاردا بیر-ایکی لی و بیر ده ایگیرمی دۆردلو تشکیلات واردیر و «اوچوق» آدیندا آنلاشدیغی کیمی اوچ قبیله دن تشکیل ائتمیش دیر و بو ایکی لی تشکیلاتی «هیونگ یو» لاردا، «موغول» لاردا و «گۆگ تورک» لرده گۆرمکده دیک.

سلجوق لاردا و باشقا اوغوز لارین قوردوغو دولت لرده ده، بو تشکیلات دوام و بقا ائدی ریلیمیش دیر، حتی عثمانلی لاردا دا بونون ایز لرینه تصادف ائتمکده بیک و اوغوز لار عینی زماندا بو «بوزوق» و «اوچوق» تعبیری یئرینه «ایچ اوغوز»، «دیش اوغوز» تعبیرینی ده ایشلتمیش لر.

اوغوز خانین اولادی اولراق گۆستریلن آدلارین هامی سی دا طبیعت آدلاری دیر. بونلار هر حالدا اوغوز لارین ناتورالیسم (طبیعت گرا) دینینه سالیق اولدوقلاری زامانا قالینتی دیر. دوغروسو تورک لرین گۆیه یئره سویا توجه تاپدیقلارینی گۆسترن بیر چوخ سندلر واردیر.

ایگیرمی دۆردلو تشکیلاتدا «هیونگ نو» لاردا واردیر. سلجوق لاردا، قارامان اوغول لاریندا بو عننه دوام ائدی ریلیمیش دیر و بو داستان، بیزه اوغوز بوی لاری نین آیری-آیری دامغالاری (مهر و علامت) اولدوغونودا گۆسترمکده دیر. بو دامغالار قاشقارلی محمودون اثرینده و باشقا کیتاب لاردا قید ائدیلمیش دیر.

بونلار، اوغ-یای-بالتا کیمی بیر قسمت شی لرین رسمیندن عبارت اولوب. ایز لرینه بو گون داها تصادف ائدیلمکده دیر لر.

آلتی تشکیلات زامانیندا، هر بویون بیر مقدس حیوانی یعنی «توتم» ی اولدوغونودا گۆرمکده بیک. «توتم» سۆزونه مقابل اولراق «اونغون» کلمه سی ایشلنمیش دیر. آلتی قبیله نین «اونغون» لاری بونلار ایدی:

گون خان: شاهین گۆگ خان: سونغور

آی خان: قارتال داغ خان: چاغری

اولدوز خان: دووشانجیل دنیز خان: اوچ قوش

بورادا هر بیر قبیله نین یوخ، بلکه هر دۆرد قبیله نین بیر «توتم» ی گۆرونور. دقت ائدیلسه بو قوش لارین هامی سی اوچو قوش لاردیر و بورادا «اوچقوش» آدی هر حالدا

اوج دانا قوش معناسینا دئییل، بلکه بیر قوش آدی اولماق گرکدیر. بو قوش لارین اووچو قوش لاری اولماسی، «توتیمیزم»ین اوغوزلار آراسیندا اووچولوق دؤورونده تأسیس ائتدیگینی گؤسترمدهدیر.

عینی داستان بیزه بو «اونغور»لار ایله برابر هر دؤرد قبیله عاید اولان بعضی آدلاردا وئرمکدهدیر و بونلار سوغوق دئیلمکده ایدی و بو آدلاری آراشدیراجاق اولارساق، بونلارین حیوانین معین یئرلرینی افاده ائتدیگینی گؤروروک.

اوغوز تورکلری ایلین بللی زامانیندا بیر تۆرن (جشن) توتاردی لار. بو تورهنده، بوتون اوغوز بوی لارینین رئیس لری و بؤیوک لری توپلانیر و ضیافتده بیر قوربان لیق کسلیلر و هر قبیله رئیس بو قوربانین اؤزونه یاراشان وجهیله معین بیر یئرینی یئیردی. حیوانلارین دؤشو (سینه) بؤیوک بی لر و حورمتلی آغساققالارا تۆحفه اولونور. بیر آزدا ایگیرمی دؤرد اوغوز بویونون آدلاری حقیقنده دانیشالیم.

اوغوزلادا آیری تورکلر کیمی گئتدیک لری یئرلره و قوندوقلاری اراضییه اؤز آدلارینی وئرمیشدی لر. بونون اوچون دور کی بوگون آنادولودا ایگیرمی دؤرد اوغوز بویونون آدینی یئر آدی اولاراق گؤرمکدهدیر.

«قای»لار، عثمانلی لار اجدادی دیر. کلمه نین قدیم شکلی «قایق»دیر. بونلار باش قبیله ایدی.

«بایات»لاردا مشهور بیر اوغوز بوی اولوب بو گون داها شرق آنادولودا موجوددور. کلمه نین اصلی «بایان» اولوب، «بایات» بونون جمعی و یا چوخلوغودور.

«آلایونت» آلاجا ات دئمک دیر. قدیم چین اثرلریندهده بو معنادا قبیله نین اولدوغو گؤز اؤنونده توتولاراق «آلایونت»لار ایله بونلارین آراسیندا بیر مناسبت اولدوغو ظن ائدیلمکدهدیر.

«قینیق» بویو، بؤیوک سلجوق دولتی نین منسوب اولدوغو بوی دور. «چپنی»لر بوگون داها آنادولونون جور به جور یئرلرینده موجوددور و اوغوز بوی لاری آراسیندا «پنجه نک»لرین و «بایات»لارین و «اوشار»لارین و «بایان دیر»لارین دولت قوردوقلاری و تورک تاریخینده اؤنملی رول اوینادیقلارینی گؤرمکدهدیر.

اوغوز داستانی

اوغوزلارین میلی داستان لارینی توپلایان کیتابا «اوغوزنامه» آدی وئریلیر. اوغوزنامه یه دایر بو گون الیمیزده بیر چوخ وثیقه لر اولدوغوندان، اثرین

ایچیندہ کی لر و ماہیتی حقیقہ حکم لر وثرہ بیلہ جک دوروم دا و موقعیتیندہ بیک۔ اوغوزنامہ نی گوژن لر و بو اثر حقیقہ معلومات وثرن لر و بو اثر دن چوخلو داستان یازان لاردا واردیر۔ دہدہ قورقود کیتابی دا اوغوزنامہ نین بیر پارچاسی دیر۔

اوغوزنامہ دن ایلک بحث ائدن و داستان لار نقل ائدن مصرلی مورخ «ابوبکر» دیر۔ بو مورخ مصرده سلطان محمد قلاون زامانیندا یاشامیش اولوب، اثریندہ اوغوزنامہ نین عربجه ترجمہ سیندن بحث اتمکده و بیر ده داستان نقل اتمکده دیر۔

اوغوزخانین یاشایشیندان بحث ائدن اوغوزنامہ نین مندرجاتیندان اولان اوغور یازی سیلا یازلمیش بیر متن بوگون پاریس ده، میلی کیتابخانادا ساخلانیلماقدادیر۔ بو متن اولجه «رادولف» و سونرا رضانور و ان سونرادا بانغ و رحمتی طرفیندن چیخاریلمیش دیر۔

اوغوزخان داستانین غیر اسلامی اولان بو شکلیندن باشقا، اسلامی شکل لر ده واردیر۔ بو اسلامی شکل، رشیدالدین ین جامع التواریخ کیتابیندا گوژونمکده دیر۔ داها سونرا باش دان و سونرا، نقصان اولاراق منظم بیر اوغوزخان داستانی داها واردیر کی مؤلفین طرفیندن یاییلمیش دیر۔

دہدہ قورقود کیتابی دا، اوغوزنامہ نین بیر پارچاسی دیر۔ بو اثرده اون ایکی بوی [حیکایه] واردیر کی دہدہ قورقود کیتابی و اوغوز داستانی اوچون گنجیش معلومات وثرمکده دیر۔

"تورک تاریخچی سی-حسین نامیق اورقون"

بوگون نه ائده بیلریک

بوگون نه ائده بیلریک دئین و بوینو چینینده و اونون-بونون امیدینه گوژ تیکن اسیر تورک لر، هابئله رقیبینی شوشقا چکیب قیشقیر یغیندان خیمین چکن تورک قورخاق لاری، بیر دفعه ده اولسون گوژلرین دریندن آچماییب لار کی بو میدان دا «اؤلدوررم اؤلدوررم» دئین پامبوق پهلوانینی یاخیندان تانیسین لار۔

بو ناکیشی، پامبوق پهلوانی، اؤز گوجونه میداندا آباق دؤیوب آتلمیر، بلکه او بیر قووق دور کی اونا اؤز گه لر یئل وورور، بو اؤز گه لر اونون قاش لارینا و گوژلرینه عاشیق دئییل لر، بلکه بورادا بوللو-بوللو نفت (پترول) دادینا و سونسوز قازانج لار گلیرینه گوژه و بیرده تورکون ازیلمه سینه تعهدلو اولدوغو اوچون اونو میداندا اوینادیر لار و دالینا ال چالیر لار۔

بو میداندا اوینایان، ایندی یه کیمی اؤزونه گلمه دی کی تاریخ بویو قارداشی اولان تورکو بو جوره قیسناماسین و اؤزوندن آییرماسین۔ بونون اوچون بس ایندی تورک اؤز و

اۋزونه گلمەلى و نه ائىدەجك اولدوغونو بيلمەلى دىر. البته بوندان اولدەدە بئله اولايدى گرک. هر حالدا بوگون كئىچمىش دەكى كىمى دئىيل كى وسائل اولدوقجا دالى قالمىش و ايرەلى يئريمك چتىن اولسون بلکہ بوگون دونيانين عالى بير مرحلەدە اولدوغو هر بير چالیشان و ايشلەمك سئون ميلتەر اوچون غنىمتلى و دگرلى گوندور.

بوگون تورک اوچون داها بورا كىمى يئتر و بس دىر كى اۋزون افسانە و يالانچى اولان وعدە و سۆزلر ايله يوبانديرماسين. كئىچمىشين، ايندى سين و گلەجگين دريندن گۆز ائوينە گتيرسين و بيلسين كى ايندى اونا رقيب و دوشمن چىخان لاردا بوتون وارليق لاريني و ترقى آدينا گۆزە سوخدوقلاريني اوندان بوندان آليب لار.

بوگون دوغروسو گۆزل بير گون دور. دونيا ميلتەلرى نين استقلال و اوجاليق گوندور. بوگون هامى دان آرتيق مظلوم و اسير اولان ميلتەر اوچون قيمتلى و بۇيوك بير گون دور. بو گون لر، حرىت و قورتولوش سئون ميلت، قازانچ آپارا بيلمەسە و اۋز كۆكونو ظلم باتلاغيندان چىخارا بيلمەسە داها گناە و تقصير بير كىمسە نين بوينونا دئىيل، داها حقى يوخ دور كى كىمسە نى اۋزونه ظالم و دوشمن بيلسين، چون كى هئج بير كىمسە آند اچمە ييب دىر كى اۋزونو بورا خيب اۋز گەسىنە جان يانديرسين.

بوگون دونيانين هر بير قيراق بوغاغيندا، اويان هالويان و آيبل هالاييل دىر و بو اويانماق لاردا هر كىمدن اول، هر ميلتين اۋزو-اۋز ايجيندن اويانمادا و حرکت ائتمك دەدىر، چون كى بو اۋزوندن اويانماق و حرکت ائتمك كاملا طبيعى و اولدوقجا آنا بير دوغوجودور.

بو آنا دوغو و طبيعى گۆگرمك هر زامان باش آلتيندا و ال اۋنونده دئىيل، بلکہ اۋزونون اولچولموش و تعيين اولموش بير فصلى واردىر كى ايگيد و يورولماز اولان بير اكينچى اونو اۋز وقتينده گرک اكسين. گرک گۆيرتسين و سونرا حاصل گۆتورسون، يوخسا وقتينده اكيب و بيجمە ين، جانين ايشە سالمايان بير كىمسە قيتليغا و باهاليغا دوشر و بئله ليكلە قورتولوش و حرىت نعمت لرينە حسرت قالار.

بوگون، ايگيرمينچى يوز ايلين اوج سوز بوچاق سيز هوا سيندان، باشيميز اوستە بوللو-بوللو نور يايان قورتولوش گونشيدن اولدوقجا استفادە ائتمەلى و قازانچ آپاريلماسا، بو گونش باتيب، بيردە چىخينجا قورو شاختالار، قارا گون لر بيزيم وارليغيميزى و قورتولوش اكينيميزى بو گون كى كىمى يئنه دە يانماغا و يوخلۇغا سورر. بونون اوچون بو گون هلە گئج اولماييب و هلە فرصت الدن گئتمە ييب. يوبانمادان و ال ساخلامادان بو قورتولوش گونشيدن اولدوقجا و باشاردىغبا قازانچ لار آلمالى ييق.

بونلاردان باشقا بونو گرک بيلمک کی ظلم قويوسونا دوشموش بير ميلتين هر کيم دن اول گرک اوژونون سسی گلسين، اوژو اوژونو بيلديرسين، سونرا يان-يوره ده اولان تورک قارداش لاريندان و تورک دوست لاريندان يارديم و کمک گوژله سين، يوخسا ظلم قويوسوندا سس سيز ياتان و دونيانی آتان بيری ميلتين وارليغینی کيم بيله جک؟ نه اوچون بيلسين لر؟

بوگون دونيا بير مرحله ده دير کی کئچميش زامان لار ايله هئچه توتوشدورمالی و قياس ائتمه لی دئييل. بوگون دوغروسو گوژ بره لدن و هوش اويدوران بير گون دور. چون کی علم و صنعت، طب، ارتباط و سائلی، هوا قوه لری، اکين ترقی سی، شهرلر و کندلر آبادليغی هابئله اوست-اوسته حقوق و تساوی حقوق عصيان لاری، کئچميش ايله هئچه برابر اولاييلمز. بونون اوچون بو گون کی دونيادا اتم دونياسيندا ترقی و ايره لی ليک سئون و قورتولوش ديله ين هر بير ميلت اوچون هر بير شئی آسان و هر بير شئی آز بير چاليشماق ايله اله گلر.

بو گون کی وسائل و تکنولوژی دونياسی نين نه حالدا اولدوغونو بيلمک اوچون و ايندی ايله کئچميش دونياسين آيدين تانيماق اوچون باخاليم کی کئچميش نه ایدی و ايندی نه دير؟

۱. گل-گئت و يوک و سيله لری

کئچميش زامان لاردا گل و گئت و يوک آپارماق و سيله لری آت، قاتير، دوه ایدی. بونلاردان چوخ اوزون اولان بير زامان لاردان سونرا، ايره لی و مترقی گل-گئت مينیک لری، داشيرقالار [داشقالار] و اوتاقلی اولان آرابالار ایدی کی او زامان اوچون لاپ يئنی و اوئم لی بير و سيله لر سايبيلاردی لار؛ او زامان لار بو شهردن او شهره گتتمک، هابئله بو اولکه دن او اولکه يه گتتمک اوچون هر دن بشش و آلتی آی چکردی و چوخ وقت لر يول آراسی انسان لار ناخوش اولوب، آرا-بیر-آرا بير و يا بيرليک ده اولدی لر و يا سويوغا و ايستی يه دوشوب آردان گنردی لر.

۲. چاپار ائولری و یا پُستخانالار

یول لارین لاپ پیس و قورخولو اولدوغو شهرلرین بیربیرله آراسین قیراردی. بئلیکی بو شهردن او شهره مکتوب آپارماق اوچون یوزلرجه چاپار و چاپار ائولری، چاپار آت لاری گنجه-گوندوز چاپاردی لار. آنجاق بونلار ایله بئله هله بعضی وقتلر نه چاپار و نه ده مکتوب گنذیب چاتاردی.

بونون اوچون او زمانین چاپاری و یا پستی اولدوقجا چتین و دئدیگجه مشکل ایدی. فقط تورک امپراتورلاری بو چتین ایش لری او زمانین حالینا گؤره آسان ائله میشدی لر کی مثلا تهران دان- تبریزه بیر نئچه چاپار آپاران مکتوب گنذیب چاتاردی.

۳. معارف و علم

کیتابلار ال یازما ایدی لار. هر یئرده و هر کیمده اولمازدی. مین ده، یوزده بیر کیمسه ده سواد اولاردی، یاخیندا اولمایینجا بیر کیمسه بیر کیمسه نین اورک سؤزونو و ایسته دیگینی و مرامینی دوشونمزدی و کیتاب او قدر دئیل ایدی کی بیر نفرین فکرین مین لرحه کیمسه یه یئتیرسین، رادیو و تلویزیون و یا تلفون و باشقا شی لر مطلقا یوخ ایدی.

۴. طب و توختاق ایش لری

طب و معالجه اوچون چؤل لرین اوت لاریندان، بعضی خرافی فکرلردن استفاده اولوناردی، یوزده و مین ده بیر آدام بو ایش لردن باش چیخارداردی، هله هر دوا و درمان آغری نی و سانجی نی توختاتمازدی، بلکه برکیدیردی. کور و چولاق ائدردی و حتی دیریلتمک یئرینه اولدورردی.

هر کوچه نین بوروغوندا و هر جاده نین دؤنومونده، اوفاجیق بیر توکاندا عطارلار و یا اوت-علف ساتان لار وار ایدی لر کی او زمان لارین معالج لری و دوکتورلری ساییلاردی لار و هر دن آدام اولدوردوکلری اوچون کیمسه اونلارا بیر سؤز دئییه یلمزدی، چون کی اولوم قسمت اولان بیر یازی کیمی آلاسه طرفیندن گؤندریلمیش ساییلاردی.

۵. تعلیم و تربیت

تعلیم و تربیت هر شئی دن اول مذهب، دین و ایده اؤلچوسونده و میزانیندا ایدی. هابئله وارلی-وارسیز، آداب و رسوم قاعدهلرینه اویغون ایدی، بئلیکی مذهب قوللو قچولاری، دینچی کیمسeler، بو ایش لرده وار گوج لری ایله اؤلچوسونده و دین باخیمیندا چالیشماق دا ایدی لر، اوشاق لار اوشاقلیق دان بؤیوک یانیندا دانشماماق، دیل اوزون اولماماق و بؤیوک و قوجالارین احترامینی ساخلاماق و سؤزونه باخماق، آتا آنانین اوزونه قابارماماق و عبادت ائتمک، او زامانین یاخشی-یامان تعلیم و تربیت درس لری ایدی.

بونلاردان باشقا هر کیمین آلاسه طرفیندن آلین یازی سینا دینمز سؤیلمز اطاعتی، هر نه قسمت اولدو اونا شکر ائدیب دؤزمه گی او زامانین اخلاقیات و تعلیم و تربیتینی تعیین ائدردی.

بورادا مذهب و دین اؤلچوسونده اولان تعلیم و تربیت ایله ایشیمیز و سؤزوموز یوخ، آنجاق بو تعلیم و تربیت و اخلاق گوده و قیسا و اورتالانمیش اولدوغو اوچون هر بیر حساس و روحی موضوع لارا یئتیشه بیلمه دیگی آیدین دیر.

هله بو، او زامان لار دیر کی انسان لار بیرتیجی حالدان بیر آز چیخاراق اوزلری اوچون قانون لار یازیب و یا بؤیوک تانری طرفیندن اونلارا قرآن، انجیل، تورات و باشقا قانون لار گوئدریلیب دیر و هله بو دین قانون لاری نین هر دن بیر، بوتون دونیا ایره لیگی و ترقی سی اوزه رینه دایاناراق اوزون ابدی و اولمز بیر قانون بیلر و هامی دان ایستر کی اونا تابع اولاراق بوتون دونیانی پوزوب اونون نظری ایله یاپسین لار.

۶. جامعه و خلقین بیریری ایله رابطه سی

خلقین بیریری ایله رابطه لری تک-تک و فردی دئیل ایدی. بلکه بو رابطه لر اشاغی-یوخاری قات، هابئله ائل و ائولیک ایدی کی مذهب اوندا بیر نوع حاکم ایدی. ایندی او زامان کی دونیانی و اوندا اولان جامعه لری و گئری قالمیش صنعتی، طبابتی، علمی، تعلیم و تربیتی، رابطه لری، گل-گئت وسیله لرینی آز-چوخ بیلدیک و دوشوندوک کی نه قدر دالی و نه قدر چتین و آز ایدی. بونا گووره بونلاری نظره آلیب ایندی گوئرمه لی بیک کی او زامان کی تورک لر نه قدرت و جرأت ایله او جوره چالیشیب لار و نه تدبیر و بیلک ایله او قدر یئرلره و میلترلره اوستون دوروب لار؟

بوگون، بوتون کئچمیشین ترسینه اولاراق، جامعه و علم اوستون بیر حالدادیرلار. بیر یازیدان و کیتابدان، میلیون لارچا چاپ اولوب، یوزلرجه کندلره، اونلارچا شهرلره یایماق آسان دیر و گل-گئت وسیله لری، ارتباط و گوروش، خبر و تبادل افکار وسیله لری اولدوقجا یئیین و سریع و آسان دیر، یئنه ده یوزلر و مین لرجه کیتاب لاردا دونیا حرکت لری، جامعه، عقیده، مرام، دین، ناسیونالیسم و جور به جور سلیقه، ایدئولوژی، تاکتیک عمل لرینه ال تاپماق، اوخوماق، اؤیره نمک، الهام آلماق، تجربه ائتمک و اؤز موقعیتینه گۆزه اونلاردان لازیم اولانین سئچمک و ایشلتمک آسانجاسینا آل لرده دیرلر.

کئچمیش ده اولان دالی و گئری وسیله لر ایله پکن دن-مسکوکا کیمی فاتح و پیروز یاشایان تورک لر، ایندی کی مدرن و اوستون وسیله لر ایله کچیک تورپاغیندا اؤز میلی فرهنگینه فاتح و پیروز اولما بیلمه سه بؤیوک بیر فاجعه دیر، چون کی بو گون میلی چالیشماق اوچون هر شئی حاضر و هر شئی ممکن دور. میلی حیثیت و میلی حقوق سئون بیر انسان دا، بو ممکن لره گرک همت، گرک فداکارلیق و گرک میلی بیر وجدان دا اولسون و جاندان و مال دان مایه لرده قویولسون، یوخسا ممکن، اؤز-اؤزونه جامد بیر شئی و مصرف سیز بیر وسیله اولار. بؤیوک بیر کامیونون سوروجوسو اولماسا و بؤیوک بیر گمی نین دولاندیرانی اولماسا، کامیون و گمی اؤز-اؤزونه حرکت ائتمزلر، توتالیم کی وجودلاری دا واردیر.

بوگون اگر اعتقاد و اینانیمیز بو دور کی گرک ایران تورک میلتی نین هئچ اولمازسا میلی فرهنگ و میلی دلیل حقوقو و اختیاری اولسون و اگر میلی تشبث لریمیز مرام لار و ایدئولوژی لر اوچون اؤرتوک و استتار دئیل و اگر بونلارین ایچینده حیله و ریا یوخ دور، گرک هئچ یوبانمادان و ال-ال اوسته قویوب دایانمادان آچیق بیر اوز و درین ایمان و دوزگون بیر پئیش ایله و هئچ بیر عقیده لره و مرام لارا یاناشمادان، فقط و فقط میلی فرهنگ و میلی حقوق یولوندا چالیشاق.

بوگون بو ایش لر اولمالی دیر

۱. بوتون وار-یوخوموز ایله و بیر مرام و مسلک اسیری اولمادان، فقط و فقط میلی فرهنگین اوجالماسی اوچون جور به جور کیتاب لار یازمالی چئویرمه لی، اونلاری عقیده باخمیندان تفتیش ائتمه دن چاپ ائتمه لی و سلیقه لره توخونمادان و هر کیم هر نه یازارسا تشویق و ترغیب ائدیب و دوزگون اصول ایله یازماق ایله

برابر، یوزلر و مین لرحه کیتاب لار، روزنامه لر، مجله لر چاپ انڈیب یایمالی بیق.
۲. گله جک اوچون ایندی دن معلم لر، اویرتمن لر، کلاس لار، مدرسه لر آچماق
اوچون نقشه لر و طرح لر فکرینده اولمالی بیق.

۳. هئچ بیر یولا و ایدئولوژی یه باغلی اولمادان (البته فقط بو یول دا) میلی
ایش لریمیزده، هئچ بیر کیمسه دن و تهدیدلردن قورخمالی بیق، چون کی
بوگون داها بیر آزدا شهامت و ایمان لازیم دیر. یورغان دؤشک ایچینده حریت
و حقانیت اله گلمز، بو البته فصلی میلیت چی لر اوچون بیر تذکر دور.

۴. اورتادا چیرکین رقابت لر و شخصی کینه لر یئرینه، دوستانه و قارداش وار-
یولداش وار ایش بیرلیک و هئچ اولمازسا بیر بیرینه توخونمادان و هنر آدینا
یالانچی عیب لر چیخارتماغا یایشمدان الیمیزدن نه گلیرسه چالیشمالی بیق.
۵. دوزگون بیر یول گئدرکن، هر کیم و هر مقام مانع اولارسا، بیرلشمیش
میلت لر (سازمان ملل) تشکیلات لارینا شکایت، دیک و عرض حال
وئرمله لی بیق.

۶. بونودا بیلمله لی کی آغلامایان اوشاغا سود وئرسه لرده تنبل و غیرت سیز
اولار. البته آغلاماغین معناسی، ال لره گؤز تیکمک دئییل، آغلاسا قدا فقط
اؤزوموزده آغلامالی بیق، چون کی بوگون بوتون ادعالار ایله برابر، دونیادا هر
میلت و هر کیم اوتو اؤز قاباغینا ائشیر، بونا گوره گرک دریندن ایناناق کی
بوگون داها شبهه سیز، تورک میلیتینه فقط تورک میلیتی یانار.

گوندن دوروم

بیر چوخلو کیمسه لر، اوزون سوره لر گؤزلرینی رژیم لرین دیشیب و یا عوض
اولماغینا تکیک لر کی فلان رژیم گتسه، فلان رژیم گلسه اولکهمیز آباد، اقتصادی میز
بول و گؤزل و هابئله خلقیمیز آزاد و خوش اوغورلو اولار.

اومید گؤزلرینی او رژیمه، بو رژیمه تیکن لر، خصوصا تورک لر، حتی بو رژیمین
گتتمه سی و او رژیمین گلمه سی اوچون چیغیریب، بوغاز بیرتیب. مالیندان،
جانیندان و ناموسوندان کئچیب و یا زندان لاردا چورویوب و سونرا قیزلاری و
اوغلان لاری اونلارین یئرینی توتوب و عناد ایله «اؤلدو وار، دؤندو یوخ» دئییب لر،
امما نه گؤروب لر؟ آیا سولار یئرلریندن اویناییب؟ و هله هر دن بو رژیم گتدیب و

اونلارین اؤزلى دیر و دوغروسو بو آجى حادثه لرىن باشیندا دارماداغین اولان تویوق تورک دیر.

بیر یاخشی یئمک و ایچمک، بیر یاخشی مقام و شهرت، بیر گؤزل گئیمک و بزه نمک و هابئله اؤزگه دیلده آزاد یازماق اوچون انقلاب و قالماقال ائدن تورک لری راضی ائتمک و یولا گتیرمک هر ننهسی نین اوغنونون ایشی دیر، چون کی بوتون بو ایستکلر، فقط و فقط مادی بیر آرزو و دیلک لردیر.

بونلاری آرزو ائدن بیر کیمسه، سون حسابدا، فقط مادی بیر کیمسه دیر. بللی دیر کی بئله بیر مادی فیکری اولان شخص هر حوققا بازلیق و ریا ایله ده ایسته دیگینه چاتا بیلر، چون کی مادی اولان کیمسه اوچون بؤرک قویماق، مال یئمک، استثمار ائتمک و یا مداحلیق و یالتاق لیق ایله اؤزگه دیلده یازماق چوخ آسان بیر ایش دیر. اوزگه لر فقط بو ایش لره گؤره عصیان و قیام ائتمیرلر و پخمه-پخمه اؤز لری نی هر اؤلومه و ئرمیرلر، بلکه درین میلی معنویت و فرهنگ لره باغلی و مالک اولدوقلارینا گؤره حاکم و سیاس رژیملری ال لرینه آلماق هدف و آماجیندادیرلار.

آیدین دیر کی حاکم و سیاسی رژیملری ال لرینه آندان سونرا، اقتصادی، اجتماعی و حقوقی و فرهنگی حقلر اونلارین اولاجاق دیر، بورادا گرک بونو آرتیرماق کی درین میلی معنویت و فرهنگه مالک اولمایان میلتلر، رژیملر دؤنندن سونرادا، یالنیز بیر چی مواد کیمی حسابا گلرلر. چون کی چی و خام اولدوقلاری اوچون ائتدیک لری عصیان و انقلاب لاری درین میلی فرهنگ مالک اولان لار، بو عصیان و انقلاب لارین ثمره و حاصلینی اونلارین ال لریندن قاپارلار و ایندی یه کیمی بیزیم کی بو حالدا و بو تقدیرده اولوب دور.

ایندی یه کیمی اؤز فرهنگینه حاکم اولان لار انقلابین بولاغی نین باشیندان ایچیب لر و بیز قوخوموش یئرلردن، چون کی اونلار بولاغین باشی گلمه میشدن اونون طرح و نقشه سینده ریاضتلر چکیب و تعلیمات لار گؤروب لر، حال بو کی بیز نرخین و قیمتینی سوروشمادان کله باش آشاغی باتاقلارا جوموش و اؤزوموز قویولارین تکینده و اونلاری گؤگلرده گورموشوق، بو دور کی بیز اونلارا آشاغی دان باخماق و اونلار بیزه یوخاری دان باخماق بیر سنت اولوب دور.

بیریری نین قولاغینا پیچیلداییب: «خبرین وارمی؟ بایرام دان سونرا ایش لر دوزه له جک. بوللوق اولاجاق، حسن گئدیب، حسین جان ایش اوسته گله جک» دئین لرین هدف لری مادی اتدان سوای نه اولاییلر؟

وار، قارین و خوش یاشاماق آرزوسوندان تحولات و ترقی سٹونلر و رژیملرین دیشیب و عوض اولماغینی آرزو ائدنلرین مینده بیر بو فیکره و دوشونجه یه دوشمزلر کی آیا بو مادی آرزولاردان سوای بیر آیری و مقدس آرزو دا وار یا یوخ؟ البته بیر عده واردیر کی اؤز عالمینده بو میلی و مقدس آرزونو ائدیر و ظاهراً اونو جاندان آرتیق سئویر. لاکن هوا بولود اولان کیمی گؤزلردن ایتیر و سؤزلردن دوشور. چون کی جان مسألهسی هر کیشی نین ایشی دئییل.

بیر گون اوغلوب «انیشتین»ین اؤلومونده ائوده روضه میز وار ایدی و بیر اردبیللی ملا اوجادان اوخوبوردو، سسی چوخ گؤزل ایدی، من اونون سسینی چوخ سئویردیم. مثلا شرابا گوره دانیشدیغی حالدا و مصیبتہ ارتباطی اولمادیغی حالدا من شدت ایله آغلا بیردیم، چون کی سسی بیر جوره گتیریردی کی انسان اؤز اؤزونه آغلا بیردی.

ملا، هر بیر نئچه کلمه مصیبت آراسیندا، بعضی اوئود و مثل ده دئییردی. او دئییردی کی انسانین عملی گرک ادعاسی ایله برابر اولسون، ادعاسی ایله عملی بیر اولمایانلار اوچون بیر مثل چکدی کی: «بیر گون بیر آج کیشی دووار دبیینده آجیندان آغلا بیردی، بو موقع قوجاغی چؤرک ایله دولو، بیر کیشی اورادان کئچرکن، آجی گوروب دوردو و آجدان سوروشدو کی نه اوچون آغلا بیرسان؟ آج دئدی: آجیمدان آغلا بیرام. قوجاغی چؤرکلی کیشی باشلادی آغلاماغا، بو دفعه آج آدام اوندان سوروشدو کی سن نییه آغلا بیرسان؟ قوجاغی چؤرکلی کیشی دئدی: من ده سنه آغلا بیرام. آج دئدی: بس اوندا او چؤرکدن وئر من بییم، نه من آغلا بیرم نه سن آغلا، چؤرکلی دئدی: چؤرک وئرمهرم ولی هر نه قدر دئسن آغلام.»

ایندی بیزیم آزاراق فصلی میلیتچی لریمیز بیرینین آغلاماغینا آغلارلار. آنجاق چؤرک وئرمزلر و چوخلو ادعالار ائدرلر ولی چتین گونلرده جانلارینی دال لارینا آتیب آرادان چیخاردیلار. اساسلی و کؤکلو حرکت و انقلابلار اوچون آبیق و ارادهلی قوربانلار لازیم دیر، جاندان کئچمک و شهادته حاضر اولماق ایماندان دیر، ایستر یاخشی-ایستر یامان، جاندان کئچمک اولدوقجا قورخولو و جان تیتره دندیر. آنجاق درین عقیده و ایمانی اولان چوخ آسان بیر شی دیر، آنجاق بونو دا گرک دئمک کی شهادته حاضر اولمایانلارین هامیسی قورخاق و اراده سیز دئییل لر. فقط ایمان لاری و علم لری آز و یا قاییق دیر.

ادعاسینا و ایده آلینا علمی و ایمانی اولان جانیندان اسیرگه مز، چون کی بو جان بیر گون چیخاجاق دیر، بس عالم و مؤمن اولان، عقیده و ایده سی نی بیر نئچه گون آرتیق

ياشاماق ايله دگيشمز. چون كى بو عقیده خصوصاً میلی ایمان اختصاصی و اؤزل بیر شئی دئییل، بلکه بیر میلّین حیثیت سندی دیر کی اونون یولوندا جان وئرّمک هر بیر شرفلی انسان اوچون بورج دور.

بئله لیکله بلله نیر کی چتین گون لرده جانین جیناغینا آلیب اکیلن لریمیز، یالنیز قورخان اوشونن دئییل لر، بلکه ادعالرینا گؤره علم لری و شعور لاری و سون باش دا ایمان لاری آز و یا یوخ دور.

اولا بیلر کی دئسین لر شهادت حماقت دیر. بورادا گرک دئمک کی علم سیز و ایمان سیز لار اوچون بلی، آما ایمانی و علمی درین اولان لار اوچون، جان بیر کیچیک و قولای هدیه دیر.

تاریخ لر بویو، مقدّس میلی وجدان یولوندا، بیرده بو هدیه اوچون گؤرکملی بیر معرفت و یاراشیق اولماییب دیر. یول دان کئچن بیر آرواد اوسته جان هدیه ائله میشیک، کندلرده بابا لاریمیز دان یئتیشن کیچیک عداوت لر اوچون، بیر قویون اوچون، بیر ... اوچون مین لرحه هدیه لر وئر یلیب و یا تقدیم اولونوب، آنجاق میلّیت و میلی شرف اوچون بیر سیللی یئمکدن، بلی بیر سیللی یئمکدن اوشونوب جیم اولموشوق.

کئچمیشده کی نسل، بهانه گتیره بیلر کی اونون زامانیندا، بو میلی مسأله یوخ ایمیش و یا او ائشیتمه مییش دیر، آما ایندی کی چاغداش نسل، میلی عصیان لارین ایچینده، میلی فریادلاری ائشیده- ائشیده گؤزلرینی یوموب و قولاق لارینی توتسا گرک اوتان دیغیندان یئر لر اوخشاسین، گؤی لر آغلا سین.

وارلیق نهدیر؟

هر نهدن اؤنجه وارلیق درگیسینین وارلیغیمیز اوغروندا یاییلب و ائللریمیزین اللرینه چاندیغیندان اولدوقجا سئویندییمی سؤیلهیب، و اونا داها اوستون باشاریلار آرزوسوندا اولدوغومو بیلدیرمک ایستیرم. و اما وارلیق نهدیر؟ بو سؤز هر نهدن اؤنجه بؤیوک بیر میللتین وارلیغینی جانلاندیرماق و اولدوغونو پارلاتماق و ایندیکی دورومونو و موقعیتینی روحلاندیرماقدیر.

اوزون ایللر، حتی یوز ایللر بویونجا چتین-چتین دارلیقلار و بوغونتو و سیخینتیلارا دوشن تاریخی وارلیغیمیز، سون قارا ایللرده، بیزی خلق آراسیندا گؤزلردن ایتیریپ و سؤزلردن سیلمیشدی.

میللی ستمین آجیمیش دادینی آزاراق میلتلر بیزیم کیمی دادمیش و بیزیم کیمی اونودولماز یاددا ساخلایا بیلر، چونکی باشقا میلتلر، آجی میللی ستم اوزرینه آپاردیقلاری ساواشلاردا اؤزلرینی هئچ اولمازسا دونیایا تانیتماغا امکان تاپمیشدیلار و دونیا اونلارین اوجا فریادلارینی ائشیدیب عکس العمل گؤستردی. لاکین بیزه گلبنجه، هئج بیر یثردن و هئج بیر یاندان مطلقا امکان اولمادیغی اوچون آجی میللی ستمین آلولاریندا سسسیز یانیب و سسسیز قوورولوروق. بو کیمی بوغونتو، میللی ستم دونیانین ان بیرینجی سیخینتی و بوغونتو مستمره اولکه لرینده آزاراق و چتین تاپیلار.

بیزیم اوچون وارلیق سؤزو، یوخلوق سؤزو ایله برابر دی و حتی بو قارنلیق و دار گونلرده، اوزون چاغلار دینمز-سؤیله مز اؤتوشوب، گئچدیگیمیز اوچون بیر چوخلاریمیزین دوشونجه سینده (وارلیق) سؤزو سیلینیب اونودولموشدور و ایندی، وارلیق بیز اوچون بؤیوک بیر سؤز و مقدس بیر شعاردیر. بو گون اونلارچا یاییلان تورکجه درگی و قرئت لرین جور به جور یوللاردا و دوشونجه لرده اولدوقلاری ایله برابر، هر نهدن اؤنجه (وارلیق) و دیریلیک آرزوسو و دیلگی ان باشدا اولان سؤزدور.

بو گونکو میللی دوروموز وارلیق و کمیت سؤزو اولا بیلرسه صاباحکی سؤزوموز اوجاللیق و کیفیت ایشی اولمالیدیر و بونون اوچون جور به جور دوشونجه لرده و چئشیدلی یوللاردا اولدوغوموز بیر یانا، آنجاق میللی وارلیق اوغروندا باخیش و یئریشیمیز بیر اولمالی و اونودولماز اولمالیدیر.

وارلیق اولماسا اوجاللیق و عزت اولا بیلمز، هابئله اوجاللیق و عزت اولمایینجا اولوم سؤزو هر بیر اوشون میلّت اوچون یاراشان بیر سؤزدور. میللی وارلیغیمیزی هئج بیر اؤزگه یوللارلا سورمه

دن و آيبرمادان و اونون اوغروندا ميللى وجدان و ميللى شرف ايله جانندان چاليشماق بيز اوچون ان پارلاق و سؤنمز شرفدير.

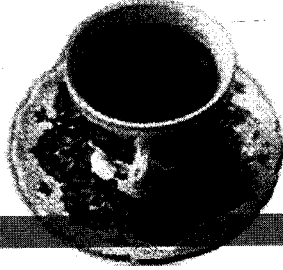
خالقلار آراسى اليميزده اولان ميللى كيملك و هويت يالئيز آناديليميز و آنا معاريفيميزدير. بو ميللى ديل تكلجه لوغت و سؤز دئييل بلكه او بؤيوك بير ميلتين درين و گئئل مشخصاتى و پارلاق محتواسى دير كى اوندا بير ميلتين تاريخى، ادبياتى، فولكلورو، سجاياسى، آداب و روسومو، پئسيكولوژيسى يئر توتماقدا و ميللى سند كيمنى تانينماقدادير.

اسارتلردن هله كاميل قورتولمايان ميللى مشخصاتيميز او يولا، بو يولا، او ايسمه بو ايسمه و هابئله او ايدئولوژى يه بو ايدئولوژى يه ياپيشدير مامالى و ضميمه ائتمه مه لى بيك، بلكه بوتون بو ايدئولوژيلر ايسملر و يوللار، ميللى وارليغيميزا ضميمه اولوب تابع ياشامالى دير، چون كى ميللى وارليق ميللى بير ساراي و ميللى بير ائو اولدوغونا گؤره بوتون دينلر، يوللار، ايدئولوژيلر، ايسملر اساس و اسباب اولوب، اونا وارليق و گؤزليليك آرتيرمالي دير. ميللى وارليغيميزين حريمينده، جوربه جور عقيدهلرين، مراملارين و مسلكلرين قيزغين دوهلر و پوزغون قاتيرلار كيمنى جولان ساليب و يا يورغا چاپماسى بو مقدس ميللى حريمين طبيعى دورومونو و يئريشيني يوزوب ديدرگين ائدر، نئجه كى ايندى يه كيمنى ائتميش ايدى.

بير ده، ايندى يه كيمنى دستورى و فرمايشى تاريخلرده بيزه گؤره يازيلان (قان توكن و تالانچى) يالانلاردان استناد ائتمه مه لى و بوتون بونلارين سوءنيت و بيزه دوشمن اولدوقلاريني آيدينجاسينا گؤز ائوينه آلمالى و يئنى دن آراشديرمالي ييق.

يوخارى توپورن بير كيمنه، بونو بيلمه لى دير كى اونون توپورجگى آشاغى ائتمده يئنه ده اونون اؤز اوزونه دوشه جكدير. بونون اوچون تاريخيميزه و ميللى شخصيتلريميزه اؤز گه لرين گؤز لوگو ايله باخمالمالييق.

اؤزل و خصوصى عقيده و ايدئولوژى لريميز اؤز يئرلنده، آنجاق ميللى وارليق و ميللى حيثيت اوغروندا هاميليقجا سس-سس و ال-اله وئريب، ياشاسين ميللى وارليق دئيه قارداشجاسينا چاليشمالي ييق.

Dil və Ədəbiyyat
Əli Təbrizli

Tənqid- Tarix- Mif- Araşdırma
Məqalə toplusu

Yayımlayan : GÜNƏŞ
Redaktor: Səid Muğanlı
Cild təhri: Atabay
Səhifə düzümü: Araz Cığatı
Biçim: Ruq`i
Birinci çap: Tehran.1360.Atropat
İkinci çap: Tehran .2007

ابدیتە دوئشن یارپاق

یارپاق قزتی / اردیبهشت - ۱۳۸۴ / بیرینجی ایل / بئشینجی سالی / ۱۲-جی صحیفه

سعید موغانلی

آذربایجانین چاغداش یازیچی، تنقیدچی و شاعیرلریندن بیرى ساییلان «علی تبریزی، حسین آغاوغلو» ۱۳۰۸-جی ایلین تیر آیینین دۆزدونده، آجیلی-شیرینلی اولایلار قوینو اولان تبریز شهرینین «منجیم» محله سینده آنانان اولموشدور.

ابتدایی و اورتا تحصیلاتی اوردایا بیتیریب، بیر ایل آذربایجان دموکرات فرقه سی دؤنمینده تورکجه تحصیل آلمیشدیر. اون بئش یاشیندا تهرانا کۆچریشدیریلیمیشدیر. علی تبریزی تهراندا غریب اولدوغو حالدا یورولماز چالیشقانلیقلا بیرگه درگی و کیتابلار اوخویوب، آنا دیلینه سئوگی و سایی ایله گون کئچیریردی. او ایلک سئوداسینی شعرله عکس ائتدیریر و دؤنه لرله په لوی رژیمین زیندانلاریندا دوستاق اولور. او گنج ایکن، چئشیدلی ایشلرله مشغول اولور و نهایت «آتروپات» یابین ائوینی آچیر. اوردایا، شاه اسماعیل ختایی یاشایشی و شعرلی، ایکی جیلده (بو کیتاب بیر رومان شکلینده و اشیق روایتی اساسیندا یازیلیب و شاه اسماعیل ختایی نین بیر چوخ قوشما، غزل و دؤیوشلرینی عکس ائتدیریر. اونون عرب زنگی ایله دئیشمه و دؤیوشمه سی خصوصی مارق دوغورور.) دیل و ادبیات، آذربایجان کلاسیک ادبیاتیندان شعر مجموعه لری، فضولی دیوانی، اصلی- کرم، کوراوغلو داستانی، سلمان ممتازین شعرلی، واحیدین غزللری، خود آموز زبان ترکی آذربایجانلی با ترجمه ی فارسی، عزیز نسینین بیر نئچه حیکایه سی، غزللر (علی تبریزی نین غزللری) و ساوالان ایله بیرلیکده آذربایجان ترانه لری ایکی جیلده و دهاا بیر نئچه باشقا کیتابلار حاضر لاییر و چاپ ائتدیریر. او اؤزونو بیر یازیچی، آراشدیرچی، تاریخچی و دیلچی کیمی تانیتدیریر و هر نهدن اوستون او «ایران تورکلری» دئییلان مانیفستین تئوریسینی کیمی و ایراندا تورکچولوگون بانسی کیمی تانینمیشدیر. تبریزی علی، دیل و ادبیات کیتابیندا رحیمسبز بیر تنقیدچی کیمی دیلیمیزه خور باخانلاری، دیلیمیزی و تاریخیمیزی تحریف ائدنلری قامچیلاییر. بو کیتاب، دیلیمیزده تنقید قونوسوندا یازیلان ایلکین لردن سایلا بیلر. اثرین دیلی سون درجه آخارلی، ساده و عموم دوشونن دیر. تبریزی علی، شعرلینده ده اؤزللیکله غزللرینده چوخ ساده و آخارلی بیر دیلده، سیاسی و میلی موضوعلارا توخونور و بوتون میللت دوشمنلرینی تنقید آتشینه توتور. او، گنجلری، ساغچی لار و سولچولارین تله لریندن چکیندیریر و ائله اونا گوره ده دؤنه لرله شاه قولدورلارینین ایشکنجه سینه معروض قالمیشدیر. او، اؤتن چاغین سیخینتی و بوغونتو ایچینده، «آتروپات کیتاب ائوی» ینده آذربایجان دیل و ادبیاتینا عؤمرنون سونونا کیمی باشاردیغی قدر قوللوق اتمیشدیر. (آتروپات یابین ائوی، تهراندا، پارک شهرین قاباغیندا قدیم کی «آزیر» قزتینین قونشولوغوندا یئرلشمیشدیر)

علی تبریزی ۱۳۷۶-جی ایلین بهمن آیینین اون اوچونده تهراندا ابدیتە قوشموشدور و اؤز وصیتینه اساسن دوغما یوردو تبریز شهرینین «وادى رحمت» قبرستانینن عایله وى مزارلاریندا تورپاغا تابشیریلیمیشدیر. روحو شاد، یولو گئدرلی...

[یازی yashmaq.com سایتیندان آلینب]

تذکرہ عالی
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

... شعرين، ان بيرينجى وظيفه لر يندن بيرى ده بودوركى شاعير ايله اوخويانين اورتاسيندا امين بير واسيطه اولسون، شاعيرين شاعيرانه دويغولارينى، درين دوشونجه لر ينى، يوموشاق عواطف ينى يتر به يتر اوخوجويا و اتشيدنه منتقل ائله سين، تكجه بو حالدا دئمك اولار كى شاعير و شعر و اوخويان اؤز امك لر ينده و چاليشمالاريندا اوستون بير باشار يلارا چاتميشلار.

شعر، شاعير ايله اوخوجونون اورتاسيندا واسيطه اولدوغو اوچون، شاعيرين تربيه سى ده اولدوقجا بؤيوك و ذيرلى دير. دئمك او گر ك اؤز امانت اتلجيسينى كؤزل و امين اؤيرتسين و سيفيم ودولى بشجرتسين ، بوتوو و آخار بولا سالتسين.

بو دليل لره كؤره دوغرودان دا هونر اوجون اولان هونر لر ين ياشى چوخدور، چونكى هيچ بير شرايطه و جريانا باغلى اولمادىغى اوچون هر زمان ياشاماقدادير. حالبوكى باغلى و متعهد اولان هونر لر، او جمله دن سرودلار و انقلابى اثر لر دانمى دن بيللر، چونكى زمان و محيط ديشيلندن سونرا و حتى انقلاب لار موفق اولاندان سونرا بو سرودلارين و هونر لر ين لزومى كئندى كجه آزالار، البته دوغرودوركى تحولات و جريانلار زمان- زمان توره مده و دوغماقداديرلار...